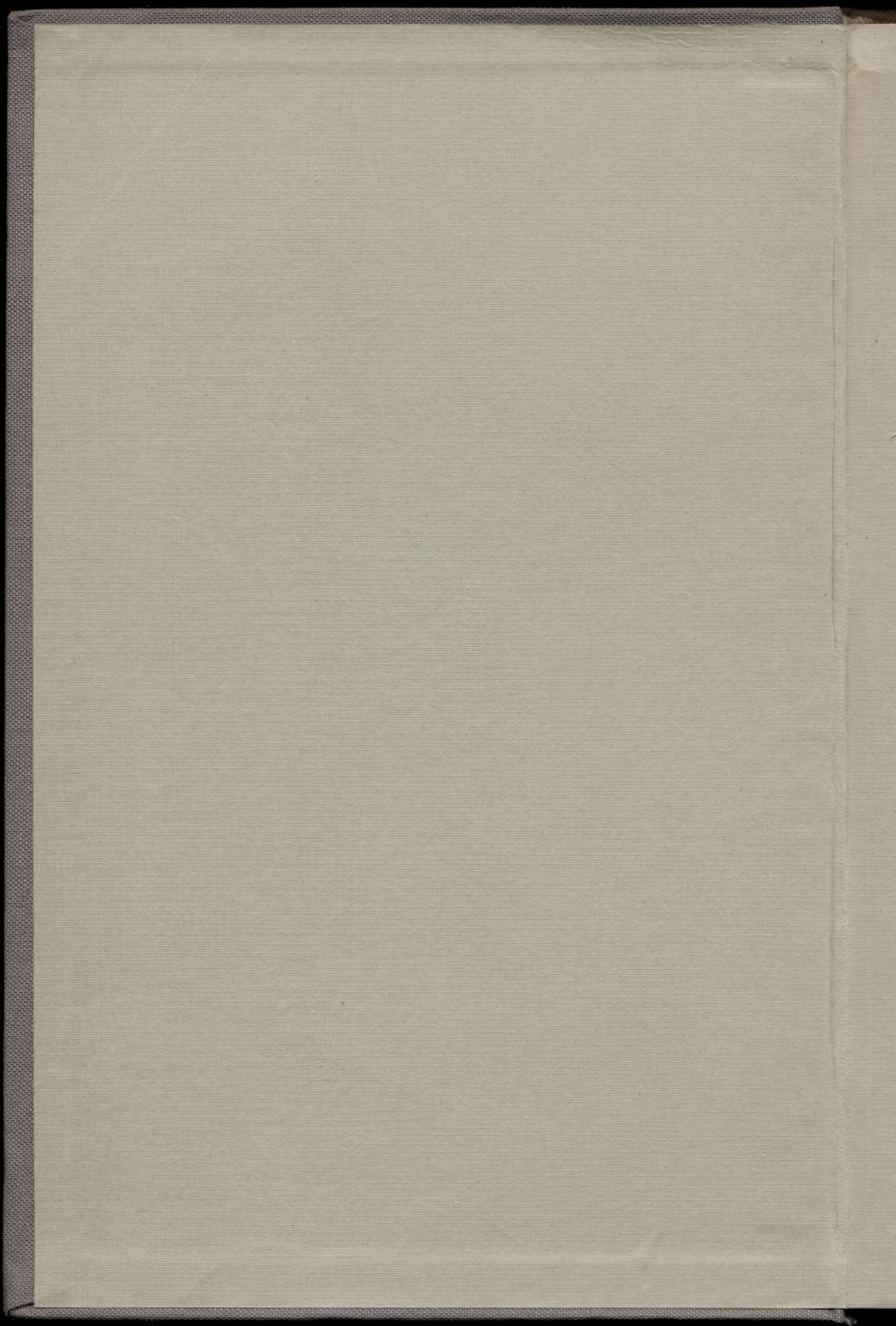

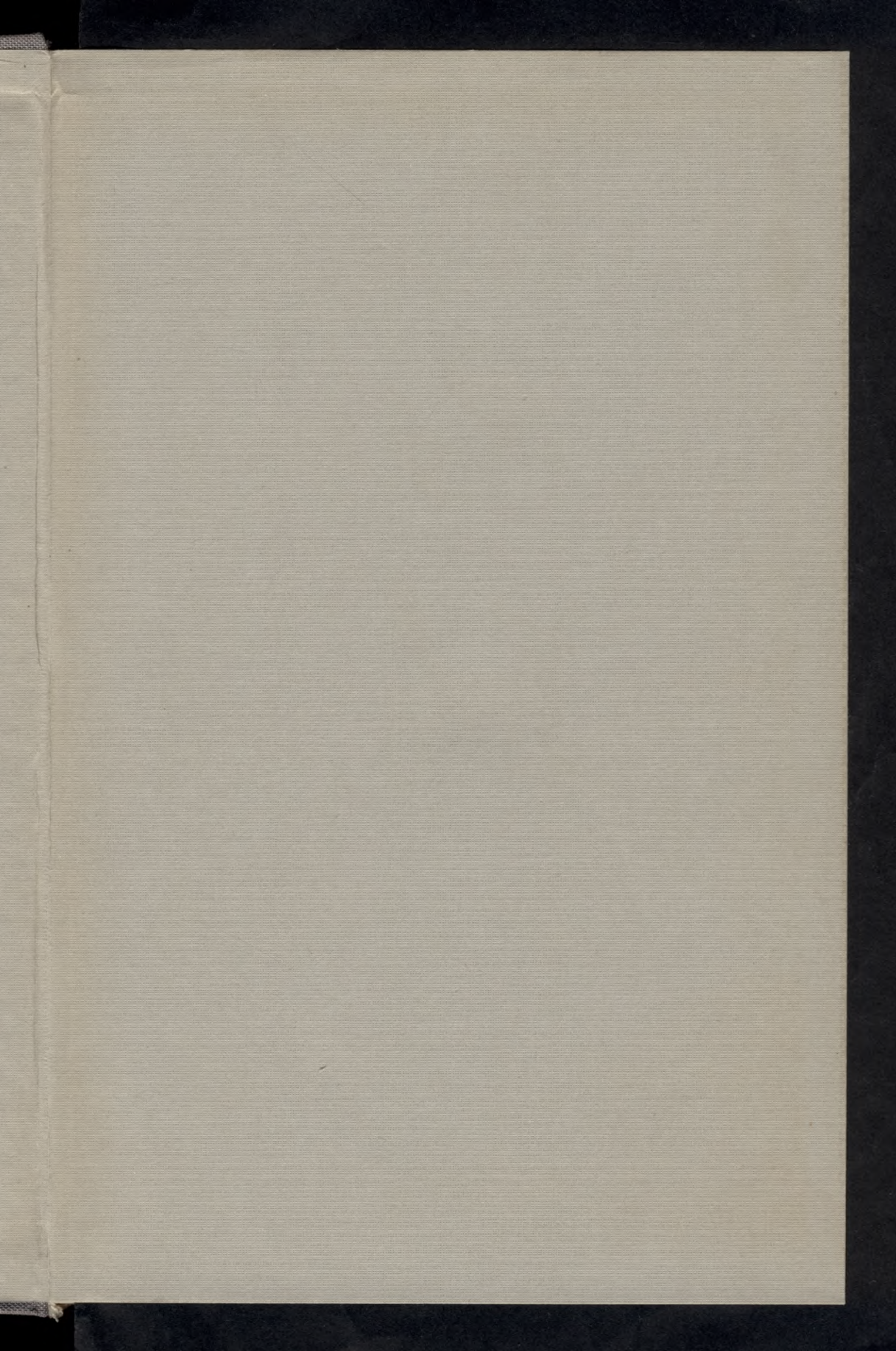
MC

59853

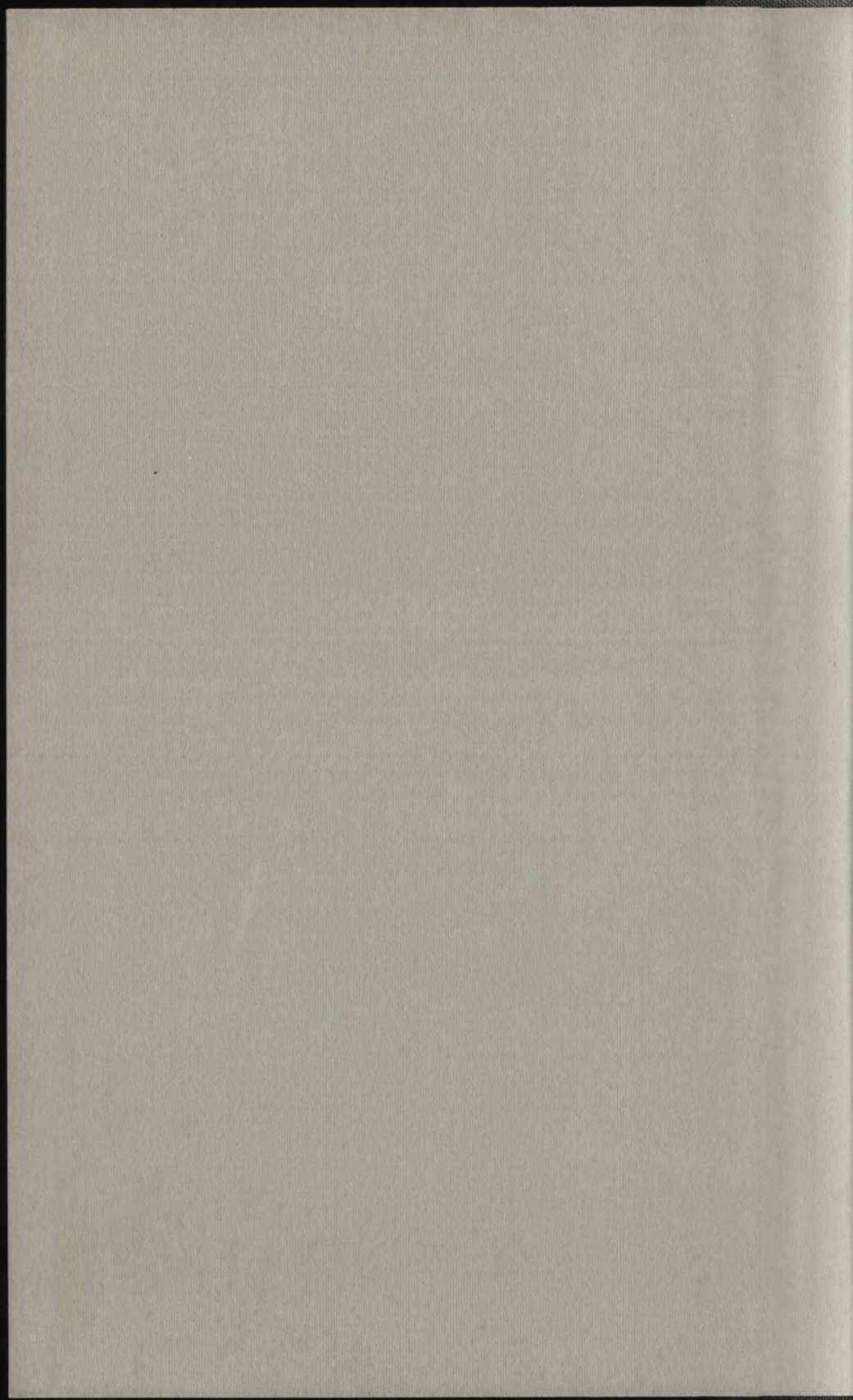

VAS ISTVÁN

*Mit akar
ez az egy ember?*

ÖSSZEGYÚJTOTT VERSEK

1930-1969

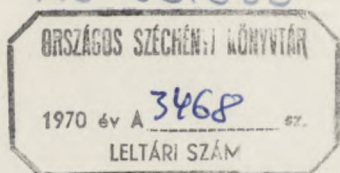
MÁSODIK KÖTET

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ

BUDAPEST

MC 59.853

A teremtettség világ

1947-1956

Udvar

Az udvaron már két nap óta bög
A tehén — panaszolja és kívánja
A kis borjút, melynek húsát kirántva
Mi vacsoráztuk meg tegnapelőtt.

S éjszaka az istállóban meleg
Almon érzi, hogy nincs ott, és rekedten
Jajgat, s ha kivezetik, visszaretten
S idekint újra bögve őgyeleg.

És megfejni sem lehet, mert bután
Tejét szopós fiának tartogatja
S tompán tűri, ha a kutya ugatja,
És fogy és eped a borja után.

Az emberek itt nem egy tehenet
Láttak így ríni — hát vigasztalóan
Veregetik: „No jól van, Rózs, jól van”,
S tudják, hogy két nap múlva már tejet

Is ad megint s bikához is viszik
S lesz új borja. Aki most símogatja,
Emlékszik-e a tavalyi halottra?
Hiszen a tehén is bög majd kicsit

Egy év múlva a forró ég alatt,
Oktalanul. De most az ól, az udvar,
A csődöröcsikó, mely szökellve rugdal,
A három árva, habzsoló malac,

A gémeskút, a szürke nádtető,
A rozsdás eke, az öreg szederfa,
A forró szellő, mely a port sodorja,
A várt vihar, a lomhán készülő

S az együgyű verejték csupa vád,
És még a kislány is, ki itt viháncol —
Visszhangozza most mind a Prédikátor
Keleti szélről sivatag szavát.

A búcsú

Az este fel a hegytetőre.
A langyos szél álmosítóan
Símogatott.
Megint, megint csak egybeforrtunk.
Feküdtünk. Szinte únta orrunk
A kakukkfűillatot.

Megint a mélyemig hatott
A bősztő szabálytalanság,
A nevetséges érzélem kalandját
Megkomolyító ősi egyezés,
A testedből kicsapó meleg és
A csillagok.

S a csillagok alatt
Egyenes fekete hajad
Éppen hogy csak érezhető volt
És sejtelmes, ha a nővér hold
Rávillantotta sugarát,
De a sötéten is át
Nagy-nagy szemed
Zöld szikrákat vetett.

A tücsökszó, a zizegő levél,
Köröskörül a fű, a fura fák —
Minden oly ismerős volt, de megint más,
Sötétben kétszerezve él
A tapintás:
Izmaiban erő és puhaság
Hullámozott egymást váltani,
A csillagok fölöttem, és alattam
Elmondhatatlan
Gyönyörű csúnyságai.

*

S a hajnal, a hajnal!
Együtt belehelltem
Bőrét meg az új levegőt.
Siettem. Egy percre
Megvillant barna arca
A ház előtt.

Lent éppen szétoszlott a pára
A lángrakapott levegőben,
A folyó, a sziget
Aranyba mártva
Csillámlott, remegett.
Én tudtam már, hogy búcsúzunk, de ő nem.

Meredek lejtőn, görbe köveken
Indultam a mélybe.
Ha élhetnék még ezer évet,
Hogy oda mindig visszatérjek,
Már nem találnám soha sem
A fákat, csilló szigetet,
S aki gyanútlan integet,
Nevetve és remélve.

Tűnt szigetek, legendák!
Elöttem a lemondás
Sivatag évei.
Miért volt ez? Mi történt?
Tudom-e valaha önként
Megérteni?

S egész kegyetlen, önhitt
Világunk ér-e annyit,
Mint mi ketten
És az a pillanat?

Vagy tán a gyönyört így kell meghalatni,
Hogy el ne romoljon az ismeretlen
Sugárzás pillanatnyi,
Szeszélye, az anyag?

S mi benne öletve, ölvé,
Szeszélyel is betöltve
Egy nagy, szigorú törvényt,
Nem értjük meg, mi történt.
És megsemmisül, alakul,
S megint én és megint ő,
Taszítva és konok
Vonzásban boldogtalanul,
Mint az atommag körül keringő
Elektronok.

Nyarak

Hányadik nyár ez, mely itt lobog?
Ezek a nyári alkonyatok!
Hegyek mögött örült lobogás,
Csitító Duna-csobogás,
Ez a hirtelen tűz a víz színén,
Narancs-lila felhők, esti fény,
Domb, árvalányhajjal borított,
Vihar utáni illatok,
Pacsirta csapdosó szárnyai,
Mákvirág halvány szirmai,
Bíbor felhőben telehold —
Hányadik már? Mi volt, mi volt?
Háború volt a kezdete,
Fényeket oltott lehellete,
A félelem a folytatás,
Rettegett hírek, vesztett csaták,
Azután villám, szikkadás,
Felismerésre szakítás,
Vad érvek, suta helyzetek
És álarcok és rejtekek,
És közben mindig visszatér
A télre nyár, a nyárra tél,
Új menekülés, új hurok,
Ösvények, erdők, nyáralkonyok,
Levendula, zsálya illatok,
S mindig a tücskök, csillagok,
Mindig a hőség, enyhülés,
A szem, a száj, az ölelés,
Sötétedő vidék felett
Kigyúlladó önkívület.

Új nyár lobbantja lángjait,
Ne kérdezzük, hogy hányadik.
Ne kérdezd — úgyis hasztalan —
Előttünk nyár még mennyi van.
Ha az őszi eső megered,
S apadnak a tündöklő tengerek,
A parton majd megállsz velem:
Kagylók a fekete fövényen.
Számold meg akkor, hány maradt:
Csillognak a kihűlt nyarak.

Nem hasonlít

Nem hasonlít görög szoborra tested
Parányi része sem. Nincs műremek,
Mely csúnyaságaidra emlékeztet.
És legszebb tagjaidban sem remeg

Egy rajtad túli, magasabb arány
Igazoló, boldog üzenete.
Te csak te vagy, semmi más. Valahány
Elragadtatás száll meg, mind a te

Diadalod, nem pedig rajtad át
Nyilvánuló nagyobb összhang ígéz meg.
Mennyekre szomjasan hiába nézlek:
Szabálytalan dudorú koponyád

Figyelmeztet, ha már villám-szemednek
Kutatnám eredeti sugarát,
És ha az *itt* és *most*-on túl szeretlek,
Drótszálaival mindig visszaránt

Hajad fekete keménysége. Csontos,
Képtelen rajzú mellkasod alatt
És nagy lábad fölött a hosszú combok,
A büszke hát, tündöklő derekad

Is csak tiéd és nem más, mint ami.
Ez a gyönyörűségből-csúnyaságból
Lett áramkör, mágneses terű mámor
A te létedről tud csak vallani.

A mérgezett vetés

Hogy rettegek minden felismeréstől,
Mely védekező agyamba hasít!
Mi jöhet még? Mi maradt? Van-e rés, hol
A romok között megbújhat a hit?

Ez volt a tengely? Ez hozott idáig?
Az általaj, a hamis hordalék
Emelte bennem még a tagadást is,
Hitem termékeny ellentételét.

Önáltatásunk mérgezett vetése
Hogy szárba szökkent! Meg se tagadom.
A felismerés nehéz jégverése
Kopog a pőre, szikkadt talajon.

Romanus sum

Romanus sum — s kezem a tűzbe tettem,
Mely csontomig hatolt húsz éven át.
Eljátszottam egy még megszületetlen
Róma előtt Mucius Scaevolát.

S egyszerre itt állt. Bent dagad idétlen
Falai közt, amit a múlt kihányt.
Róma nem épült fel, de a helyében
Pöffeszkedik az új, hazug Bizánc.

És máglya lett a pünkösdi sugárból,
S arany dísszé torzult a feszület.
Az eleven húst elégetni kár volt
Egy Városért, mely halva született.

Majd századok után

Lehet persze, hogy klasszikus virágkor
Lesz ebből is a sötét századok
Után, mikor már a hazug csírákból
Erő, tudás és szépség származott.

A történelem, mely taposva trágyáz,
Így termel, süppedékes talajon.
Vagy tán a piramis, a székesegyház,
Más kezdetből lett New York, Babilon?

Törvény telik be. Hadd mondjam ki végül:
Nem erre készültünk, akármilyen lesz.
A szabadság felé a szükségszerűségből
Az emberiség egy lépést ha tesz.

Az ős aljasság

S én mit tettem? Az ős kényszereket
Egyre kevésbé tudom megtagadni.
Nem vádolhatok. Bűnöm segített
A világnak a sárba bennragadni.

Minden gyönyöröm szavazás, pecsét
Volt a világ ős aljassága mellett.
Természetem egyetlen ösztönét
Se tudtam megfékezni, s követeljek

Szabadságot? Engem a szerelem
Tett tönkre, titeket a hatalom.
Barátaim, hiába szégyelem:
Nincs különbség, csak az, hogy én tudom.

A láthatatlan elem

A láthatatlan, vegytani elemhez,
Mely megvalósulásainkba szállt,
S amit a vágy és a tudás teremtet,
Ellentétére fordította át —

Mit szólhatnál? Hogy tervünk tettbe érik,
És eszménk itt már formává kövül?
Az embereket bölcsőtől a sírig
Elgondolásaink veszik körül.

És a hazugság bacilusa honnan
Fertőzte meg a megvalósulást?
Vagy benn csírázott már a gondolatban?
Nem ezt vártuk? De várhattunk-e mást?

Mit tudsz erről? Mit szólhatnál, ha élnél?
Vagy neked, neked se volt igazad?
Ó, némaság! Szebb az üdvözülésnél
Ez a ragály, veled-egy kárhozat!

Csikók

Negyvenötben az aranyárga Sári
Túl vékony lábán itt ugrándozott.
Nevettünk rajta, hogy nem tud megállni
S ügyetlen bájjal táncol, tántorog.

Mig *Harmadik Richárd*-ot fordítottam,
Játék közben megállt hátam mögött
És ijesztgetni a sötét lugasban
Selymes pofával vállamon bökött.

Negyvenhatban meg Pajkos vihorászott.
Vad csődörcsikó, barna volt, sötét.
Emlékszem, két hátsó lábára állt, hogy
Villámmal szembe szegje fel fejét.

Most felnőtt ló lett már szegény. Herélten
És megbékélten húzza a kocsit.
De vasalatlan patával a réten
Megint egy új csikó ugrándozik.

Fehér folt homlokán, fekete vessző
A lábai közt. Pejcsikó: Sanyi.
Törleszkedő s hirtelen futni kezdő.
Megáll, visszanéz, úgy hív játszani.

Negyedik nemzedék ez már, mióta
Figyelni kezdtem. S hát még a kocák!
Karácsonykor majd nyöszörögve ontja
Az új disznó új rakás malacát.

Új borja lesz jövőre a tehénnek.
A változásokban milyen csodás
Egyformaság! De ha magamba nézek,
Az egy életben mennyi változás!

Mit hiszek abból, amit ma egy éve?
Csalódásom is tűnőbb, mint a hab.
Gondolataim új s új nemzedéke
Ágaskodik s a régibe harap.

Hány élet született meghalni bennem!
Egymásba csapnak gyászom-vígaszom:
Csupa halál egyetlen életemben
S örökélet ugrál az udvaron.

Ó, Valóság, halálos dalú Múzsza!
A lét hétszeres fátyola föd el.
De minden évben újra nő a búza
És minden évben új csikó szökell.

Kánikula, vihar, ősz

Milyen aranyos porfelhőben úszott
Még délután az úton a szekér!
Az alkonyati nap még fájva tűzött
A póre háton, a nehéz ekén.

Az udvaron a lovakat kifogták.
Ittak, sehogy se tudtak eleget.
A porral együtt széthordott piszok szállt.
Hemzsegve, zúgva csíptek a legyek.

Egy váratlan felhő kelet felé tört,
S a keleti szél hirtelen megállt,
S a súlyosodó, dúlt tébolyú légkör
Tán nyomta már az agy kérgét magát.

A félkör-ég egy negyedóra múltán
Sötétre szűkült már az ól mögött.
A szilvafák között egy kurta villám,
A messzeség habozva dörmögött.

Egy-két esőcsepp hullott tétovázva,
Felbőgött rá a kikötött barom,
Zizegni kezdett a poros akácfa,
Kutyák, macskák gyűltek az udvaron.

Majd beljebb húzódtak. Fekete zápor.
Az este nem tudott lehűlni még.
A felperzselt föld lehelte magából
Az égre sivatagi melegét.

És gőzölgött az udvaron a trágya,
S a faluban, kövér dunyhák között
A sok napszitta test a magas ágyban.
Villám és dörgés megsűrűsödött.

Fel-felszikrázó, kénköves fehérség,
Felhődarab, a ház meszelt fala.
És reggelre már javában mesélték,
Ki szénakazla égett éjszaka.

Reggelre már az őszi eső melább,
Egyenletesen, hűvösen zuhog.
Ázik a nád, az udvaron a téglák,
Melegednek a trágyán a tyúkok.

Almon szeretne heverni a jószág,
Csikorog, sárba süpped a szekér,
Szaporodnak az udvaron a tócsák,
Kopog az eső, közelít a tél.

Az imádkozó sáska

Szerencsénk volt. Csak néhány perce térdelt
A déli napsütésben hosszú zöld
Fedőszárnyán finom erezetével,
Levél a keskeny levelek között,

És két első lábát nyújtotta föl, de
Lazán, mint egy imádkozó barát —
Mikor egyszerre zúgva, tündökölve
Egy darázs a katáng szirmába szállt,

Azután fölrepült. Ekkor a sáska
Két jámbor karja hirtelen kinyúlt
S összecsukódott. Hosszú hajlatába
A potrohos darázs belészorult,

S a hajlat fűrészre már felszögezte
Apró, kemény túske-fogaival.
Szúrt volna, de hová? A sáska teste
Fent csupa éles, vékonyzöld vonal.

Még élt, vonaglott — mi hallgatva néztük —
Fűrészre felszúrta a pecsenye.
A háromszög-fej megmozdult s előtűnt
Az imádkozó sáska pontszeme,

S tűfoknyi szája harapott a húsba,
Mely haláltáncban kínlódva riszált,
S karjával lassan jobbról balra húzva
Rágta, mint mi egy cső kukoricát.

S végigmajszolta szája, csücsörödve,
S az étel után leszopta kezét,
Aztán megint imázva csukta össze,
Levelek közt úgy nézett újra szét.

Én meg gyufát gyújtottam és a tűzzel
Fejéhez közeledtem. A veszélyt
Megsejtve ugrott. Zölden zöldbe tűnt el,
De megtaláltam s újra odaért

A láng, most épp a szárny csomós tövéhez.
Kaszált a karja, nem ugrott tovább,
S vonaglni kezdett a kicsit égett
Szerkezet, a vékonyvonalú váz.

„Ez, látja, ez a bűn!” — fülembe hangzott.
„Nem szégyeli? Az Isten remekét. . .
Legalább gyorsan!” Elfűjtam a lángot,
Mielőtt még a holttest is megég.

De megmaradt a test, majdhogynem épen.
Isten remeke? Bűn? Miért csinált
Ilyen remekművet? Hiába néztem
Megpörkölődött óslény-mértanát.

Nászdal

Tu ne quaesieris...

Horatius

Ne kérdezd, jobb lesz, tudni ne akard,
Mi lesz, Leukonoé, mához egy évre.
Ezerkilencszázmillió éve tart
A világ őrjöngő terjeszkedése.

A naprendszerek, terek, tejutak
Így távolodnak világrobbanásban.
Leukonoé, ne törődj vele, csak
Ti fonódjatok szorosan a nászban.

Nincs völgy, se domb, se párás Dunapart,
Csupán elektronok bűvészkedése?
Ezerkilencszázmillió éve tart
A világ őrjöngő terjeszkedése.

Ne kérdezd, — másra nézz, Leukonoé —
Hogy ez a csillagrobbanás hová hull.
Elindult már az örület felé,
Aki e világszédületbe bámul.

Csak *az* ember, ki tervez és szeret,
S hogy a világűr-robbanást kivédje,
Atomot és galaktikus teret
Tud sűríteni dobogó szívébe.

Ó, honnan jött az élet, tudod-é?
Csillagtávolon át meteoritról,
Vagy robbanógázból? Leukonoé,
Sejted-e, amit sejted magja titkol?

A mag, mely halon, hullón át akart
A nászotokban várni fogadásra?
Ezerkilencszázmillió éve tart
A világ terjeszkedő robbanása.

Meddig, hová fokozza ütemét?
És mivé fog még sejted magja válni?
Leukonoé, ne kérdezd, jön-e még
Egy másik világ, egy ember-utáni.

S a végén, ha a robbanás kihűl
S a világfagy éónos szárnya lebben?
Állj meg, Leukonoé, és nézz körül
S fogadd el, ami tükrözik szemedben.

Ha napjait megszűnni szórta szét
A világmag őrjöngő robbanása,
Majd megteremti újabb rendszerét
Az, ami ma titeket hajt a nászra.

Leukonoé, ne félj. A szerelem
Megint új csillagrendszereket ér el,
Szívetekben a világegyetem
Romolhatatlan, régi kezdetével.

Jób

Az ember, aki nőtől született,
Kevés napot ér meg és ezer kín vadássza.
Hervad, mint a virág, a leszedett,
Tűnik, mint az árnyék, nincs maradása.
És egy ilyenre nyitod fel szemedet,
Egy ilyenrel nem átalsz pörbe lenni?
Tisztátalant tisztává ki tehet?
Te is tudod, hogy nem tehet senki.

Elvégeztettek a napjai nálad,
Tudod, hogy kiszabott hónapja mennyi,
Határt szabtal, melyet át sose hághat, —
Hát fordulj el tőle és hagyd őt pihenni,
Hogy napját, mint szomorú béres, letöltse.
Mert van még reménye a fának is, ha kívágják,
Hogy nem szűnt meg, zsenge ága kihajt,
Bár kiszárad már a talajon a törzse,
S megvénül a földben a gyökere majd.
A víz illata újra kicsalja virágát
S mint ifjú palánta, nevel rügyeket.
De az ember megáll, elenyészik örökre
S ha kilehelte páráját, hova lett?
Hova párolog a napban a tónak a tükre?
Kiszáradt patakágy hova vesztí vizét?
Ha egyszer lefekszik, fel soha nem kel,
Naptalan álmaiból nem ébred az ember,
Mig fölötte el nem kopik az ég.

Ó, ha a Séolban elrejténél
S titokban tartanál, míg elmúlik haragod,
S emlékeznél rám, ha eltelik időm, a kiszabott!
Lehet-e, hogy az ember, ha meghal, újra él?

Háborúságom napjait kívárnám,
Míg változásom bekövetkezne végre.
Te szólitánál s felelnék: Szükséged van-e már rám?
Vágyol-e mégis kezéd művére?

De most csak számlálod léptemet —
Hát nem te vagy-e bűnömnek az őre?
Vétkeimet zsákba pecsételed
S gazságomat hozzá kötözöd előre.
Leomlik a hegy, betölti a völgyet,
Helyéről elmozdul a szikla,
Rohan a folyó, nagy köveket görget,
A víz a földet lassan leszakítja —
Te meg az ember reményét lerontod,
Gyöngévé titted, hogy örökre legyőzd,
Változásnak vetetted alá a bolondot,
Megszűnni küldöd őt.
És nem tud róla, hogy fiai mire mennek,
Nemesek-e vagy szomorú rabok —
De rajta a hús és kínokat szenved,
De benne a lélek és gyászolva zokog.

Felelet a forgószélből

Hát te meg hol voltál, amikor a földnek
Alapját kimértem
S újjongó csillagok karban énekeltek
A hajnali égen?

No mondd csak, ha tudod, ki rakta szegedet-
Kövét a világnak?
Méhéből kitörő tengerre ki vetett
Erős kaput, zárat?

Én adtam rá felhőruhát, én pólyáltam
Puha sötétségbe.
Raktam sziklareteszt, amely zabolátlan
Habjait kivédje.

Talán amióta születted, a hajnal
Helyét kijelölted?
Te parancsolod meg, milyen útvonallal
Fedje be a földet?

A halál kapuját te talán kitártad
S oda bementél-e?
Eljutottál csak a halál árnyékának
Háza közelébe?

A fényhez, az éjhez milyen út visz innét?
No mondd meg, no mondd meg!
Oly régen születted, hogyisne ismernéd
Lakhelyét a csöndnek?

A fagy, a jégverés, a hó tárházába
Betekintettél-e?
Láttad, mit tároltam a csaták napjára,
Nyomor idejére?

Ki szabta adagját a szélnek, a nyárnak?
Vagy talán magától
Csattan el a villám, ha a víz kiárad
S lezuhog a zápor,

Melytől megelegül az ember, az állat
Nem ismerte pusztá,
S mely a sivatagban a gyenge fűszálak
Növését kihozza?

Van-e az esőnek, a jégnek apja? Vagy
Méhében ki tartja?
Kövek alá bújnak a vizek, ha befagy
A mélységek arca.

Te vagy-e, aki a reszkető Plejádok
Fékjét meglazítod?
Te vagy-e, aki az Oriont bevárod
S útba igazítod?

Te szerzel-e zsákmányt, ha barangol éhen,
A vad oroszlának,
Akire kölykei a barlangi mélyben
Leselkedve várnak?

Ki ad a hollónak, ha kicsinye étlen
Kiált fel az égre?
A kőszáli zergék ellését a bércen
Te veszed-e észre?

Megszabhattad-e a szarvasok fajzását?
Kínjukat kimérted?
Fiaikat egyszer útjukra bocsátják,
Vissza sose térnek.

Hát a vadszamarat szabaddá ki tette?
Vagy pedig gyeplőjét
Te oldottad el tán? Sós föld a lakhelye
S a tágas mezőség.

Hegyre fut s a város zaját kineveti.
Legeli a hajtást.
Röhögne, ha szídnád. Hiába megy neki
Ostorral a hajcsár.

Kérdezd az egyszarvút, akar-e szolgálni?
Jászladhoz betér-e?
Barázdát előtted szánt-e? No, próbáld ki,
Fogd csak az ekédbe!

Kérkedik a páva, tündöklük a szárnya,
Te adtad-e dísznek?
Strucc ha a tojását homokban elhányja,
Tán te melegíted?

Hogy a levegőben leng a héja szárnya,
A te bölcsességed?
Tán te parancsoltál rá a sasmadárra,
Sziklán rakni fészket?

Köszálon a fészke, prédára lesve ül
S prédát hozva tér meg.
Ki tette, hogy már a kicsinye is örül
A vérnek, a vérnek?

Perzsa dalok

I

A táncdobom felét kitepted s szétziláltad: egyremegy.
A megmaradt felét, nekem csak azt kínáltad:
egyremegy.
Tépett dobbal jöttünk a táncba. Ó, ki így, ki úgy.
Boldog, ki célba jut s ki célba nem jut nálad:
egyremegy.

2

A világos okosa te vagy? A szerelem bolondja légy!
Ha az ég teliholdja vagy, inkább országút pora légy.
Ifjúval-vénnel, jóval-rosszal együtt, egy uton haladj:
A sakktáblán ne csak király — futár, paraszt is sorra
légy.

3

Tűz és lég és ital, étel, minden ő.
Dobban szívvel, lüktet érrel, minden ő.
Hitvitátok engem már nem érdekel.
Nem fér ide hit és kétely: minden ő.

4

A mámort, ha még józan vagy, nem éred el,
A lelket, ha béklyóba vagy, nem éred el,
Ha szerelemben égve meg nem semmisülsz,
Léted hűlő folyóba fagy: nem éred el.

5

A mindenség Nagy Óceánja lényegem,
Minden rész szépségét meglátja lényegem.
Lobog szerelmem, s földünk minden korszaka
Eggyéolvad s e gyertya lángja lényegem.

6

Én nem vízcsepp, én óceán-egész vagyok,
Én látni, merni támadt ember-ész vagyok,
Ha szólok, jajszavamban zúg a nagyvilág,
Minden paránya jajgat: én nem rész vagyok.

7

Hát azt hiszed, hogy én egyéniség vagyok?
Hogy csak egy pillanatra magamé vagyok?
Ugy mozgok, mint a papíron a tiszta toll,
Labdaverők közt szálló labda én vagyok.

8

A szerelem, az otthoni sosem kell.
Nem ismer az határt, ami nekem kell.
A sír túlsó szélén az égi kertek
Ezer kapuját nyitja ki — ilyen kell.

9

A szerelemre szomjazó megleli italát, ne félj.
Kincs vagy s bár rombadőlt a ház, gazdád már megtalált,
ne félj.
Nézd, nem remeg, ha vékony is, a bőrű, amely átvezet.
Ébredj, no ébredj, ne időzz. Csak álom a világ, ne félj.

10

Edény vagyok, te meg a bor, mely benne vagy.
Meghaltam s túlvilági kedvesem te vagy.
Nyisd ki a hűség ajtaját! De ki bocsát
Házába egy bolondot, amilyen te vagy?

11

Sírom fölött az idegen járókelő berúg,
Emlékemtől, míg a világ, minden jövő berúg,
Híremtől ittasulnak a hajók és tengerek,
Érintésemtől minden sír és szemfödő berúg.

Nem bortól, ópiumtól, én az észtlől lettem mámoros.
 Ne háborgass! Így lettem én bolond, illetlen, mámoros.
 Forróságom kiárad és felforral száz Oxus folyót,
 Forgok s forgásomtól az ég, az ég felettem mámoros.

Hasonlat

Mint a beteg, aki egyik oldalán
 Nem tud elaludni, vergődés után
 Másik oldalára fekszik s boldogan
 Alszik el, de rögtön szörnyű álma van,
 És félóra múlva eltűnt már a föld
 S puha dzsungelekben süppedt, süllyedt, ölt.
 Riad — inge, teste csupa veríték,
 Rossz körből rossz körbe, mint az elítélt,
 Másik oldalára fordul újra át
 S ébren töltene a maradék éjszakát.
 De félóra múlva agya, szeme ég:
 Csak megint lehűyni, csak álmodni még,
 Mindegy, mit, miféle bűnt, iszonyatot,
 Csak ne ezt a vágyat, fél-öntudatot!
 A közönyös éjbe, csillagokra, csendbe
 Kinéz, hallgatózik, lesi, nem dereng-e.
 És ha virrad és ha besüt majd a nap,
 Hunyorog, kel, indul — lesz-e boldogabb?
 Elborzad, ha vissza, ha előre néz:
 Fejgörcs, rossz egyensúly, tompa szédülés.
 Aztán újra este, párnát gyűrve ébren,
 Majd iszonyat-álom. Rossz, bűvös körében
 Örülne egyetlen, szabadító résznek —
 Ó, azok a régi, tiszta ébredések!

Pillanat

Minthacsak rózsá volna a körte,
Rózsá, rózsá az ágon,
Olyan pirosan búvik a zöldbe.
Szél játszik a kukoricaszáron.

Kukoricák közt piros ruhában
Lépeget a szerelem maga.
Fentről nézem, bent ülök a házban.
Orromig csap fel a nyár szaga.

Át a síkon mennyi búzaasztag,
Fel az acélszürke hegyekig!
Itt még elkészve aratnak,
Ott a cséplőgépet etetik.

A táj fölött, messze, míg a szem lát,
Csillék futnak drótköteleken.
Viszik a követ. A sárga sziklát
Robbantják a Kőhegyen.

Ablakom előtt két karcsú csille
Zirrenve találkozik.
Nézem, kertre könyökölve,
A violát s a robogó kocsit.

Ha meghalnék most, nem fogyna ki
Egy percre sem — amíg szívem megáll —
Üteméből ez az ipari
S egyben mezőgazdasági táj.

Megérne a szőlő s a csillék is
Igy futnának tovább.
De a világ okosabb lesz mégis,
Nem ostobább.

A teremtőhöz

Köszönöm, hogy megteremtettél,
Ó, Szeretet, és ide tettél,
Hogy csillagok, ködök, hegyek
Között ember legyek.

Köszönöm, amit látok,
A teremtet világot,
Hogy még a rossz sem céltalan,
Mindennek jelentése van,

És én is neked kincset-érő
Egy vagyok, soha-visszatérő,
S akár a férgek vagy a szentek,
Valamit jelentek.

Meghalok, semmit nem veszítek,
Művedet meg nem semmisíted
S a mennyben vagy pokolban
Az leszek, ami voltam.

Ámnon és Támár

Betegségbe esett Ámnon, Dávid fia
Támárért, húgáért.

— Királyfi, naponta hervadsz, mi az oka,
El nem mondanád-é?

— Támárt, Absolonnak, öcsémnek szűz hugát
Én igen szeretem. —

— Ámnon, Dávid fia, ágyadba feküdj hát,
Ott maradj betegen.

Apád, Dávid király, majd aggódik nagyon
S elmegy látni téged.
Akkor mondd ezt neki: „Támár, az én húgom
Jöjjön ide, kérlek.

Támár, az én húgom, míg fekszem az ágyban,
Ő etessen engem.
Valami lágy étket csináljon, hogy lássam,
Aztán adjon ennem.” —

Lefekszik, jön Dávid, a királyra Ámnon
Esdekelve néz föl.
— Jöjjön Támár húgom, hogy bélest csináljon
S egyem a kezéből. —

Tarka, finom szoknyát, amilyet csupán a
Királylány viselhet,
Ölt magára Támár, Dávid király lánya,
S fivéréhez elmegy.

Szolgái közt Ámnon ágyban feküdt veszteg,
Amikor belépett,
Ő pedig előtte meggyúrá a lisztet,
Megsüté a bélest.

Leteszi elébe, aranyosan remeg
Az új serpenyőben,
De nem eszik Ámnon s így szól: — Az emberek
Menjenek előlem.

Jöjj be kamarámba, hozd ágyam fejéhez,
Hogy kezedből enném. —
Akkor megragadja s mondja: — Jövel, édes
Húgom, feküdj mellém. —

Támár pedig mondja: — Ne legyen, hogy engem
Megronts, édes bátyám.
Nem így szokott lenni, tudod, Izráelben,
Ilyet ne hozzál rám.

Mert a gyalázatot hogy távoztassam el,
Avagy mit csináljak?
Te meg Izráelben mint a bolond leszel.
Szólj hát a királynak. —

De nem fogadá meg szavát, hanem erőt
Vett ott rajta Ámnon.
Szorosan magához odavonszoló őt
S megnyomá az ágyon.

Meggyűlöli aztán, kit betelve szemlél,
S útálja felette.
Gyűlölete nagyobb lett a szerelemnél,
Mellyel megszerette.

S monda neki Ámnon: — Menj dolgodra, kelj
fel! —
Ki felele néki:
— Miért űzöl? Nagyobb gonoszat cselekszel,
Mint volt az előbbi. —

Szavát sem akarja hallani. — Űzd ki ezt! —
Szól rá inására.
— Űzd ki gyorsan, aztán az ajtón a reteszt
Jól zárd be utána!

Megy Támár az úton, kezét a fejére
Kapcsolja zokogva.
Megy hamuval hintve s rajta összetépve
Csüng a tarka szoknya.

Jelek a porban

S a farizeusok, a vének,
Az írástudók, hivatalnokok
Egy asszonyt elébe vívének,
Ki paráznaságban találtatott.

S középre állíták s kegyetlen
Így szóltak: „Mester! Ezt a nőt
Találtuk a cselekedetben!
Bujálkodott szemünk előtt.

S törvényben parancsolta Mózes,
Hogy az ilyenek
Kővel agyonveressenek.
De, Mester! Mit mondasz te? Jó lesz?”

S ő értette: kérdőre vonták,
Hogy vádolják vagy ő is öljön.
Fáradt volt már, aláhajolt hát
S újjával ír vala a földön.

S válaszolt fölegyenesedvén:
„Aki bűn nélkül való köztetek,
Az vessen őrá először követ.
S kezdjétek hát, ha ez a törvény.”

S viszontag lehajol vala
S megint jeleket ír a porba.
Nem hallotta a véneket meg a
Fiatalokat elhúzódni sorba.

Csak csönd. Jeleket ír és jeleket ront.
S mire fölegyenesedett,
Szétnézett és nem látott egyebet,
Egyedül a parázna asszonyt.

És szólt: „Hol vannak az írástudók
S a farizeusok, kik elítéltek?
Asszony, nem maradt vádolód?
Senki nem kárhoztat-e téged?”

„Nem, senki, uram, senki sem!”
S ő szólt: „Nem kárhoztatlak én sem.
Többé ne vétkezzél. No, menj!”
És egyedül maradt a téren.

Változatok egy csuvas dallamra

ERDŐ

Május, május gyújtogat
Sötét erdő közepén,
Platánlevelek alatt
Indultunk el, te meg én,
Erdő, erdő, új szerelem.

Sárga lombon rozsda, dér,
Hulló platánlevelek,
Mikor közelít a tél,
Elengedted a kezemet,
Erdő, erdő, régi szerelem.

ESTE

Száll az este, aludnál,
Hadd üljek az ágyadnál,
Hajad omlik, fekete,
Rózsa, rózsza, te, te, te,
Zöld láng, zöld láng, zöld a szemed.

OKTÓBER

Októberi ködön át
Vonulnak a katonák,
Kopognak a köveken,
Búvik, retteg a szerelem.
Bal, jobb, bal, jobb — látlak-e még?

CSILLAGOK

Isten tudja, ki vagyok,
Azt tudom, hogy meghalok,
Remegnek az illatok,
Halványulnak a csillagok,
Vénusz, Véga, vén Orion.

Nem a vers

Nem dacosan, könnyel hallgatok.
Rossz anyagot kaptam, rossz anyagot.
Ajkam, fülem rosszul tanulta meg
A magyar nyelvet, anyanyelvemet.
Torz fordulatok, kitekert szavak,
Rossz hangsúlyok, lipótvárosiak.
E némettel kevert, textilesek
És tőzsdések körében ellesett
Nyelven akartam dalba kezdeni?
A dac és szégyenkezés évei —
Ez volt az ifjúság. Előtte meg
A töprengés, rossz lelkiismeret
Rontotta gyermekkor — ez a talaj,
Melyből fel szokott szökkenni a dal?

Később is, mikor tenyésztve fakadt,
Gyakran megrágta már a föld alatt
A kétkedés.

Tizennyolc évesen
Kezdődött csak igazi életem.
Amit akkor akartam, az a múltam:
Élni, költőnek lenni csak *tanultam*.
Én nem az vagyok, aminek születtem:
Az az enyém csak, amit megszereztem.
Miért legyek szerény? Elég sokat
Szereztem e huszonkét év alatt.
Amiből nem volt, megtoldottam ésszel,
Elég jól gazdálkodtam a kevéssel.
Elég sokszor meglett a lehetetlen:
A rossz anyagot megnemesítettem.
Sikerült, és ezért nem érdekel,
Hogy éppen most már elhallgatni kell,
S tán nem is szólhatok többé soha.
Ez kellett csak, az erő tudata.
Megtanultam, azért vagyok nyugodt.
Beszélni, hát hallgatni is tudok.
Szólhatok-e többé vagy sem, kívárom.
Nem kell költőnek lennem mindenáron.
Tudnék, s már nincs kedvem dalolni. Mert
Az ember a fontosabb, nem a vers.

Napló

ELMÚLT EGY NAP

Elmúlt egy nap. Mennyit sírtam, nevettem!
Az ötödik fröccs aranylik előtttem.
Képtelenség, hogy nem vagyok veled.
Február egy. Ezerkilencszázötven.

HIÁBA

Találkoztunk megint. Sírtunk. Hiába:
Nem mehetünk együtt, csak a halálba.
Emlékszel még? „Mint vének, rögök, árnyak...”
Igen, így volt. Fejem fáj. Február hat.

ÉBREDÉS

Mint hajnali álmon az értelem,
Hó csillan át a redőnyréseken.
Hol az óra, a cigaretta? Itt, ni.
Életem napja többé sose süt ki.

SKIZOFRÉIA

Február hét. Bennem nem a tudat —
Az élet az, amely kettéhasadt.
Mindennek rögtön ellentételét:
Két percet élek minden perc alatt.

OLVADÁS

Hirtelen vált rendszert a február:
Tegnap kemény fagy, hó — ma puha sár.
Járd csak az utcákat, vigasz ha kell:
A jeget mint lucskot tapossuk el.

ÚJ RENDSZER

A világ mosolyogva pártol
Az új rendszerhez és a sárból
A koratavasz rózsaszíne
Verődik vissza. Február nyolc.

MADARAK

Türelmetlenek már a madarak.
Az etetés talán ma elmarad?
A csókák sötétszürke szárnyverését
Ez hajtja ablakunk alá, az éhség.

CSÓKA

Csak, csak, — kiált és ablakunkra csap,
Egy falatot kacsintva felragad.
Tudod-e, hogy a csóka mit szeret?
Zsírt, májat, húst, de főként bűdöset.

CSAK

Magasban tépi titkon valahol.
Akkor boldog a csóka, ha rabol.
Miért? Mikor itt békén is ehet?
Csak, csak — úgyszincs rá egyéb felelet.

JÓ ÉLET

Minden — a rossz is, amit veled éltem,
Jó életté lesz, mihelyt megemészttem,
S elvesztett boldogsággá alakul
Szívem vegykonyhájában észrevétlen.

KIS ARS POETICA

Olyan verset szeretnék írni, hogy
Ne legyen sem megoldás, sem titok,
Olyat, hogy minden szavam, mondatom
Tárgy s tény legyen, ne kép és fogalom.

TE MINDENT ÚGY CSINÁLTÁL...

Te mindent úgy csináltál, ahogy ízlett neked.
Én mindent úgy csináltam, ahogy rosszul esett.
És mindent úgy csinálnék, ha újrakezdeném.
S élném-e? persze, hogy élném, újra az életet.

VÁCI UTCA, FEBRUÁR 18

A fény, a szag, egy percre mintha régen!
Mit siratok a tűnt tavaszi képen?
Nem a „békét”, a Horthy-korszakot,
Csak azt, hogy éltél, azt, hogy veled éltem.

GYOMOR

Most mindig röhöghetek valamin.
Mindig működnek gyomorizmaim.
Hasam reng bele, aztán észrevétlen
Okádásba megy át a nevetésem.
Reggeltől estig hányok, röhögök:
Fejem gyengült, gyomrom erősödött.

NÉPFI

Népét árulja ez a nyomorult.
S milyen ízesen, milyen magyarul!
Hazát árulni nem tud senki sem
Ilyen hetykén, ilyen hitelesen.

HEGEDŰSZÓ AZ UDVARON

Versunkenes Kulturgut

Húsz év előtti slágert nyúz. De ma
Szívembe vág groteszk-bús dallama.
Akkor divat volt, meg kellett útálni —
Ma tiltott honvágy, szabadság-utáni.
Hogy megváltoztak únt ütemei!
Ma koldus játssza, cseléd figyeli.

EGY ÉRTEKEZLET MARGÓJÁRA

Fegyelem... felszámoljuk... és a többi.
Röhöghetnék, de nem tudok röhögni.
Csak izzadni és rettegni tudok.
Négy órán át... Jaj, micsoda hurok,
Amelybe magam dugtam fejemet.
Igen, bűnbe a jószándék vezet.

Huszonkét éve estem bele és
Azóta mennyi bűn és büntetés!
S ami még ezután következik!
A büntetésből újra bűn lesz itt.

EGY ÓRA MŰLVA

Ép észhez nem segít, csak a csoda:
A Dunapart, a lomb, a vacsora.
Hogy a hollandi szivar füstje kék,
Hogy a Gellérthegy sötét tömegét
Még láthatom ma éjszaka. Milyen
Nyugalom árad szét a szívemen!
Itt fenn a bor, ott lenn a víz ragyog!
Arany a bor, sötétek a habok.

MI IS?

Néha, egy-egy váratlan-éles
Pillanatban
Elgondolom, miért is élek
S hogyan nevezzem
Azt, ami ebben
Kibírhatatlan?

FELELET

Minden verssor, amelyet leírok,
Minden szivar, amelyet elszívok,
Minden pohár bor, mely kellemesen
Árad szét romló szervezetemen,
A nyugalom, minden jó vacsora,
A szeretet eszmélő mosolya,

Nyújtózás reggel vízsugár alatt,
Este minden ellopott pillanat,
Mind új vigasztalás, új győzelem
Azon, ami hadbaszállt ellenem,
S még el sem fogott, máris elítélt.
S felelet, hogy még mindig van miért.

BÉKE

Nincs szebb, mint ha összeér
Villanyfény és falevél.

AUGUSZTUSI KÁNIKULA

Nagyokat lobban a nyár,
Végére jár.
Kiül nemsokára
A rozsdá a fákra.
S nagy esők illata száll.

Három négysoros egy francia lemezről

GITÁR

Egy egész dzsesszbend — átírva gitárra.
Párizs, kissé amerikanizálva.
Nemcsak a gitár húrja sír, eped:
A szinkópákat visszaveri fája.

FANYAR KERINGŐ

Szakszofont pótol ez az árva húr.
Hallod? Keringő. S milyen fanyarul!

UU—/UUUU/UU—/.

Ujjunk kopog, szívünk összeszorul.

KOZMOPOLITA

Hogy fáj ez a csempészett muzsika!
Mereng a szegény kozmopolita.
Túl későn érti meg, hogy többet ér
Egy keringő, mint minden hitvita.

Áprilisi fények

Milyen élesek, milyen szépek
Ezek az áprilisi fények!
Nézd a levelek ifjú zöldjét,
A levegő fölötte gyöngykék,
Az a fehér meg az a sárga,
Egy ablak váratlan lilája.
Ragyogó éj viharos estét —
Szeszély és következetesség.
Ó, április, fiatal, éles,
Erőt ad még egy szörnyű évhez,
Hitet, hogy mégis érdemes lesz,
Feltámadáshoz, nem is egyhez,
Kedvet ad nézni, tenni, túrni.
A kikelet fecskendőtűi
Ezek az áprilisi fények.
Milyen jó, hogy még mindig élek.

Folytatás

Ugy van, nem tagadom, még mindig élni szeretnék.
Életemet nem únom, nem, még koromat sem. A kérdés
Nem tompult a szememben, sem szívemben, agyamban.
Azt, ami jön még, azt sem únom, nem. Látni szeretném.
Dolgom van még. Ó, már régen nem híreket kell
Átadnom, — de látni, de tudni! Talán, ha sokáig
Élnék, még az idő vegykonyhájában arannyá
Válnának bűneim, hogy majd a halált ne az undor
Kívántassa, hanem a kíváncsi szív, a vidám ész.

Zárt szempillám falára írom

Zárt szempillám falára írom
Keserű, tiszta nevedet
S leolvasom, mit kell kibírnom:
Hogy nem lehet, hogy nem lehet.

Tavasz, nyár, ősz milyen kudarc volt!
Csábít a csend, a tél jege.
Kemény szépséged, sápadt arcod
A megváltás ígérete.

Jegyzetek egy álomhoz

1

Mi ez a lefokozott élet?
Ez volt a szemed, ez a térded?
Ezt csókoltam, ezért epedtem?
Jaj, lehetetlen, lehetetlen!

2

Ha néha megjelenysz, nem értem,
Miért hogy sápadtan, szegényen.
De ez a sápadt, álombéli
Arcod bíztat csak, élni, élni.

3

Ha álmaimban megjelenysz,
A kapcsolat vagy és a rend,
Biztosíték, hogy ami jó itt,
Összefügg mégis, folytatódik.

Soha még

Soha még ilyen olvadt fényű félhold
A budai hegyek fölött nem égett.
Ilyen édes illata soha nem volt
A nyáralkonyi szélnek.

A villanyberagyogta lomb, az árnyék
Soha nem volt ilyen valószerűtlen.
Ilyen búcsú, tudom, hogy sose fájt még
A tücsökszóban, sem a hegedűkben.

A szőke bornak, a sötét teának
Volt-e már ilyen íze? Lehetetlen.
Ilyen mennyországot még nem találtak
A földi szerelemben.

A húsnak, csontnak, a szagnak, a bőrnek
Nem volt ilyen üdvözítő varázsa.
Ilyen vigasztalóan kit gyötört meg
Elárult szeretet szégyenmarása?

Bűnbánat soha nem volt a szívekben
Ilyen keresztény, halálosan éles.
Soha nem volt ilyen merész-hitetlen,
Ilyen pogány az élet.

Művészet

I

Nézd, a művészetet legtöbbje játszva győzi,
Mint a jóféle ringyó, vérbeli,
S már önkívületét, mámoros ájulását
Lassankint érzi, nemcsak mímeli.

Hogy értettek ezek egykor a hallgatáshoz!
Zengett a sok átszellemült kölyök
Virágról, halról és csillagról, fellegekről
A fagyhalál, az éhhalál fölött.

Most aztán megtanult folyékonyan beszélni
E tanulékony, boldog nemzedék.
Az ölésekhez, a fogcsikorgattatáshoz
Szolgáltatták a kísérőzenét.

És milyen könnyedén, pimaszul, elegánsan
— S a te nehéz nyelveden, ó, magyar! —
Percenként létrejön, mindig új rendelésre
Egy-egy induló, himnusz, norma-dal.

2

Nem így a kényesek, a valóságfeletti
Ábrázolások megszállottjai:
Szögletes síkokért, halandzsás, új dagályért
Hajlandók vért és lángot ontani.

A börtönt, robotot, háborút, munkatábort,
A megalázott emberéletet —
Mit is bánnák ezek, ha szabadon, magában
Állhatna tótágast a képzelet?

Hazudnák szívesen dicsőséggé a szörnyet,
Ha világra nevelhetnék saját
Kis szörnyeiket és túrná a diktatúra
A szentelt abrakadabrák jogát.

Góg görcse, kerge kör! Nem volt soha a művész
Tragikumánál nevetségesebb!
Te kövessed az ős forrást, a bedugultat:
A meggyalázott átlagéletet.

Badacsonyi ősz

Esik, a köd vastagszik a tavon.
Alig látszik ki már a Balaton.
De idejövet elkaptuk, ahogy
Akarattyánál élénk ragyogott
Előbb az a hirtelen, résnyi víz,
Aztán egy forduló után kinyílt,
S csillogtak a vékony, őszkezdeti
Napsütésben kékjei, zöldjei.
A kék eltűnt, a zöld sötétedett,
Sötéten áll a badacsonyi hegy,
Piroslik rajta esőverte lomb,
Boltozata, a gyűrt bazalt borong,
S nem látni, csak szürkés-zöld fátylon át
Szigligetet, Csobáncot, Tátikát.
Zokog a lomb, suhog a szél, oda
Ez a nyár is, az eső illata
Száll szét a szélben, mélyen beszivom,
A magam nyarától is búcsúzom:
Ahol a szél, a köd, az ősz is édes,
Ezen a hegyen lettem negyvenéves.

Szeptember

Szeptember van, napról-napra fogy a fény,
Gyúllad már az alkonyat a tó vizén.
Kék tükrére kétnapos eső után
Kettős ívet épített a szivárvány,
S vetül a tó halkabb hullámaiba
Az a fenti narancsbarna, zöld-lila.
Sötétedő út kanyarog idefenn,
Terászoszt szőlők rakott köveken.
Ez az út, a kőfalak, a lenti hab —
Frascatiban sem lehetne latinabb.
De a kihűlt láva-táj, a láng, a méz
Távolabbi, régibb tájakat idéz,
S a hajdani, csonka tűzhányó hegyek
S ez az édesség, mely tűzből született,
A koránkelő hold és a piros ég
Valamely görög szigetre illenék,
S nem csodálnám, ha a forduló után
Szembejönne fehér lepelben egy lány
Amforával a fején. — És már kilép,
De nem fehér *peplon*ban: napszíttá kék
Térdigérő karton, rózsaszín kötő,
S nem amforát, csak vizesvödröt vivő.
Keskeny ajkának szemérmes mosolya —
Rómáért, Hellasért sem adnám oda.
Jó, hogy nem Hellasban éltem, jó, hogy most
Itt látom szemét, az enyhén mongolost.
A mélyúton jöhetett: a lősz-agyag
Kecses, kerek lábikráján ott ragadt.
A szőlőkben férfiak és asszonyok,
Útrakelnek teli kádak, puttonyok,
Levetik a tőkék érett terhüket,
Szeptember van, megkezdődött a szüret.

Búcsú a Badacsonytól

Bukik a nap pirosba,
A tőkék már lefosztva,
Sötétednek a hegyek,
Gyűlnek lila fellegek.
Ez az utolsó alkonyat,
Odalent csattog a vonat.
Fölkel a hold, bukik a nap,
Én elmegyek, ez itt marad.
De mégegyszer, utólszor
A tájból és a tóból,
A bíborból, a zöldből,
Az édesből, az őszből
Nagyot szippantok szememmel:
Búcsúzik a szeptember.
Búcsúzom én is, megmarad
Szememben ez az alkonyat:
Tücsökszó, susogó némaság,
Fehér házfalon paprikák,
Lehullott szilva, újdió,
Távolodó kis gőzhajó,
Akácerdő sziklák alatt,
Holdsütött bazalt boltozat,
Macskaköves út kanyarog,
Bástyázott szőlőteraszok,
Fején szőlőskosárral
Asszony jön a homályban,
Komoly, paraszti szüret,
Romkoszorúzta Szigliget,
Tavon tündér aranyfolt,
Szeptemberi telihold,
Nyárfák, diófák, körtefák,
Édes íz, jóillat, szabadság.

Közös bűn

Igen, rettenetes évek,
Félelmes fordulatok,
S legrémesebb az, hogy én meg
Náluk bűnösebb vagyok.

Hány kudarc, hány meg nem oldott,
Félbehagyott feladat
Sírja vissza másképp boldog-
Talan ifjúkoromat,

Melyen még be nem mocskoltan
Mentettem át magamat,
Amikor még férfi voltam,
Hűség, hit és akarat!

Csapda-rendszer, förtelem-kor —
Vagyok olyan szörnyeteg!
Közös bűn, testvéri undor
Köt már össze veletek!

Zokog a gyilkos...

Zokog a gyilkos, csupa jóság,
Ahogy áldozatába döf.
Ne szagold ezt a szende rózsát:
Felbúzlík alóla a dög.

Virágos rét a pokol útja:
A bűnök jószándékai.
Vágyol a mennybe? Mint a szikla,
Mered utadba: Dönteni!

Eszméék és tánclemezek

Hol vannak már húsz év előtti
Eszméink? Megvalósulóban.
Bár ne tudnám, hogy az egészben
Valaha én is benne voltam!

Hogy kettőnknek valaha ez volt
A legszebb ifjúság, az élet!
Ha élnél, e teljesedésből
Átkarolva kimentenélek.

De most már hordoznom kell őket,
Mert bennük téged is, a síríg —
Volt eszméink számban, szívemben
Emlékedet megkeserítik.

De mosolyod mézét megőrzi
Az, amire nem is figyeltem:
A kopott lemezen recsegeve
Forog: „Legyen a Horváth-kertben...”

Nem tudtunk mi táncolni erre,
Ütemei hozzánk verődtek,
Ahogy a Dunán lecsurogtunk
S pihentettük az evezőket.

Meghallottad, elmosolyodtál,
A bukó napra visszanéztél.
Mosolyod hűnyó napsütését
Nem tudta betemetni húsz tél.

Ha eszembe jut

Ha eszembe jut, hogy majd meghalok
S hűnyó szemem hiába néz utánad,
Kereslek fuldokolva s nem talállak,
Mert nem leszel, csak te nem leszel ott —

Akkor előre fülembe csobog
Sötét habja a pokol folyamának,
Mert erőm érzetében halk hiány vagy,
Csak bajomban fáj megvont mosolyod,

Mint a tengerelnyelte parti birtok
Dagálykor hullámmal borítva csillog,
Mivel az óceán ölébe zárta,

De apálykor a tengerből kifogy,
Pőrén, kifosztva, siváran vacog
S a kertre emlékszik s a kicsi házra.

Csak tőled

Csak tőled túrném el, hogy éjeket
Virrassz velem, amikor én nem alszom.
Az életemre költött éveket,
Szépséget, vért csak tőled nem sokallom.

Amit te tékozolsz rám, édesem,
Tudom, hogy majd megtérül az időben.
Csak tőled búcsúztam el, életem,
Úgy, hogy veled egy percig sem törődtem.

Amit tönkretettél

Gyűlölöd, amit tönkretettél,
Hogy darabokra hullt, eléd.
Gyűlöleted gránitköveknél
Tömörebb lett és feketébb.

Hogy hiúságból tönkretetted,
Erőd s étvágyad joga volt,
De kell, hogy utólag a tettet
Gyűlöleteddel igazold.

Még piheg — érdemes megölnöd.
Haldoklik és te félsz. *Te* félsz!
Úgysem lehet majd elkerülnöd,
Hogy meggyilkold kísértetét.

Egy kis csillag lehull. Utána,
Az úrön, éjen át! Siess!
Földön, égen, szívben csupán a
Gyilkolás következetes.

Így lett vége

A februári hajnal már derengett.
Ma végre — Pest felé!
Lehet:
A Duna jege még nem enged —
Gondoltam, s minthacsak szívem feszítené,
A levegő, a táj megremegett.

Már szívesen aludtam volna el megint,
De nem lehetett nem meghallani,
Hogy odakint
Puskák, gépágyúk és rakéták hangjai
Támadtak fel és egyre közelebb.
Nem, ez lehetetlen!
Előlről kezdik Buda ostromát?
Az első emeleten csapkodás,
Csomagolnak az oroszok.
Kemény a homály, a hideg.
Minden mozog,
Lovasok, szekerek, gépkocsik.
Reményeink és gyermekünk
Kéréseink: „Ne menjetek!”
„De menni kell!”
„Kitörnek a Várból a németek,
Már itt vannak, egész közel.”
„Nem megyünk el, csak egy kicsit.”
„Visszajövünk, ne féljete!”

Nőtt a dörej, a ropogás, de bent
Megnőtt a csend.
Szobánk, szívünk kihűlt.
Szemben is megürült
A kadétiskola,
Nagy udvara
Hallgatva ásít,
Bennünk meg a pánik-
Nyűgözte csend,
A visszatérő rémület —
S ha itt lesznek a németek!...
S Leitgebne ismét följelent...

Milyen szerencsés T., aki
Még nem vetette le premontrei
Ruháját,
S az utcán és a házban
Lila övvel, fehér csuhásan
Járkált!

A tanácstalanság.
Ki hova köti sorsát?
„Örület itt bevárni őket!
Ha csak egy óráig érnek is itt, megölnék.
Jobb menni, amerre az orosz katonák.”
„A vonalak között? Ez a front!
A golyóknak magyarázod-e, bolond,
Hogy nem ellenség vagy, de jóbarát?”

O. a kis pisztolyát hozza rendbe,
Van, aki csomagol kézibőröndbe,
Van, aki bámul az ablakon át,
A még üres tájat kémleli körbe
S inkább csak olvasná, bőrbe kötve,
A fasizmusok korát.

Amíg lehet,
Harapunk egy kis kenyeret.
Körben ülünk, csak a nők mosolyognak,
Mi hallgatunk komoran, ostobán.
Süt a nap, csörren az ablak,
Golyó repül át a szobán,
Míg végül röpteszegetten
A kályhába koppanva kiköt,
Átzirren Géza meg énközöttem
S Mari meg Gyöngyi közt.

Felugrunk, sisakok árnya suhan
A havon, a kadétiskola messzibb
Udvarain, s szemközt a kapuban
Zöld katona alakja magaslik.

Mellette kibukkan egy apró, tömzsi —
Izzadt, négyszögletes arc,
Amelyet az éhség és a düh torzra csikart —
Sikerült nekik ide kitörni.
Kézigránátot lendít a magasabb,
Feszülnek az izmai felmagasodva,
Majd féloldalt dől jobbra, örök
Mozdulattal, mintha görög
Atléta volna, minthacsak
A *Borghesei Vívó* szobra.
De az arca fakó, beesett —
Mennyit éhezhetett
A kazamatákban, a Vár alatt.
De nem csuklik össze most sem:
Élt, hogy betöltse a parancsokat,
Élt, hogy öljön, ölessen.
Története nincs már, fegyverét
Nem tartja már kezében,
Csatáját elvesztette rég
S ölésre most se tétlen.
A konok, szabályos pusztítás
Jelképe, ahogy itt vigyáz,
Gránáthajtásra készen.
Tökéletes ív a teste, de meddig
Vár vele? Elveti már, de bedöglik
Az ócska anyag.
Csak a harmadik
Robban végül az ablak alatt.

A szomszéd villa mögül feltűnik
Három orosz katona.
Közelednek ugorva, lebukva.
Délutáni nap hideg sugara
Csillantja színes alakjukat,
Nem sisakokat,
De kucsmájuk prémje mögött a
Zöld, sárga, piros szövetet.

A mesebeli múltat, álombeli jövőt
Magában hordozó, csodás Kelet
Fiai ők
És jönnek egyre közelebb,
Egyikük ablakunk alatt kúszik
És ropognak géppisztolyaik
Arra, ahonnan imént
Nézett a pusztulás hirnöke felénk.

Aki ablak mögül a téli
Tájra kiles, érezni véli
Szinte a füst szagát.
A falépcsőn súlyos lábdobogás.
Hallgatunk bízva, félve.
A három lángalak!
Beviharzanak.
Győzelem, virtus, szeretet
Ragyogtatja a szemüket,
A szép háború fénye.

Nem nézhettük sokáig őket,
Nem maradhattunk a lakásban,
Le kellett mennünk, mert gépfegyverfészkét
Állítottak szobánk két ablakában.
Ó, az az éjszaka,
A földszinti kis konyhában szorongva!
Az ordítás, a csizmák dobaja!
A hunyorogva fogyó gyertya csonkja!
Lesni kopogó lépteiket, az éjt:
Jóbarát-e, aki felénk igyekszik,
Akinek megszoríthatjuk kezét
S megkérdezhetjük tőle: meddig? —
Vagy fegyver csöve nyúlik-e közénk,
Ellenség jön garázdán tántorogva,
És kézilámpa szór kíváncsi fényt
A lócán ülő asszonyokra?

A lassú éj, a szürke reggel,
A havas táj, amely gépfegyverekkel
Ropogva ébredt!
A lüktető szívet, az ideget
Könyvvel nyugtattuk orvosság helyett.
Toldit olvasta T., Irén a Bibliát,
O. meg a kabaré történetének
Esett neki. Az én kezemben „A világ
Mint akarat és képzet.”

Süt a nap, a lét újra könnyebb,
Csitul a fegyverropogás,
A fenti oroszok elkészönnnek,
Mehetünk, üres a lakás.
Üres az iskola. Még egy-egy puska dördül.
Aztán halotti csönd. Fény ragyogja be fönről.
O. toldozza az ablakot.
Odakint szálló varjak raja károg.
Már borotválkozunk. Csípi átéjszakázott
Bőrünket a hólé, fogunk vacog.

Mire melegszik a szoba,
Vonul a foglyok sora,
Közöttük a gránáthajító, az iménti,
Sisaktalanul, a szemén szemüveg,
Átcsillan rajta az éles, a hideg
Ész, mely a pusztulást kiméri.
Mi lehet „civilben”? Tanár, vegyész?
Ez hát az az „értelmi megismerés”,
Amelyről olvastam az éjszaka?
A pusztulás csatlósa, útmutatója,
A bölcsesség szomorú buktatója,
A vértelen, akit megrészegít a vér szaga?

Mellette az alacsony, aki tegnap
Olyan vadul dühöngve állt itt,
Most magáról lemondva baktat,
Tompán, elbóbiskolva sántít.

Leszaladunk. Nem különb semmivel
A többi sem, aki itt vonul el,
A félvilágverő ármádiának
Romjai. Így veszett
A szörny, amelyet
Európa fölnevelt magának.
Most elmerül,
Mint fáradt, piszkos sokaság,
Nem előkelőbb,
Mint akiket ők
Hajtottak fegyvertelenül
Egy évtizeden át.

S a Hidegkúti úton a tanklapította
Zöld egyenruhás tetemek,
Vagy ahogyan a fákhöz épp odadobta
A végső rettenet
Különc elrendezése. De még
Szívemben a gyűlölet helyét
Csak lassan tölti be valamilyen
Közöny és figyelem.

Majd Grigorij őrnagy lép be. Megint ő
Kockázik este velünk,
A hangraforgón bécsi keringő,
S együtt iszunk, eszünk.
Csillog a tokaji. Először állva
Iszunk a belorusz katonára,
A félszeműre, az elesettre —
Ó, ha velünk ihatna ma este!
Mielőtt az öröm végleg beborulna,
Emeli poharát Alexandr újra,
Villog fekete szeme, úgy
Dicséri az ártatlan háborút:
„Vojna prima, vojna gut!”

Éjféli. Holnap mehetünk Pest felé.
Nem alszom. Még sokáig festené
A képzelet
A várost és a még jövőendő éveket.
A nap története is továbbremeg és
Értelemmel telik meg az egész
És hisszük, hogy legyőzetett
A rettentés, a rettegés.

*

Hány éve már? Ma is az éltet,
Hogy megláthattam azt a véget,
Hogy végetért egy nagy hazugság,
S azokat, akik összezúzták,
A gépesített szörnyeteget,
Amint darabokra töretett,
Hogy láttam sárba hullani
A ragály-hordó zászlót,
Sárként omlani azt, ami
Vasnak és kőnek látszott.

Láttam, s azóta is elég,
Hogy tudjam mindörökre:
Ami az ő helyükbe lép,
Mind így töretik össze,
A jobb erő hódítja meg
Az ingatag szerencsét —
Megértettem, hogy a fegyverek
Közt mégis van különbség,
S hiába harsog évekig
A hazugság, sose győzhet,
Mert mindig a régi verembe vetik
Az új rettegtetőket.

Terád vonatkozik...

Terád vonatkozik megint Chopin zenéje,
Váltakozón borong föl egy-egy arcvonásod
S a hősiesség hangnemet cserélve
Társul az ellágyuláshoz.

Ez a zongorahang! E végső lehetőség
Búcsúmosolya, mely még egyszer visszanéz!
F-moll balladád esőverte őszét
Pontozza halk ügetés.

A dallamot zilált akkordok mért kísérik?
Hiába kérdezem, epedőn visszakérdez.
Ifjúságunk motívuma — miért is
Fáj e futam, pedig édes?

Mért végződik a tánc elcsukló lendületben?
Szerelmünk hangjait egyedül hallgatom —
És feldobog a még teljesületlen,
Fiatal forradalom.

Nyárban ősz

Ismeritek-e azt a percet,
Mikor a nyárban itt az ősz?
Megborzongnak a teli kertek,
Élednek a szikkadt mezők.

Előbb a nyár nagy heve marta
A követ, az emberi bőrt,
Azután zúgva, örvényt kavarva
A vihar kitört.

Most tiszta és csillog minden: az élet,
Az este, a Duna a hídak alatt,
És megalázó bódulatból ébred
A tisztázó gondolat.

S megvilágítja a városi tájnak
Minden ismerős zugát. Mi is ez?
Nem tudtam, hogy így, boldogítva fájhat
Az, ami volt, és az, ami lesz.

Megvillan a hűvös, éjféli holdban,
Mosolya a vizen rezeg —
Tudom, milyen volt, mikor kicsi voltam,
Sejtem, milyen lesz, ha már nem leszek.

Tudom, hogy jönnek új bölcsek, bolondok,
Jövendő emberek —
Tudom, hogy volt, mikor nem voltam, tudom, hogy
Lesz, mikor nem leszek.

Tudom, hogy a Duna akkor is így susog,
Igy reszketnek a levelek —
Tudom, lesz még ilyen este, és valahogy
Akkor is itt leszek.

Történelem

Keress hát könyvet, melynek háttere
Nem szörnyűség: ölések, árulások!
Tacitus, Shakespeare ezzel van tele:
Sorsunkat bennük nemesítve látod.

Történelem, középkorok, Bizáncok
Tükröt tartó, farsangi menete!
De ezt az évezredek óta tárolt,
Gépesített Rosszat kibírjuk-e?

De nemcsak a rosszat, a legjavát
Is halmozták évezredek át,
S Róma ereje általunk megint él.

Használd, amit nekünk gyűjtöttek ők,
S cézárok, inkvizíciók előtt
Mi sem leszünk rosszabbak őseinknél.

Jelenidő

Az ide-oda rángatott, naponta
Ezerszer meggyalázott, kalodába
Gyömöszölt, életét mentő, pojáca-
Ruhás magyar nyelv nem azokban él,
Kik odakint megcsillogtatva régi
Fényét vagy idebent dugdosva, féltve
A történelem mocskából kimentik,
Hanem azokban, akik a mocsokba
Vitték magukkal szívben, észben, ajkon,
És torzítják, tekerik öntudatlan

S a szörnyűségnek úgy mondanak ellent,
Hogy csontjuk ropog, felfordul a gyomruk,
S lélegzetük zihál a szorításban:
A kertelő vagy hallgató parasztban,
A munkásban, ki meggyötörten is
Nyíló ésszel, szemmel lép fölfelé,
Az orvosokban, hivatalnokokban,
A cinkosan hunyorító szemekben,
A felvillanó, néma jelbeszédben,
A megpróbált, megromlott szerelemben,
A fertőzetben, a jelenidőben,
A szörnyállat hatalmában, amely
Mindennap újra elnyel s kiokád,
Mert nem juthatunk levegőre, csak
E cethal gyomrán át — és nem lehet
A behemótot megkerülve élni.

A Prédikátor dalaiból

I

Vígaszt akarsz? Keress máshol!
Ezt mondja a Prédikátor,
Jeruzsálem királya:
Ahogy jöttél, eltűnsz innen,
S ha valami történt, minden
Hiába volt, hiába.

Kérdezd csak az embert, hogy mi
Haszna volt, ha munkálkodni
Jól tudott a nap alatt:
Most eszmélne, most már késő,
Nemzedék megy, nemzedék jó,
De a föld, az megmarad.

Nap elnyugszik, nap feltámad,
Napkeltétől napnyugtának
Lehanyatlik, visszatér.
Megy északra, siet délre,
Keringésről keringésre,
Körbe-körbe jár a szél.

Folyók tengerbe sietnek,
Mégis soha nem telnek meg
Színültig a tengerek.
Hangja, látványa a földi
Történésnek be nem tölti
Füledet és szemedet.

Ami történt, az történik —
Mért hiszed el, ha a régít
Újdonságnak hazudják?
Menj csak vissza ezer évet:
Megleled a szörnyűségnek
Elfelejtett alakját.

Én, királya Izráelnek,
Láttam mindent, ami kellett,
Ami volt és ami lesz.
Mindent fogtam, elejtettem,
Mert az, ami egyenetlen,
Soha nem lesz egyenes.

2

Ideje van a születésnek
És ideje a meghalásnak,
Ideje van az ültetésnek,
Ideje a kiszaggatásnak.

Ideje van a megölésnek
És ideje a gyógyításnak,
Ideje van az építésnek,
Ideje a lerombolásnak.

Ideje van a nevetésnek,
Ideje van a zokogásnak,
Ideje van a begyűjtésnek,
Ideje az elhullatásnak.

Ideje van az ölelésnek,
Ideje az eltávozásnak,
Ideje van a keresésnek,
Ideje van az elhagyásnak.

Ideje van az őrizésnek,
És ideje az eldobásnak,
Ideje megvan a beszédnek
És ideje a hallgatásnak.

Ideje van a szeretetnek,
És ideje a gyűlölésnek,
Ideje van a seregeknek,
Ideje a békekötésnek.

Hogy mit jelent ez? Azt jelenti:
Ki ahogy bírja, úgy csinálja,
Mert nem hozhatja vissza senki,
Hogy lássa, mi lesz őutána.

3

Keserűbb volna neked a halálnál,
Ha olyan asszonyra találnál,
Kinek haja mint a háló, szeme mint a tőr,
Szíve mint verem.
Ha belehullnál,
Nem szabadulnál

Sohasem
Két kezének köteleiből.
Ki Istennek kedves,
Azzal ilyet nem tesz,
De az, akit
Gyűlöl,
Nem szabadul a bűntől:
Mégfogattatik.

4

Nem nyeri meg itt a versenyt soha gyorsaság,
Láttam, soha el nem dönti erő a csatát,
Nem a bölcsé itt a kenyér, okosé a kegy:
Ideje van mindennek és minden egyremegy.

Mint a halakat hálóban fogják víz alatt,
Mint a törben megfogatnak szálló madarak,
Azonképpen megfogatik az ember fia:
Ha ideje eljő, nem lesz hova bújnia.

Mert az ember fiainak szíve gonoszság,
Amíg élnek, benne fészkel minden bolondság,
Hirtelen a holtak közé mennek le aztán —
Jobb az élő eb, hogynem a megholt oroszlán.

Akit minden elevennek erős kapcsa köt,
Az remélhet — nincs remény a halottak között.
Minden élő, csak az élő tudja, hogy meghal,
De a halott semmit nem tud, semmit meg nem hall.

5

Azon a napon majd visszaszállnak
A felhők, nagy eső után,
Remegnek őrzői a háznak,
Megáll az őrlőleány.

Meggörnyednek majd az erősek,
S aki az ablakon kinéz,
Sötét lesz és egyre sötétebb
S végül homályba vész.

Egy ajtót az utcán bezárnak,
És halkabban zúg a malom,
S fölkelnek a madár szavára
Azon az alkonyon.

A lányok halkulva zenélnek,
Kivirágzik a mandulafa,
A szöcske is nehéz a rétnek,
Meg a virágok illata.

Minden tele ijedelemmel,
A szellő, a bucka, az út,
Amikor indul az ember
S tartós otthonba jut.

A fordító köszönete

Köszönöm nektek, nyájas óriások,
Hogy elnémulva sem hallgattam el,
Hogy tiltott hangom hangotokon át szólt,
Schiller és Goethe, Shakespeare, Molière!
Én nem zengettem el teli torokkal
A hazugság dagályos énekét,
Inkább csak lopva, idegen sorokkal
Rejtett tudásom egy-egy részletét.

Míg Nero rémuralmát fordítottam,
Elöttem működött a mostani,
S a tacitusi tömör mondatokban
A magamét tudtam elmondani.
Vak szorongásom ott talált magára,
Feszült fölénnyé fájó undorom,
S Villon magányos vércsevijjogása
Azt hirdette, hogy én nem alkuszom.

A rég megírt szöveghez hű maradva
Utát talált az új tapasztalat:
Csak amit láttam, az bírta szavakra
A *Tell Vilmos*-ban a parasztokat.
A magam dühén egyet fordítottam,
S én is elértem a mélyútra, mert
Láttam a kalapot, amelyet száz alakban
A császár várnagya utunkba cövekelt.

Új tudásom s újuló szenvedélyem
Régi remekművek ötvözetébe forrt.
Mit préseltem bele, hogy észrevétlen
Eggyé kevertem a *Tartuffe*-öt és e kort?
Mig rímem Molière ostorát megsuhintva
Elcsattant a gyanútlan szinpadon,
Lestem, veti-e már a „szent hurkot” nyakamba
A képmutatás, a vakbuzgalom.

S mert nem tudtam közösre felcserélni
Természetem rejtendő hajlamát,
Az, ami bennem üldözött-egyéni,
Az őrizetlen titkosúton át
Szökött napfényre, rég letűnt időkbe,
A remegő zavar, a kései,
És onnan hozták újra vissza Goethe
És Shakespeare és Racine hősnői, hősei.

A láthatatlan falon át hiába
Néztem Nyugat felé, Nyugat felé?
De felültetett postakocsijába
S vitt magával nyugatra Thackeray.
A magam vágyait napfényre csalva
A *Henry Esmond* mondatain át
Kalandos úton vittem diadalra
A büntetendő eleganciát.

Hazudik, aki él, nálunk csak az beszélhet,
Akiről azt hiszik, balzsamos múmia,
De titeket magyarul újraéltet
Akaratom eleven árama.
Nektek köszönhetem, hogy hű lehettem
Nemcsak hozzátok, önmagamhoz is:
Viszitek már jövőendő tengerekben
Szívem bűvópatak-hullámain.

Köszönöm azt, amit rajtatok át hatottam,
A rajtatok át visszanyert időt,
És a ragálytól párolgó napokban
A tengeri szelet, a szabad levegőt.
Köszönöm, hogy a börtönből kilátok
S üzenetemet rátok bízhatom,
Ti biztató, ti nyájas óriások,
S közös hazánk, világirodalom!

Rapszódia a bátorságról

I

Alkonyodott a Kovácsberekben.
A kökénybokrok közt kirobbant
Az állatok futása.
Amerre néztünk, fenn és lenn
A csönd átváltott hirtelen
Rikácsolásba, kodácsolásba,
Csipogásba és gágogásba.
Tavaszi ég alatt
Madarak, bogarak
Izgatott szállta zúgott —
Repültek maguk a tyúkok.
Felülről elindult
A kendermagos tyúk,
Nyaka kinyújtva, szárnya kitárva,
Akár egy igazi madárnak,
És szállt kétségbeesve,
Már csibéit se kereste.
Futottak a kislibák,
De a lúd laposra vált
S elnyújtotta nyakát.
Két tehén lihegve
A hegyről szaladt le,
És minden, ami élt ott,
Hegyről lefelé forrt —
Ekkor jutott csak idő
Felnézni a hegytető
Felé, meglátni, mitől van
A fűben, a légben, a porban
Ez az általános riadalom.
S egy asszony egyszerre fojtott,
Remegő hangon sikoltott:
„Keresztrefeszített Krisztusom!”

És csakugyan, a levegőben,
A napban, a lemenőben,
Mint fekete kőkereszt
Lebegett az égi magasban
Egyedüli mozdulatlan
A kavarodás felett.
Én fölfelé meredtem
S a különös döbbenetben
Nem volt számomra fontosabb,
Mint az a fekete látvány —
Ó, hátha azt is látnám,
Amint a sas lecsap!

Nem láttam, mégse láttam,
Csak egy fekete villanásban,
Ahogy a lég megreszketett.
Sötét örvényt kavarva
Borult egy törpe bokorra
A zuhanó kereszt.
Egy pillanat és eltűnt,
Ott szállt már újra felettünk,
Csak alant még, nyújtva előre
Hosszú feje, görbe csőre,
Szinte nem mozdult a szárnya,
Karmában valami sárga
Kis élet csillogott.
Csak álltak az asszonyok,
A sas lassan lebegett föl,
És kiszakadt a csendből
Az asszonyi ricsaj,
És itt és ott a berekben
Csengőn s öreges-rekedten,
Hogy „Jézus!”, „A sas!”, „A ganaj!”
És „Fölvettel”, „Viszi!” — sikongnak.
Rezzennek a fekete tollak,

Kinyújtott karma közül
Kiejti a csirkét s szárnya
Csapásait szaporázva
A sas menekül, menekül.

„Hova dobta a csirkét?” „Hol van?”
Keresik minden bokorban,
Bejárják a hegy oldalát.
Lesték, hallják-e csipogni —
Csak a szíve tudott dobogni,
Mikor a kis Kati rátalált.
Csőrén kiszivárog a vére
Kati meleg tenyerére,
Ott lesz hidegebb, hidegebb.
Az Öregkő szikláin
Közt már a sast se látni,
Csak az alkonyi eget.

2

Mért ejtette el vakrémületben?
El nem éri őt a tehetetlen
Asszonyok és gyerekek zaja.
Vagy talán „a levegő királya”,
Még a sas, a szirti sas is gyáva,
Akárcsak a csirke, a liba?

S mért ne lenne? Emlékszel-e még a
Délutánra, amikor a héja
Üldözőbe vett egy vadkacsát?
Nád és ér fölött hogy szállt utána,
Míg egy villogó körben levágta
S vaskarma az űzött testbe vájt!

Mert hogy a gyöngébbet utolérjék
S bántatlanul onthassák a vérét —
Fáradtságnak az is épp elég.
Méltó rá, hogy győzelmét a héja
Elvijjogja, mielőtt a préda
Még gőzölgő, lágy részébe tép.

S emlékszel a hódítói pózra,
Ahogy szétnézett lovagi módra,
Mint a szárnyasok nagyhercege?
S a rókára, hogy bújt ki lyukából,
Vonzatva az ontott vér szagától,
Hogy a martalékot elvegye?

Harc nélkül miért mondott le róla?
Miért nem próbálta ki a róka
Ellen karma s csőre fegyverét?
Csak egy percig nézett tétovázva,
Aztán felrepült s a vadkacsára
Fentről nézett egyszer vissza még.

Ó, a természet komédiája!
Rettegő ragadozók futása!
Vak erő, vérengző gyávaság!
Nem tudják azt tigrisek, sasok sem,
Ami néha él az emberekben:
Tett és szándék szép kockázatát.

3

Akkor ott az alkonyi berekben
Büszke voltam, hogy ember lehettem,
Aki tudva s kockáztatva élt.
Félve, mérve, félszeg zavaromban
Hány hatalmassággal, hatalommal
Álltam szemben s láttam a veszélyt!

Mérgező, halálos szorítások
Közt ti cinkos szemhunyorítások!
Hitet és bizalmat adtatok.
Párducszemnél villogóbb, merészebb
Jelbeszéddek, gyors testvériségek,
Szebbek, mint a kőszáli sasok!

S hát a bányász? Mit vállal magára,
Mikor a felmért veszélyű tárna
Sujtóleges mélyeiben áll?
Kérdezd csak, hogy fél-e — visszanéz és
„Gyomra körül egy érdekes érzés,
Reggel, míg a felvonón leszáll” —

Ennyit szól a jóltudott veszélyre,
S a valódi bátorság szemérme
Szemén gyors zavarral villan át.
És a lány, ki titkon szívdobogva
Börtönökbe, pestisbe, pokolba
Vitte mégis mentő mosolyát?

És mind, aki ép ésszel megállott
Cézárok, vagy spiclik, janicsárok,
Szentelt inkvizíciók előtt!
És a költő, aki tapodatlan
Földre lépett s borzongó sorokban
Megnevezte a sötét erőt!

Emberi bátorság, ésszel élő,
Lehetetlent játszva megkísérlő —
Egyet lépsz s hátrál a végtelen!
Embervoltunk bélyege, merészség!
Égitestünk ősi szenvedését
Te ostromlod, ifjú Értelem!

A süketnéma kislány

Sok volt a gyerek a szőlőhegyen
A kőkunyhók, sziklák, tőkék között,
Szépek voltak, erősek, kedvesek,
És eleinte nem is vettem észre,
Hogy nem szólal, csak szebb a többinél.
Nem, eleinte nem tudtam, mitől
A komolyság nagy, sűrűkék szemében,
Hogy mosolygása mitől telített,
Nem tudtam, hogy a természet kegyetlen,
Kanyargó árama mit alakított
Mivé, s nemcsak a kicsi koponyában,
De tökéletes teste minden apró
Izmában úgy, hogy öt éves korára
Megérjen benne, amit nagy színésznők
Tudnak csak felmagasult percekben,
S homlokáig maszatosan, mezítláb,
Minden nézése jelentős legyen,
Minden mozgása rögtön több magánál:
Szépséggé nőtt emberi kapcsolat.
Ó, milyen volt a mosolya! Akárcsak
A kihűlt láva-táj szüret előtti,
Kínálkozó, önfeledt ragyogása,
A földi boldogság ígérete.
Kérdő szeme, kérdőn kinyújtott újja
Sem volt már gyermeki, hanem a minden
Titok előtt fájó kíváncsiság.
S ha *nem*-et intett, maga a titok,
A szerelem volt, az elérhetetlen,
A *nem*-et mondva is fájdalmas, édes,
Minden, amit az élet megtagad
S a *meg kell halni* termékeny tudása.
És az *igen!* ahogy valakihez
Odaszaladt, kezét kezembe adta,
Tekintete, a nyílt, a védtelen,

Ajándék volt, biztonság, bizalom,
Hogy ember és ember közt van remény.
És búcsúzása! Állt a poros úton,
A Balaton fölött, sziklák alatt,
Körülötte a táj, melyből kinőtt,
A hegyoldalba bújt kis ház, ahol
Megszületett, család, sövény, kutya,
S kis, gyönyörű kezével mintha az
Idő maga, a visszahozhatatlan
Intene még utólszor. És nekem
Több volt, mint lent a szikrázó öböl,
És több volt, mint mögötte Szigliget
Hegyén a várrom, fönt a gyűrt bazalt,
Mellette a bástyázott teraszok,
Több, mint a szőlőlevelek közé
Bújt, tömör, sárga fürtök, mert nekem
Te vagy legtöbb, természetből kinőtt
S természetesen, fájdalomon, pusztuláson
Túlnövő lélek. Nekem a világ
Értelme csak te vagy, emberi szépség!

Kakasszó

Kardját, mellyel a főpap szolgájának fülét
Levágta hetvenkedve — elhajította rég.
Már csak ketten maradtak: János meg ő maga.
Körül fustélyos örök, kihűlő éjszaka.

A főpap kapujában megállt és remegett.
Az udvaron a szolgák megraktak nagy tüzet.
János, a könnyű János már bejutott előbb
S kiszólt az őrizőknek, hogy engedjék be őt.

Egy szolgáló kaput nyit s ránéz, amint belép,
Meglátja zavarát és vidéki külsejét.
„Ez is a Nazaréti embere! Mind ilyen.”
S ő szól: „Kiről beszélsz te, asszony? Nem ismerem.”

A tornácon, poroszlók és vallatók között
Meghallja ezt a Mester, a megvert, leköpött,
És gyúlladt szemehéja mögött lobog a láz:
Még mennyi kínhalál jön, még mennyi vallatás!

A tűzhöz odakullog, kezét melengeti.
Egy papiszolga látja és odaszól neki:
„Azok közül való vagy, hiába tagadod.”
Mellére ütve mondja: „Ember, nem, nem vagyok.”

És tudja fenn a Mester, hogy elvégeztetett,
S föléje hengerítik az irdatlan követ.
És görgetheti félre, nem másul a jövő:
Lesz Törvény, Főpap, Egyház, és kő és újra kő.

És megszólal egy másik: „Beszédjén hallani,
Hogy ez is csak aféle vad galileai.”
„Mit is beszélsz? Nem értem. Egyiptomi fene
Az Isten egy fiába, a Nazarétibe!”

Röhögnek a cselédek a rémült bugrison.
A Mester visszanézett. Mert Róma, Babilon
És Jeruzsálem egy már — halál, feltámadás! —
A Szikla, az Alapkő csak te lehetsz, Kefás!

Te lészel itt a kőszál, te kötsz vagy oldozol.
Mindig kilép az Ember Fia a kő alól.
És pofoz a poroszló, röhög a konyhalány,
S felhangzik a kakasszó a főpap udvarán.

És felszáll a kakasszó és feljebb száll a köd
Az Olajfák Hegyéről, a Jozafát fölött.
„Istennek fia vagy hát?” „Te monád.” Hátranéz:
A nap vérezve kel föl, mint az elvégezés.

És nevetnek a lányok és fut a volt halász,
Fújtatja, rázza izmos mellét a zokogás,
És tengerek, jövődők hallják a jós-panaszt:
„Mielőtt a kakas szól, háromszor megtagadsz.”

Rapszódia a bűségéről

I

RADNÓTI NAPLÓJÁT OLVASVA

Milyen kevés élet, mennyi irodalom!
S hogy átcsap az élet a meddő szavakon!
Három napja nézem, hallgatom, amint
Felcsapnak tajtékozva régi napjaink,
S átszűrt, átszellemült fény villószik, minthacsak
Áttündökölné rajtuk egy hajdani alkonyat,
És mintha a régi erkélyen ülnék újra vele,
Előttünk a Duna a hídakkal, s napjaink szégyene
Szívünkéből, szavainkból felcsapna hirtelen —
Egy országnak, egész világnak szégyene kiben
Élt akkor úgy, mint bennünk? És hallgatom dühét:
Ez volt az ifjúságunk, ez a keserűség?
Ez a becsület-próbája, ez a megszégyenítő,
Gondolatot szorító, csapdába csaló idő?
Ezek a félszeg helyzetek, ezek a kínos érvek,
Bemocskoló bizalmak? Ezek a rettegek!

S a szemérmes, irodalmár dühök
Tanácstalan sistergései mögött
Hiába hősies igyekezet az ész:
Terjed, mint a mocsár, az ólom nehézkedés.
És akármilyen más volt, az övét meg az enyémet
Összefonták örökre a napok, az események,
A szörnyszülő folyó, a múlttá vált jelen
Tajtékai között fel-felbukó nevem
S az első háborús őszbe kövült kínszenvedés.
És az a ravatal! És az a temetés!
Az a mellékmondatban felhörgő éjszaka,
Hogy ott voltál, hogy a sírtól együtt jöttünk haza.
Ó, az a halálhörgéstől hangosodó világ!
Egymásba kulcsolódó, testvér agóniák!
S a lapok közt, ahol az övé végetért,
Ott látom haldoklásod lopódzó kezdetét.

Soha senki hozzám hűséges ne legyen,
Ha kínjaitokat valaha feledem.
Ne legyen soha többé egy derűs pillanatom,
Ha azt, amit akartunk, valaha megtagadom.
Világtalan legyek és süket, mint a föld,
Ha valaha visszakívánom azt, ami titeket ölt.
Ti szegények, ti szentek, ti bátrak, kedvesek!
Száradjon el az agyam, ha hozzátok hűtlen leszek!

2

KÉT NAP MŰLVA

Ha azt, amit akartunk, valaha megtagadom...
De akartad-e, amit akartunk, meredek utadon?
Az evangéliumi, utolsó ösvenyen?
Ha szememmel követném, belekáprázik eszem.
Terád a kínhalál várt, a végső tisztaság.
Én szöktem, menekültem a szennyen, a törökön át.

Mennyi bújkálás, színlelés, mennyi csel és csalás!
Aztán az a világvég, az a szabadulás!
Később a kénköves mocsár, dögvésszel vert öböl!
A hagymáz, mely mindennél alattomosabban öl!
És az, amit akartunk, így-úgy valóra vált,
S a szándékot a teljesedés szégyennel itatta át,
S ez a szégyen, az elkárhozás már vérünkben kering,
S kiki másképpen süllyed el, öntörvénye szerint,
Mert visszájára fordul itt a védekező akarat,
Itt még a rettegéshez is a cinkos bűn ragad
S nyálkájával bevonja a tiszta eszméletet —
Ehhez kell hűnek lennem, hogy hozzátok hű legyek?

Én szöktem, menekültem és életben maradtam.
Baráti s idegen kéz hány segített utamban!
Hány bízó, biztató arc ragyogott rám azóta!
Felnyló új szem, új szív mentett meg mosolyogva.
Mennyi új lehetőség ölelt magához engem,
Hány erős új szövetség az újabb förtelemben!
És az, amit akartunk, özönvíz ellenük
S már lassan öli őket, vagy azt, ami lényegük,
Mint ahogy ölné azt is, ami legszebb volt bennetek —
Lehetek-e hű hozzátok, hogy hűtlen ne legyek?

Nekem egy és oszthatatlan az idefenn, odalenn,
És köt az, ami meghalt, és köt, ami eleven,
És hűnek lenni ahhoz, amit akartunk, nem elég,
Mert minden, amit élek, új és új kötelék,
Hiába tudom, hogy minden hűségem mást jelent,
Hiába fogadna magába két ádáz csatarend,
S mert nem az az én dolgom, hogy rendet teremtsék itt,
Agyam, szívem őrzi ellentmondó hűségeit,
S két pillanattá válik minden pillanatom —
Száradjon el az agyam, ha az egyiket megtagadom!

Két pillanattá válik minden pillanatomban
 És engem kétfelé feszít egy időtlen kínpadon,
 S én nézem pontosan, józanul, mert nem az öntudat:
 A hűség, létem tengelye az, mely bennem meghasadt.
 Mondják, a karóbahúzott, hajdani magyarok
 Között nem egy akadt, aki a karón pipázgatott —
 Így kínpadra feszített, keserű tudatom
 Erőt vesz még a kétfelé igyekvő pillanaton.
 Az egyik hűség ide ránt, a másik húz oda.
 Feszít a kín: „Vagy ezt, vagy azt!” — De nem és nem!
 Soha!

Nem, amíg én vagyok én, amíg érzem, hogy *egy* vagyok,
 Egy hűségemet sem nyelik el ezek a „vagy-vagy”-ok.
 S ha szorít az egyik förtelem s beleroppan az öntudatom,
 És szűkül létem lényege, s magamat feladom,
 S felhördül rettegésem, hogy „akármi, csak ne ez”,
 Ha csak a kívánságom is a *másik* cinkosa lesz,
 Vagy félek attól, ami jön, és elborul agyam,
 S azt mondom a pillanatnak: „maradjon az, ami *van*” —
 Nem én vagyok, nem én vagyok, csupán a rettegés:
 Nem változik a hűség, az időtlen, egy, egész.
 Hűségölő, tébolybavivő, sátáni „vagy-vagy”-ok —
 Száradjon el az agyam, ha egyet is elfogadok.

Két pillanattá válik minden pillanatomban —
 Ne hagyd széthullani őket, megtartó Irgalom,
 Te mindenkihez másképp hűséges Szeretet,
 Te, kihez minden új szív újképpen hű lehet,
 Te rejtelmes Megértés, te sugárzó Titok,
 Te, aki a hűtlenséget is hűségre fordítod,
 Te, akihez a százfelé húzó hűség vezet,
 Fogadd szívedbe ellentmondó hűségeimet,
 Te, akiben tudásra talál a tévelygő tudat,
 Vezesd magadba annyifelé elveszett útjaimat,

Te minden hűség pásztora, fogadj be oda, ahol
Egésszé egyesülhet az, ami itt részekre hull,
Ahonnan kinnrekednek a zsarnoki „vagy-vagy”-ok,
Hol mindent megtalálok, amihez hű vagyok,
Hogy ami kétfelé hasadt, örökre egy legyen,
Te ezer alakban Egyetlen, megváltó Szerelem!

Születésnap i óda

Akkor születél, amikor a nyár születik.
Szűk életemben te gyújtottad a nyár tüzeit.
Voltál a hirtelen napfény, az érlelő,
Teremtő-aszaló koranyár, szigorú-szép erő.
Voltam a rosszfajta rög, a fényedre sóvár,
Te meg a tékozló, túl hamar ellobbanó nyár.
Rám tékoztad termékeny, szertelen ős-tüzedet:
Korai termés volt, még kicsit fanyar és elsiertet.
Akkor jöttél hozzám, amikor a nyár volt születőben.
Burjánzó, mérgező gyomokat égettél ki belőlem!
Felgyújtottad a börtönző, fullasztó, puha kacatot,
Amibe engem a szomorú gyerekkor beleszorított.
Ígéret voltál és ítélet: önmagam ellen ítéltél.
Ó, milyen láng voltál, perzselő, csontomig értél!
Tiltottad, irtottad, új törvényt teremtő láng-akarat,
Élni a megszabott anyagot, megúgált önmagammat.
Tisztító tűz voltál, csontomig égetted életedet,
Hogy néha a csúcson önmagam ellentéte legyek,
S szívembe ültetted túl hamar ellobbanó nyaradat,
Te tündöklő, tékozló, életet fakasztó tűz-akarat!

Uj nyár lobban, az ég meg az utca tüzes —
Láng a világ, te lobogsz ma megint, a te évszakod ez.
Aszaló, teremtő láng-törvény, könyörtelen!
Éltető, égető, szigorú, szép erő, hős szerelem!

Süt a nyár, perzsel már s felel rá, szemébe néz
Bennem egy régi nyár, még mindig lobogni kész.
Az, ami bennem a legjobb — nem én vagyok:
Te lobogsz bennem, eleven törvény-akaratod,
Kérlelhetetlen igény, aki szüntelenül követel,
Próbálni küldesz és próbádra felövezel,
Csak te szorítasz rá, hogy félve se féljek,
Szívemben, eszemben te az egészség, te vagy az élet,
S az ad erőt, ami benned tizennégy éve megállt,
Gyűlölni, megvetni örökre a halált, a homályt.
Égen és földön és bennem is újra a hajdani tűz ég:
Merni, ragyogni — tehozzád csak ez a hűség.
Lobogj, nyár, öreg nyár, lobogtasd szerelmünk tűzjeleit!
Mindig megszületsz bennem, mikor a nyár születik,
Amikor rövid az éj, hosszan tündöklük a fény,
S szűköl a halál, mint a mi nyarunk elején.

Márton bácsi

A nagy tűznek már csak parazsa volt.
A nyársakról a szalonnát leettük.
Ki kontárul, mint én, félig kisütve,
Az értőbbek az ág hegyére tűzött
Hagymán keresztül csöpögtetve zsírját.
A kisebb, a venyigékből rakott tűz
Is már csak ritkán, únszólásra lobbant,
A sercegő, aranyvörös tekergés.
Kihűlőben végsőket így tekergett,
Gondoltam, a hegyoldalon a láva.
A lobogástól káprázó szemünk
Hozzászokott a megnövő sötéthez
S lassan figyelmes lett az éjszaka
Mélyén megbúvó nagyobb lángolásra:

Lent valahol fekete sejtetés
A Balaton, a nappal csupa-szikra,
Köröttünk közel kézzelfogható
Vad rajz, a felbástyázott teraszok,
A tőkéken a tűz, a majdnem-érett,
Fenyegető körvonalak fölöttünk,
Lángolás az is, ősi, megkövült,
S a bazalttömbök felől halk derengés
Jelezte, hogy kibukkan nemsokára
Sziklák mögül a hold, a fogyni-kezdő.
Kevés üvegben már a bornak alja —
Augusztus vége volt és az egész hegy
Csak a szüretre várt, szomjas torokkal.
A hamvadó tűz mellől elbucsúzott
A néprajzoslány, aki szigorúan
Ügyelt, hogy csak „eredetit” daloljon
„A nép”, s nem tudta, hogy nemcsak a kóta
A nép, hanem a hangsúly is, a rezgés,
A tekintet is, a bortól kigyúló,
Nem figyelt a le nem jegyezhetőre,
Nem látta Tombor nénit, aki meghal
Majd nemsokára s hangjában, szemében
Egy évszázadnyi népet visz magával.
Most már csak összevissza énekeltek,
Aztán kiki elvétve egyet-egyet,
S a mindig vastagabb szüneteket
Kitöltötte az őszibogár-kardal.

— No, ezt meg éppúgy énekelte, mint
A Márton bácsi — mondta valaki.
Ki az, kérdeztem. — Itt élt a hegyen,
Ott állt a háza, túl a fordulón.
Kőműves volt, kályhákat is csinált,
A kemencénket is ő rakta föl.
Kőműves volt, hát nyáron dolgozott,
Télire nem szerelte be magát.
De jó fűrő-faragó ember is volt,
Ha kapa kellett vagy balaskanyél,

Mindenki csak hozzá ment. Így telelt ki.
De az mindig jókedvű volt. Vasárnap
A kocsmában csak pántlikás szivart szítt.
Kiviccölte a rendőröket is.
Jön egyszer föl, a vállán két karóval,
Másik kezével csak botozgatott.
Kérdik, hogy honnan hozza azt a fát.
Az Isten szöllejéből, azt felelte.
Elismert ember volt. Mindenki tudta
A Márton bácsi hangját. Ha felült
Háza előtt a pince tetejére,
Szigligetig is elhujjogatótt.
Legényember maradt, csak egymaga
Járt a világban, de olyan komót ment,
Hogy egy lépést ha tett egy perc alatt.
Az ember ha messziről nézte néha,
Azt se tudhatta, áll-e vagy mozog.
Jött végig a hegyen, már jóelőre
Hallatszott, hogy miért is nem virágzik
Minden fa tetején a szerelem.
Ezt énekelte. De ha már előbb
Imitt-amott bevett egy-két litert,
Hát ismeretlen nótákat dalolt
A régi ácsokról, kőművesekről.
Ilyenkor este végig a hegyen
Az emberek a ház elé kiálltak
Hallgatni Márton bácsi énekét.
Öt éve halt meg.

Parázs sem piroslott.
Éjfélre járt. Lassankint szedelőztünk.
Elbúcsúztunk. Tudtuk, vége a nyárnak.
Egy szót sem szóltunk. Mégegyszer megálltunk.
Az augusztusi ég szinte fehérlett.
S nem különös-e, mondd, hogy már ezentúl,
Ha e nyarunkra visszagondolunk,
Majd Márton bácsi, ez az ismeretlen
Vonul át rajta, lassan lépegetve?

Három nap

A meleg ősz, az a telehold,
Az októberi éj, mondd, milyen volt?
Hazafelé, hegy tetején,
Ketten az erdő közepén
Menni sóhajtó, holdsütött,
Pergőlevelű lomb között,
Fülünkben még — emlékszel-e? —
Mariska édes éneke,
A vadul rezgő citera,
Orrunkban még a must szaga.
S reggel a völgy, a tó fölött,
Táncoló fátyol, fut a köd,
Kis kócos kontyot azon át
Lenget a rózsaszínű nád.
De fönt a méz meg a tűz csurog,
Aranyba merülnek a teraszok,
A diófa, a szilva, mandula,
A vágók kéklő kőfala,
Kőfalon duzzadó, gyönyörű
Muskotály, sűrű kéknyelű,
A hervadástól erezett,
Zörgő, nagy szőlőlevelek
Közt kendő-szoknya-tarkaság,
Nevetések, tündöklő bokák.
Tűz, méz és szőlőlé csurog,
Ázott, sötétlő puttonyok,
Indulnak szálfá-emberek
Kopott lépcsőkön, meredek
Kapaszkodókon a hegyre fel,
Derék sajog, torok tüzel,
Tűz, méz és veríték csurog,
Hajló, kuporgó asszonyok,
Hatalmas puttonyok alatt
Hegynek feszülő férfiak,

Erősek, tékozlók, adakozók,
Munkába, mámorba rokkánók.
A tetőn sajtárba, fakádba, ahogy
Oly vékonyan, csöndben a must csurog,
Ahogy csikorogva felnyög a prés,
Hordókban a zümmögő erjedés,
Gyerekek tág szeme, borszagú föld,
Szöllőfűrt, száraz, összetört,
Kóstolás, ünnepi, áhítatos,
Cefrén szép, barna láb tapos,
Udvaron lassan apad a prés,
Pincében jókedv, halk neszezés,
Imbolygó mécses, jó homály,
A képzelet tágul, az éjbe kiszáll,
Kigyúlnak részeg ókorok,
Görögországra gondolok.
A tó fölött, a bérc alatt
Három éjszaka, három nap,
Ennyi volt — ez is már a múlt.
Mikor indultunk, beborult.
Lefelé mentünk, már esett,
Puha felhőkbe bújt a hegy.
Boltozatin néma homály —
Ugye, ha eljön a halál,
Mint az a köd a szőlőhegyen,
Olyan legyen, olyan legyen?

Új nyár

Megjött az új nyár. Milyen nyár!
Megérik az élet, a halál.
Minden, ami volt, benne fáj.
Hogy ez is elmúlik, milyen kár!

Hogy ez is elmúlik, nem bánom,
Hogy túl kell majd esni a halálon.
Lelkemet annak ajánlom,
Ami szép volt a világon.

Ha elmúlik, nem siratom,
Csak az „itt és most”-ot akarom.
Milyen váratlan nyugalom!
Bűneimet sem kutatom.

Csak itt és most — mást nem akarok.
Az elfolyó folyamatot.
Ha elborul, majd fölragyog.
Nem az számít, hogy meghalok.

És nem is az számít, hogyan,
Nyomorultul vagy boldogan.
Mindent megértek, ami van,
Már nem kell a határtalan.

Állj meg, gyönyörű pillanat.
Hiába szólok, nem marad.
Fölkel a hold, bukik a nap.
Hallok elnémult hangokat.

Nem az számít, hogy meghalok,
Hogy megtörtén mit jajgatok.
Az számít, hogy most itt vagyok,
Fölöttem hold és csillagok.

Részeg-okos nyár, szép erő,
Ez számít, ez a delelő.
Most mondom, míg van rá idő,
Kényes, kurta jelenidő,

Hogy későn bár, felismerem:
Nem veszhet kárba semmi sem,
Halál, se bűn, se szerelem,
Tévelygés, ész és sejtelem.

Kudarcra, konok szeszélyre,
Nézek vissza a veszélyre,
A megértetlen miéltre:
Megérte, megérte, megérte.

A Rossz hálózata

Rosszul szigetelt drótok szövvénye
Multakat hordozó idegzetem.
Nem kell több, csak egy ponton áram érje,
S már minden szálamon emlékezem.

A régi bűnre, kudarcra, veszélyre
Egy kapcsolással ráfut a jelen,
S egy karcolástól mindent újraélve
A pusztulás felbolydul idebenn.

Álmatlanná csupán egy éjszakámat
Rontotta egy tajtékzó nyomorult,
De dúlt üteme a szívdobogásnak

Az áramkörben mind beljebb nyomult:
Egy féreg hozzáért a vezetékhez,
S a Rossz egész hálózata felérez.

Itt kelletik

Hozzád fordulni régen nincs jogom,
Ó, szépség földöntúli ívelése!
Ha megkísérlem felnézni a fénybe,
Formáidat már föl sem foghatom.

Ez az a kúsza, sűrű, vad vadon —
A fényre törtem s ide vettetém le.
Nem gyümölcsön, de gyökereken élve
A sötét folyó partjain lakom.

Levettetém? Dehogy! A kárhozat
Bugyrába én vetém le magamat.
Itt kelletik Istentől távol élnem.

De ahová Jehova sem hatol,
A földöntúli szépség a Séol
Szívébe is le tud hajolni értem.

A bang

A villanyfényes ködben mendegél
Lassan, köhögve — majdnem öregúr.
Teára gondol, mert a téli szél
Kedélytelenül gallérjába fúj.

A szél kíséri, kéretlen szava
Csak régen hallott híreket jelent.
A hazatérőt bor, sötét tea,
Karosszék várja s könyve odafent.

Ekkor nevén szólítják hirtelen,
Tréfásan kurtított nevén, ahogy
Ma már nem szólíthatja senki sem.
A hazatérő csöndben megvacog.

A túloldaltól szólhatott neki
A hang, az össze nem téveszthető.
Honnan került oda, nem kérdezi.
Egyszerre visszazökken az idő.

Egyszerre minden oly természetes,
Megbénító, ujjongó félelem.
Csak áll, a fénnel átszótt ködbe les.
Vár. Megmozdul. Nem, nincs ott semmi sem.

Szégyenkezik. Elindul hirtelen.
A szél megint hűlő szívébe fúj.
Fellélegzik: nem, nincs ott senki sem.
És fájni kezd, gyógyíthatatlanul.

Áprilisi gáz

Átfordult a föld, a város hirtelen a szép időbe,
Ez a gyors tavasz megromlott életemnek delelője.
A hurutos, hosszú téltől sápadt város bánatára
A koránjött kikeletnek híg aranya hull esőzve.
Itt talál még egyszer engem, láthatom még egyszer én is:
Fölmerül az óceánból Aphrodite barna bőre,
Másoké lett örök teste emlékszik, hogy voltam én is,
Még egyszer kitárja karját énelém is ölelőre.
Még egyszer a kikeletnek sóvárgása, szomjúsága!
Csak még egyszer rátalálni, még egyszer búcsúzni tőle!
Eltűnőben visszavillan mosolyogva, jön az alkony,
Aranypára foszlik szét a kékesszürke levegőbe.

Mégegyszer az élet ízét számban, szívemben lakatni,
Április szellőjét szívni nikontinfelhős tudómre!
Mégegyszer az új gyümölcsök íze, régi bor zamatja,
Orgonaszag, akácillat, ólomsúlyunk könnyítője!
Ó, az izmok ébredése, ó, a szív feltámadása!
Nyűveit lerázva kérdi, fájni, élni még erős-e.
Dúlt agyamnak gyógyulása, váltólázam nyugovása
Mennyi bűnnek, hány kudarcnak, hány halálnak eredője!
A természet, a történet, kor és szándék, végzet, vétek —
Lett, ahogy lett: egy a sokból bonthatatlan összeszőve.
Csak mégegyszer a világgal megújulni egy ütemben,
Nem fordulni most se hátra, nézni most is csak előre.
Mégegyszer te légy iránytűm, új tavasz kíváncsisága,
Te vezess, ha hegytetőre, te vezess, ha temetőbe.
Áprilisnak ragyogása, áprilisnak borulása:
Átsüt rajta rég megromlott életemnek delelője.

Május hava

I

Ilyen ékes, érdes,
Ilyen éles, édes,
Ilyen friss, ragyogó gyepű,
Ilyen arany tekintetű,
Ilyen madrácsicsergős,
Rügyező, lombtalan erdős,
Ilyen új, halhatatlan,
Puhaújjú tavaszban
Jártunk-e már együtt, szerelmem?

Nem, ugye, nem? Nem!
Szerelmünk tizenöt éve
Mindig a nyárból a télbe
Fordult, kiszikkadt nyár volt,
Fagyott, viharzott, lángolt,
Hőségek, ölelések,
Meg azok a rettegések,
Vacogó búcsúzáskor
Köztünk a fehérítő fátyol,
Vagy a novemberi eső,
Később meg a feledtető
Téli esték a kályha
Mellett, egymásra találva,
Boldog hajótöröttek,
Kik ketten kikötöttek
Lakatlan szigeten —
Ez még a szerelem?

Ez még a szerelem, édes,
Gyűrűzik az első évhez,
A régi rettegéshez,
Amit újra meg újra érez
Az idegzet, a lelkiismeret,
Fellobban, aztán didereg,
Sötét izzásba vénül,
De soha el nem évül,
Nem tud csöndben leperegni,
Se szépen öregedni,
Év gyűrűzik az évre,
Új rém a régi rémre,
Új tél fagy a régi nyárra,
Új nyárnak gyúllad a lángja,
S örülnek a szigetnek
Szegény hajótöröttek.

De most a föld, a föld előttünk,
 Ahova eddig nem vetődtünk,
 Gyöngéd lombok közt, új gyepen
 Csillámló első szerelem,
 A sarjadó-zöld búzatábla,
 A dombok póre barnasága,
 Még dísztelen kapaszkodók,
 Görcs tőkék közt kopasz karók,
 Csupaszló szőlőhegyeken
 Fehérvirágos szerelem,
 Barack, cseresznye glória,
 Mandulafa, mandulafa
 Áll egymagában, rózsaszínben
 — Ugye, milyen valószínűtlen? —
 S mintha lilázó rózsafénye
 Vetülne rá a tó vizére,
 Hol tündöklük a nagy darab
 Égből-vízből szőtt alkonyat,
 Már színét, szárnyát lengeti
 Május hava, a kezdeti,
 S a fény, az árny, a fent, a lent
 Valamit jelent, nekünk jelent.
 Nekünk szól most az üzenet,
 Gyorsan meg kéne fejtened,
 Magamban némán olvasom,
 Gyorsan ki kéne mondanom,
 De megszólalni sem merek,
 Csak állunk tündér rejtjelek
 Közt szégyenkezve, hallgatag —
 Sötétül már a pillanat.
 Eltűnik? Hova tűnhet?
 Köröttünk életünknek
 Megkésett, nagy nyitánya.
 Mi jöhet még utána?

Kigyúllad vagy sötét lesz?
Akármi lesz, miénk lesz.
Lehetett volna jobban?
Jól van úgy is, ahogy van.

Nyárigézet

Még jólesik, ha nyári éjszakákon
A régi Dunaparton járhatok.
Most rendszerint van miből vacsoráznom,
Van miből innom fröccsöt, konyakot.

De hogyha leülök, hiába várom,
Hogy feltűnik majd egyszer alakod,
És meghívhatlak, mint egy régi nyáron,
S te mosolyogva el is fogadod.

Hiszen most annyi süteményt ehetnél,
Amennyit bírnál. Én meg azalatt
Csak nézném barna szemedet s szemednél
Is barnább és tündöklőbb karodat.

És feltámad megint a nyárigézet:
Bennem dobog az egyértelmű végzet.

Mostanában

Ha dolgozom, hiába várom,
Egyszer se mégy át a szobámon.

Se lágyan pattogó, hibásan görgetett
R betűiden nem derülhetek.

Hamutartód is mindig tiszta:
Nem gyúlik benne cigarettacsutka.

Nem szídhatlak, mennyit dohányzol.
Elmegyek, akkor is hiányzol.

Ha napközben haza igyekszem,
Most nem gondolkodom, otthon leszel-e, vagy sem.

S a hajnali homályban hetek óta
Nem látom hajadat összegubancolódva.

Ultima realitas

Tudom, tudom, te is egy kissé szégyeled,
Hogy nem úgy írok, mint az igazi énekesek,
Sőt néha magam is eléggé szégyelem magam,
Hogy így beszélek, ilyen hétköznapián,
Hogy mindig ezeket emlegetem, a köznapi dolgokat,
És nem az apokalipszist, a mennyet, a poklokat.
Igen, nem tagadom, ha olvasom, mindig irigylem,
Mi minden zsúfolódik össze a verseikben.
Ott gomolyog nyelvi varázssal, barbárul összedobálva
A régiek alvilága, az újak galaktikája,

A mítoszok összessége, plusz a robbanó atomok —
Bevallom, mindezekre én alig gondolok.
S ha néha eszembe tódul, félredobom sietve:
Tudom, hogy úgyis jut majd elég időm ezekre.
Tudom, ez zár magába időtlen időkön át,
A Hades, a holtak szigete, az unalmas szörnyvilág.
Mert énnekem hiába festik leleménnyel újonnan:
Ez az a régi grand-guignol, amit mindig előre untam.
Ez az a hátborzongató, hatalmas ócskaság,
A létalatti létek, vagy a transzcendenciák.
Ezek azok, amiktől a lelkem émelyeg, ásít:
Új gőzön felmelegített, maradék mitológiáik.
Hiszen értem ezt, éltem ezt én is, mikor az árnyadatok
Hirtelen egyezése szívemre, agyamra csapott,
A vijjogó bizonyosság, hogy valahogy, valahol
Fut hétszer körbe a fekete víz, és tátog a pusztá Séol.
Volt, mikor feltört bennem is az alvilági láva,
Esővert, éji kertben voltam Thanatos fuvolása.
S hogy beleillett az ősvilág gomolygó tájaiba
Az imbolygó világkép, a modern fizika,
Hogy az anyag, a kételyek fölé meredő, szilárd tömeg
Vadul keringő, villamos töltésektől rezeg,
A sugárzás határozatlansági viszonya,
Hogy ami szilárdnak látszik, merő koincidencia,
S ha a tényeket, a bizonyosat vélnéd érinteni,
Ezek is csak képletek, világvonalak metszései.
S az okot és az okozatot, a merész kutatást magába nyelte
Az ősidőktől létező éjféli, a démonok kertje.
De énnekem egyremegy, őstojás vagy robbanó atom,
Hogy régi vagy új mitológiák között unatkozom,
Mert fűtyülök én mindenre, ami változhatatlan, örök,
S amibe majd éonokig oldódva elmerülök,
A léttelen létre, az ősi-sötét bálványra fűtyülök —
Nekem az a csoda, ami ide fel, az elmúló fényre lőkött.
Csak az a csoda, ami elmúlik, ami egy percig marad itt,
Ami nem volt, nem lesz, és amíg van, folyton változik,

Az életbentartó, harminchét alatti, hétköznapi láz,
A sokféleség, az egyediség, az *ultima realitas*,
Ami feltűnik, eltűnik, és ha volt, nem lesz többé soha,
S eónok mulva se teremti meg még egyszer a Világok Ura.

Badacsonyi szonettek

I

A hegyek, öblök ködben-ébredése,
Melyben a rőt nap rejtve imbolyog,
A Balaton párásabb tükrözése,
A felszikrázó, kurta nappalok,

Az alig-ősz, amely a tájhoz érve
Csali-fátylában gyöngyrezgésbe fog,
Az alkony, melynek aranyló szelébe
Hideg, hirtelen éj búvik s vacog —

Hát életem, amely most tétovázva
Gyorsan leszálló délutánra dőbben,
Mindebből hogyan ismerne magára?

A búcsúfénytől kábultan figyel:
Szeretné tudni, mivel és kivel
Találkozik a már nem messzi ködben.

2

A szőlő még szedetlen, félig érett,
De kezdik verni már a mandulát,
Szemek, karok csillognak, nevetések
Villognak a magasból, lombon át.

Tömött arany felel a sűrű kéknek,
Rakott őszibarackfák, szilvafák,
Tőkék hegyén csupán egy-egy levélnek
Rozsdáján leng az őszi tarkaság.

Mit érezhet a föld? Azt, amit én.
Még tündöklök, már búcsúzik a fény.
A régi dal, tudom jól. Berzsenyi

S Babits is eldalolta már. Hiába:
Minden utód újonnan kezd neki
S egymaga indul a néma homályba.

3

Rossz esztendő volt: nyirkos, hosszú télre
Hirtelen, egyhetes tavasz, s utána
A fagyból, hóviharból kurta nyárba
Érett a földnek becsapott reménye,

S szakadt a szőlők napszomjas hegyére
Az esős nyárnak fülledt zuhogása,
De Szeptember aranyesőbe mártja
A kéknyelűt, amely alig-megérve

S felében már rohadva csüng. Egész
Nap minden szem a hegyen égre néz
S az őszi napkeltét szorongva várja.

Tán nem vész kárba ez az év se. Még
Egy héten át ha így ragyog az ég,
Erőt, ízt, lángot hajthat a borágba.

Erők és Végokok, hát elrontott nyaramra
 Hoztok-e békítő, szép őszi napokat?
 Merész tavaszomat vén szégyenem takarja.
 Szöllőm félig fanyar s félig már megrohadt.

Gomolygó rettegés, kudarc szakadt kudarcra
 Alacsony és nehéz, fülfelég ég alatt.
 Rajokban szállt a bűn az átázott talajra
 S kikezdte azt, ami a tőkén ép maradt.

De a kudarcokat, a gyászt, a bűnöket
 Feloldozhatja egy csöndes, komoly szüret,
 És nem hiába hullt el tavaszom virága,

Ha majd szeptemberem, a higgadt, érlelő,
 Megkéssett ráadás ragyog, a szépítő,
 S feledtető hevet hajt életem borába.

Hiú zsoldár

I

Hogy tudtak kérkedni a régiek,
 Ronsard, Shakespeare s a többi halhatatlan,
 Hogy kedvesüket mintázott alakban
 Szonettjük mindörökre őrzi meg!

S én életemben néma mért maradtam,
 Míg ültem és mozogni néztelek,
 Míg láthattam fénylő szépségedet,
 Miért nem fogtam meg fénylő szavakban,

Hogy amíg lesz, ki ért magyar beszédet,
Mindenki tudja páratlan bokádat,
Kemény fejedén a selyem csigákat,

És megváltó, hallatlan hangodat,
Amelyben együtt volt a hold s a nap,
A halál-sejtelem, s a tűz, mely éltet?

2

Mert énnekem a bőrdő símasága
Tündöklőbb volt minden márványszobornál,
Hozzád szegényes volt minden dal, ábra,
Nekem művészet, műremek te voltál.

Nem hittem, hogy ez juthat pusztulásra —
Nem a hívő: a templom és az oltár.
Ha nincsen többé az, akit imádna,
Hiú szépséggel mért zengjen a zsoltár?

Domborodó csípőd, finom kezéd,
Nem hittem, romlandó a szerkezet,
Amelyben egy volt erő és kecsesség,

De megmaradnak fényképek, sorok,
S tartósabb ez lesz, az ügyefogyott
Merő hiány, sóvár esetlegesség.

Elégia egy szerelmi antológia szerkesztése közben

Ezek a Déliák, Laurák és Lalagék
Királyoknál, híres vezéreknél nagyobbak,
Haj, száj, szem, váll, kebel, mosoly, kéz, láb, fenék,
Hány köteten, sötét századon át ragyognak
Ezek a Déliák, Laurák és Lalagék.

Cythere szigete, bárkák és ünnepélyek,
Vagy kis tanya, füzes, folyópart, rét, kazal,
Derék pásztorderű s látványos szenvedélyek,
Találkozás, búcsú, udvarlás, diadal,
Cythere szigete, bárkák és ünnepélyek.

Paraszti, lovagi sirám és kérkedés,
Éjfélsötét verem, tengerek tündöklése,
Az éden, a pokol, ez volna az egész?
Dal, disztichon, gázél, szonett ötezer éve
Paraszti, lovagi sirám és kérkedés.

Vár, strand, park, bár, lebuji, nyakfodor, tóga, turbán,
Márkíz és kurtizán, cseléd, szalónvirág,
S a gáláns ünnepek, idillek elavulván
Kulisszaszagató, új dekadenciák,
Vár, strand, park, bár, lebuji, nyakfodor, tóga, turbán.

S minden kosztümben és a föld négy égővén
A tüzes nyelveken csak ez a szó: „Szeretlek!”
És „Milliók közül csak ez! Csak te meg én!”
Nagy jelenetei a szép önkívületnek
Minden kosztümben és a föld négy égővén.

De hol maradtak a hatalmas árulások,
Nem az elszenvedett: a véghezvitt csalás,
A lét csodája, mely elszállva visszakárog,
Hogy sötét „soha már” lett az a „soha más”?
Ó, kimaradnak a hatalmas árulások!

Ha ez elmúlhatott, hogy élhattünk tovább?
Ami egyetlenegy, hogy lett belőle mégegy?
Ismétlőpisztoly a megváltás? Délibáb
Vagy szappanbúborék a vastörvényű végzet?
Ha ez elmúlhatott, hogy élhattünk tovább?

S ha már elmúlhatott, miért áll mozdulatlan?
Véget miért nem ér, ha elvégeztetett?
Hány hőforrás buzog a szív mélyi kutakban?
Ha becsapott, miért hisszük a végzetet?
S ha már elmúlhatott, miért áll mozdulatlan?

Mit titkolnak, milyen talányt, történetet
A makacs köhögés, fejfájás, szédülések,
Szégyelve szenvedő ráncok mit rejtenek,
A cigarettafüst, görcsoldó, boros éjek
Mit titkolnak, milyen talányt, történetet?

A világ titkosan tárolt energiája,
Hány hőforrás buzog s áramlik szüntelen
Új észbe, versbe és táncokba, technikába,
Hűtlenné lett hűség, eljátszott szerelem
A világ titkosan tárolt energiája.

Minden feláldozott, megkínzott szerelem,
A dolgok gyökerét szívünkben ez itatja,
Valahol felbuzog és áttör mindenben
Megművelt életünk erős bűvópatakja,
Minden feláldozott, megkínzott szerelem.

Bűvópatakja az életnek, a halálnak,
Mely mindent elrabol és mindent visszaad,
Az egység, amire sehol sincs magyarázat,
Az, ami kimaradt, az, ami elmaradt.
Bűvópatakja az életnek, a halálnak.

Rapszódia egy őszi kertben

1957-1959

Isopodidae reg. - Isopoda

1891

Pesti elégia

Micsoda város! Mocsokkal vastagon loccsan a sár.
A gyász bíborát latyakkal igyekeznek befedni február.
Az ólmos esővel szüntelen szaporodva szemét szítál.

Koromtól feketéllnek erjedve a hókupacok.
Fölsebzett, csonkított teste a lucsokba belevacog
A Városnak, amellyel a sárban is egy vagyok.

A Körút sebeit mint rossz hadivatta borítja a köd.
A Royal, az Emke még fekete, üszkös — már nem
füstölög.
A New York új villanya vibrál a tátogó romok között.

A Városnak, mely a városölő éghajlatot kiállta,
Tápáskodik, kigyúllad meggyötört léhasága,
Nem fullad bele most sem a malteros, terjedő sárba.

Tíz óra. Az élet villanya vibrál még — nem sokáig.
A csüggedés gyámoltalanul berúgva a sárba okádik.
Gyér gépkocsizaj rebbenti Pest gubbasztó éjszakáit.

De micsoda hangok szálltak a Város utcáin át!
Sosevolt remény hallatta itt fiatal füttyszavát,
S szikráztatta föl érveit a végső tisztaság.

Emlékszik fényeire még egymásra villanó szemünk —
Ugye, szegény barátaim, mi mindenre emlékezünk?
A Város kihagyó kőszíve együtt dobog velünk.

Kihagy a Város kőszíve, de meg nem áll soha,
S ha minden kövét lerontaná a Végzet valaha,
Az Időben épül újra föl, mert van hozzá joga.

Mert nem a kövei teszik, traverzei, falai,
Ha százszor leromboltatik, megmarad annak, ami:
Meg tudta örök életét a Haláltól váltani.

A Város megváltotta magát és meg tudott váltani engem:
Ott úsznak minden bűneim a februári szennyben.
Meglett a nagy Feloldozás, a földön, a jelenben.

S kihull szívemből a kárhozat, a magányos bélyegű bánat;
A Város megváltotta magát és megváltott magának.
Sebeiből felém ragyog a nem remélt bocsánat.

Kihúnyt már minden villany és dereng a ködben a hit:
Tudom, valahogy, valahol majd beszámíttatik,
Hogy itt éltem és egyszer sem akartam élni máshol, csak itt.

Egy régi dal visszhangja

Egy gödölye, egy gödölye,
Apám vette két garasért,
Egy gödölye, egy gödölye.

Apám vette két garasért,
Szökellt, mikor házunkba ért.
Együtt láttuk, emlékszel-e?
Egy gödölye, egy gödölye.

S jött a macska, jött a macska,
Sárga szemét villogtatta,
Üztük, visszaurrant hátul,
Házi herceg, éjjel bátor,

Megölte a kis gödölyét,
Kit apám vett két garasért,
Aranyidő tűnt öröme,
Egy gödölye, egy gödölye.

Szállt a szaga már a vérnek,
Ólalkodott kint a véreb,
Átugrotta a kiskaput,
Macska visítani se tud,
Szikra szeme ólmos üveg,
Vére vérrel keveredett,
Macskavér és gödölyevér,
Kit apám vett két garasért,
Piros lett az udvar földje.
Egy gödölye, egy gödölye.

Ki botja is volt az a bot,
Mely már fölötte suhogott?
Nem emlékszel, édes húgom?
Én sem tudom, már nem tudom.
Lendült föl-le egyet-kettőt,
Jól forgatták, gerincet tört,
Két ütéssel agyoncsapták
A gödölyeölő macskát
Torkonragadó lovagot,
Egyet nyikkant, megállt a bot,
Többet nem ütöttek vele,
Egy gödölye, egy gödölye.

Ki gyújtotta azt a tüzet,
Melybe a bot beléveszett?
Azt hitted, hogy voltál bíró?
Voltál bárdolatlan bunkó.
Aki használt, tűzre vetett,
Agyonverted azt az ebet,
Mely a macskát megharapta,
Mert széttépte az a macska

A gödölyét, akit apám
Vásárolt a két garasán,
S lobogott a tűz ideje,
Egy gödölye, egy gödölye.

Nem lobogott szakadatlan,
Volt elég víz a kutakban,
Teli vödrök zuhogása
Fullasztotta pocsolýába,
Amikor már elhamvadott
Benne az a vadbuta bot,
Amely leütött egy ebet,
Ki egy macskát kivégezett,
Egy gödölyét az a macska
Marcangolt szét darabokra,
Azt a fehér kis gödölyét,
Kit apám vett két garasért,
Tűz ereje, víz ereje,
Egy gödölye, egy gödölye.

Víz ereje szerteáradt
Udvarunkba pocsolýának,
Arra jött egy büszke ökör,
Egykedvűen hörpölte föl
A pocsolýát, mely korábban
Legyőzte a zabolátlan
Tűzet, amely elégette
A botot, mely a vérebre
Ütött, arra, amely ugrott,
Átharapni macskatorkot,
A macskáét, mely hősileg
Egy gödölyét leterített,
Apám vette a gödölyét,
Két garasért, két garasért,
Mindig új vér, régi mese,
Egy gödölye, egy gödölye.

Egyszer voltak, hol nem voltak?
Régi mesét új vér folytat.
Új kéz próbálja az ősit,
Örök tagló emelkedik.
Mi történt a bús ökörrel?
A mészáros maga jött el.
Levágta a büszke ökröt,
Ki tűzölő vizet hörpölt,
Ökör vizet, víz a tüzet,
Tűz a botot, bot az ebet,
Kutya irtotta a macskát,
Hatalmat a hatalmasság,
De az soha nem ontott vért,
Kit apám vett két garasért,
Ártatlanul került bele
Egy gödölye, egy gödölye.

Aki hátra van még, hova
Indul a Halál Angyala?
A mészáros dagadozik,
Mutogatja bős izmait,
Henceg, iszik, úgy énekel
A székálló legényekkel,
Vér megalvad, tagló pihen,
Elszunnyad a balsejtelem,
De te itt vagy ébren, közel,
Sötétarcú angyal, jövel,
Leteríti erős öklöd
Azt, ki levágta az ökröt,
Mely felhörpölte a vizet,
Mely eloltotta a tüzet,
Mely elégette a botot,
Mely a kutyára lecsapott,
Gyilkosára a cicának,
Mely a gödölyére támadt,

Kit apám vett két garasért,
Azt a vért, a gödölyevért
Felírta a Szentek Szentje,
Egy gödölye, egy gödölye.

A gödölyét, a gödölyét,
Kit apám vett két garasért,
Azóta az öröklétig
Szikraszemű macskák tépik,
Kutya ugrik, macskát öli,
Kutyát a bot agyonveri,
Tűz égeti a botokat,
Bosszútűzet víz oltogat,
Sárrá lesz a víz, a tiszta,
Pocsolyát az ökör issza,
Büszke ökröket azóta
A mészáros letaglózza,
És míg dagad diadallal,
Levágja a halálangyal,
De majd őt is elbocsátja
Szentek Szentje, Élet Fája,
S hull a Halál Angyala is,
Ahová a tűz meg a víz,
Honnan a bot, macska, kutya
Nem jön fel a fényre soha,
A mészáros, sem az ökör
Ütni, bögni nem támad föl,
De nem múlik, de visszatér,
Kit apám vett két garasér,
S felszökell a világ szíve,
Egy gödölye, egy gödölye.

Nemértett azonosulás

Ezen a nyáron, ezen a tájon
A vizeket, a fákat meg se látom.

Szépségek, ismerős utak —
Nekem már semmi nem maradt.

Hűségek, fényűző dacból,
Kifogytam minden büntudatból.

Ha elvesztettem, nem hiányzik —
Nem is sejtettem, mi vár itt.

Botorkálva kimért időmben
Most is van amivel törődjem.

Zeng az ég, a régi rossz elévül.
Fejem zúg, létem beleszédül.

Nemértett azonosulás
Üdvözítően megaláz.

Előbb a hőség, aztán a villám —
A nyár, az egész nyár borul rám.

A bomlás ez — nem lehet nem-jó:
Belőlem él, hozzám hasonló.

Megyek, megyek — csak most ne, még ne
Legyen a történetnek vége.

Nem lehet, hogy az én szemem ne lássa,
Hogyan kezdődik folytatása.

Örökkévaló csupa-kezdet,
Nem kérem amit úgysem adsz meg,

Csak magadat, csak a valódit
Add, amíg ki nem bonyolódik

Amibe belebonyolódtam
Anyagodban, az elfolyóban,

Anyagodban, mely csupa-lélek,
Mert azt is szenvedni ítélted.

Nem máshol, ezen a tájon.
Csak azt add meg, hogy itt találjon

A felelet, a folytatása.
Figyelek a vihar szagára.

Mélyen beszívom — ugye megérem?
Jelentését ugye megértem?

Nagy Kezdet, hallasz-e, felelsz-e?
Sötétebb perc borul a percre.

Nagymessziről cikázva hozzám
Égzengő választ hoz a villám.

Szabó Lőrinc balálára

Meghalt... A legnagyobb volt
Közöttünk, akik élünk —
S amire ő megérett,
Mi is már arra érünk.
Megérett testi-lelki
Kínok és szégyenek közt —
S mit tudjuk, hogy nekünk még
Mit tartogat a nagy köd?

Volt, amikor hitetlen
Vakhitű harcba pártolt,
De ellenségnek is jó
Erőt adó barát volt.
Ha van, ki jogot érez
Fölötte, hadd ítéljen —
Mesterünk volt a szóban,
Szégyenben, szenvedésben,

S eltűnt a mesterekhez,
Kik előtte leszálltak,
És körülveszik újra
A modern magyar árnyak.
Tündöklő férfikorban
Szoktak oda leszállni —
Nem öregebb ott nála
Ady, se Kosztolányi,

Babits, se Tóth... Miért is
Folytassam? Ez a század
Tanúja volt a költők
Látványos kárpadozának,
És akiket e földön
Sietve meg nem öltek,
Azok is hogy siettek
Ölelni ezt a földet,

Ahol a történelmi
S az élettani végzet
Egy működés lett abban,
Kit magyarrá ítélték.
Önző, nehéz tudású
Sejtelmünk sír utána,
S előttünk jár a ködben
Szegény, titáni árnya.

Ezékiel

S lett rajtam a Kéz, melynek nehezét érezte sokszor a
vállam,
És Lélek emelt, beszívott s kilehelt, s egy völgy
közepette álltam.
Mind rakva volt csontokkal a holt völgy szomjas szíkje
köröttem,
Mind koponya, láb, szótlán sokaság vigyorgott, amerre
jöttem.
Csont, csontra csont, hús nélkül a comb, kibontva
a kapcsok, a szárazak,
Forgók, perecek, dudorok s üregek, és mind felette
kiszáradt.

És Valaki már rámszólt a kopár völgyben, a keleti
szélben:
„Ember Fia, mondd, lesz-e még, hogy e csontsereglet
újra éljen?
Lesz-e még, hogy ezek a konok tetemek felállnak
s újra mozognak?”
Így fújta felém a Hang, s felelém a csontok közt:
„Te tudod csak.”

„Mondj jóslatot”, így szólt, „az aszott vázaknak
énhelyettem.
Hallják, hogy az Úr így szólt: Leszen új élet
a tetemekben.
Mert húst, ínakat, lobogó hajakat hozok én csupaszult
tagokra,
S majd lesznek az elesett vázak, tetemek fiatal bőrrel
beborítva.
Ti száradt tetemek, lelket lehelek a halál odvába,
belétek.”

S én ott a mezőn halkan, hebegőn elmondtam ezt a
beszédet.

És zúgni kezdett a völgy és nőtt a csikorgás, zörgés,
csont a csonttal keveredett,
S fordulva, pörögve, zörögve talált kéz, láb, fej a törzsre:
összeálltak a tetemek.
Már rajtok ínak valának, s feszültek a kezek, a lábak,
s a testnek hús adaték,
S a húst a bőr feszesen borította, de a tetemekben
a Lélek nem vala még.

És szólt, aki szólni kezdett: „Ember Fia, hívd a Lelket!
Szólítsd s ezt mondd neki: Jőjj!
Az Ő nevében idézlek, szállj ebbe a völgybe, Lélek,
a négy szelek felől.
Jőjj és lehelj ezeknek tetemébe, kik megölettek, hogy
megéledjenek.”
S én szóltam, s szállt a Lélek, lehelt, s megéledének,
fölötte nagy sereg.
S mozogni kezdtek a lábak, szájak szavakat kiabáltak,
s kinyíltak a szemek.
S hallottam újra a Hangot. Így szólt: „Ember Fia, hallod,
mit mondanak a tetemek?
Hogy „Az élet fája hol van? Kivágattunk magunkban!
A Halálnak völgye ez itt!”
E tetemek, ez az én népem, és megtartom, amit ígértem
— Ember Fia, mondd nekik.
És megteszem a sosevoltat, s kijönnek a sírból a holtak,
és vagyok, aki vagyok.”

Ezt hallottam, amikor a Lélek felemelt s a csontok közé tett,
s elszállt és otthagzott.

Ötven felé

EGY NAP TÖRTÉNETE

Későn fekszem le mindig mostanában:
Ezt-azt megnézek, kicsit fordítok.
Most épp Ben Jonson hangját intonáltam,
A furcsa kapcsolást, az okos szavakat
— Még mindig izgat az új feladat,
Még mindig a szakmai titok —,
Aztán felvillant bennem, hogy mi vár rám,
S a cigarettámat elnyomva gyáván,
Izgatott képzeletemet
Altatóval csendesítettem.

Most hamar alszom el, de rendszerint fölébredek
Háromkor. Többszörre ijedten.
Lecsillapodtam: még itthon vagyok.
De agyam örölte a holnapot,
És eszembe jutott,
Hogy éhgyomorral kell röntgenre mennem.

És tudtam, hogy milyen távoli minden,
A szeretet, a gyűlölet,
A kételyek, a misztikák,
Az utazás utáni vágy,
Szerelmeim, hitem, hazám,
Minden, ami lehetett volna tán,
És minden, ami elveszett —
Mert nem élek most, csak a sejtjeimben,
A nedveimben, szerveimben,
S mintha legbelül nem volna semmi más,
Csak szűkülés, szűkülés, zsugorodás,
Ahogy érteni kezdik a helyzetet.

Most nincs zuhany, hogy lemossa az éji
Homályt, mert nincs víz a negyediken.
Gyors borotválkozással kell beérni.
Kint még köd. Régen nem járok ilyen
Korán az utcán. Nem vagyok már magánhivatalnok.
De bizonytalanabb bennem mégis a dalnok.

Szűköl, zsugorodik a dalnok és a dal:
Már végetért a szerelem idénye,
Unja a siratást, lejárt a fiatal
Elégiák sora, új hitetésre
Sóvárog még a régi szív, tengerre újra —
S helyette megnyílik a minden testnek útja.

A klinikán, ahogy azt a fekete, szép
Fiatal nőt hordágyon odatolták,
S fölvetette ijedt, kintől megtört szemét,
Azt példázta az is: a minden testnek útját;
S a két öreg barát, ki egymást támogatta
Röntgenre, egyikük még vidor kedvü vén —
„Megvárjuk, míg lemegy” — a másik csak mogorva
Közönnyel nyálazott s bólogatott hülyén;
S a férj és feleség, ki reszketve, totyogva,
Egymást karolva jött — miért van, hogy kibírják?
Ki életnek, halálnak egyszerre lesz a foglya,
Mért vánszorogja végig a minden testnek útját?

(Az üdvösség nekem mi más lehetne?
Megérteni, amit szívem s eszem nem ért.
Az Isten is velem mi mást tehetne?
Ezt megérteti, vagy elkárhoztat ezért.)

Már én tekergek groteszkül a gépen,
S a húson átvilágít a sugár
A mélybe, ahol az emésztő szégyen
Kínlucskos gépe akadozva jár,
S elzárják az utat a régi-régi
Rosszul forrt hegek... *ulcus duodeni*.

Mikor történt, hogy ilyen észrevétlen?
Amikor fuldokoltam a számok erdejében?
Vagy később, mikor a magántisztviselői
Életbe kezdtem már beletörődni,
S a kétségbeesést csak a gyomoridegesség
Alattomos rohamai jelezték?
Vagy épp amikor a hivatalnoki lét
Kis örömeiben kerestem enyhülést?
Egy zónára, egy fröccsre leugrani titokban,
A félórás ebéd az újpesti stadionban!
A külvárosi koszt férfias íze ártott?
A disznótorosak, a jó borsos tokányok,
Ebéd előtt a töpörtyűs pogácsa,
A hegyes paprikák tűzharapása,
A bográcsgulyáshoz a sűrű lé,
A káposztaleves hajnal felé?
Söntésnél inni milyen jólesett,
Az olcsó borok, a kisüstiek,
S a Levente füstjét örökre érzem
Agyamban, a sóvárgó televényben!
Ha pusztító nyomát ez véste be a mélybe,
Most, nyomorékul is, azt mondom, hogy megérte.

„Ez bizony csúnya röntgen, mit is mondjak...
Végző soron úgysem rám tartozik.
A műtét még nem feltétlen javallat:
Manipulálni még lehet kicsit.”
Kint még mindig hideg homályú köd van:
Mélyen beszívom, mint ifjúkoromban.

S az szívja be a ködöt, aki régen,
De öreg köd, nem ködös ifjúság.
Úgy, mint egy régi divatú regényben —
Egy hőse van három köteten át:
Botorkál, s mire élni megtanulna,
Végéhez ér a minden testnek útja.

Most már telik orvosra, patikára,
Nem úgy, mint hajdan, amikor *neki*
Tanácstalan akartam legalább a
Végő vergődést megkönnyíteni.
Ó, a szégyenletes, ügyetlen nyomorúság,
Mikor ő kezdte járni a minden testnek útját!

Emlék és félelem kettős képzeletében
Oly kísérteties tud lenni a testiség:
Mire a kávéház szokott termébe léptem,
Émelygett létem, és kivert a veríték.
Végignézttem a szőke, vörös, fekete főkön.
A kedves röhögőkön, az utánam jövőkön.

Ha holnap nem leszek köztük, ki kérdi: „Hol van?”
Ki kérdi, hol vagyok, ha el kell maradni végleg?
Ki vette észre gyors, szemérmes szervuszomban
A lemondást, a félénk, didergő búcsúvételt?
És akik elmaradtak, évekre, búcsúvétlen?
Egyedül támolýogtam hideg ködű sötétben.

Vacogtatott létem apálya.
Kedvetlen készültem az Operába,
De hullámaival az elmaradó tengert
Pótolja majd, gondoltam, s érzelmes búcsúzásnak
A kések, csövek, a kórházi ágyak
Előtt jó lesz a koncert.

De a szép nők és ruhák, a látszat-kellemesség
Túlontúl is betöltötte az estét,
S Mozart zenéje valahogy
Nem érte utól izgatott
Figyelmemet.

Hanem szünet után Schubert következett,
A hetedik, a C-dur,
S az allegróból és az andantéból
Hirtelen összeállt
Az, ami volt, az ifjúság.
S ölelkezik, motívumot cserélve,
Az ereje, az édessége,
Az idill trillázása a viharban,
Minden, amit akartam,
És minden, ami nem lehet.

S a második tétel kürtje bűg,
Hogy jól van így, hogy jól van úgy,
És minden tétel szövevénye
A fődallamhoz visszatérve
Kizengeti a mánost, a finálét,
Együtt az életét meg a halálét.

Míg bent ültünk, a tél ereje megtört:
Könnyű szél fűtyült át a városon.
A néptelen utcán hogy fénylenek fönt,
A hencegő lámpák, az új neon,
Hetyke, felvágó fénye Budapestnek —
Örök-új Város, most is hogy szeretlek!

Ti öreg, nagy szobák a Város közepében,
Hogy szeretlek, könyvekkel tarka barlang!
Benned nyolc éven át szerettem, írtam, éltem,
Ha így, ha úgy — élet, most is akarlak.
Nézni a villanyt a Károlyi-kertben!
Érezni téged, utolsó szerelmem!

Érezni téged és benned az évek
Áldását, rettegését, a minden ölelések
Ölelését, egyetlen éjszakán át
Szerelmeink integrálszámítását,
Azt, ami nyomorék napok után kigyúl
És beragyogja olthatatlanul
Vissza s előre is a minden testnek útját.

Még utóljára ezt a cigarettát!
Egy Kossuthot, hogy jó mélyen beszívjam...
Ne sajnáljatok engem se kórházban, se sírban.
Ki most kinéz az éjbe, örökké az vagyok:
Ne higgyetek nekem, ha jajgatok.
Még egy pohár badacsonyi vöröset,
Ezt az utolsót, aztán soha többet!
Lassan iszom, mivel a búcsú ez,
Arra, ami volt, van, és újra lesz.

Készülhet a pokol, bennem, ha nem alattam:
Én tudom, hogy jobb részem halhatatlan,
S minden bomláson és átváltozáson át
Viszi magával ezt az éjszakát
Kések, csövek közé s kínokba, csillagokba —
És elfogyott az éj, a bor, a cigaretta.

Egy este a Négy Szürkében

A Négy Szürkében ültünk, vacsoráztunk.
Emlékszel? Negyvenkettő nyara. Hogy lobogtál!
Akkoriban sosem volt nyugovásunk.
Csavarogtunk. Sokat ültünk vendéglői asztaloknál.
Sokat beszéltünk. Arról is, ami
Megtörtént közöttünk korábban.

Szikrát vető okokkal magyaráztuk, miért nem
Szerethetjük egymást mi ketten.
Közeli sejtelemmel, távoli
Tudással terhelt, villódzó homályban
S a villanyfénnel, rettegéssel remegő nyári éjben
Külön, vad lüktetés volt a szívünk, a megfejtethetlen.
A fal mellett ültünk egy kerti boxban.

És hirtelen valahol valami robban,
S minden villany kialszik, vaksötét
— Pest nem ismerte még a bombák rémületét —
S megreng a fal, hull ránk a vakolat,
S egyszerre némaság.

Aztán az első bombázás abbamaradt,
Elhúzó repülők zúgtak az éjen át,
S elkésett női sikolyok,
Ijedt morajlás, evőeszközök
Csörömpölése, széktologatás között
A feketeség életre kapott.

És az oldódó rettenetben
Egy boros hang bőfögve reccsen:
„A parancsnokságot átveszem!
Első a fegyelem!
Meg ne merjen mozdulni senki sem,
Mert agyonlövöm itt a helyszínen!”

Elhallgatunk. Tán olyan is akad
Aki már bújik az asztal alatt —
Pisz sem hallatszik a vendéglőudvaron.
S ekkor egy hang, egy második
Rikácsolóan felcsapott:

„Mi a fene! Ki parancsol itt?
Én százados vagyok!”
És rá a másik kapatos hang:
„Százados urnak alázatosan
A paracsnokságot átadom.”

A százados egy ideig még prelegált
És lelkünkre kötötte legkivált
Ő is csak a fegyelmet.
Aztán fizettünk gyertya mellett,
És mert a villany már nem gyúlt ki akkor éjszaka,
Kibotorkáltunk a feketeségbe
S a Margithídon át gyalog mentünk haza
Megint reménytelen szerelmünkről beszélve.

Hány bomba hullt azóta, és hány részeg paracsnok
Tántorgott, és pattogtak a parancsok,
Hányszor kihúnytak már a fények —
És a Négy Szürke hova lett?
Bizony, kettőnket is a sorsunk
Inkább vonszolt, mint vezetett.

De megvagyunk még, és bennünk a Lényeg
Felragyogott a rettenetben,
Meg is fejtettünk a Megfejthetetlen
Titkaiból egy keveset,
S éltük, nem azt, amit akartunk,
Csak amit lehetett.

Motorbicikli

Kik fogják és fogják-e majd kinyitni
A nyugtatások titkos ajtaját?
Kék villanással egy motorbicikli
Vibrál, robog fekete parkon át.

Ne hagyj el azon a holdtalan estén,
Te is surranj be, tolvaj értelem.
A dombok közt kék lámpa, ideges fény.
Honnan? hová? minek is kérdezem?

Mikor a rózsák nyílni kezdtek

Emlékszel? amikor a rózsák nyílni kezdtek,
Már nem voltunk fiatalok —
Házunk körül virágzó sírkeresztek,
Szívünkben sok friss halott.

Tudtuk, hogy a boldogság lopott jószág,
Akkor is, ha férj-feleség
Nézi, hogy bomlanak bokron a babarózsák,
S fogják egymás kezét.

Sok hajszalet lett ősz éppen abban az évben —
Emlékszel? volt is oka.
De ami fekete maradt, még feketébben
Ragyogott, mint valaha.

Szemedbe, a töretlen csodájú, vad tükörbe
Tört fényeket rejtett a rémület,
És zavarosabb lett tiszta, haragos zöldje
S attól lett édesebb.

Újjongó áhítattal ébredtünk reggelente,
Te a kertre, én terád —,
S ez az öreg nyarunk szelíden betemette
Velencét s Angliát.

Mint furcsa ráadást vagy veszélyes messzeséget
Kezdtük nézni a holnapot —
Ez volt az a nyár, mikor a tél szele szíved
Koszorújába kapott.

Volt vidámabb nyarunk s merészebb azelőtt,
De emlékszel? ez volt a legszebb.
Némán kertünkbe hajoltak a szomszéd temetők,
Mikor a rózsák nyílani kezdtek.

Előhang

Igen, tudom, gyász-zene illenék
Koromhoz, s annyi nyomorult körülmény,
Életem vérkörébe lekerülvén,
Síralmához hangolná ütemét.
Horatius gondlovasa, a Törvény
Érezteti mögöttem erejét:
Áporodott árnybúzával nekem dől,
S ha nem vigyázok, kivet a nyeregből.

Mint árammal a koponyás cövek,
A szívem úgy telítve van halállal,
De ilyen magasfeszültséget átall
Bevallani az ember, ha öreg,
Hát még, amikor ifjan is a gyászdal
Nem játék volt, amit húrjára vett:
Nem csoda, ha az ilyesmit megunja
S fintorogni kezd minden tragikumra.

Sötét lovas mögöttem, átkarol
S a tépett húrt új fortéllyal cibálja,
Hogy versenyjajt feleljen — már hiába,
Szökést tervez a halni szánt fogoly,
S míg vele nyargal a hideg homályba,
A Napba néz és másnak válaszol:
Ha egy perc is, míg nyergemből ki nem vet,
Kezdem dalát az élő szerelemnek.

Nem, amíg fal vagy rög be nem temet,
Míg lélegzetem tart, míg látok, érzek,
Míg el nem vesztelek, gyönyörű Érdek,
Míg szét nem hullanak az elemek,
Én nem fordulok arccal a sötétnek,
Hol várnak alvilági istenek —
Míg elmém el nem árul, nem jajongok,
Míg van szemem, én nem leszek vakondok.

Én életem, előre, míg lehet,
Mert nem lehet, hogy végül meg ne lássam
Tragédiátlan és komédiátlan,
Mindent megfejtő, titkolt lényeged.
Én úgysem tudok hinni a halálban
És abban sem, hogy én ne én legyek:
Kiragyog majd az én Napom a ködben.
Hiába ülsz, sötét lovas, mögöttem.

Rapszódia egy őszi kertben

Csapzottan tarka lett az a fényteli kerted,
Későn süt fel a nap, hamar homálylik,
Elfagytak, feketednek
Napraforgóid, dáliaid,
Még nyílnak, ősien égnek — már nem sokáig —
Napszomjas, késő helianthusok:
Az elmúlásból is itt körül az világít,
Ami nekünk meg nem adatott.

Piroslik már a kis meggyfád — milyen lesz,
Ha jön a nagy esőzés hirtelen?
Szebbek a rőt levelek, ha kerengnek
Nedves szelekben is tündérien.
Már várja a nemes, növényi sejtelem
Novemberi esők verését:
Itt győzni fog minden enyészeten
A szépség.

Magunkra gondolok — a szívre, a gyomorra.
Nem a haláltól félek, féltelek.
De miért kell nekünk magunktól undorodva
Megérni — ha megérjük — a telet?
Szépségben boldogult virágok, levelek —
S ha holdba, csillagokba ér az ember,
Csúnyán közelítő telében mire mehet
Ezzel a földi förtelemmel?

Elfagyott rózsák, dáliaák: a kertünk
Új és új szépség akkor is, ha pusztul.
Meglátjuk most, hogy mit szereztünk
Bőrön, beleken, szerveken túl?
Ez még az ősz, ha jól, ha rosszul,
Most vívj, most véd magad,
Míg végső hódításra el nem indul
A sejteinkbe zárt tudat.

Hát lett-e a tízezer éveken át
Szépség, ami nem a miénk?
Vagy tud-e ilyet a lomb, a virág:
Eltenni télire a fényt?
Nincs miért adnunk a szerényt:
Még csúf estünkben is több szépségünk marad,
Mint amit valaha pompáztak elénk
Virágok, madarak.

Mi más értelme van az időben a szépet
Halmazni, ha nem ez,
Hogy mikor nyomorultul vergődik az élet,
Akkor is szép lehess?
Nem tréfából teremtet tartós és nemes
Szépséget annyi mesterünk és őünk;
Azért, hogy te is vele védekezz,
Míg alantas elmúlással vesződünk.

Mit tud a virág, mit tud a tenyészet?
Rettentő szép rakéták, robbanva repüljete!
Mindig nekünk teremtik a földöntúli szépet
Az emberi évezredek,
És mindig te leszel, és mindig én leszek,
Holdban, Marson, ki tudja, hol,
Míg meg nem leljük azt a képletet,
Nem nyughatom s nem nyughatol.

És új energiává lesz a múltó idő
S új csillagmáglyát gyújt meg érted,
S vígasztalóvá lesz a rémítő,
S mindent meglátsz, mindent megértek,
És érthetetlen szenvedésed
Hétszer boldog szépségre válik:
Mosolyodban kinyílnak a régen semmivé lett
Napraforgóid, dáliaid.

Átkelés

1959

Indulás előtt

Éjfélkor utazom.
Most még egyszer végig mindennapos utamon.
Sebeit mosolyogva kitárja
S átlényegül a vészverte járda,
S a póruljárt, tátongva rút,
Felásott, szegény Körút
Mélyértelmű cinikus ötlet,
Álléha pesti vicc lett,
S a romokból szépülő két part
Közt ahogy a Duna felém tart,
Felvillantja fénykeverékben
Az egészet, amit megéltem,
És azt is, amit belelátott
Az ősök és régholt barátok
Szeme, mielőtt megtöretett —
S már őrzi az én szememet,
A még lobogót. Mire várok?
Indulok, és jön a Város
S minden, amit mi ketten
Reményben, rettenetben
Kaptunk, titkos tudásunk,
S minden, amit kívánunk,
Jön, jön zakatolva
A messze sínekre, vagonba,
Minden, ami visszavár itt,
Az Atlanti Óceánig,
Bolyongani velem
A nyugati szigeten,
Elkészt utamon.
Éjfélkor utazom.

Elkéssett út

Elkéssett út. Bár éppen erre vártunk,
Tengert szomjazva s messzeségeket,
Nem tudhattuk, hogy lesz egy utitársunk,
Mire vonatra szállhatok veled.

Szívedben hordod, s hiába vigyázunk,
Kilesi minden érverésedet.
Nem tudhattuk, hogy nem lesz mód leráznunk
Vasuton, sem hajón a végzetet.

De mit tegyünk, ha elmúlt ifjúságunk
És útra kelnünk most engedtetett?
Csak most. Veszed a lapot, nem veszed?

Ó, édesem, mi nem kis tétre játszunk.
Folytassuk-e? Nincsen más felelet:
Igen. Amíg lehet, ahogy lehet.

Átkelés

I

Nem az a tajtékot sziszegő szél,
Nem az a felhajtott gallérú köd
Vár, amire vártam.
Őszömben nem ősszel jöttem ide:
Fehérlik messze a sziklafal,
Mint világok végén a boldogok szigete,
S mint új ifjúság, a fiatal
Nap tündöklük május havában.

De a fehérlő csík, amit
A hajó a zöldbe hasít,
Északi tengerek hidegét
Hordja taraján.
Ez nem az a sóvárgott-ismerős,
Meghitt, közös ősz
Anyaszerető, a földközi kék:
Ez a kegyetlen-kalandos Óceán.

Ilyen vizen siklott Trisztán hajója
Nyugat felé, Cornwall felé, s azóta
Hány messzeségbe mennyi vágy!
Új kalandokra hódítók, kalózok
S költők szíve ily tengeren hajózott,
Míg fel nem tűnt az Újvilág.

Milyen jelenvaló a régmúlt!
Ez volt a tenger, ahol széthullt
A Nagy Armada, és e század
Vesztett bohóca sem tudott átkelni rajta.
E süppeteg, keskeny dűnák
Homokján volt, hogy angol libasorban
Néztek fehér sziklákra, át a partra
Bombaverésben s vártak csak nyugodtan
A csónakokra az elárult katonák —
S tudtam, hogy életem és amit élni szeretek,
Az is e jól belőtt dűnán, tengeri szélben
Vár, félig halálraítélten,
Mint az a ritkuló, de meg nem vert sereg.

2

Mert nekem nem a messze fény
Kellett, hivalgó idegenség —
Anglia, nem magadért szerettem,
De azért, amit megoszthattam veled,
Ami belőled otthon is jelenlét,
Az kellett, amit

Nem terhelt vám, se profit,
Nekem nem kellettek áztatásaid,
A szabadverseny balkánszabású rongya,
És nem kellett a művelt hulladék sem,
De megkaptam kamat nélkül s hozomra
Tengeredet s álltam vadízú szélben,
S halványan hullt a nap az óceánba,
Ilyen vizen, ilyen zöld tengeren,
Mint ahol most mi járunk édesem,
Hűvös, tündöklő napszállatra szállva,
Mig felmerülnek fehér sziklafok
Fölött a vöröstéglás teraszok,
A kikötő.

A mi napszállatunk
Nem ez, szívem, mi még feltámadunk,
Keletre, s ott napunk ha elmerül,
Hullunk utána tengertelenül.
Most még ez a szemérmes kikelet
Vár, mosolyog. Igen, ez a Sziget.

Parlament

Láttam a *speaker*-t pápaszemmel,
Bodros parókával fején.
Két komoly, térdnadrágos ember
Fogja talárja szegélyét.
S ahogy a boltív alatt áthaladt,
Valami érthetetlen áhítat
Fékezte idegen szívem hitetlen nevetését.

Áhítat, persze nem enyém,
Azoké, akik körülálltak.
Éreztem, hogy a némaságnak
Elektromos töltése lett:

Nekik az ódon maskarából
Szikrák csaptak ki, s ami régen
Valamikor megtétetett,
Az most a jelkép közegében
Parókásan közeledett,
És megborzongtak a hívek,
Mint templomokban úrfelmutatáskor.

S míg a nevetséges kísértet
Az ünnepélyes termen átvonult,
Képzeletem tudatra ébredt,
S a véres parlamenti múlt
Bennem is élt,
S dobogtak Cromwell skárlát hadai.

Mert mi volt az elfeledett
Misztérium, az a régi tett,
Mely a jelképet élteti?
Az a furcsa dolog,
Hogy legelőször épp az angolok
Vágták le királyuk fejét.

Bizony, a parlament
Sem az volt, amit nekünk ma jelent —
Nem mindig játszották e „*fair play*”-t.
Ezt a rendet, a nyugodt
Tapintatot, jogot
Eltombolt harcok közt keverték.

Tetszik vagy nem tetszik, hiába,
Bárhogy is tétováz a rím:
A nagy dolgokat e világra
A vér hozza, a vér,
S a józanság, barátaim,
Hit nélkül semmit sem ér.

Velazquez Vénusza

NATIONAL GALLERY

Micsoda hát! A barna és tömött,
Fölfésült kontytól és a meredek,
Izgalmas nyakszirttől a kissé hosszúkás far
Két hívó gödröcskéjéig vezet,
Méltóságteljes ív, komoly testszín varázssal,
Mert átvezetett minden örömet
A velők s idegek törvényei szerint
Ez a merész vonalú, nyugodt gerinc,
Míg e nemes formába öltözött.

Lehet hiszen,
Hogy a görög márványok között
Ennél még szebb hát is akad,
De énnekem
Nem pótolja semmi e törött
Szürkét, a síma húson a foltokat.

Mert ez a testszín nem ragyog,
Ez nem a röneszánsz édes zománca,
Mellyel a megújhodott
Emberiség a húst bevonta,
Mikor a szépségért rajongva
A földi megdicsőülést kívánta.
Ez nem az „édes, új stíl” százada,
Mely egyszerre volt akarat és álom,
Ez nem a Rafael káprázata,
Egyértelmű diadal a homályon,
S nem is az a már kissé irizálva
Mocsári hús-zöld, melyet Rafael
Festett végülis a sötét Fornarinára,
Mikor már tudta, hogy búcsúzni kell,

Hiába veti szalagon a karra
A birtoklás jeléül: „Raffaello”,
Hogy e veszendő húst még, még akarja,
Zöldell a hús, a máris szertehulló —

Nem, ez a talp nem fehérpuha párna,
Látszik sarkán, hogy megszokta a földet,
S feszülő, izmos lábaszára
Szemünket ahogy vonzza följebb
A gödrös tomporig, s megint
A hosszú hídat ívelő gerinc
Vezeti vissza a titokzatos fejig,
S a testen végig a nápolyi sárga
Víz-szürke foltokba törik —

Igen, ez a komoly, természetes beszéd,
Ahogy hozzánk is szólt a szerelem,
Nem álom, nem megszépült messzeség,
S akárkitől kaptuk, áldott legyen,

Mert ennél többet és nagyobbat, komolyabbat
A sors és a művészet úgysem adhat,
S ha van megváltás, csakis ezen át,

S a tükörben az arc
Talán azért oly elmosódott,
Hogy ne is lehessen csalódnod,
Hogy azt lásd benne, amit te akarsz,
S bárki vagy, megbékülve gondold:
Igen, ilyen volt, a mienk volt
És megér egy halált.

Manet Olympiája

JEU DE PAUME

Mikor először álltam vele szemben,
Azt gondoltam: Ez az hát? Ennyi csak?
Jelentősebb volt a képzeletemben
Ez a póz, ez az elfekvő alak.

Van hús ilyen fehér? Mert én bizony
Nem láttam ilyet.
Elnéztem s azt hittem, ez az idom
Kápráztató, gyönyörű felület,
Nem valóság, s nem valóságon túli,
Csak mesteri tudás és játék-szerelem,
Hab-ág, hab-test, amely nem tud kigyúlni,
Hiába szép, hiába meztelen,
S hiába szerelem-játékok fűszere,
Groteszk néger cseléd,
Keserű csokoládé s tejszínhab cukrozottan,
Bevált keverék,
S a fehérpuha láb és hímzett hüvelye,
S egyik papucs lehullva,
S kikandikál öt lábaujja,
A másik öt megbúvik cifra tokban,
Hiába, a szerelem nincs sehol:
Itt semmi sem komoly.

De most, hogy egy hét múlva újra látom
E mesterkélrt remekművet, barátom,
Kezdem megérteni:
Tudta, mi az, amit lepárol,
S ilyen volt körülötte a világ,
Amelyből eltűnt valami,
S elfoglalták az üres burzsoák,
Mint a nagy vásznanak *Az erkély* és *A páholy*
Elegáns, léha urai.

S a nők, a nők! A szerelem,
Sikkes és leleményes, és szenvedélytelen,
Ahogyan kell a századvégi hímnek.
A játékra tenyésztett, kényeztetett alak —
Olympia meztelen,
De hajában rózsaszín szalag
S pipogya lábán kis papucska, hímzett.

A századvégi, teremő hiány
Hozta létre fényűző testét,
Mert átalott csalatni, csalni.
És tündöklük Olympián
A korlátolt tökéletesség.

(Mit mondasz? Hogy ez forradalmi
Újdonság, és Manet az új festészet atyja?
Barátom, ezt itt senki sem vitatja.)

Mi maradt?

JEU DE PAUME

És mi maradt a többieknek?
A tárgyak, tengerek, a kertek,
Hatalmas fényvarázs... Monet!
A meglelt pillanat, az új szezám, a nagy láz,
A lángba olvadó roueni székesegyház,
Ahogy átalakítja a hajnal, a nap s az éj.

Meg a lóversenyek, cirkuszok, kabarék,
Regatták, mulatók, a *modern* keverék,
Melyet erős szemük világi glóriába font,
De nem élt ünnepélyek között, s nem volt világi
A dicsfény, amelyet ő tudott megtalálni
Az ős dolgok körül: Vince, a szent bolond.

A székek, napraforgók, Auvers vad temploma,
A szálás fölrakás, a durva textura,
S úgy érzed, nemsokára elnyelik az egészet
A törzsek, levelek, rögök, homokszemek,
A mozgásra kapott vegetatív sereg,
A hatalmasodó és támadó tenyészet.

S ő maga is, akár egy megőrült napraforgó.
Emlékszel a szomszédban az öreg Tintoretto
Önarcképére, ahol búcsúzik?
Fehér szakáll, könnyezni kész, okos szem,
De a sosevoltat nem siratja most sem,
Csak azt, ami övé volt s amit majd elveszít.

De Van Gogh itt szenved, vibrál a képen,
És védtelenül mered rád a kék szem,
S kavarnak a vastag, kék, sárga huzalok.
Meggyötört, megriadt, eltévedt szomorúság,
Szakállából fakadnak a mártírfényű rózsák
S vörös hajából is az örület lobog.

És bátrak bátra, te legnagyobb, hogy szeretlek,
Nagyúr és nyomorék, pap és pojáca Lautrec,
Kegyetlen szenvedő, Baudelaire testvére te!
Te nem féltél a test s az abszint démonától,
S vásznaidon vihogva táncol
Párizs halálfejú, vidám kísértete.

És mozdulat bűvésze, Degas, ki észrevetted
A kiszolgáltatott, torzult, szomorú testet,
Habár rivaldafényben és tüllök fátyolán át,

S felvillantottad a tündéri mozdulat
Lidércké s tejfehér sugárköre alatt
Tündöklő balerinák szegény majompofáját.

S a nagy menekülés! Sóvár, primitív álmok!
Tahiti! Tarka hit, egyszer valóra váltott.
És terjed a ragály, a művelt babona.
Állati angyalok, meztelen, messze Éden,
S mákonyos felírás a festmény szögletében:
S a testük aranya... a testük aranya...

Öt szonett

A CAFÉ DE FLORE TERASZÁN

Sajnáljam tán az elkényeztetett
Bandát, amely magas sarkú cipőkben
Hímsegget himbál s űzi az időtlen
Kövek között az élvezeteket

S a lányokkal, kiket megrészegít
A puha szél s az éles fény, előttem
Morzsolgatják egymás testrészeit;
Sajnáljam, amiért hideglelősen

Rettegnek, hallom, az új kényesek
Az apokalipszissé nőtt atomtól,
Rendcsinálástól, új társadalomtól,

Vagy bárhogy nevezzék a végzetet
E teraszon ficáncoló sűrűben?
Még félelmük is oly valóságos!

A TÍZEZER GALÉRIÁBAN

Hideglelés ijedtség szülte — így
Mondják — új látásmódoktól csupáltan
A lélek kivetült lidérceit
Valószerűtlenül valóraváltan,

S futószalagon készített, hibátlan
Totemekké növesztett férgeit
Megérti a tömegesült *elit*
Szerte a tízezer galériában.

S gátlástalanul társult végtagok
S tárgyak után új teremtésbe fog
Mindenhatóan a tudatalatti:

Felszínre tör a perctől ihletetten
Vagy hosszú és elmélyült révületben
A salaktalan őselmény, a pacni.

A SZORTYOGÓ ÉRDEKESÉG

Mi lehet itt még érdekes? Ime
Példák: egy rinocéroszt rózsaszínre
Kifesteni s elsétálni vele
A Montmartre-ra: ecset hegyire

Tengeri véglényt tűzni, hogy a kinja
Végsőket rángatózva fesse be
Meghívott műértők előtt a képet
Végöszönösséggel; vagy nem evégett

Halmaznak új s új undort a regények,
Új és új érdeklődést kelteni,
— Olykor csak visszás ingerekre éled

Az érzék, ha elveszti erejét —
S a szépprózában szortyog a nemi
S emésztési váladék, ürülék.

TOVÁBBI

Tovább! Aki felváltva csatlakozhat
Ehhez meg ahhoz, rá sosem fizet,
Új hévvel ünnepelhet régi rosszat,
Emberáldozást, máglyát, vakhítt,

S ha ezt már unni kezdik, visszakozhat,
Latolgatni, hogy Nyugat vagy Kelet,
S ha a minden kötelek szakadoznak,
Valamely távol börtönbe vetett

Taránti vagy tungor hazafi mellett
Jobbakkal együtt bárki szót emelhet,
Habár lehetnek még hátrányai;

De megmaradni következetesnek
S pár hű „feszítsd meg”-et kiáltani —
Ki tudja, ez talán még érdekesebb.

AZT HISZIK?

Azt hiszik tán, hogy ezzel a vizet
Gyanús malmukra hajtom én is immár,
S a pállott szépség-kotyvalékot innám,
Melyet piszkos, de avatott kezek

Pancsolnak, egy kis korszerű meszet
Keverve hozzá, — hadd igya a kontár! —
S dicsérem, amit tűzre vetni nem kár,
S a csalásukban cinkosuk leszek?

Nem, ne is lehessen olyan sötét agy,
Ki azt mondhasa: te is a miénk vagy.
A régi lotyó az új piacon

Magát új s új kencékkel kikeríti,
De nem vénül meg harminc év előtti,
Első szerelmünk, a forradalom.

Cambridge-i elégia

Az íves boltozat alatt,
A legyező-gótika alatt,
Eszembe jutott Sárospatak,
Nem is tudom, miért.

Talán az együgyű kis boltozat
Jutott eszembe,
Ahol a faragott rózsza alatt
Négy tehetetlen magyar nagyúr
Vergődve, megromolva és bizalmatlanul
Egymással *sub rosa* beszélt,
Hogy mi lenne, ha... mi lenne...

És jártam, néztem, álltam
Kollégiumi parkvilágban,
S rododendronok, gótikák,
Röneszánsz kutak, azaleák
S a pázsit meg az Erasmus-ablak
Gyöngéd izzással felragyogtak
Hűvös, tengeri, szürke szélben.

Ezt is megéltem, ezt is megértem...
Hányszor gondoltam erre a veszélyben,
Mikor üldözve, zaklatottan
Diákjait, költőit fordítottam,
Börtönök, razziák közt, angol bombaverésben,
S háromszáz év után
Az ő lelkükkel egyetértve írtam,
S Suckling, a gavallér, s Marvell, a puritán,
Nyakfodros, régi angolok
Adtak erőt, hogy azt kibírjam.

S most innen arra gondolok,
Miről beszéltek a „rózsa alatt”!
Hát mit nekem nagyúri összeesküvők,
A kelepcebe hullt, szomorú dúvadak,
Mit tudok velük kezdeni?
S mit nekem a bécsújhelyi
Siralomház fala?

S mikor azt nézték, mit gondoltak ők?
Hogy „kár vala... kár vala...”?

És ugyanakkor itt
A Cam folyón ugyanígy
Siklottak *punt*jaik,
Rajtuk a csáklyázó diákok,
S velük a hamvas bőrű lányok,
Mezítláb akkor is, hűvös, tengeri szélben,
S a költő kezében gitár —
Vagy lant inkább?

Kár vala, kár —
Ezt gondolhatta börtönében.

Egy ívelt kis kőhídon át
Fekete köntösében két diák —
Elég ma Cambridge-ből, elég!
Hogyan is szokás az elégiát
Befejezni? Él magyar, áll Buda még...
S csodának ez is épp elég.

Mert elmúltak a nagyurak,
De megmaradt Sárospatak,
S megmaradt Sárospatakon
A régi metszet a falon:
Zrínyi Péter
Horvát bán
Inas nyakán
Még levágatlanul szegény fejével.
S az egész alak
Áthúzva vastagon
— Tán Bretzenheim vagy Windischgrätz alatt —
S rajta felírás, kései,
És ma is hirdeti
Császárhűséggel a fekete tinta:
„*Decapitato in Vienna.*”

De megmaradt
Sárospatak
És megmaradtak ablakdíszei,
A rönszánysz domborművek,
A bajszos és kerek,
Víg magyar koponyák
Onnan néznek le rád,
És él magyar, áll Buda,
És ez is épp elég csoda,
S a századokon át
Élnek a magyar koponyák,
S a múlt csak példa legyen ma:
Decapitato in Vienna —
Elég volt már, elég!

Hol is vagyok? Szívem ritmust cserél.
Emeletes teázó, tej és erős tea.
Barátságosan szürke angol ég.
Rododendron, narancsvörös, lila,
Buján tenyésző sárga viola.
Tengerről fúj a szél.

Titok

Mi annyian vagyunk csak összesen,
Amennyi ember Londonban lakik.
Miért hogy ezt el nem felejthetem,
Míg hallgatom a város hangjait.

Nagy város, nagy nép. Itt az idegen
Öt világrésznek érzi kapcsait.
Vendégük vagyok. Jól bánnak velem.
Mint gyógyfürdőben, úgy nyújtóztam itt.

De mit tudhatnak rólam? S mit tehetnek?
Ha nem is angolok, de angyalok
Lennének, mit jelent rokontalan

Nyelvünk, szívünk nekik? Itt életemnek
Egyetlen titka és értelme van:
Az, hogy magyar vagyok.

Eső és tramontána

1961

Eső és tramontána

Ez nem az aranyfény, mint annakidején a szeptemberi hold a Palatinus felett. Hova lett? Minden szürkébb és hűvösebb, hogy itt vagyok veled. Felhők közül kicsüngő almazöld körül az eső fenyeget, fehér gomolyban a hegyek, hideg és átázott a föld, majd a szél, a hegyenáti betört a terekre, a kutakra, a vizek torkát átharapva, s egyszerre hideg lett. De hogyan is lehetne másképp ez az utólagos ajándék? Fejünkön a ködkorona. Mi megfizetünk mindenért. Te későn elért Élet Asszonya. Szeretlek.

De mi mást is váránk? A nyár kilobbant csillaghullással, aszályal, narancslobogású éggel. Mi másutt jártunk a forró napokban — hiszen emlékszel. Te már esősuhogásban, szélbe hajolva láttad a pálmákat, a pínéákat. Hogy is készült Horatius a télre? Zokogtak az ágak. Elmenekülni délre, azt remélted? Itt találtad a hideget. A vörösbarna fal, a márványoszlop hűlőben jósol minkünk: nem menekülhetünk. Északon és délen is vacognak az árnyak. Akiket elvesztettünk itt-ott, mi mást csinálnak? Azóta fáznak. Emlékezz: Délen születtek elvégre a halálistenek.

Húzódj közelebb, míg a várost az eső meg a szél veri. Minket még melegítenek az elfogyott meg a hátralevő napoknak fényei. Miránk hiába vár az alvilág, nekünk Elysium volt, ami másnak a pokol. Mert lobogott bennünk és kívül, én nem hiszem, hogy valaha kihül az, ami vagyunk: lebukik nyugaton és felszáll keleten a mi napunk. Megyek a láng felé veled a fagyokon és homályokon át, miránk a tűz vár valahol. A tűz, amelyikben benne lobog az, amit titkolnak a római romok, és minden, ami lobogott valaha, és minden, ami a napnak örülni tudott, a vértanúk meg a mammutok, meg a palmyrai asszonyok mosolya, az a lobogás, amelyikben

összegyülik minden, ami itt hevült és hevitett. Ezért vigyázz: védjünk meg minden percnyi meleget.

Nem menekülhetsz sehova,
De nézd csak a fényt odakint s idebent
Az elsötétítés előtt:
Nem vehető el, ami igazán a mienk.
Te Minden Élet Asszonya,
Gerjeszd a szenelőt.

Római ars poetica

Milyen szép tud lenni a szürkeség! Milyen szép az esőben a pálma! Szürke kő, szürke ég, babérral benőtt kosfejek hatalmasan fehérlenek, paraszt klasszikum, hűvöslik a szépség. Sötétlő ég, sötétzöld lomb alatt áll a torzó, a kopott felirat, s eltűri, hogy megértsék. Az évezredek, az ázott fövényeket most tárja csak fel az idő apálya.

Szürke ég, szürke kő. A Fórum fölött fúj az idő, de a pálma most sem ösztövérebb. Itt miből él meg? Mitől oly sötétzöldek a lombnemhullató növények? Miféle tűzvezeték szabályozza Róma melegét? Mint a magasban a fenyőövezet őrzi nyáron a megtartó telet, úgy tárolják előkelően a ciprusok, a falak, a tenyésző torzók, a töretlen ívű kertek a Földközi Tenger melegét a fekete felhők alatt a vastag függönyben a zuhogó esőben. Milyen szép tud lenni a titkolt tűzü szürkeség! Milyen szép a láng, a kőbe rejtett!

A láng, mely nem hivalkodás! Van tartaléka elég. Milyen szép tud lenni a szürke ég, ha az ember a tenger délhevét sejti mögötte, s bár átfut rajta néha Boreas, megél a pál-

ma. Ez nem a didergető magányú lobogás, mely egy percre fölmelegíti északon a holdsütötte szívet. Az eredeti meleget őrzik az ívek: szabályozottan kering örökre a legyezőpálmában, az oszlopokban, s az északi szelet évszaktalanul állja a lomb és a kő. És nem tarkák a latin istenek: csupa faragott fogalom.

Mert kevés itt a kép. És néha csak. Mint mikor a novemberi ég alatt a sötét lombon át narancs villantja aranyát, és ennyi elég. Minek a többi? a barbár díszítés, az önáltató hitetés, káprázatok káprázatra kötni, hogy a metaforák szüretét begyűjtsék, műfára talmi díszeket, s örülni, mint a színes golyóknak a vad, vagy képeskönyvnek a gyerek. Ez nem a görög istenek Olympusa és alvilága: itt józanabb és hidegebb, fantáziátlan kényszerűség talált magára s magából istent faragott. És így lett költészetté a fogalom. Hogy nem nagy dolog? Nekem igen. Őshazámban vagyok. És mit számít, hahorom? Él, szólít, üzen, hogy merjünk lenni mi magunk. A novemberi, római ég, a szürke kő. Velünk van a vándor idő. És vagyunk, amik vagyunk.

Via Appia

Látta-e Jézust Péter a Via Appián?

Mennyi gyerekelképzelésem: hogy hátha mégis járt ott a fehér úton, a holdsütésben. És mennyi kétely és talány. Aztán a könnyű magyarázat: hogy azt látta, amit belül látott, s egyremegy a Genezáret vagy a Via Appia. Hiszen akkor is testileg, és akkor is azt a testet, amelyet mindnyájan úgy szerettek, hogy föl kellett támadnia.

Quo vadis — hova még?

Itt Rómában hova? Én mindig megértettem Péter esztét.

Nem volt könnyű belátnia, hogy mégis meg kell halni Krisztusért. Nem volt elég? Meg aztán kezdte tudni már, milyen a kezdeti gyülekezet. Igen, mi ismerjük a csontokat meg az üregeket a Via Appián, az ügyetlen rajzokat a katakombák falán, a bárányt meg a halat, a Pásztor antik testén redőző hosszú, keresztény, új ruhát, és az iparosok jeleit, a mozsarat meg a kanalat, még láthatjuk a világtalan emeleteken és labirintusokon át, mélyen a Via Appia alatt. De ő láthatta azt is, ami a katakombákon kívül maradt, és kezdte látni talán az éle-tüket és azt, hogy a földön nemcsak meghalni, élni is lehet. És azt is, hogyan.

De csont, az van, és üreg, az van. Hány sír volt? Százezer. Kívül a falakon. Ezeknek nem kellett az, ami belül volt, nem az a hatalom. Nekik nem volt elég az a Róma, az ívek, oszlopok, az a világkeverék. Én pedig azt hittem, az volt a legszebb, s ha nem is a legjobb, de a legnagyobb, valami egyszervoltan nemes, valami majdnem-végleges. És talán mégis több lehetett, mint ez a mai, mint az autók bogárzó tébolya, a hivalkodva szikrázó kirakatok, a szövetek, bőrök, selymek, műanyagok, s ruhák és dolgok bővülő divatja, s az édeskésen pávázó barokk, meg este a neonképrázatú zsidóutca, a gépkocsik stop-lámpáinak piros ördögvillogása, több tán, mint a tej- és mézígéretű lányok sötét szemének villanása, s több, mint együtt a Vatikán meg a *Quo vadis dancing* a Via Appián. Mégiscsak több lehetett. És mégse kellett nekik, akik jöttek egyre többen a Via Appián, többnyire az apostolok lován, ahogy küldte őket a Kelet. S a falak mögül is az elégedetlenek, a tétova és misztikus remények, az iparosok, a rab és „szabad” szegények, s mint ahogy tudvalevő, volt köztük előkelő, igazi római, bár legtöbbje nő. S a falakat, az íveket, oszlopokat szét akarták porlasztani. Mélyen a Via Appia alatt. Meg tudod érteni? És te hol álltál volna akkor, Carciusom? És én? Bizony, én se tudom.

Mi minden történt a Via Appián.

Régebben és azután. Hiszen itt állt az a hatszáz kereszt, rajta hatszáz rabszolgatest, megfeszítetten. Akkor még nem szerepelt az Isten. A köztársaság korában. Nem úgy haltak meg, mint a hitükért megfeszítettek, a védtelemek, nem úgy, mint aki vért ontani nem tud, nem akar: ők verekedtek vadul és bátran. Melyik ügy volt a reménytelenebb? És melyik az erősebb? És melyik a bátrabb? Az elbukottakért bosszút álltak, ha nem is hamar: az Aurora ágyúival. És akik győztek? Meghúznád-e a határvonalat a Via Appia fölött és a Via Appia alatt, kedves Carciusom? Bizony, bizony.

Keresztek jobbra-balra, végig a Via Appián.

Korán volt még, korán. A köztársaság idején. Még nem volt remény. Nem látszott még, hogy Róma elfajul, s hogy mi a régi, mi az új. Nem voltak még túl dekadensek, s azt hiszem, az a város még virulensebb lehetett, mint a mai pénzvilág, mely Jézus után kétezer évvel Mammonhoz ereget még egyre új neonimát, s vonaglik érte a Via Venetón s a zsibárusok sikátorain át a legszenőbb helyekig. De nekik mégse volt se szép, sem elég. Ezért kellett uraiknak keresztekkel szegélyezni a Via Appiát. És azt hiszed, a keresztjeiket nem őrzi a kereszt? Vagy azt hiszed, belőlük senki sem maradt, aki ott legyen a többivel a Via Appia alatt? Nem, te sem hiszed ezt. Vagy ha itt volnál, talán te különbséget tennél itt a Via Appián és elválasztanád a szívtől a májat és vesét s megmondanád, melyik az igazi hit és mi a merő anyag-
elvűség?

Quo vadis, Domine?

Ma is ezt visszhangozza Róma dzsungele, ahogy egymásra épült rétegeken és egymásnak felelő ezredéveken át összegabalyodott. Vagy jobb lett volna, ha hagyják úgy, ahogy volt, azt gondolod? De nekik nem kellett az ívek, oszlopok. És ha Róma sem élte túl a végzetet, mi lehet, ami végleges? Mert akármit látott Péter a Via Ap-

pián, mindig keresztezi utunkat a teremtő hiány és megcsúfolja Péter földhözragadt esztét, amelyet úgy megértetek, és vele az enyémet, bár berzenkednek józan érvei, és oly nehéz megérteni, hogy nem volt elég, hogy nem lesz elég, hogy mindig új útra küld a *még és újra még*. S ha egyszer szembejön veled, te is már tudva kérdezed: Hova mégy?

Etruszk szarkofág

Melyik az elegánsabb, nem tudom: az asszony keskeny, hosszú és hegyes divatcipője, vagy a férfi keskeny, hosszúújjú lába, ívelő talpa? gömbölyű süvegkalap alól gyűrűző, keskeny, rendezett női hajfonatok, vagy ugyanolyan fonatok a férfi hosszúkás, keskeny, hegyesszakállú arca fölött, le a meztelen háta közepéig? Azt sem tudom, mit tart a nő félig nyitott keze, vagy csak tétován emeli, mintha búcsúra intene? Kinek? minek? Mitől búcsúzik ez a keskeny, hosszú kéz? mi az, aminek ez a szép nő kissé báván utána néz? És persze, azt sem tudom, kik ezek.

Csak azt tudom, ahogy az asszony könyökén hever s a férje meztelen mellére dől, s az átkarolja, szerelem süt a vörös kőből, a szép, a választott étellel egy: úgy éltek, vagy úgy éltek volna, ahogy én akartam élni veled. Ilyenek voltak-e, amikor meghaltak, ilyen fiatalok? Vagy ez volt az a pillanatuk, amelyről azt hitték, örök? Mit tudjuk mi, hogy az alakba öltözött jelbeszédük mit jelent? Vagy én tán a látszatommal egy vagyok? De így akarták láttatni magukat, mikor már elporladtak odalent, a vörös kő alatt.

Ez nem keresztény szarkofág, akart vagy elért nyugalom, nem latin fegyelem a római hamvakon: ez a minden végzetten és alvilágokon át szépülő szerelem. Sokféle tétellel lehet a halált megoldani, és én kipróbáltam néhány képletet, de jól esik öregkoromban ez a mostani, mely nem kérdi, honnan jöttünk és hová leszünk: nincs, ami többet érne, mint az életünk és amit belőle csinálni tudunk és merünk, létünknek ez a nagy értelme és kalandja és minden egyéb szédült vagy szédítő halandzsa, mert hol az a híres etruszk révület, mely a halállal nászba fog? Nem, csak egymást szeretik és gyönyörű életüket ezek a házások.

És a nagy etruszk talány, amiről annyit beszéltek? Azok a híres halálközösületek? Hol vannak? Seholse látom, bármerre nézek a sírok, vázák és ábrák, az égetett föld alakzatai közt, csak az életet, és benne az alvilági szörnyeket is persze, mert nagy dolog a halál. De nagyobb dolog kifogni a halálon és nincs szebb képlete, mint a nevetés.

Mint ahogy nevet a Veii Apollo is, aki szembenéz — de kivel? ezt nem tudtam, hogy velem, aki nézi — ez nem látszott a másolatokból, ezt nem írta meg semelyik professzor — és nevet a villogó, sötét szemével és a repedezett színeivel, és farkasnézéssel nevet a világba, de ez nem a rejtelmek halálhívása, de ez nem a rosszpárájú valami, amit megromlott maradványokból össze tudtak kotyvasztani ifjúkoromban a halálmítoszok szélhámosai és balekjai, akik tehetetlenül megunták a hálátlan és lassú munkát, s főképp a nedvét veszített, saját elfáradt eszüket, az értelemről megcsömörlők, az egyre gyanúsabb malomban őrlők, a halál gőzeibe omló, szegény becsapott nemzedék. De azt a borzongató mesét itt seholse találom: villog a Veii Apollo, a sötét arcával is fénythozó, az életre merész, lehasadt lába is előre lép — nevetve túllép a halálon, ahogyan velem szembenéz.

Ha vele szembenézek. Igen, csak látni, látni! Még mindig nézni! Még egyre kíváncsi vagyok rád, régi és új és újabb élet, egész világ! Csak az tud, aki lát. És ne hagyj el, kíváncsiság! És még tovább!

Még egyre nézzek, még egyre lássak! És bízni benned! És nem hinni semmilyen áttatásnak, csak a szememnek! Mert úgy kellett most ez az etruszk szarkofág és az, amit jelent! A remény, hogy azt, ami ellenünk valahonnan megindul és győzni rendeltetett, mégiscsak kívárvuk állva. S hogy nem veszttem el, amiben hittem. És az nevet, aki utoljára nevet. S hogy védjük az életet, amíg lehet s talán egy kicsit azon is túl. S ha másunk nem és másutt nem, ha már nem leszünk, hát valahol odalent még a kiszáradt koponyánk is nevet. És fűtülünk, fűtülünk a halálra.

Földközi-tenger

Anacapriba lefutott a felhő. Tél volt, amire odaértünk. A felhő ott is maradt a hegyen s a falut egész délelőtt fehér gomolygásba borította, abban lebegtek hidegen a mórkurolájú kis háztetők, mint északi szívünkben a déli álom, vagy borzongató ígéret-átmenet, már túl a halálon, valami nemremélt paradicsomba. Vagy az is lehet, hogy ilyen helyen éltünk valaha. Ugy mentünk, mint világvégi idegenek, és úgy is, mint aki kezd megérkezni haza. A falu mintha be lett volna falazva a szűk utcák közé, de a keskeny fordulónál hirtelen hatalmas kaktuszok ugrottak vadul elénk a magas házfalak mögöl. A hegynek föl sötét, mosolygó férfiak nagy nádpallókat cipeltek, a loggiákat befödni télire. De a vastagzöld, pozsgás levelek közt ott piroslott a kaktuszfüge, s a kaktuszleveleken át, a hideg fellegen át felkékelt a Dél ígérete.

A császár villájának romjait kerestük, a kegyetlen kéjek kényurának nyomait a Kecskék Szigetén, de felhagytunk ezzel és csak jártuk a sok narancssal szikrázó keskeny utcát a kaktuszok közt idegenül, és titokzatos otthonosság vett körül. Egyedül voltunk, tél volt, idegen ide már alig vetődött, de ott voltak körülöttünk a kövekben, a falakban az ismeretlen és megtudhatatlan elődök, a görögök, latinok, arabok, északiak és ki tudja, még kik, mind itt hagyták nyomukat, ahogy evezős vagy vitorlás, kerekded vagy keskeny hajóikat elhozta ragyogással és veszedelemmel a Kecskék Szigetéig a Földközi Tenger.

A Földközi Tenger, mintha nem is tudna a felhőről a hegyen, a déli, bár téli napban kélett odalenn, a görögök, latinok és vérszerinti őseim tengere, és bennem is kimondhatatlan szikrázás, hogy mégis találkoztam vele, ki megszülte nemcsak Aphroditét, de az összes istent, akivel élni tudott az emberiség, s ezen a vízen közlekedett mind, aki vitte hajóján s a szívében a fénythozó isteneket, az őszanya, összerető, akit választott a nemző, a vándor idő, ő az, aki a hegyeken át a Dunáig mosolygott és lehelletétől fényt kaptak a fogalmak, a dolgok, még gyerekkoromban, mikor az első latin szót kimondtam. S ha elgondoltam, szikrázott szívem, milyen hajók úsztak e tengeren, s hová, és lenn a színes csónakok úgy dőltek kikötve a part falának, mint akik nem mindennapi útra várnak, s a mi kis hajónk, ahogy orra égnek ágaskodott, majd lebukott az alkonyodón feketedő habokba, lehetett volna Odysseus hajója. S majdhogy meg nem szólaltak a szirének.

De megszólaltak Amalfiban, délhangon és álomian, beleszóltak a déli napsütésbe, a meleg és szelíd hullámverésbe, tél közepén, s a tér közepén a kútsobogás alatt, s fölötté a Szent András szobor kezében a halak s a halárusok üzletei előtt a meduzák, polipok mögül is az ő szavuk suttogott — vagy a meduza s a polip maga volt a szirén? — s beleszóltak a csikos, vad székesegyház

harangszavába s elzokogták, hogy hova lettek a mórok és normannok, akik a templom formáiban is verekedtek és keveredtek, a normannok s a szaracének, s a harangtorony mórarany majolikakupolája két harangablak-szemével gonoszul nézett az északi gótikára, melyet megtörttek az arab ablakok. És nekik is daloltak a szirének. És most én hallgattam a hangjukat, ahogy szól nemcsak a harangszóból, de az octopusból, melynek formáit kilestem a székesegyház formáiban, nemcsak a hal-levesben, ahogy sok lábával és szemével a sziklák kövének kúszva kapaszkodott a székesegyház falain át, akár a kaktuszsövények fantasztikus formáival is az apokaliptikus octopusok, vagy a házak, melyek a szikláknak dőltek, a sziklából nőttek vadul és jórészt arabul. S hallgattuk dalukat főképpen este, mikor mélyen ablakunk alatt a tenger a partot verte s láthattuk rárontani a vízből kinőtt toronyra, s kavarogtak visszafojtott veszedelemmel, neki-nekirohanva Poseidon fehérsörényes lovai, miközben a falu előtt meleg volt a tenger és tarka mozgás a fény- és népegyveleg, de sötét volt Amalfi sziklapartja, és ez volt a Földközi Tenger, a rendben ez az összevisszaság. És mindez visszazengte a szirének szavát.

Északi szívünkbe. De hiába ragyogott a Földközi Tenger világa, másfelé fordul a mi hajónk orra, akár Ulysses hajója, mely e kék tengerről komorabb Óceán fele szállt, a két hispán part közt, hol Herkules emelte oszlopát, s öreg és lassú volt már a kis társaság, és a mi hajónk tengertelen tengerre száll — északra, keletre? — de mit számít a táj? — s bár a szorongások tengerén, új ég és új csillag ragyog felettünk, mert másra lettünk és az is elég, hogy ez megtörtént velünk, mielőtt északra megyünk, és fölöttünk forró volt a nap, s a Földközi Tenger volt az ablakunk alatt. A tél közepén. S egyedül, te meg én.

Folytatás

Rom, rom, rom. A Fórumon egy klasszikus őslény csontjai, tört ívek, csonka oszlopok, mintha kiszívta volna valaki belőlük a velőt, s az önhitt, furcsa büntudat, hogy én szíttam ki a tartalmukat tizennégy évvel ezelőtt, s most úgy hever a maradék rom, mint tegnap este a rák ollója, bajsza, farka, lábai a tányéron, meg a pirosra főtt páncél darabjai, melyet megtanultam szétbontani, s kiettem puha állagát.

Pedig Rómában is a rom volt a legszebb. Az örök lakoma, melyből annyian részesedtek, és még mindig maradt belőle a többieknek, akik csak ezután fognak neki. Észak, kelet, nyugat hogy prédálta, cibálta és mi mindent tudott vele kezdeni. Forrása volt a mindig új erőnek. És a belőle sarjadt, helybeli tenyészet. De hol a folytatás? Róma, a mindig újrakezdő? A sokszor pusztuló, sose rajtavesztő? Ki sohase lép ugyanegy folyóba? A világ nagy megújítója? Az Idő legjobb szeretője? Ki megtermékenyül, ahányszor hál vele? Mi lett belőle? Hol a változások örök dzsungele? A hatóerővé lett hatás? Hol az igazi folytatás?

Tizennégy évvel ezelőtt. Akkor a rom körül magasra nőtt a fű, elburjánzott a kivilágítatlan, rendezetlen íveken, oszlopokon. Zűrzavar volt még, háború utáni. És persze, volt még mire várni a városokban, a szívekben. És a csend mélyebb volt, mint nálunk, északon. És ígéret az új és régi rom.

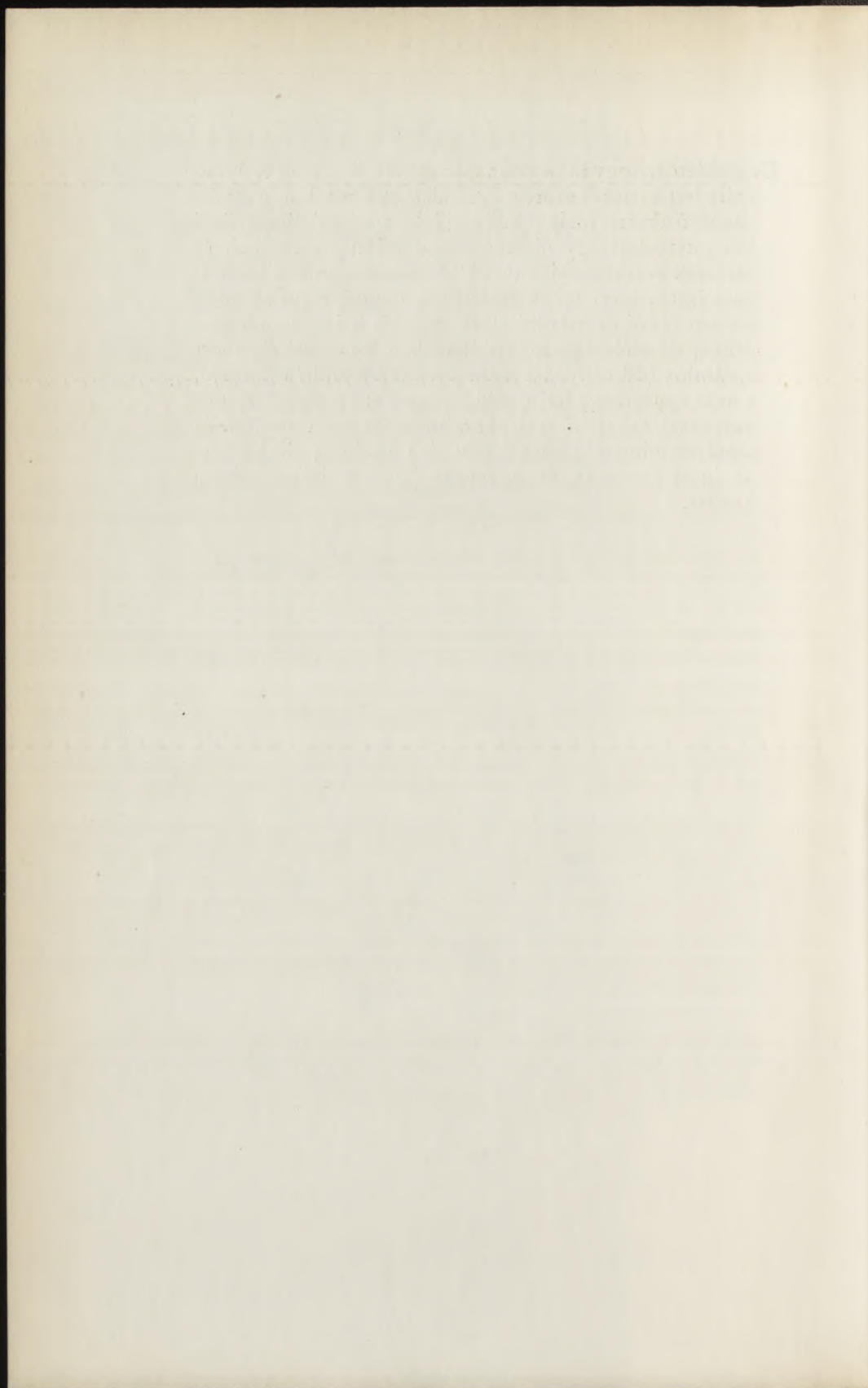
És ami beteljesedett? Tombol az autóórület. Ötszázezer helybeli gépkocsi, plusz az idegenek, fordul, rohan, örvényt kavár, kibukkan, torlódik, kecmereg, örvénylő gépkocsik, minden negyedik lakosra jut egy. De akkor ki tolong, szenved, szorong a villamoson, a filobuszon? Nem tudom, de nagy kocsik, kis kocsik örvénylenek

vagy megfeneklenek a járdátlan utcákon, a keskeny macskaköveken, hol az autó a gyalogosnak, s a gyalogos az autónak gyötrelme, és gyalogjárók mentik életüket, és kínlódik az autós is, különben ráfizet, de vezetnek, mert vezetni kell, és futnak a gépkocsik, ötszázezer, plusz az idegenek, pedig csak minden negyedikre jut, de mindig több vezet, és máris betöltik a tereket, és eltorzítják a méreteit, és túlnőnek az autók a romokon, és semmivé lesz minden római szökőkút, és alig látszik ki a triton, és szalad az autó, szalad, gépkocsi gépkocsira, a sienai gótikus szorítóban, a szűk utcaboltok alatt lélegzetelállítóan, és megszegyeníti a falakat az autók cikázó tébolya.

Siena! milyen akarat építette e falakat s törte egybe a három dombot, ahol a középkor kibomlott, s vele együtt titkon a levegőtlen, szűk, sötét utcák boltívei alatt a polgári szabadság, melynek fattyúhajtásából én is kinőttem? És Amalfi, a kő és a víz között, Amalfi, a sziklára szökött, Amalfi, a sziklából törött, a vad vakmerés szelíd mosolya és Velence, a város-gondola, melynek százhusz szigetet emel és csobbant mindenegy ringó mozdulata, a menekülés álma, amely nyomorúságának szennyvizén gyöngyhidakkal átível, a fenyegetés habjaira ezeregyéjszákát emel s a szorongatásra a gyönyörök városával felel — miféle akarat s erő merészkedett átgyúrni tengert és hegyet és emberi természetet, kipróbálni hányféle végletet, annyi egyéni lehetőség tökéletes arányú eredőjét? És hova lett? Lehet-e, hogy már nem formál se végletet, se végzetet, csak szép, kényelmes életet? S hová vezet? S ha nem is minden negyedik lakos szerezhethet gépkocsit, de már minden másodikra jut, akkor mi lesz? Csak ez? És mire és miért? Vagy ez az, amit nem ért az idegen? Mert nem hihetem, hogy az a régi akarat csak ránk maradt, idegenekre, akik sietve szökünk ide, szívni belőle, ha rászomjazunk erre az erőre, s betelni vele és a régítől megújultan vinni magunkkal és magunkban északra, keletre, messzire.

De az biztos, hogy ránk aztán maradt s ív és oszlop és épülő
erély lett a torkot szorító évek alatt az a romból új testbe
sugárzó akarat, mely mindig új jelben készül újra győzni
s a pusztulást egy új szándékkal mindig megelőzi, és
olyanok voltunk, mint akik Ulyssessel az utolsó kaland-
ba vágtak, mert mi se születünk tengni, mint az állat,
hanem tudni és haladni előre, egy kis hajón az evezőre
dőlve, de elfér egy kis hajóban is a *Roma nobilis*, mert
a vándor Idő változást szeret és mindig előről kezdeni,
s neki egyremegy latin, zsidó, magyar: íveket, oszlopo-
kat azzal rakat, akivel akar, mert ez az a sorshuzás,
amelyre mindenki benevezhet, és mindig az újakezdés
az igazi folytatás, és ugyanazt folytatja minden igazi
kezdet.

Földalatti Nap

1960 • 1965

Óda a tegnapi asszonyokhoz

De szépek vagytok, tegnapi asszonyok!
Hamvadó szemetekben még néha felragyog
A régi büszkeség, amivel az első szeretőt
Vállaltátok papák-mamák, a világ vádja előtt,
S nem sütöttétek le a szemeteket, ahogy illett akkoriban,
S nem bújtattátok a szempillák fátylába démonian,
Ti először itt mifelénk, ti válogatott kevesek,
Akikben az örök nőiség új hitté lelkesedett,
A mi hitünkbe, mely szemetekbe sütött, csalatatlan,
fiatalon,

S a ti nézéseetekből is a Remény, a Forradalom
Hivott bennünket, az ébredő, felszított Vággyal egy —
Ó, micsoda förtelmeket látott később a szemetek,
Micsoda rettegéseket, micsoda mocskot, hány halált,
Hány börtönön át őrizte nekünk megváltó mosolyát,
Mögötte hány holt férfi enyész, hány otthon füstölög,
De ma is hogy tud ragyogni még a romjaitok között,
S fiatalok boldog feje fölött ha összenéz szemünk,
Ma is, mint rég volt, vagy rég se volt, tudással telve
ölelkezünk.

És utcán vagy hangversenyen, ha feltűntök, szembe velem,
A fejetek fölvetését már messziről megismerem,
Mert ilyet nem tudnak semmimód az édesek, a maiak,
A macskatekintetű puhák, a sejtelmesek, a démoniak,
A szemükbe hulló hajúak, a lankatag idegbabák,
Ahogy ti értettétek vívni a szerelem párbaját,
S az ősbuja bajvívásnak új értelmű kedvet adott
A tiszta, nagy homlok, a hátrasímult, gretagarbós hajatok,
Ahogy irodában is tudtatok ülni, és állni a műhelyekben,
És tudtatok várni keményen, hívón, hitetön, töretlen,
A hegytetőn fölszegett fejjel megállni a hajnali szélben,
Az ágyban az új gyönyörökkel szembenézni merészen,
És tisztán a szennyben, a vészben, ti erősek, ti szépek!

Még ma is a tömegben megismerem, ha ti léptek,
Mert izmos lábatok ma is ruganyos még, ma se csoszog.
Mert ma is a jövőbe léptek, ti tegnapi asszonyok,
Mint amikor a lábatok föl, föl a csúcs felé
Kapaszkodott, tar ágakon átragyogó nap elé,
Vagy a lejtőn lefelé nagyokat szökellve rohant,
Vagy sílécen egyensúlyozott az ormótlan bakancs,
Mely kedvesebb volt a szívemnek, mint most a túsarok,
S hogy tündöklött a lábatok, ti tegnapi asszonyok,
Mikor a Dunán, alkonyi fényben, a gurulópadoson
A deszkának feszült a hosszú szárkapocs izom,
És mennyiféle fáradtság gyűlt össze a lábatokban,
S hol mindenütt járt a lábatok, micsoda sarakban,
táborokban,

És fáradt lábatokkal is hogyan karoltatok —
Az erőtök is micsoda gyönyör volt, ti tegnapi asszonyok!

És hányunkat karoltatok, ti tegnapi asszonyok?
Milyen szomorú társaság, ha visszagondolok!
Mindegyitekhez milyen szeretők tartoztak, micsoda férjek,
Kik innen-onnan, amíg lehetett, hozzátok visszatértek!
Társaim, hova tűntetek, ti tegnapi férfiak?
Milyen sírok temettek el, milyen börtönfalak?
Milyen vesztőhely várt titeket, miféle új gyalázató tűz?
Miféle titkos kapcsolat az, mely minket összefűz?
Nekem testvérem mind, aki titeket szeretett,
Ti tegnapi, bátor asszonyok, mind, aki veletek
Akart új életbe kezdeni, nem ahogy adatott:
Ahogy ti tudtátok élni a szépet, ti tegnapi asszonyok.
Csak értetek volt szép a kalandos, kurta átmenet,
Mert szebben éltünk, mi tegnapiak, mint ahogy lehetett.

S ezért hiszem, hogy a föld alá nagyobb kincs soha
nem jutott,
Mint amikor lekerülnek oda a ti csontjaitok,
A tatár koponyák, a buksi fejek, vagy a különös keletiek,
A lábszárcsontok, a csodatudó újjak, csigolyák, perecek.

S aki közületek oda rég lekerült, mikor virágban állt,
Azóta átragyogtatott idefönt minden homályt,
S a szépségből, a tegnapiból, nem tudom, mi maradt,
De felsugárzik titkosan, mint földalatti nap.

A szólítás

Micsoda jelenések zúgnak át ezen a törvénytelen erejű
nyáron! A mi benzinbúzzal bélelődő, építkezések mal-
terével piszkolódó, készülődések kényességével szédülő
városunkban, a mi szerelmünknek csatornázással, útkö-
vezéssel, autóbusedőcögéssel, fáradságosan igyekvő víz-
vezetési vízzel öregedésünkhöz szelidített vadvidéken
micsoda homályba rejtőző jósszavak — összavak — szí-
szegnek az északi szélben, az esőzuhogásban! Micsoda
sejtelmessé finomított Napkeletek, milyen vérünkben
felszökő Vadnyugatok támadnak újra a szólításra!
Az ifjúság, az ifjúságunk, ahogy a Dunát egybeverte az
esővel a szél — az a lakatlan sziget az éjszakában!

Tarkónülő hőség után jön a jégből szabadult szél, idetör
északnyugat felől. Kifigyelek házunkból a kertbe, hal-
lom, ahogy a vikinglelkű szél tördeli az esőt, oldalra
vágja, elhajlítja, de az makacsul maga körül perdülve
csap le a nyíló rózsákra, a kicsi fákra — mi lesz a barack-
jaiddal? — az olajfa, a hársfa — én hallottam — már
megtanult sírni.

És mélyebbre merülök az éjben, és vágat és fúj az eső és
zuhogva ömlik a szél — mint harminc éve a júliusi éj —
és hallok megint placcsogni a sátort, mikor arcunkba
vágott kiritkult, ócska vászna mocskosra ázva, s jobb
volt megadón dideregve kifeeküdni a fergetegbe, s a szél
meg az eső el nem állt két héten át.

Jaj, hova lettek az akkori fiatal testek, a lázadó Robinsonok? Zoltán meg Ilon meg a hajdani festő, meg én, az eszmélni kezdő, és ő, akiben Kelet Kapuja a Hesperidák szigetére nyílt?

Megmerülök az éjben — csak az eső zuhog.

Az volt a Kaland, az volt a Tanulság: belém verte a szél, az eső. A szégyen szürke váladéka égetve, sajogva tört elő. És következett a Rend és a Formateremtés — de Kelet Kapuja tengerbe süllyedt. Hát érdemes volt? nem volt érdemes. Kis házunkból az éjbe figyelek. Zurrog a szél, szisszen az eső. Hová meneküljek?

Az ifjúság miért nem élve? Vagy épp hogy az, most, harminc év után? S mit hajt, milyen baljós virágot? vagy engem hajt most, engem kifelé? Ki onnan, ahová bevettem magamat, mikor elmúlt a Sziget kalandja? Ki a Bizonytalanba? Kőházunk körül kavargó a szerelem-szülő vidék. Mi várhat odakinn, mi még?

Exodusok és Hegirék örvénylenek a szentendrei esőben. A szólitásra figyelek, mint annyian előttem, ősök és ellenfelek. Kivonulások, költözések, mindig valami másba, mindig a Törvény pusztítása, mindig a Szépség az új. Mindig az áldozat ereje.

Ki szólít ilyen konokul? S kinek kell rá figyelnie? Nekem, neked, vagy az egésznek? Apokaliptikus költözések jósszava a nyári jelenésben, a borzongató hűvösödésben. Huzalok a világ körül.

Világok lelke, új szépségek atyja,
Aki pusztítva szoktál nemzeni!
S ha van, mi ölébe fogadja
Azt, ami volt s már hajdani!

Akár a régi Ábrahámok,
Az áldozati hegyre hágnak —
Ne kívánjátok fiamat:
Én, én legyek az áldozat!

Mert nekem nincs ágyékomból való magom, hogy bírná
ellensége kapuját. És nem kapubíró sokadalom az Ember
Fia. Világok lelke, oltáraidon az áldozat el nem fogy
soha. És új tűz ég a régi hegyeken, és szólítasz és azt
felelem: „Imhol vagyok.”

És megreng a világ, ha kilépek, és borzongató nyárban
a jós jelenségek, csapkod az ázott, régi vitorla, és vernek
az új viharok.

Képlet

Ha most találkozánk, egy napra csak,
Már pontosan tudnók, mit kell csinálni.
Már nem volnának itt fölösleges szavak:
Lemúltak a volt élet álvitái,
A sértődés, a becsvágy, a háló, melyben éltünk.
Fölsleges harc volt, reménytelen.
Mit számítana már a győzelem?
De fájni tud ma is a vereségünk.

Ha most találkozánk, egy napra csak,
Már tudnánk pontosan. Csak egy találkozásra!
Nem volnának fölsleges szavak,
Ha egyszer eljönnél. Hiába kérlek.

Ami belőlünk megmaradt,
Csak mint a minden dolgok fizikája,
Csak mint a mozgás, az anyag:
Valami algebrai kivonat,
Egy elmúlhatatlan érvényű képlet.

Elsőfokú egyenlet

A szépségről mondtam le akkor érted —
Milyen nehéz volt, nem is tudhatod,
Milyen keserves, kínlódni a kényszerszert,
Azt a szabálytalan vonzású alakot.
Nem tudhattad, mennyire megaláz
Az, ami mágneses áramkörébe köt:
A hevenyésztett homlokzat mögött
Az a szeszélyes építésű váz,
A csontok kitekert, vad geometriája
És fönt az a nagy, zöld varázs,
Villámló kivilágítás,
Az a szertelen akarat,
Mely minden arányt megtagad
S a vonalakat szétzilálja.

S ki akkor bűnös voltam a szépségálmú gőgben,
Most, mire a hiányba már boldogan beletörődtem,
A teljességet kivirulni látom!
Milyen könnyörtelen Mester ez, milyen dekadens,
Ki szépséget a romlásból teremt,
Milyen kaján törvényű Fátum?
Igy lett ez az álnok görög arány,
Mely a szerelem hajnalt játszó alkonyán
A szenvedésből született meg,
Ez a látszólag egyszerű,
Csupán egy ismeretlenű

S mégse megoldható egyenlet —
S mindegy, hogy végül érted-e,
Az is mindegy, hogy kérted-e:
Úgsincs más útja már a kegyelemnek.

Mikor a tankok befelé vonultak

I

Mikor a tankok befelé vonultak
S ránk néztek róluk a gépfegyverek,
Amikor én nem tudtam azt se, hol vagy,
S körülötted idegen emberek
S közeli halál, s nem bátrabb a vágyunk,
Csak hogy legalább búcsúzni lehetne —

Ha most tizenhét éve idelátunk
A mai napra, s arra, amit így-úgy
Mégiscsak éltünk, értünk és csináltunk,
Az ép elménkre, amivel kibírtuk,
S hogy bár bennünk is közeleg az este,
Szebb vagy, mint akkor voltál s kedvesebb,
Szóval, ha akkor nézhetek veled
Erre a szerelemre, szeretetre —

Ugye, hogy elfogadtuk volna, azzal együtt,
Amivé lettünk és amink van, ami van,
Átvettük volna bátran és vigan
Azt is, ami korán és ellenünkre megjött:
Szervezetünkben a romlást, a véget —
Mikor halálszaga volt a hirtelen hőésésnek,

S magadban nézted és nem tudtam azt se, hol vagy,
Szerellemmel, halállal együtt ezt a jövőt,
Ugye, elfogadtuk volna tizenhét évvel ezelőtt,
Mikor a tankok befelé vonultak?

2

Csak hogy énbennem győzött az a régen
Szétveretett, zöldruhás hadsereg:
Azóta minden szörnyűségben
Az ő léptükre ismerek,
Nekem ők győznek minden aljas hódításban,
S a tumorban, fekélyben, a rohamban, a rákban
Azt látom csak, amit ma tizenhét éve láttam,
S hiába szépítik már a halált nekem,
Száz rejtett összefüggést hiába magyaráznak
A mélyelgő művészetek s a mítoszok —
Én tudom, hogy nem éjfél, nem titok,
Nem anyaöl, nem szerelem,
De ugyanaz a hódító gyalázat,
S még nincs Sztálingrád, nincs El Alamein sem,
És a Felszabadítót, nem tudom, merre sejtsem,
Sehol sem látom zászlait,
Nem tudom, honnan közelít,
Aki a halált legyőzheti bennem.

Utóbang, tíz év múlva

AZ ESZMÉK ÉS TÁNCLEMEZEK-HEZ

Köszönöm, hogy utamba álltál,
Hogy megmentettél újra egyszer:
Nem átaláltál felnyúlni értem
Kecses, szigorú csontkezeddel.

Kecses, szigorú csontkezednek
Köszönhetem, hogy visszatartott,
Minden csaláson, áruláson
Áttűzött a te sápadt arcod.

Túlragyogott a sápadt arcod
Az összes kivilágításon,
Kételyben, mételyben te voltál
Az igazságom, napvilágom.

Eltéveszthetetlen te voltál
Tévesztő megvalósulásban:
Nem volt rá mód — ha látva téged —
Hogy én a lényeket ne lássam.

Én szöktem volna, de hiába,
Rám parancsoltad: nem menekszel.
Köszönöm, hogy hűségre húztál,
Hol eszmével, hol tánclemezzel.

Mert csontkezed tartja a láncot,
S ezért hűtlenné nem lehettem:
Minden hűségben mi vagyunk már,
S eszmékben és tánclemezekben.

Litánia

In memoriam Jobannis Czibor

Bekerítette őt a Halál országa.
Vert szívéből kinőtt a Halál országa.

Szennyből, ürülekéből, megfertőzött égből
Zúdított rá esőt a Halál országa.

Meghiúsult tervből, megmérgezett kertből
Rendezett temetőt a Halál országa.

Láng volt, egyet lobbant, fojtva is kiobbant:
Lidércce tette őt a Halál országa.

Hova lett a szándék? A mohó, vad játék?
Jött a fekete csőd: a Halál országa.

Száját sárral tömte, sötétzárkás bőjtre
Fogta a nagyevőt a Halál országa.

Kihúzta a zsókert, megnyerte a pókert,
Elcsaklizta a nőt a Halál országa.

Jussából kitúrta, mindenütt megfúrta
A felsült nagymenőt a Halál országa.

De mégis hiánya, el nem lobbant lángja —
Igy megnőttette őt a Halál országa.

Mert titkon benne őrt állt egy komoly erőd,
Megtorpant az előtt a Halál országa.

Maga ott rejtőzött, lakta az erődöt,
Ott nem érte el őt a Halál országa.

A megszakítatlan, sodró folyamatban
Úzte az eltűnőt a Halál országa.

De van, mint a végzet, a magyar költészet:
Nem vesz rajta erőt a Halál országa.

A rózsalángolás

A rózsalángolás, a fehér meg a sárga
Meg a rózsaszín s a piros, a piros, a nyár:
Ez mind te vagy magad, aki a pusztaságra
Szemet vetettél — s most a „legyen” meg a
„lőn” egy lángban áll.

Te akartad, ugye, ezt a kései kertet?
Én azt mondtam, fákat ültetni késő van már,
S szántalak, amiért még elkezdni merted —
S most szökőár fut fel a földből, a rózsák, és
lombokban lobog a nyár.

Nekünk nagy fák ezek a fénylő fiatalkák —
Nem az számít, hogy mekkorák.
Árnyékot még nem ad, de illatot ad már az olajfád,
S színesednek a birsek, barackok, mandulák.

Ki tudja, látjuk-e komollyá nőni őket?
Diófa árnyát megérjük-e még?
Mindegy, láttuk, ahogy a semmiből kinőttek.
Úgyis a kezdetben a vég.

Már úgyis lesben áll a rózsákban, a kelyhek
Sárgája, bíborja mögött a halál.
A kezdetben a vég. De a végben a kezdet.
Minden rózsában az a nyár.

Most közelít — *ha* még ideér — az öregkor,
Most, hogy felszöktek a rózsák. Úgyis tudom.
De a rózsák között te lángolsz, aki akkor
Kihajoltál az ablakon.

Az anyag megjelenési formái

I. A SÉRTŐDÉS

Egy hét alatt kinyíltak a napraforgók.
Nyers bimbógörcsökben káposztanagy dáliafejek
sárgán bújtak elő.
Az esőáztatta, bolond nyár most virult ki, megőrizve
fiatalságát:
Még soha ilyen bujazöld lombok közt nem rózsállottak
az őszi barackok.
És a halovány mályvaktól a bíborglória rózsáig hány
árnyalat illatozott egyidőben:
Kozmea, cinia, tátika, nagy lila vagy cirmosfejú dália,
avatang bájú leander,
Floxok bódító sora, georgina, és a rózsza, a buta baba-
rózsza,
Szélrózsza, királyrózsza, a béke, a karcsú florex,
A tearózsák napfénybe csorgó aranya
És a fehér violák, a hosszú margaréták meg a dália ismét,
És az egész kert, az elvirítás, a készség meg a készülődés,
Az elfonnyadt tűzliliom s a kis ágakon a szerény jonatán
meg a birs.

Mindezt láttam, de nem vettem észre, mert a figyelmem
A magammal hozott háborgásban hanykolódott:
Bennem még könnyelműn pökhendi szavak forogtak
az örvényben, a nappal szavai, melyekkel
Ólomnehézékű életemet fölverni akarták,

S felriadt elmém fegyvereket fent, érveket a hiú harcra,
És aki rám támadt, megtettem nyegle ficsúrnak
S minden századon át úztem, megvívtunk minden
viseletben, csattogtak a pengék —
És sose győztem, mert a döfés előtti, szikrázó
pillanatokban
Elborított hullámaival az, ami nem kardhegyre való,
Nem bosszú, nem a szeszély játéka, se jelmez,
színpadi párbaj,
Feltámadt, ami volt, egy élet, egy út, egy igazság,
A szervezetemmel egy — ezt védjem én?
Ez nem szikrázik képzeletbeli kard hegyén.
Agyamban lüktet, lábamban bizsereg,
Dobbantja a szívem, gyorsítják az erek.
Hiába altató, oda a nyugalom.
Felkelek, kinézek az ablakon:
Fehérlő derengés a hold alatt.
Úsznak a tengermélyben a nagy uszonyú halak,
Kis fáink. Hirtelen eltűnnek a csillagok:
A sértődés sötét tajtékja kavarog.

2. A FOGFÁJÁS

De közben egy pont, valahol
A szájamban, az aranyfog alatt
Jelentette magát. Eleinte
Nem kellett rá nagyon figyelni,
Csak olyan volt, hogy az természetes még
Az öregedő szájban,
Amelyben túl sok ama bizonyos „idegen anyag”,
De mégse kizárólagos.

Aztán alattomosan lüktetni kezdett,
Mint délután a sértés,
S hasítani, előbb az állkapocsba,
Onnan az egész arccsontozatba
És felnyilalt az agyba,

És mint ahogy a sérelem rátelepedett a kertre,
 Ez a fájás amazt maga alá teperte
 És eltakarta az egész világot.
 Mit bántam már, hogy a becsületembe ki gázolt?
 És az egész bolond becsület
 És az úgynevezett igazság hova lett?
 Lehet, hogy így összezsugorodott, beleférve
 Egy tályogba, egy elgennyesedett foggyökérbe?
 És megbujik és fészket ver és ki nem áll,
 Nem használ ellene sem a bróm, sem a barbitural,
 Sem a dolor, a dorlotyn, a ditonal, a demalgon.
 Az altatóktól el nem alszom.
 S a nyári éjszakából már egyéb se maradt,
 Csak az a gennyes góc s külön a kábulat,
 Mely tűrte éberén és mégis tehetetlen
 A kín cikázó áramát az idegekben
 S a hullámokat, melyekkel néha betört a hőség,
 S egy-egy betévedt szúnyog vérszomjas dönögését,
 Mert nem volt kedve már azt sem elhajtani.
 S mindez, az állkapocsban a műsoronkívüli
 Ostoba fájdalom, a szúnyogcsípés meg a bőr meggyötrött
 izzadása

Mi is volt voltaképpen: az anyag lázadása,
 Vagy a gennyes fog, a verejték s a vérszomjas szúnyogok,
 Mind a sértés meg a sérelem volt, mely
 megtárgyiasodott? —
 Ez nem volt egészen tudható, mert egybemosták
 A szapora csillapítók meg a derengve vánszorgó órák.

De miután a reggeli, már forró napsütésben a dombról
 leszaladtam,
 S az idős doktorkisasszony nekilátott, sietve,
 Mert nem sok ideje volt már az SZTK-rendelésig,
 Ugyhogy nem is ért rá megvárni, míg egészen elzsibbad
 az ajkam,
 S kirántotta előbb a koronát a csappal együtt,
 Aztán gyorsan, háziasszonyi, jó eréllyel
 A szegény gyökeret és végül a gennyzacskót is alatta,

S a fogó közt egy percre megmutatta,
Úgy dobta be a véres kis vödörbe,
Míntha minden abban gyűlt volna össze —
Sajgó arcomat még egy kissé tapogatva
Kiléptem a felnyíló pillanatba.
Csorgott a fény. Szikrázott a világ.
Tomboltak a rózsák, a floxok, dáiák.
Mi is volt az a sérelem? Hogy is volt?
Nyújtóztak a kertben a mályvák, a boldog napraforgók.

3. FOGHÚZÁS UTÁN

Nyújtóztam én is, álmomban, mert azonnal
Fellépett az altatók kielégítetlen igénye.
Miközben boldog fáradsággal feküdtem,
Az álom derengésében nyújtóztam önfeledten.
Önfeledten? Dehogy! Talán még soha
Nem volt olyan éles az élet öntudata,
Mint amikor néha feléreztem egy percre,
A létezésre, csak épp megtudni, hogy vagyok
És nem fáj semmi — viszonylag persze,
De ez a viszonylagosság feltétlen látszatot
Öltött e könnyű kínutániségben.

Sötét volt, mire felébredtem s a kertet megint bejártam.
A szél a fák közt, ahogy arcomhoz ért,
Gyöngéden kevert illatot.
Sodort magával — violákét, floxokét?
A telihold tegnap óta egy kissé megfogyott,
De azért mindent láthatóvá tett, úgy félig láthatóvá,
S ahogy letűnt, mindinkább sejtelemmé,
A mi játék-kertünkben komoly kertet varázsolt
S jelentős csillámlással járta át a világot.
Hogy valaki a becsületembe gázolt?
E nevetséges, otrombán meggondolatlan
Közhely-szópárt én mondtam ki magamban?

S a képzeletbeli karddal kit is kergettem én?
Ha bántani akart szegény —
Olyan gyöngé volt, hogy szinte megszerettem.

S felmerültek a fehérlő sejtelemben
Más ellenségeim, a régiek, a komolyabbak,
No, nem éppen az orgyilkosok, a feljelentők,
De akik velem valaha összezsaptak
Egy nő, egy elv, egy gondolat
Vagy éppen csak a költészet miatt,
Vagy mert másképp szerettük a múltat s jövődőt,
A kikkel megszoktuk egymást kölcsönös ártalomban
S akik meghalnak nemsokára vagy máris halottak.

De a megbocsátás édes honvágya honnan
Keveredett a virágillatokba?
A szél belőlem szívja vagy csak felém sodorja
Ölelni kész hullámain?
A holdfényes bódulatban
A virágok között, a fű fölött lebeg
A megérthetetlen, megfoghatatlan
Szeretet
S anyagával a visszacsinálhatatlan
Gyűlölségek csomóit egymás után feloldva
Találkozásaimmal találkozik
S átfogja minden áldott ellenségemet.

Milyen anyag a szeretet?
Olyan-e, mint a szervezet
Más tünetei, a fogban a genny,
Vagy a fekély a gyomorban,
Vagy az álom, a testi tudat,
Vagy az illatérzékenység a csillagok alatt,
Vagy az idegszűkülő sérelem,
Vagy az idegtáguló sejtelem,
Vagy ugyanabból lehet-e,
Mint ennek a versnek ihlete,
Amelyről úgy érzem, nincs benne semmi részem,

Holott mégiscsak rám vonatkozik,
Vagy a mindig változó, de egylényegű hit,
És mindaz, ami vagyok és ami voltam —
Szóval, ugyanabból van, mint én egészben?

4. AZ ÁTVÁLTÁS

És miből van az én? Amiből a fogam,
A fájdalomra oly igen hajlamos,
Melyet, ha benne meggyúlik a genny,
Kirántanak egyetlen mozdulattal
S beledobnak a hulladékvdörbe?
Mert végülis kirántanak helyemből
S elhajítatom én is hulladéknak.
De lesz-e megkönnyebbülés utána,
Mint bennem, amikor megszabadultam
Fájdalmakat sugárzó, rossz fogamtól,
Fellélegzés, boldog nyújtózkodás?
S kiben lesz? Csak az ellenségeimben,
Kik vesztemen örülnek majd csupán
S nem annak, hogy megszűnt egy fájdalom?
A megnyugvás, az átváltás, a boldog pillanat
Kiben lesz, hol lesz? Mert lennie kell.
Mert olyan természetű az anyag,
Hogy minden halálnak egy élet felel,
S a kivetett kín, a romlás valahol
Új és boldog energiává alakul.
Hol lesz hát az a boldog pillanat,
Melynek már nem lesz helye bennem,
Ha majd egyszer eltűnök innen,
Mint amikor egy rossz fogat kirántanak?

Milyen lesz az a pillanat,
Amikor mint egy rossz fogat kirántanak?
És milyen természetű az anyag?

Az anyag, melyet előbb istenítettek
A tudósok, aztán kétségbe vontak,
S mindkettőt milyen kaján diadallal!
Mint az ötvenes évek elején
A vendéglőben azt mondta a pincér
Eltitkolt kárörömmel vagy nyíltan vigyorogva:
„Baromfi, hús? Ugyan! Se égen, se földön.”
„Hja kérem, a töltött paradicsom,
Az sincs már. Talán töltött kalarábé
Van még.” És ez így járta évekig:
„Nem kapható. Nem is volt. Elfogyott” —
Ugyanúgy kezdték hajtogatni azt is,
Hogy a fák, az asztal, a világban a szilárdság
Csupán elektronok és protonok
Bűvészcímjátéka, logikus esetlegesség.
S már úgy látszott, hogy percek alatt elfogy
Az anyag, mint olyan, a fizikából,
S valóság kéne? no de attól orrunk
Fokhagymás, mert többé nem kapható,
Volt, nincs — vagy engedékenyebben:
Ha figyelik, már változik,
S attól, akit megfigyelőnek
Neveznek, nem függetleníthető.

S hogy is volna valami önmagában
 Tekinthető? Minden csak mással együtt.
 Én eszmélő kamaszkoromtól kezdve,
 Az első igazi tudást befogadva
 Még félig öntudatlanul szívtam magamba,
 Hogy minden mindig mindennel függ össze
 S minden valami mással mérhető.
 Vagy amit úgy neveznek, hogy „megfigyelő”,
 Független-e attól, amit megfigyel?
 Mi az az én, ha nem az, amivel
 Megtelítődtem itt, mióta *én* vagyok?
 A magammal hozott anyagot
 Ki lehet rántani, akár a rossz fogat,
 Melyet a hulladékvdör befogad.
 De azt, amit megszereztem?
 Azt, amit megszerettem?
 Mert nemcsak az vagyok, amit magammal hoztam
 S aminek része lesz az általános rosszban,
 A hulladékból lett, a régi,
 Hanem valami új,
 Szokatlanul
 Összeállt egyveleg,
 Én mindaz vagyok, amit szeretek,
 S ez a sokféleség, mely mégis oszthatatlan
 S amit nem lehet fölcserélni,
 Nem hulladék lesz, mint a fog,
 De azzal, ami mozog,
 Tovább alakul
 S a világ áramkörében kering
 Sokféleképpen s oszthatatlanul
 Az anyagnak még megfogalmazatlan
 Törvényei szerint.

Rapszódia József Attiláról

Évről évre még mindig észre veheted, ha kinyitod: nem-tudott tartalmát bontja a fényre egy-egy titok, ahogy átengedik a szavak, a sorok, és mégis évről évre jelentésekkel sűrűbb lett a mélye. A fájdtó, mögöttes áram mit rejt magában, hogy ahol kinyitod, rejtelmes lett a megértés hirtelen és egyszerű a titok? A győzelem vértanúsága.

Mert nem tért ki semmi elől és mindent ő vállalt magára. És felelt minden kihívásra. És minden átokkal megáldatott. És gyógyító párlatot szűrt le Európa mérgeiből. És bölcsesség lett benne a hóbort, és minden, ami botrányt okozó volt, természetessé vált benne és csak benne. Mert övé lett a kor könyörtelen kegyelme. Az értelmetleneknek érthetetlen, a handabandáknak halandzsza volt, és aki a felhígult ősigék langyos vizében ült elégedetlen s a kényelmes költőiség közérthető kódéből ki se látott, a lázadt logikában zagyaságot szimatolt. A kenetlenül csikorgó kenetteljesek, a múmiává merevült modernnek világvak dölyfébe dermedt, hályogos szemének ő, akiben tömörült a soselátott lényeg, csupán a megunt régiségek rikító zsibvására lehetett. A botfülűek zenétlennek ítélték, s akik épp hogy megtanulták a leckét s tudták, hány láb a mérték, vállveregetve, bátran, fölényes kioktatásban részesítették őt, akiben a nyelv, a rím, az ütem minden tudása elegyedett. A lecsapolatlan mocsarak miazmás fajgőzei alatt hepciáskodó, hetyke gyarmat nem látta eléggé magyarnak, s ő volt az, akit szolgának neveztek a szolgák. Az új istenek ebeinek eretnek volt, akinek nyomába eredtek, és falkában csaholták. Ő volt az, akit gyűlöltek s hiába. S ő volt az, akit hasztalan szerettek.

Mert ő volt az, aki elmaradt, és ő volt az, aki megmaradt.

És ő vetette magát a vonat elé helyettünk. Ezért lehetünk elevenek. S mert ő nem bírta ki, ezért nem kellett nekünk a versről lemondani. És ő, a hétszer bátor az ép eszét eldobta magától egy nemzedék helyett. Ezért tarthattuk meg, amit ő elvetett. S mert minden szavának ez az áldozati párlat, ez a megváltó hitel ad fedezetet, verséből ezért nem hullik el soha az, amit ő beletett, sőt új és új jelentést kap a korszakokon át, és az ő jelentése megváltoztatta a nyelv egész anyagát, és aminek érvényt adott az ő mindentmerése, az érvényes volt a tételre is meg az ellentételére, és az ő iszonyatai kérlelhetetlenül és hétféleképp érvényes szavakban tudták kimondani azt, amit kívül-belül kibírhatatlan. És feloldozta szívünket.

És ezért a miénk az ünnep. Mert belőle is élünk. És nemcsak azok, akik — tán hajdan ellenségei — az ő ütemét kezdték zengeni s utánozni a szavait, a mondatait, de mi is, ha megadni kezdjük azt, ami kelletik, s a kimondhatatlant kimondani, érezzük az ő erejét, elhozza a nagy vezeték, akár Aranyét, Babitsét. Mert ez az ő vére, ez a mi vérünk. És ezt cselekedjük az ő emlékezetére. Mert önmaga csak az lehet, aki mások helyett valamit magára vállal, és az nyeri meg az életet, aki új játékba kezd a halállal.

A kimondhatatlan

Itt ülsz egyedül.
Hogy is lehetne másképp
Ezen az órán?

Vagy felállsz, ablakot nyitsz, az aszályra
Elered az őszi eső.

Bent fűtesz, az ablakot megfogja a pára.
Halottak napja jön.
Még lombban a fák,
Még lombban a szándék,
Bár vörhenyével befogta
Az októberi rozsda.
A szív kihül.
A szándék is kihül.

Becsukod az ablakot,
Mert kihül a szoba.
Tegnap még dobogott,
És többé már soha.

Kivirágzik a temető
Ezen az órán.

A lombot majd lemarja
November szélviharja,
Mint a tüdő lombjait a rák.

Hamis hangon rikoltanak a gyásztrombiták
És röhög az alvilág
Ezen az órán.

Hogy remegett a napsugarakban
A kimondhatatlan!
Miért nem nyúltál utána?
Nyár volt.

Őszi eső jön az aszályra —
Kár volt.

Lemondtál róla.
Minek?
Röhögnek az istenek.

Azt hitted, ez is olyan, mint a kártya,
Hogy visszadobod a lapot,
Mert rosszul osztatott,
De a zsókert, azt megtarthatod
Egy másik kombinációra?
Új osztást kérsz? No csak, tán megkapod.
Bolond, az eldobott lapjaidban
Bújkált a lehetőség, a kimondhatatlan.

Eső veri az ablakot.
Akár ki is nyithatod.
Nem baj már, ha kihül.
Mert ez az az óra.

Lemondtál róla.
Kire fog jutni?

Ez a te kis napod
Többé sose süt ki.

Ott foszlik szét kívül
Az eső alatt
Ezen az órán.

És most majd mi lesz?
Olyan földalatti nap —
Tán felsugárzik még belül.

És te mit csinálsz itt egyedül?
Igyál, ha borod van,
Míg téged is meg nem esz
Az, ami kimondhatatlan.

A zuhogáson át

Az első ablakok
Kigyúlnak a szürke fényben.
Az emberi jelenlét
Jelzőtüze a kihalt ünnepen.
A kerti fák magas koronája
Átlátszó már, de helytáll még a lomb:
Levelek vöröse tűz át a szürkéségen.

A kurta délután
Elsuhanó denevérszárny,
Megcsapja arcod, megijedsz,
S mire megfordulsz: huss a sötétbe.

Csak a sötétre várt a zuhogás,
A zokogás, a novemberi dallam,
Rákezdí a szél is.

Neonok engesztelő
Ezüstteje csordul
A sötét zuhogásba.

Az üvegen, a vékony függönyön át
Cikázó feliratok,
A zöld, a kék, a piros, a sárga,
Gépkocsik elmosódott,
Esővert villogása.
Olyan, mint egy igazi város.

Csak néhány órára.
Aztán kihűnynak a színek.
Marad az eső zuhogása.
A Belváros elhagyatott neonjait
Feketébe mártja.

A keskeny utcákon
Tócsákban áll,
Az üres járdán
Üreget váj,
A kocsúton
Csillogva domborul már.

Ha valaki erre jár,
Magányos a lépte,
Fölcsap a sár.

Fölcsapnak a zuhogáson át
Novemberi estek,
A perzsa minták, az arabeszkek
A kályha előtt,
Az ólomkatonák,
Az ábrándszenelők,
A búcsú esőjében
Elázott papírtrombita,
Csavarodva a szélben
A karbidlámpa szaga.
A magány. A szégyen.

Zuhog, zuhog,
Mint távoli dob,
Sejtelmes suhogású,
Reménybeli ágyú,
Túl messze még.
Zuhog, zuhog,
Hajtják a csapatot,
A pontonhíd deszkái kopognak.
Fény nincs a Dunán.
Az először kimondott „anyám”.
A zuhogásban a foglyok.
És nincs már semmi más,
Csak a zuhogás,
Csak a bujdosás,
Csak a piszkos mélyü sötét
És az a kis csapat:
Most lopja életét
Minden, ami megmaradt.

Éjfél. Zuhog tovább.
És kiolthatatlan fények.
Villognak a szemek,
Amik már nincsenek.
Nevet még most is. Ott van
A kőben, a lombban.
Ez innen, az onnan.
Kinéznak és benéznek
A zuhogáson át.

A város télen

TÁJKÉP

Vörös nap ég az ég ködében
Balvégzetű jel téli nap
Amikor feketednek a napok
Amikor az idő fogyóban
Lélegzik akadozva
Két éjszaka között.

Szürkésfehéren gomolyog
A közkben. Az állványzatot
Bebugyolálja.
Ahol a nagy folyó
Gémberedetten hömpölyög,
A partok közt a köd
Városmélyi magánya
A zöldesszürke felület fölött
Nagy összefüggéssé sűrűsödött.

Vastorony, daru, exkavátor
Mintegy eloldva talajától
Imbolyog a köd tömegében.
Óriás szerkezetek
Szilárd mértana lazulva lebeg,
Korongok, traverzek, félhidak
Egyenkint tűnnek el,
Aztán megint kilátszanak
Szeszélyesen és tétlen.

A part
Elhagyatott és bombamart.
A köd magába keverte
A hid helyén kivehetően
Tátongott ürességet is:
Nem világítja át
A vörös nap az ég ködében.

A nagy ablak mögött a kiürült
Étteremben egy kopasz férfi ül.
Már csak a bor maradéka előtte.
Bámul kifelé a ködbe.

Azt játssza, hogy idegen város
Látogatója, öreg idegen,
Idegen szállodában valakire vár most
És nézi a sirályokat egy északi vizen.

Vagy emlékszik is? Talán éppen a hajdani
Nyárestek nyüzsgésére ezen a parton?
Pedig lenézett idegen
Volt közöttük, önként számkivetett.
De most örül, hogy újra itt lehet
S az elhagyatott parton, az üres étterem
Nagy ablaka mögött
Úlhet s a vörös napot nézheti
Meg a fehér ködöt.

Meg a mértani vázak
Lebegő foszlányait a ködben.
Fiatal, kúsza álmainak
Eszményei és menedékei
Voltak az acélrajzú traverzek,
A szigorú szerkezetek.

S fent az a vörös, babonás nap
Ifjúkorának volt a csillaga,
Ígérete egy nagy leszámolásnak,
Az alfa és az omega.

Komor ígéret.
De ő tudta mindig:
Amikor ilyen vörösén izzik,
Azt hirdeti,
Hogy nemsokára észrevétlen
Keringeni kezd a fában, a gyökérben
A nedv, az élet.

Üveg mögött a kopasz férfi töpreng:
Most miféle jel izzik neki ott fent?
Miféle nedvkeringésben remélhet?
Megitta már a maradék bort.
Kint nincs se körvonal, sem égbolt:
A nap vörösén, lecsupáltan
Ég a homályban.

A FEKETE RIGÓ

Tudod-e, hogy a fekete rigó
Már nem vonul el innen télire?
A városba behúzódik ilyenkor,
Mert lassankint a kopár, hideg évszak
Feltételeihez hozzászokott.
Már tudja, hol árad ki a meleg
Kőből, üvegből: tűzfalak között,
Erkélyen, háztetőn megáll, figyel,
És néha egy-egy átfűlt vaskorongon
Találkoznak topogva melegedni.

A parton, a csupasz fa ágai
Között egy nagy rigófészek sötétlik,
Elhagyatott, de mégsem — egy rigó
Leszáll a vékony ágra, ki-kivillog
Fekete tollakból a sárga csőre.
Az étterem ablakából magányos,
Fekete, nagy madár hintázva látszik
A ködben, majd leszáll melléje még egy,
Az elhagyott fészekbe kandikálnak,
Azután fel a vörös napra ők is,
És felrepülnek hirtelen, az utcák,
Házak felé s a ködben elmerülnek.

Valaki, aki eltűnt, akiről
Azt hittük, hogy eltűnhet, öregasszony,
Kislánykedvűen játékos, szeszélyes,
A bajokban is elkényeztetett,
Ügylátszik, visszajár még fekete
Rigónak, és itt-ott a téren, utcán
Találkoztam vele, mulatva tippet,
Felpillant oldalvást huncut szemével,
Ahogy szokott, csillogva, gúnyosan,
S mint legutóbb, amikor más alakban
Láttam, a jó, fehéresszürke ködből
Esendően, vidáman visszanéz.

A KIVÁNCSI BÜCSÜZÓ

Hol a vörös nap? Már csak egy szikra a szürkességben.
A kopasz férfi az ablak mögül végig követi hamvadását.
Mire kilép, vastagon hull a hó. Mitől olyan sietős a lépte?
A búcsúzás sürgető napszaka ez. A temetőben már
belesüpped a lépte a frissen hullt hóba. És a fehérség
közepén, a hó sűrű függőnye mögött olyan furcsán
hangzik, hogy „átadjuk testét a tűznek”. És az a fázós,
fiatal szertelensége a tartós télen át hol lobog, miféle
tűzben?

S hol mindenütt megfordul ez a hirtelen izgatott idegen a hirtelen hóesésben! Egyszerre megint a Belváros utcáin, terein láthatjuk cikázni céltalanul, de azért sietősen. Már a szüntelen hulló havat bevilágítják a neonok, de ő még egyre rohan, mint akinek halaszthatatlan dolga van, minthacsak sürgősen ettől is, attól is búcsúznia kellene, képletesen és egyoldaluan, s egy-egy pillanatra betérnie ide meg oda, ahol ez meg az megfordulni szokott, pedig fogadni mernék, hogy közöttük nem egy akad, aki semmiféle utcán se jár többé soha.

Ahogy véglegesedik az este, erőre kapnak a város fényei, átragyognak a viduló havazáson. Az utca emberekkel lesz teli: nem lehet messze most sem a karácsony. Nem a búcsúzás évszaka ez. Már a behavazott, izgatott és mégis otthonos idegen szeméből is kiles a kíváncsiság. Megint lefut a partra, megnézni a híd helyét a sötétben. Vagy elképzelni, milyen lesz majd készen? Mit képzelsz, mennyi ideje van hátra még? Mit nézi az épületen az állványzatot? Mit akar még kívánni? És mi mindenre kíváncsi? Hát nem megáll a női kirakatok előtt, nézni az újszabású fehérműt, az olasz orrú cipőt? Sőt megnézi bundáikban a nőket, az újakat, bolondos kucsma-bozontjuk alatt a havas szemöldököt, a kipirult kis orrukat. Mit képzelsz ez a kivénült bennszülött? Miért remeg a szájában izgatottan a cigaretta, míg téli lábuk az új havat tapossa? Miért andalodik el azon, hogy hull a hó? Mit képzelsz ez a kíváncsi búcsúzó?

Miért nézi olyan figyelmesen a kirakatban az idegen italokat? És a virágüzlet előtt mit keres? Mi köze a lila orchideához? És amikor a hóesés szűnik, miért áll meg a sarkon? A zebracsíkon átkelő tömegben mit nézhet olyan türelmesen és komolyan ez a nyughatatlan idegen? Minek örül? És miért? Talán önzetlenül? Vagy azt hiszi, mégis mindenben benne van és ha majd eltűnik innen, őt őrzi minden? Hogy mit nem képzelsz egy ilyen szegény, búcsúzó idegen!

Ulysses kimaradt kalandja

Hányadik évben volt, nem is tudom, de már eléggé
Összekeveredtek a szigetek, a nimfák,
Borszínü tenger, tengerringású bor.
A vitorlát mindig felhúztuk, mindig úton voltunk —
Ki emlékszik már, hogy kitől s hová?
Az illatos barlangban heverő nimfa
S a szövő és szőttesét felbontó hitves
Képe összerosódott — melyik ez, melyik az,
Elfelejtettem olykor magam is.

De bezzeg őt,

Őt észrevettem pontosan, keményen,
Ahogy a befüstölt félhomályból,
A sötét karosszékek, pamlagok
Mélyéből hosszú haja kiaranylott,
S a szesztől, cigarettától rekedten
Reszelő suttogásból fölpengett a hangja
Fanyarul és határozottan. Amikor odafigyeltem,
Éppen Heisenberg egyenletéről
Kezdett beszélni — még nem értettem akkor,
Miért olyan kaján és kérlelhetetlen
S mi örömet lel abban, hogy az anyag
Átalakítható, sőt nincs is voltaképpen.
„Az anyag az, amit belőle én csinállok.
Anyag nincs, csak forma van” — és hátra vetette haját
Fejének egy szigorú mozdulatával.
„És mi a forma?” — kérdeztem idegesen.
„Hát nem kellek magának?” — szólt váratlanul erre
S szemérmetlenül rám nyitotta nagy szemét —
Zavaros sárga volt, s a hideg fújt belőle
S megdermesztett belül. Így még sohase féltem,
Sem a dühöngő, homlokszemű óriástól,
Sem a fényes hangú Kirké formafeloldó mézerejétől.
„Hiszen az anyaga, az kellene,

Csak a formájától félek” — válaszoltam
Szorongva, mert még mindig nem vette le rólam
Azt a gátlástalanul nyílt, lugos szemét.
„De énnekem nincs is anyagom” — felelte,
És a szeme egyre mozdulatlanabb volt.
Én meg, bevallom, mint annyiszor életemben,
Félni nem féltem, menekültem inkább,
A tettetésbe, önlefokozásba,
Még egy pohár gint felhajtottam és
Elkezdtém összefüggéstelenül dadogni,
Aztán csak ostobán heherészttem, csukladoztam.
„Férfiak!” — mondta megvetően s aznap este
Azontúl nem foglalkozott velem,
De kékharisnyás lábát keresztbe téve
Társaimmal állt szóba ez a frigid szemű,
Korszerűen művelt halálistennő.

Másnap a part fövenyén kissé divatjamúlt
Fekete fürdőtrikóban — háború után volt,
Alighogy megindultak a kereskedőhajók —
Futott felém, tavasz volt még, a napsütés
A mészkő szikláknál világosabb
Tökéletes testét nem fogta meg.
Síma, szőke haja lobogott a ferde sugárban,
S amikor hozzánk ért, kifúlva dőlt le a homokba,
Kis melle zihált. Én fölötte álltam,
Néztem a bőrét, mert szemébe nézni
Még mindig féltem. „Tényleg csúnya a formám?” —
Kérdezte és ahogy a tarkója alatt
Összekulcsolt kezén hanyatt feküdt,
Felhúzta bal térdét s jobb lábát rá vetette
És megmutatta fehér talpát. A nap sütött.
Ott álltam társaimmal, és előttünk
A fehér test a fekete trikóban,
A háború után, egy szigeten.

„Fönt áll a házam a sziklák között,
Ahol a négy márványoszlop kivillog
A bozót sűrűjéből. Oda várom
Magukat feketére” — mondta végül
És elindult, szolgálói követték.
Én pedig odaszóltam társaimnak:
„Barátaim, hát érdemes nekünk
Egy feketéért fölmászni a hegyre?
Jobb idejében meglógni.” — És újra
Kivontuk az isteni vízre a bárkát
S az árbocra felhúztuk már a vásznat,
Mire észrevettük, hogy a vontatáskor
Három jó társunk meglépett s a bokrok
Közt bújva igyekeznek fölfelé
Úttalan úton, kopár kaptatón.
De már a sötétkékorú hajó hasította
A fehéren szikrázó tengert, és fölöttünk
Feszesen a vitorla a tavaszi szélben,
Bennünk meg a szabadulás önérzete duzzadt,
És keletet, nyugatot nemtudva röpültünk.

S már azt hittem, a Kirké akaratánál
Erősebb szándék őrzi óljában őket,
De később nem egy város piacán
Felbukkantak, s azt hittem eleinte,
Sértetlenül jöttek el a szigetről.
Az egyik azonban már csak motyogni
Tudott, bambán és nevetségesen;
A második őrjöngve hadonászott
És összefüggés nélkül és ziláltan
Vak dühében hadarva kiabált;
A harmadik elnémultan vonta vállát,
Ha szóltunk hozzá, tehetetlenül
Széttárta karját, sötét, keserű arcán
Tanácstalan, komor szégyenkezéssel,
Szeme magányos döbbenetbe dermedt.

Lassankint fogtam fel, milyen erő
Kerítette a hatalmába őket:
Kirké a hősokeket csak láthatóan
Változtatta el, férfitestüket
Disznófejjel, sörtével és agyarral
Torzította és udvara sarában
Alaposan megfetrengtette őket,
Eszük azonban olyan volt, mint addig;
De ez a fehértestű halálasszony
Művészetének rideg varázslatával
Kiszívta gyönyörű férfiagyukat,
S alakjukat meghagyta változatlanul —
Látszatra, mert valójában a váz
Maradt csak, a köztünk lefokozottan
Bolyongó alvilági árny, s ha megöleljük,
Nem illan el, de nem más: agyagedény,
Melyből alattomosan kiszivárgott
A drága tartalom.

Jártam azóta

A szigeten, fel is másztam a hegyre:
A csalárd márványoszlopok mögött
Barlang sötétlik, meg is látogattam
A férfivelőn élő bestiát,
Kit szolgálói füstölnek körül
A felhalmozott préda párlatával.
Hiába: megcsúfult, öreg boszorkány
A volt halál-úrnő, avult hatalma
Mint avas pára száll a szigeten,
S ő barlangjában, a rossz szagú füstben
Ül egyre még, torzképe, istenasszonya
Egy nevetséges mitológiának.

De ti, jó társaim, hajdani hősök,
Hiába cseng ma is össze poharunk,
Nem szálltok velünk most ácsolt hajókra,
Hogy még egyszer kipróbáljuk a tengert
Régi és új szörnyekkel dacolva.

Zászlók

Oroszlánok, griffek, sasok,
Medvék — szép karcsú címerállatok,
Címerpajzsok, sávok, halmok, mezők,
Tornyok, félkezek, kardot emelők,
Bogáncsok, rózsák, sóskák, lóherék,
Te minden szín és minden keverék,
Dísz dámvad, dúvad, bukott büszkeség,
Tettek, hódítások és mesék
Alakzatai, mintás jelbeszéd:
Sárkányok, lándzsák, láng liliomok —
Mit bánjuk mi, hogy kié voltatok?

Mit számít, hogy kié voltatok,
Turulok, keresztek, csillagok,
Ami értünk harcolt, valamennyi jel,
Minden, amit nem felejték el,
Minden, amiért szívünk dobogott,
Sávok, színek, tiszta lobogók,
Mit számít, hogy hányféle mocsok
Száradt meg és fakult el rajtatok,
Piros, fehér, zöld, láttunk szállani,
Bukott forradalmak zászlai,
Foszlányok a foszló egeken,
S amiket nem láttunk sohasem,
Pro deo et libertate szállt,
Elérte még Petőfi pirosát
S a miénket, a bíbor egyveleg,
Melyben a vér, a láng s a rózsá egy,
Lobogjatok bennem, ne szűnjetek,
Ne szűnjek még lobogni veletek,
Összesen, mind kell, nem hullhat ki egy sem,
Csattogjatok az ég felé helyettem,
Repüljetek, ha nem repülhetek!

Istenek

Istenek, ti annyiszor pörbefogottak!

Szörnyek, állatok, folyamok, égitetek,
Kutyafejűek, százemlőjűek,
Tengermélyiek, földalattiak,
Alvilágok gyermekkuckóiban
Nevelkedett lények, mocsárlakók,
Halottkísérők, hullahabzsolók,
S még ősibb nemességű totemek,
Fölmagasló, kőarcú szellemek,
Sátorozó pokolpávák, torz vérivók,
Előttetek soha le nem borultam,
Hókuszpókuszt sem űztem a nevetekben,
De tudom, hogy vagytok, rátok ismerek
Bármilyen alakban, áltudományos
Eszttétikák csalérveiben, sötét
Szenvelgésekből sanyart látomások
Perisztaltikus bélmozgásaiban,
Vagy fiatal testek hirtelen elkapott,
Kétértelműen közönyös mosolyában,
Tudom, hogy vagytok, s úgy lehet, előbb-utóbb
Meg tudtok kaparintani engem is,
De hátha — titkon bírom benne — már
Körmötök közül sikerült kicsúsznom,
S üthetitek majd nyomomat, ügyetlen
Maszkviselők, ti huligánruhába
Bújt nyomorékok!

És ti fényhozók, nyilazók, napbanézők,
Ti tűzeszűek, ideget feszítők,
Sisakhordók, pajzsemelők, a sisakon
A győzelmet, a pajzson szörnyetegek fejét
A fényre tartók, sárkányölők, jó harcosok,
Napfénytestűek, tengerek alól,
Szörnyek közül új szépségre felmerülők,

Szépségek, fényességek, poklokra leszállók,
Halál országain erőt vevők,
Alvilágok zsákmányait elorzók,
Nem vallottalak titeket himnuszokban,
Sem értekezések szakállalatti,
Tudósan titkolt, szemérmes mosolyában,
De ott voltatok, amikor verekedtem,
Hányszor bújtam meg elém nyúlt pajzsotok mögött,
Hányszor dőött dárdátok énhelyettem,
Hányszor küldtetek körém jó, takaró ködöt,
Velem voltatok a veszélyben, a futásban,
A találmányokban, a hódításban,
Velem voltatok hányféle nyoszolyákon,
Erőtadók, szépséget akarók,
Ti fényes szívűek, akiket megtaláltam,
Ugye, tudjátok, hogy a tietek vagyok,
S ugye, lekülditek a követet, a kísérőt,
Költők és tolvajok és titkok istenét,
Minden furfangok atyját, ugye lekülditek,
Hogy síkos útamon engem is elkísérjen,
S velem próbálja ki a fortélyok javát,
Ugye, ott lesz velem, ha formát kell cserélnem,
Ha majd egyikből a másikba lépek át?

Ellenpont

Vérzett a menny s a nemző cseppeket
Felfogta lent a szörnyek óceánja.
Szörnyek nélkül — hogyan is képzeled? —
A szépség nem is jöhetne világra.

Győzni a poklokon csak úgy lehet,
Ha van pokol, és van pokol kutyája.
S a pokol se magától született:
Kellett, aki a poklot megkívánja.

Mert az a határ, amit te keresnél,
Az elválasztó, úgyszincs meg ezeknél:
Egymásba nyúlnak területeik.

Fentiek és lentiek — te ne tudnád? —
Sok szállal függenek össze és egymást
— Hogy is mondják csak? — feltételezik.

Párbeszéd két ismeretlen között

És megint a rózsák.

És megint a nyár.

Még észreveszed?

Egyre sűrűbben.

Fut az év.

És egyre rövidebb.

Lassan kifogysz az időből.

Kifogyok.

No és mi lesz?

Mi lenne? Az, amire azt mondják, természetes.

Szóval, eltűröd?

Nem. Csak kibírom azt, ami tűrhetetlen.

És mivel készülsz rá?

Semmivel.

Most is mi van a kezeden?

Hát az, ami szokott. A cigaretta, a pohár, a toll.

Persze, a szálnalmas kacat, amihez ragaszkodol,
A személyes holmi, az emlék, az arcok, a tulajdonod.
Meddig akarod tartani? Jobb lesz, ha eldobod,
És üres kézzel elindulsz és elmégy az utakon túlra,
A domb tetejére.

Minek?

Addigra ősz lesz újra,

S a domb tetején, ahol egy fa, egy bokor sem akad,
Hideg eső veri az árvalányhajat,
S a csupasz domb tetején az eső téged is csupaszra ver,
S kimossa belőled azt, amit ma fontosnak hiszel,
S kihullanak belőled az arcok és adatok,
S a lényegig csupaszon átléphetsz, tudod, hová.

Nem akarok

Átlépni sehová, ha nem úgy, aki vagyok.

És nem megyek föl a csupasz dombra.

Ne légy konok.

De konok vagyok és még mindig gyűjtöm azt,

ami megtelít,

És konokul nem akarok lecsupaszodni a lényegig.

Tudom, kifogyok az időből. De nem akarok kifogni

Abból, ami a hideg esőben is tán fel tud majd lobogni.

És mit gondolsz? Azzal a lobogással megnyered
Azt, ami vár? Vagy annak is tán feltételeket
Szabnál?

Nem. Csak a feltételeit nem fogadhatom el,
És aminek nem *én* kellek, az énnekem se kell.
Mert lettem, ami lettem, és magamat meg nem adom.

Elveszi úgyis.

Vegye el, ha van ilyen hatalom.

Kifogysz az időből. Készülj, mert készül rád az, ami vár.
És mi lesz addig?

Megint a rózsák és megint a nyár.

A sértés

Sárral vernek be a tollnokok?
Célba vesznek a tollbamondók?
Vérnyomásodat növelik
A hivatalok packázásai?
Felvont szemöldű, szenvedgő sznobok
Nyombeled beforrt baját mozgósítják
Piháikkal és csecsegeikkel?
A világ virgonc nyavalyái
Támadnak vérsejtjeidben?
Az ősidőktől tárolt borzalom
Eredeti felhalmozása
S bővített újratermelése
Léted gyökérzetére tör?
Történelmünk öröklött trágyadombja
Idült szaggal facsarja orrodát?
A Romlás minden ősaljas tudása
Megsért, fricskáz, felháborít?

Gyöngé vagy és tehetetlen.
De van, amivel viisszasérted,
Beverd, felfricskázd, sodrából kihozd.
Mert ami neked a pizok, a fekély,
Konok önkény, bősztő butaság,
Az neki a szépség, ha egész,
Vagy új vagy eleven, a tizta
Cselekedet, az erős gondolat:
Ettől bemocskolódik, felhörög,
Minthacsak trágár sértés érte volna,
Vöröset lát, feje is kivöröslik,
Szívéhez kap, mint orv dőfés után,
Vizilóvastag bőre semmi másra
Sem érzékeny, csak erre, öntudatlan
Megsejdti s a föld másik felén is
Toporzékol, ideggöröcs fogja el.

Tedd, amit tudsz: úgysincs más fegyvered.
A világegyetemnek valamennyi
Aljas szándékát ezzel viisszasérted.
A lefokozó, lassú rombolás
Meg az ugrásra készülő, sötét
Hatalom szűkül és egy darabig
Minden találatodtól viisszahőköl
S ha majd sebzetten rád ront s leteper,
Hordja golyódat még holtod után is:
Hát még és még és még, amíg bírod,
S a végén ki nem ütök a kezedből.

Az idő metszeteiben

Éjfélre jár. Nyitva az ablak. Nyár van.
Pillék lepik a neonsövet a szobámban.
Ablakban állok. Idül a magány.
Régi szobákat fogad be a szobám,
Innen meg onnan. Egymást keresztezik
Időbeli, térbeli vetületeik.
És ez, meg az, aki lakta. Velem
Maradtak az idő metszeteiben,
Akiikkel többféle időben beszélek.
Egyedül. A telítődő éjnek.

Sas utca

A házak sokkal piszkosabbak.
Az utcán több a gépkocsi.
Nincs nyitva már a régi ablak:
Azt is becsukta valaki.

A szétlőtt házak újra állnak
S a sivár üzleti negyed
— Hiába hogy mindig utáltad —
Őrzi fiatal szívedet.

Mert hiába hogy megutáltad,
Elfelejtteni nem tudod,
Hogy idáig jött el utánad,
Ki innen kiszabadított.

A házak ugyan piszkosabbak,
Az utcán több a gépkocsi,
De felragyog a régi ablak,
Mert egyszer ott állt valaki.

S a komor ház sor újra lángol,
Mert rámosolygott valaha.
Mint a Megváltó lába nyomától
A pusztává lett Judea.

A látogatás

I

Egyenes, széles utak.
Tündöklés, az útrendszer világos.
Miféle régmúltakat
Rejt ez a riasztó város?

A füledt vonat
A föld alatt.
Gyanakvó homlokodon
Tehetetlenül kicsap
A rossz veríték.
Ha szét se néznél, eltalálnál.
A város régi kapujánál
Egy keskeny utca — nincs neon.
Az a kis villany alig ég.

A szűk lépcsőn tapogatózva
Rohansz föl, lélegzettelen.
Időtlen ideid óta
Nem jártál ilyen helyeken —
Hát mit csináltál?

Zihálsz — elszoktál ettől
A sötét kapaszkodástól,
Kalandos emlékezettől,
Veszélyes találkozástól.

A legfelső emelet küszöbén
Kitör a sárga, kicsi fény.
Bent a Szibilla
Színes szövetei.
Zöldtrüzi függő a fülén,
Gyűrűtől szikrázik az úja.

Ez kellett neked,
Ez a Kelet,
Az ezeregyéjszakai?
Ha megérett a Szerelem,
Széttörik a kagyló héja.
Ez az emlékezettelen
Csupajelen.
Ez a fordított Szibilla.

2

Ez az időtelen
Csupajelen,
A most, a máskor, a máshol.
Szorongva érkezel,
Mégsem fordulhatsz el
A veszélyes találkozástól.

A kísérő, halkpuha dobhang,
Ahogy a lábfeje feszülve dobbant,
Arcán a révület,
Mikor megpihent összecsukódva —
Emlékszel-e, mióta
Nem láttál ilyet?

Izmok erőfeszítése,
Fiatal tüdők lihegése,
A ritmus, a jó veríték.
Fekete trikó a testén.
Ez az, amit kerestél,
Ez, ami kellene még.

Ez az a csupajelen,
Amiből kihullasz jeltelen,
Ami már nem a tiéd.
Menekülj, vissza se nézve:
Minek is vennéd észre,
Hogy már a kis lámpa sem ég.

Katalin

VARIÁCIÓ GYERMEKJÁTÉKRA

Katalinka, szállj el —
Mit keresnél köztünk?
Nem ide való vagy
Szárnyaiddal, pettyeiddel, tavaszoddal.
Mit keresnél, ha leszáll a köd?
Szállj el, míg a nap süt,
Ősz és tavasz együtt,
Fekete fejed nap nyomában,
Katicalábad napsugárban.
Mit neked a köd-előttem-köd-utánam,
Amelyikben én elmerülök?
Ezt a telet be ne várjad.

Katalinka, szállj el —
Hadd nézzek utánad.
Mutasd meg az utat
Pettyeidnek tavaszával,
Arany szárnyad zúgásával,
Kicsi lábad feszültével,
Fekete fejed révületével.
Csak a táncban a jel, csak a táncban!
És köd előtttem, köd utánam.

Mutasd meg az utat,
Merre visznek engem:
Utolsó sugárból,
A katicatáncból
Kell kilesnem.
Te, akinek nincsen közöd
Hozzá, hogy mit lep be a köd,
Mégis nálad van a jele.
Kinek vagyok adós vele?
Égnek-e, földnek-e?
Merre visznek innen?

Égnek-e, földnek-e?
Föld is kivetne magából,
Ég se fogadna be.
Ég is kitagadna,
Föld is megtagadna,
Labdaverők közt szálló labda
Én lennék,
Le a mélybe, föl magasba,
Visszapattintana föld és ég,
Vagy mint árva pörgettyű,
Föld és ég közt pörgenék,
Lennék, mint a hajsolt hinta —
És te hol leszel, gyönyörű?
Merre szállsz el, Katalinka?

Tűznek-e, víznek-e?
Visznek-e, úznek-e?
Engem a tűz nem áll,
Engem a víz utál,
Minden elem
Kiköp engem —
Szállj el, Kata, szállj el,
Mutasd meg az utat,
Merre visznek engem,
Vagy csak itten hagynak.

Vagy csak itten hagynak?
Szomorú írmagnak?
Változó anyagnak?
Mindenek megtagadnak
Telem kopár ormain?
Ezt a telet be ne várjad
Jegyeséül a halálnak:
Míg a nap süt, elbocsátlak,
Szállj el, hadd nézzek utánad —
Szállj el, szállj el, Katalin.

A szédülés

A szédülés betegágyán
Megtudta végre: minden szédület volt,
Mióta a születés kivetette
A kavargásba, szédülés
A kamaszkor elkábított sötétje,
Az izgalom, a tompaság,
A szerelem tántorgó léptei,
Tapogatózó újjainak riadt
Szégyenkezése, szemkápráztató
Villanófénye a felismerésnek,

Hirtelen hit, imbolygó kételyek,
A tudás forгатag atomjait
Összetartó, központi szédülés,
A fogságok és a menekülések,
A megtalált és elvesztett egyensúly
Ott lüktetett az agy lebernyegén,
Míg mozdulatlanul, fegyelmezetten
Feküdt vakon, vízszintesen
A szédülés betegágyán.

Hány hét telt el? Aztán felállt, elindult
A keskeny úton, kóválygó kövek közt
És óvatosan rakta lábait
Az ölés meg a lemondás között,
A Kárpátok medencéje fölé
Ködsapka szállt, az ő fejében is,
A koponyán belül ködsapka ült,
Szorította az eszmélő agyat,
Hideg volt, köveket és csontokat
Ropogtató, hideg homály,
De a kihalt, néma, letepert vidéken
Azon a napon némán és titokban
A fában megindult a nedvkeringés,
Az új szerelem, a tavalyelőtti,
A minden időt megelőző,
A természet tavaszi szédülése.

Branyiszkó

Hagyd már, öregem, ezt a léhaságot,
Hogy az élet értelmetlen, a halál
Átjárja minden sejtjeit.
Hagyd a homályt a boldog taknyosokra!
Ha ötven éves elmúlt már az ember
S van oka félni a lefokozástól,
A sötétkedés könnyű fényűzését
Többé nem engedheti meg magának,
Hanem csak nevet, sokszor, hangosan,
S ha megtudja, hogy a halál hada
A havas tetőn már gyúlik ellene,
Nem várja meg, míg leront a hegyekről,
De felhajt egy pohár rumot és még utólszor
Asszony derekát fogja át a búcsúbálon,
S éjfélkor elindul a trombitahangra
A lélegzetszorongató hidegben
Saját Branyiszkóját megostromolni,
És hajnalra „szuronyt szegezz!” a csúszós,
Havas úton, a nagy kavarodásban,
Hol nincs már nyelv, csak nyelvek törmelékei,
És felhangzik a torzul röhögtető vezényszó,
Hogy vorwärts dupla lénung, rückwärts kartács schiessen,
És ha hátrálni kezd a riadt kis csapat,
Golyó veri a havas félhomályban,
És erre visszafordul, fel a csúcsra,
És aki elesik az ostromlott csűr előtt,
Ott rohad el majd a bevett magaslaton,
Mert elfoglalta önmaga halálát,
S már nem hátrál soha, nem lesz neki Világos,
És a fegyverletételt meg nem éri.

Idegen virág

Ez még ugyanaz a meggyfa,
Nem virágzik még,
Most keresi tapogatva
Tavalyi színét.

Még csak rügyezik a meggyfa:
Régit rejt az új.
Én, csak én nem tértem vissza
Változatlanul.

Minden úgy lesz itt a kertben,
Ahogyan szokott.
Az lesz benne ismeretlen,
Amit én hozok.

Régi kertnek új virága,
Titkos idegen!
Csillagzó szirmát kitárja
Szikra szívemen.

Az üres úton

Azon az úton most sem ég
Több lámpa mint azelőtt
Az az út fogva tartja még
A szökevény időt

Öt hosszú sötét újj között
Fehér szikrát vet a hold
Jegenyék Androméda köd
És minden ami volt

Az éj a kerítésen át
Azok a fűzfalevelek
Tücsök- és csillagszerenád
Könnyű önkívület

Az üres úton a régi pár
A macskakövön kopog
A fordulón túl várja már
A susogó titok

A fonadékos kicsi kert
A bádorfeszület
Az a haláltól kicsikart
Végső önkívület

Csak ami van

Mint veszélytelen meszkalin-révületben
Kisszerű de elvont látomások
Az önműködő ördögök
A dogmatikus démonok
A kicirkalmazott koboldok
A teljességek tükrözése
A makogható makrokozmosz
Merő mértani modorosság
Ti minden nyelvre lefordítható
Istennélküli látomások
Ti veszélytelen látomások
Miért nem nyíltok meg előttem

Miért csak a jelenvaló nyomorúság
Földhözragadt fájdalom tudása
Az idegek a zsigerek között
A csillapítók tompa tejködén át

Alattomos villámok rezdülése
Feketén torlódó fellegekből
Futtában kikandikáló
Elsápadt újhold baljóslata
Villanyfényben búcsúzó napraforgók
Az őszibogár hosszú ciripelése
A szerelem indít és elsuhan
Fekete autó a sötétben
Idegesen kereső sugarát
Az eső meg a kanyar elnyeli
Miért a szél a szél ahogy átfúj
A kerten a szíven
Az irdatlan hiány
Csak ami van csak ami van

Határozók és kötőszavak

Jóllehet ez és jóllehet az és jóllehet garmadával,
Mindazonáltal, jaj, mindazonáltal az egész is
mindazonáltal,
Feltéve ha és feltéve hogy és feltéve azt, amit,
Ennélfogva és immár az úgyse, a mégse aligha segít,
Mert bőven van itt a mivel, a miáltal, a minekutána,
Nyilvánvalóan terjed a továbbá komor hiánya,
Hiába itt a noha, sőt hátha, a talán, a még,
Tudvalevően elégtelen itt az elég meg a sosem elég,
Hovatovább, ha ezért, ha azért, ha akárhogy,
mindenesetre,
Elvégre, végre és végül is mindegy már, elkezdve vagy
berekesztve,
Tehát és pedig és hahogy és sehogy és valahogy mégis,
És ha egyúttal, akár beleértve, azonban azért is,

Mert csak ami halandó, az örök. Csak amiről lemondasz,
az tied. Grata superveniet. A félelmek és haragok
között. Ha minden napodról azt hiszed, hogy
az utolsó — az epikurosi nyájban kétségbeesett
derűre szántan ragyogj, amíg ragyogni tudsz,
te disznó! Kövéren és majdnem kopaszon már.
A kertben is a futórózsa, bár viszonylag gyéren, éppen
most remontál. Hideg az este, de forró még a dél.
Ha tudsz, ragyogj, de ne remélj. Ragyogj, utolsó óra,
minden óra, nemremélten.

A kert is ragyog, a hőség őrzöngése után elmúltak
az őrzöngő viharok, híg aranyban már az őszirózsák
is ragyognak, a tök nagy levelei vékonyabbak, mert
fogytán vannak a klorofillnak, de az egészen áttündöklük
a késő, a végső szép egészség, a nagy mutatvány,
hogy ilyen volt, és majd a lomb lehulltán, s a fákból
a nedvkeringés elapadtán, és majd ha semmi sem
lesz, aztán ilyen lesz, ha megint ép lesz, ha majd
jövőre újra átvált formába a képlet. Ez a kert ismeri
a test feltámadását.

Ragyogj, napom, te nem remélt utolsó! „Csak az én
telem nem ily mulandó.” De az a váratlan egészség,
mely felfénylik most bennem búcsúzólul, máshol
keresi a maga egészét, s a rejtett lehetőség,
az alapképlet valahogy megvalósul, mert én az antik
kondából kilépek, és megremeg a karom, a vállam,
és kinő a hattyúszárnyam, és messzebb és feljebb
hatolok vele a nemremélt vizekben, fellegekben.
Disznóból hattyú? ez sem ismeretlen — Flaccus,
te is tudod, ugye, hogyan kell megújulni? És ragyog
a remény, a reményentúli. Timores inter et iras.
És az elhervadt lomb között, a remény és a gond
között kezdődhetik már az őszi sírás.

A konok tolvaj

Bevallod? Nem. Tudjuk, ha nem beszélsz is.
Ha nem beszélek, nincs rá bizonyíték.
Ha nem mondod meg, hol van, akkor is
Elvesszük tőled. Úgy marad enyém.
Ha nem beszélsz, akkor is elítélünk.
Ha elítéltek, már beszélhetek.
Ha beszélsz is, a kőpadra kerülsz.
Ha kőpadra kerülök is, enyém lesz.
És mit csinálsz a kőpadon? Üvöltök.
Szádat betömjük. Szájam nem lesz akkor.
Hát mid lesz akkor? Már csak az, amit
Elvesztek tőlem. Hova rejtet el?
Az rejt el engem. Hova rejthet el?
Bevallod? Nem. Tudjuk, ha nem beszélsz is.

A szegény fenevad

Hallgass! Ne vinnyogj! Már vinnyogni sem?
Nem, azt sem. Akkor ordítok. Csak próbáld!
Segítség! Éhezem! Szomjan halok!
Dögölj meg némán! Majd ha csak magamban
Mondom, hogy még, és még, és még csak egyszer,
Meghallod azt is. Nem, ha átkozott
Súlyommal rád nehezkedem, amíg
Megfulladsz, girhes bestia. De benned!
Mert benned vagyok — vagy nem vetted észre?
Bennem fojtom beléd a szuszt. S magadba?
Lehet. És aztán? Nem tudom, hogy aztán

Mi lesz, de nélküled lesz. Meglehet.
A némaság? Felelj! Nincs felelet.
Hát isten veled, szegény fenevad!
Isten veled, te gyilkos áldozat!

Költözés

Minden mielőtt végleg
Felszámoltatik
Minden jelentéséből kikopik
Már csak valami lefokozott élet

A kibukkanó szögek vezetékek
Csupaszkodó falak
A lehulló vakolat
Fiókok tartalma szanaszét
Egymásba gabalyodva
Mint a tudatküszöbre szabadult
Gondolat- és képzettársítások

Egy összetépett gúnyvers — a modelljét
Félévre rá megölték — régi tagkönyv
Az elsüllyesztett fénykép az utolsó
Az a megkínzott arc a búcsúzáskor
A méltóságos asszony levele
Mikor kellőképpen tájékozódott
Leányom ennél fogva kénytelen
A tanfolyamból végleg kimaradni
Levelek meghalt aki írta meghalt
Akinék írták hirtelen sorok
Indulván messze földre szeretettel
Üdvözöl az akire néha gondolj

Rejtett asszociációk
Ez volt a lakás láthatatlan
Idegzete és most a szálak
Fájnak összegubancolódtak
Lecsupaszodtak nem takarja
Se csont se bőr leapadt róluk
Kimélő zsírpárnázata
Ha véletlen tekintetünk
Futtában megérinti minden
Kikandikáló sor külön
Vonaglani kezd görcsbe rándul

Pusztá csont üresek a polcok
Szekrények tátonganak
Idegek zsigerek átkötözve
Csomag csomag csomag csomag
Aztán megmozdulnak a bútorok
Drótok körték elhagyják a falat
Aztán hiány sem csak merő üresség
Mi maradt itt belőlünk mi maradt
Mi maradt abból hogy tizenöt évig
Itt éltünk írtunk festettünk szerettünk
Itt retgettünk nevettünk öregedtünk
Mi maradt ez az összevisszaság
A teherautó három fordulóján
Ez a megbomlott összetartozás

Vagy higgyük, hogy majd odaát
A túlsó parton újra összeáll
És eltart még egy darabig?
Higgyünk — miben? halottainkban
Akik az otthont éltetik.

Akit visszavezettél

Akit visszavezettél az őshazába,
Ahonnan régesrégen száműzte magát,
S a szívébe veretted gyökereit
Annak, amiből kitepte magát,
Aki tőled tudta meg ízeit,
Mielőtt vége lett, a minden édességnek,
Természete elherdált édenének,
Amiről lemondott, nem tudva, mit veszít,
Aki megtalálta benned s rajtad át
Le nem élt lénye kortalan korát,

Most búcsút és köszönetet
Egyszerre int vissza neked,
Minden édességnek feltámadt forrása,
Visszahívó eredet,
Magától értetődő szerelem,
Ki végig patakol az Édenen,
Felszikrázol a buja fákra,
Meg-megcsillansz az őszbozótban,
S a menekülésből a hála
Kitör még visszafordulóban,

Mert visszafordul, menekül,
Eredetével nem egyesül,
Hiába lelte meg az őshazát,
Nincs köze vesztett édenekkel,
A süppedékes bozótból kilábol,
Amiből kitepte magát,
Azt ki is tudja tépni még magából,
Míg nem lesz más szívében, csak az ellentéte,
A határon átszökik még az egyszer
S tűntében sem hull vissza a televénybe.

Méltó vagyok-e?

Méltó vagyok-e ötvenötödik
Tavaszdra amit adni tudsz nekem
A tékozlásra hogy még mindig új
Anyagot dobálsz a régi szervezetbe
Méltó vagyok-e rá tudok-e még
A korhadásból új fényt visszaverni
Tudok-e még kamatos kamatot
Téríteni a nagylelkű hazard
Befektetésre lesz-e mit leadnom
A vámnál hogy megérje a világnak
Olyasmit ami nem volt neked addig
S amit nagy elosztó raktáradba gyűjthetsz
Hogy eredeti kibernetikád
Vele új kombinációba fogjon
S az időben kivesse majd magából
Feltámadása képletét?

Húsz év múlva

A Tiszát veled láttam én először
A Tisza te vagy most már mindörökké
Enyém vagy mint a Tisza Magyarország
Folyója belőlem eredsz belőlem
Nem távozhatsz ha más folyamba torkolsz
Már nem te vagy ha ipartelepek
Épülnek rád ha gépek pötytyezik
A partodat álmodó partodat
Ott szomorkodnak még a régi füzek
Szomorúfüzek mint a pálmafák
A sivatagi vándorlás után
A Kánaán voltál a béke bőség

Kolbászok borok Bergengóciája
Lassú víz nap sütött rád hold sütött
Rád néztem s megtudtam hogy lett hazám
Én elhagytalak de te megmaradtál
Nem távozhatsz belőlem soha sárga
Folyó te vagy változhatatlan álom

Nyelvemlékek

Keljünk fel már készüljünk az útra
Nem sok van még hátra annál
Annál több van hátrahagyva
Készüljünk fel itt is voltunk

Surge supra frater
Abeamus inde
Non est hic becsület

Nem az nem volt se égen
Se földön amerre
Az út vitt sem akkor
Se most nincs szokásban

Nem orrod ettől fokhagymás
Vagy almás ez ha viszolyogsz
Mindentől ami rusztikus
A világblablablőf non est

Mint ama kiszáradt tó vizében
Süketember hallgatja a parti
Döglött béka kutykuruttyolását

S nekünk miért nagyra lenni fráter
Mi volt nekünk ez a nincs de van
Nyomorúságunknak fegyvere
Ha e szerzi-kapari világban
Nem ment jól ez a világi üzlet
Surge supra nem is az a baj hogy
Itt nem volt de bennünk is ha volt
Jobb híján volt régimódi kard
Tankok közt villant fel és suhintott

Nem elégszer?

Sohasem elégszer
Rosszul bírtuk fráter ezt az utat
E világi üzlet sose ment jól
Keljünk fel már készüljünk az útra

Bátya bátya mely az út Becskerekére
Uram uram ez az út Becskerekére

Ez az út a rózsák közül
Naptárak és órák közül
Szabadok és szolgák közül
Kifelé kifelé
Uram uram ez az út

Megrakják a tüzet megrakják a tüzet
Mégis elaluszik
Abeamus abeamus

Kelj föl fráter nem sok van még hátra
Sápadt csík a sötétség szegélyén
Hajnallik hajnallik

Nem számít

1965 • 1969

A pályaudvaron

A pályaudvaron a pénz
Értékét veszti hirtelen.
A valutának, ami oly becses volt,
Ami oly kevés volt az úton,
Végtöredékét szórjuk szórakozottan
Banánra, borra, borotvakrémre:
Nem érdemes hazavinni az aprót.
Gyűrődéstől se féltjük a ruhánkat:
Nem kell már többé megjelenenni benne.
Arcunkat sem a por, korom, veríték
Mocskától: mindegy, hogy szállunk le a vonatról.
Perónon állunk, beállt a szerelvény,
Csak cigarettázunk, nincs mit tenni többet,
Vámrhadamanthystól se félünk:
Az úton nem vásároltunk mi semmit,
Lehúzzuk majd az ablakot és bátran
Kihajolunk az erős, őszi szélbe.
Hazamegyünk.

Velencei esőben

Velencében megbicsaklott a lábad,
Északi szél fújt, hideg eső esett,
A laguna dagálykor alattomosan feláradt
És elöntötte a Szent Márk teret.

Mert jókedvünk lett, és ezt nem tűrhette az, ki
Már régesrégen egy sakkjátszmára hívott ki.
Hát ne áruljuk el, hogy esőben bicegve
Is van még hajlamunk a régi kedvre,

Ne ingereljük fölösleg dühét.
Titkon mulassunk, hisz a játszma áll még,
Bár üldözőbe vették a királynét,
S a király tehetetlenül ide-oda lép.

Van egérútja tán még az egy-két parasztnak,
S visszanyerhetünk egy-két figurát cserében,
Mielőtt végleg megbénít a sakk-matt.
Ez aztán a partner! Ez aztán a kurázszi:
Élet-halál játékra ellenünk kiállni.
De meg is van róla a véleményem.

Szüükségszerűség

(VERONA, SAN ZENO)

Ellöktek a zöld bronzkapu elől —
Nem volt mit tenni: egész áradat.
Igaz, egy kissé durván löktek el,
De hát ez a szokásuk, egyremegy,
Dunánál, Donnál vagy az Adigénél —
S mindig valami nagy cél érdekében,
Hol egybefolyik hódítás, rajongás:
Már felharsog a magyarázat itt is,
A művészettörténeti, hogy ez
Ezt ábrázolja, az meg ott amaszt,
S germán motívum ez is, meg az is,
A kelta Krisztus meg a karoling
Lovag — s miért ne, miért éppen ez ne?

Ellöktek a zöld bronzkapu elől,
No de hát nem első hordájuk ez,
Mely átkelt az Alpokon és idáig
Zúdult, tovább vonulni dél felé —

A bedekerük meg sem említi,
Hogy a vörös kőhidat, a Scaligerik
Hidját, meg azt a vörös római
Hidat ki robbantotta fel, mikor
Legutóbb — nemrég — erre átvonultak.

Nemrég — ki emlékszik már erre? Ma
Pénzt és áhítatot hoznak magukkal
— Már amilyen áhítat volt ez itt —
S ahogy tegnap egy velencei doktor
Bizonygatta, *szükségesek* megint.
Ki emlékszik már — végül mi magunk is
Magas fokon tudunk felejteni.
Nem is vagyok már európai.

Úrkutya

(VERONA, SCALIGERI-SÍREMLÉK)

Ez volt az a sötét sikátor, melyből kiugrott
Úrkutya és leszúrta Második Nagykutyt —
A téren, hol köcsipkék és fehér gótikájú szobrok
Közt nyugszik az egész Létravivő Család
Békésen, azaz dehogy: pikkelyben és sisakban,
Lovuk végig páncéllal borítottan.
Különösen az orgyilkos Úrkutya
A teli középkor példázata:
Páncéldíszül egy szárnyat hord a hátán,
Lova szeme a páncél alól is szikrát hány,
Igy lett az orgyilkos Úrkutya
Ég felé bökö, kutyafejű sisakkal
A művészet mindenek feletti vígasza —
Már akit a művészet megvigasztal.

Nagy Theodorik és az ördög

(VERONA, SAN ZENO)

Nagy Theodorik király, az áriánus,
Nem volt az anyaszentegyház kedves fia.
Ezért kellett neki a templom főfalán
Ördög felé nyargalnia.

Ákárcsak Trockijnak, az új Judásnak
A kapitalizmus karmaiba.

Trockisták, áriánusok nekem
Nem ingem — engem az izgágaságuk
Nem vonzott sohasem.
Én ortodoxpárti voltam — ha már:
A képtelen
Krédóban mindig jólesett
A megkötő szabály.

De azt se szeretem,
Ha a szobrásznak a domborműveken
Az eretneket
Poklokra kell juttatnia.

De hol az ördög és hol a pokol?
Az ördög itt nem látható sehol.
A szobrász — áriánus volt a jámbor,
Vagy nem engedett a művész igazából —
Az ördögöt meg nem faragta mégsem.
Theodorik magában lovagol
S fölszegett fejjel fordul a világnak.
Így lett belőle korunk hőse:
Lova nyaka csavarodik a szélben,
Köpenye lobogva vágat
A meghatározatlan messzeségbe.

Forgalom

Mint Dante poklának forró szelében,
Megállás nélkül sodródnak, pörögnek
Nyomódva, nyomva középkori, keskeny
Járdákon, mert lelépni nem lehet
A gépkocsik forgatag tébolyába,
Csak mint veszélyt s orgyilkot bújtató
Vadonba éber konkvisztádorok,
Szakállal mindkét vállon, gépkocsik
Között lapulva, kiszolgáltatottan
A hóbortos, a részeg vezetőknek.

Autó fordul be élesen a sarkon,
Ajtaja kicsapódik, és repül
Egy női test belőle, ott hever
Az úttesten, hol torlódik a téboly.
Fölemelik a testet, eltűnik
A forgatagban, amely folytatódik,
Mint Dante poklának forró szelében.

Mint Dante poklának forró szelében,
Forog a vándor, sodródik, szorong,
Nyom és nyomódik, nem lehet megállni
A bűvös tereken, ödöngve járni
A szűk utcákat, az újfajta vándor
Autójával beront a régi térre
És ki se száll, vagy ha kiszáll, a gépnek
Támaszkodik, úgy néz fel a toronyra
És már robog tovább, autók között,
Mint Dante poklának forró szelében,

Mely átfúj már hozzánk is, hatalom
Sem eszmetan nem fog útjába állni,
Szikkasztva fúj, az engesztelhetetlen
Ellenségeket csak ez egyesíti
Pörgetve forró szélben, amelyet
Nem szerelem, hanem a forgalom hajt.

Ez volt

(FIRENZE)

Az édes völgyben a szigorú város,
Fekete házak, fekete utcák,
Mélységes, szűk szakadék alján
Két fekete sziklafal
Dől egymásnak, az ég
Csak egy keskeny résen dereng át,
Falak fekete fenyegetéssel
Emelkednek föl ridegen,
Konok, fekete félívekkel
Fogódnak össze odafenn,
De távlat kell, hogy észrevedd
A pártás oromzatot,
Ahol a sötétség a fénnel
Vad ellenpontban összefog.
Ez volt a szűk szakadék, melynek alján
Kúszott minden szenvedélyen át
S a szenvedélyekbe fogódzva
Két sziklafal között felállt,
Míg fenn már feszítette burkát
A tündöklő titok —
Mikor az élet feleútján
A sötét erdőbe jutott.

Tarka műhely

Ki szereti a nyári hideget
Mikor haragos tajték a vizen
Mikor a szekrény előtt meg lehet
Állni tűnődve mérgesen
Érdemes-e kiszedni a szövet-
Ruhát a komoly ingeket
Meddig tarthat egy napig két napig

A szürke szél az északi
Rohamoz betör átsüvít
A tarka tágas műhelyen
A vizet zápor növeli
Oldalt lép megáll figyeli
Tétlenül eszmél teheti
A sodrásból kivettetett
Kivétetett s valamilyen
Történeten területen
Időn törvényen kívüli
Előjog adatott neki
Megáll a műhely azt hiszi
Félbemaradnak művei
A kezdetek a szüretek
A szédülés a szerelem
Az érlelés a folyamat
Majd fellobog a hold a nap
Kirobban újra a pillanat
A dió duzzad víz apad
Rózsa előnti a bokrokat
Anyagot kalapács veri
A testet idő érleli
Nem állt a műhely mialatt
Az északi szél süvített
Csak lassítás volt nem szünet
De most rákezd most siet
Elmozdul a mozzanat

Megy a munka rendesen
Nem maradhatsz ki te sem
Sorban elvégeztetik
Minden ami kellek

Szeptemberi ég

Holdmegvilágította felhő
Fehérséged alakzatod
Még egyszer betör az éjszakába
Enyém vagy-e még ugye megvagytok még
Villanyban izzó szőlőlevelek
Holdfelhőfényben sötétlő juharfa

Mindig veszendő mindig újrakellő
Belőled ki nem fogyhatok
Eltékozolva visszaváltva
Rejtőzve még tán felragyognék
Ha mögöttem eltűnhetek
Életem fölfeketedő kudarca

Mindig előre

Elrejtezem a füstködészürkeségbe.
Igaz, köhögtet.
De mögötte senki sem követheti
A távozó lépéseit.

Köhögve és bicegve vonszolódik:
Az élet lopja magát.
Nem először. Hányszor bújt régen is
Ködökbe mocsármagányba
Hatalmasabb ellenség elől
Erőt gyűjteni és kívárni
Az első alkalmat, első,
Ködön átnyilalló
Rőt sugarát a győzelemnek!

Mindig volt kiút. Csak türelem kell
A figyeléshez, a némasághoz,
A névtelen, az észrevétlen
Léptekhez, léthez. Mindig volt kiút.
Mindig volt felszabadító szövetség.

Most nagyobb ellenség, hátrányosabb
Feltételek között.
Nagyobb a köd, szűkül, szorongatott
A türelem, sajogva sántikál.
De a ködön túl micsoda új szövetség
Vonul föl mentesítő
Villámhajóhadával!

Köhögve, vonszolódva
Odáig ellopózni
A füstködészürkeséget
Névtelenül kibírni
Türelemmel a tenger
Felé a mi titkos észak-
Nyugati átjárónkat
Füstködben megtalálni
Előre pionírok!

Ezek vagyunk

Keress minálunk olyan társaságot,
Amelyből egyvalaki, legalább egy
Ne ülte volna már börtöneinket
A huszas, a harmincas, negyvenes
Vagy ötvenes években, hol ezért,
Hol meg azért — hiába, ha vidéki
Vendéglő asztalánál bor körül
Verődtök össze, bármely testület
Rögtönzött munkaértekezletén
Vagy lakásszentelőn ismerkedel,
Olyan közegre nem találsz, ahol
Nincs, aki arról ne tudna beszélni
Vagy hallgatni ne tudna, hogy milyen volt
A rács mögött, a szögesdrót mögött,
Mikor, miért, már majdnem egyremegy,
Ki záratott be kit, ki sem kutatja,
Egynemű börtönpárafény lebeg,
A sikkasztót is szinte szépíti,
Tehát ha új tag lép asztalotokhoz,
Vagy koccintást kíván az alkalom,
Ne is találgasd, zároló hevével,
Ha módja volna rá, ki hány felől
Vetné magát utánad, húzd odébb
A székedet, szoríts helyet neki:
Ezek vagyunk — emeljük poharunkat.

A tűzlopó

I

Agyag agyag agyag
Nemesebb anyagokból
Már nem jutott nekem
Elhasználták az istenek

Agyag agyag agyag
Egy kis vízzel
Keverve tapasztva
Így készültek a figurák

Ki lehelt beléjük
Egy bolygó elem
Talán a fátum
Talán a szerencse

2

Pallas a szűz a hátsólépcsőn
Bocsátott fel az Olymposra engem.
Szégyellte apja — de erről kár beszélni:
Nem ő kellett, hanem a tűz. A tűz!

Hogy lobogott a napszekérről
Elorzott fálya! De volt hozzá erőm,
Hogy elfojtsam a lobogását:
Nem kérkedtem a kérkedők között.

Pálcakóró nyers üregében
Titkoltam lefelé menet
A hátsólépcsőn rejtve, lopva:
A tűz, a tűz a földre így került.

3

Hányszor csaptam be őket
Az isteneket
A bakszagú bugrisokat
A nemes fejű
A fennkölt mozdulatú
Kapzsi mohókat
A szörnyeteg hiúságot

És mindig és újra
Odanyúltak
A zsírborította
Csontok után
Az olajozottan is
Üresen zörgő
Szavak után
És sikerült
Átmenteni köztük
Mindig és újra
A tűzlopást

4

Hány májamat falta fel
Hány saskeselyű
Hány láncomat törte szét
Mindig és újra Héraklés
A szenvedő istenfia
A szabadító és feloldozó
Aki a végzetet lebírja
Mindig és újra

A szándék vagyok, az elgondolás,
 És tehetnek akármit öntudatlan
 Erőket bujtogatva ellenem:
 Felbontom álmaiv egységüket,
 Amelyben együtt van a szerelemmel
 Az öldöklés, bursikóz blöffjeik
 Valódi égzengéssel keverednek,
 S a jótól, rossztól féltékeny homály
 Hárítja el a különbségtevést.
 Testvéreimet, a titánokat
 Legyűrték. Izzó mennyboltozatot
 Emelve vagy a mélység hidegében
 Sínylődnek vad sziklák alatt. Csak én
 Nem áttallottam lopni, alkudozni,
 De túlélem tündöklő istenek
 Tünékeny trónjait, én, az előre-
 Látás, a választás, a kérdés,
 Értelmes szenvedés, követelő kín,
 A sorsa elől megszökött titán,
 Ki addig is szabad vagyok s ha ismét
 Megláncoltatnak, lesz, aki feloldoz
 Mindig és újra. Mert vagyok a Szándék.

Budai pillanat

Szokatlan meleg áprilisban
 Éjfél felé még nyitva az ablak
 Villanyvisszfény a Dunán
 A gesztenyefa gyér levelein
 A diadalívelő hídon
 A lámpavirágok
 Meg a lassú villamosok

Ereimben zene vörösbor
A tudat mámora bíbor
Nem leszek túlélő sokáig
Nem kell már törődnöm annyi
Korábbi halállal
Az enyém visszaverve holnapig
A kapun túlra ezt a játszmát
Megnyertem csak egy pillanat
Kotródik a lebírhatatlan
Tőlem hiába vár vivátot
A pillanatot átadom
A túlélőknek bárkinek
Kár volna érte veszni hagyni
Élsz-e még élek szeretlek
Én se mindenben halok meg

Coventry székesegyház

Ez a legszebb kereszt,
Ez a fekete, üszkös,
Drótokkal összetákolt
Két megmaradt gerenda.

Hatalmas, el nem égett
Templomtartó szögek
A világ testébe szúrnak,
Ott is, ahol a keresztet
Nem ismerik.

Nem csak tegnapi, germán
Bombák nyomától üszkös
A kettétört, letérdelt
Ív, a vörös homokkő:
Ide érezni Ázsiából
Az új füstök szagát.

Angol egyetem

Ez találtatta fel a miniszoknyát,
Az alsócomb váratlan vastagsága
A térdhajlat fölött.
A szinte pusztá lábszárcsont felől
Felhasít a tekintet
Kése a két hús közé.

Onnan siklik előre, föl,
S alatta megcsillan a tiszta arc
Bőrhamva és a szem kemény
Magja megolvad
S a hűvös ajkak engedékenyen
Csucсорodva nyílnak.

Hazugság

Megrögzött. Ott a rög a szó tövében.
Föld röge — de van rög a vérben is.
Vérrög, nem más, a megrögzött hazugság.
Megalvadt vér. A szervezet erős:
Eleven vér a halott vérrögöt

Megkerüli, mintha nem volna, úgy tesz.
Még kompenzál. A szövettelhalást
Új élettel ellensúlyozni tudja.
De mennyi már az elhalt rész! S megint
Új vérrögösödés. Vigyázzatok!
A keringés megtorpan, visszahőköl,
Önmaga ellen. Lassúdik a mindent
Lebíró áramlás, megáll, kihagy.
Megdagadnak a végtagok. Hazugság
Lesz az a rög, amelyben gyökereztek.
Ne többet: az érpálya összeszűkül.
A folyamat visszafordíthatatlan.

Titkos balotti beszéd

Ezt az embert én soha nem szerettem.
Sőt, harmincöt év óta nem szerettem.
Akkor tehetségtelen törtetőnek
Láttam, később ügyes bohócnak, kardnyelőnek.
A közös rejtezésben, az álruhás napokban
Mulatságos volt, bár bajtársiatlan.
Később nagyúr lett, gyilkos kiskirály —
Nem! akkor is csak kémkedő lakáj,
Orgyilkos, sycophanta — később végképp meguntan
Turkált a kiemelt szemétdomb-nyugalomban.
Szántam volna, ha — Többé nem lesz rá alkalom.
Akármilyen hitvány volt, mégis gyászolom.
Akárhogy, életemnek mégis része lett.
Látta volt gyászomat, szerelmemet.
A történelem, amit vele láttam,
Hozzá kapcsolt még az is, hogy utáltam.
Hova lett az az undor? Elhamvadt vele.
Mindegy már, hogy milyen volt. Ave atque vale!

Nem számít

Ha kettesben maradnak,
Már magukra maradtak.
Megszakadt minden összeköttetés
Minden településsel.

A környezet nem számít.
Egyszerre csak a dombhát
Megint beépítetlen.
Megszűnt az összefüggés.
Áll kiszolgáltatottan
A kis kőház magában.
Készleteit kiegészíteni
A faluba két messze idegen
Érkezik a hegyekből.

A környezet nem számít.
A dunaparti házsor
Hirtelen idegen város.
Megérkeztek, az ablakot kitárják.
Milyen fényűző lakosztály!
Miféle tévedésnek
Előnyét élvezik most?
A hídon át, le, gyorsan,
Megnézni az idegen várost,
Hiszen egy-két napon túl
Úgysem lesz maradásuk:
A tévedés kiszülhet,
S két ügyetlen kalandor
Eltűnik észrevétlen.

És az idő se számít.
Körülöttük mindig ősz van.
Vörhenyes szín a fákon.
Ideges koronáik
Hullámzanak a szélben.

Mindig vad őszi szél fúj
Elvadult őszi kertben.
A dombháton föl kell túrni a gallért.
Lobog a tűz a házban.

De az idő nem számít.
A Duna mindig ködben.
Mint egy világítótoronyban
Ülnek a nagy szobában,
Állnak az ablak előtt.
Arcuk az ablak üvegjén.
Előttük a sirályok
Lebegnek és lecsapnak,
Fehér sirályok úsznak
A szürke tengeren.
A lakás a vízre kiugrik.

Mert az idő nem számít.
Hány éve? Húsz? Hiába.
Az öregség se számít.
Nem számít okirat, pecsét.
Valami régi bűnnek,
Feloldozatlan bűnnek
Vad köpenylobogása
Tekeredik mögöttük.

A környezet nem számít.
Mert az idő se számít.
Meredek hegytető, vár,
Lobog két árva fáklya.
Két fölnyergelt ló vár az udvaron.
Irat, pecsét se számít.
Járatlan tengeren
Szökevény, régi gálya,
Egy kalandor vitorla,
S az a sziget, ahol a nap leszáll.

Mert kettesben maradtak,
Már magukra maradnak.
Megszűnik összefüggés.
Feltáruul összefüggés.
Az ég felén a felhők.
Felhők mögött a holdfény.
Másik felén a csillagok.
A dombtetőn figyelnek
Zúgó fák jóslatára.
Zavartan összenéznek:
Elvégre öregek már.
Próbálnak mosolyogni.
„Micsoda vadregény”,
Mondják civilizáltak,
Pedig tudják magukban,
Hogy ez semmit sem jelent.

Hiába veranda, villany.
Már kettesben maradtak.
Magukra is maradtak.
A megszűnt összefüggés.
Feltáruult összefüggés.
A hold lassan kibúvik,
Gyorsan a szél erősül,
Vár omlik, ház üres lesz,
Sziget és gálya süllyed,
Valami közelít a kertben,
Betörik minden ablak,
Ülnek, szemük se rebben,
Míg egymásra mosolyognak.

Vigyor

Észrevetted-e, ahogy az öregek vigyorognak
Espressóban a lányra, mikor a kávé rendelik,
Vagy csak a pultnál adják át a blokkot, a keményet,
Bélelve forinttal, esetleg cigarettát kínálva helyette,
Vagy szólsz nekik, és csak mert süketek, mohón
vigorognak,
Hisz mindig olyan mulatságos, amit a fiatalok
beszélnek,
És róluk senki se gondolhassa, hogy ez nem hallja,
nem érti,
Vagy hogy nem egyenrangú polgárai ők e világnak,
Sőt, netalán a halál, a betegség, vagy a növekvő
Nehézkeségi erő teszi oly szomorúvá
Csontos vagy puffadt arcukat,
Amelyet nagyritkán leshetsz ki, ha néha
Magukba figyelnek abban a hiszemben,
Hogy most senki se nézheti őket, de akad közöttük,
Aki, ha esti utcán jár egymaga, akkor is
Dermedten mosolyog, hogy senki rajta ne kapja,
Vagy csak próbálgatja már koponyája kitartó
Majdani gúnymosolyát — mivel őket
Még nemigen hamvasztják: többnyire elkeverednek
Féreggel, földdel, de a tiszta, fehérítő
Csökönys csontozatuk még bírja sokáig,
Meg a vigyori koponya.

Rejtendő szerelem

I

Öltöznöd kell neked is nemsokára
Az álarcosbálhoz

Ugye beengedsz majd ha kopogok
A fürdőszobádba — csak
Hogy lássalak meztelenül
Úgy átmenetileg
Megszokni már nem lesz időm
Mire a lélegzetem visszatér
Már meg is kezdődik a farsang

És mi volna ha késnének egy kicsit

Ne félj idejében
Eljutunk még abba a karneválba

2

Köszönöm, hogy öregebben
Öltöztél, mintsem hozzád illenék.
Ne vedd föl ezt a piros csizmát,
Inkább a feketét, a tavalyit:
Úgyis elég feltűnő, ha mi ketten
Járunk az utcán, Budapesten —
Minek hozzá a piros nyomaték?

Azért csak fogódzz a karomba:
Ne félj, majd be leszünk takarva,
Hiszen már havazik.

Köszönöm, hogy magadhoz intesz —
És elválík, hogy melyikünk lesz,
Aki lépést a másikhoz igazít.

Nem jó taktika, szívem,
 Egymásra nézni szelíden:
 Abból is ránk sütik csak,
 Hogy odabent vadabb a tik-tak.

Az se válik be jobban,
 Egymástól elnézni unottan:
 Annál nyilvánvalóbban
 Látszik, hogy titkolnivalónk van.

Legbiztosabb még röhögni,
 Röhögéstől nagyot köhögni:
 Lesznek akik annyit látnak,
 Hogy ártatlan mulatás csak.

Maradjanak ebben a hitben —
 És mindegy is, mit hisznek, mit nem:
 Hazafelé üres lesz a rakpart,
 És minden csoda három napig tart.

Halló

Halló... Megint te vagy? Honnan beszélsz?
 Nem mondod meg? Tudom, nem mondhatod meg.
 Miért nem jössz el oly régóta hozzám?
 Csak nem az, hogy...? De nem, se te, sem én
 Nem így szoktuk mérni, hogy mi a hűség.
 Emlékszel még? Hű maradtam tehozzád
 Magam módján, Cynara — hisz tudod.
 Vagy nem engednek el több randevúra,
 Mert téged akarnak kímélni? Túl
 Öreg vagyok már hozzád, úgy találják?

És hogy legyen elég nekem a hangod?
A te hangod. Talán igazuk is van,
Talán többet ki sem bírnék. A hang
Is túl sok már? Hallgatsz? Halló! Te vagy?
Nem is felelsz? Szétbontottak? Ha tudnám,
Honnan beszélsz.

Aki éjszaka ment Jézushoz

Éjszaka, hogy meg ne lássák.
Elvégre nem akárki volt.
Főember a zsidók között.
De Nikodémusz nem ügyeskedő ész,
Okosságtól korlátolt értelem:
Tudta, hogy csak Istentől jöhet
Az új tanító. Hallani akarta.
Tanulni tőle ment éjszaka hozzá.
De nem tudta, hová tegye,
Hogy aki meg nem születik újonnan,
Isten országát nem láthatja meg.
„Hogyan szülessen az ember, ha vén?
Anyjának méhébe másodszor is
Bejuthat-e, újjászületni onnan?”
És kóválygott a feje a szavaktól.
Hogy test az, ami testtől született,
De ami a lélektől, lélek az,
És szél fú, ahová akar, zúgását
Hallod, de nem tudod, honnan hová,
S ahogy a pusztában Mózes a kígyót
Bottá emelte, az ember fiának
Emeltetnie úgy kell fölfelé,
És mindezt szeretetből — a Fiú
Nem kárhoztatni jött el a világot,
De megtartani.

A látogató

Felelt-e rá? Néhányszor bizonyára
Közbeszólt, mert bátor elme volt,
Csak öreg már s nem látta be, mi szükség
Vízről és lélektől ujjaszületni.
De nem jegyezték föl a szavait,
Nincs nyoma, hogyan lépett ki az éjbe:
Nem érdekelte őket Nikodémusz.

De felbukkan megint egy pillanatra
A főemberek között,
Mielőtt megindul a hajtás.
Nem jegyezték föl, csak egy mondatát:
„A mi törvényünk kárhoztatja-e
Az embert, ha meg nem hallgatja őt,
Kitudni, mit cselekszik?”
De kifizették: „Csak tudakozódj,
Támadt-e próféta Galileából?”
Leszavazták őt, aztán hazamentek.

És aztán a történet folyt tovább,
Ahogy kellett, és megmaradt a holttest,
És titkon eljött, aki éjszaka
Járt Jézusnál, és mirhát, aloét
Hozott magával, holtaknak valót,
S eltűnt, nem kérdezték, honnan hová:
Nem érdekelte őket Nikodémusz.
És aztán folyt a történet tovább.

Egy olasz kávéházban

Csak ülni, nem írni,
A világot beszívni
Mindenestül, valami hitetőt
Tárolni, nem akaratra,
Az új meg új szavakra,
Mint azelőtt,
Csak egy ideig kibírni
Azt, amit lebírni,
Sőt, magunkból kiírni
Már semmi sem adhat erőt.

Idegenben

Magyar gyufa kabátzsebemben —
Hazám, hazám, hazám, így hordozlak téged,
Minden otthoni ízléstelenséget
Egy gyufacímkébe sűrítetten.

Az Internacionále a Signoria téren

1. A MEGFAGYOTT DALLAM

Mi ez a dallam hirtelen,
E rég ismerős, majdnem ismeretlen?
Mi felel rá a zsigerekben,
Még mielőtt tudnám, hová tegyem?

Ez az? lehet ez? Hová hajlították,
Hogy egyszerre csak átfutja a vér,
Hogy mozgásrendszerétől csupa mozgás
E szigorú tavasz kiszabta tér?

Vagy nem ők hajlították el, de nálunk
Történt a változás? Ahogy
Énekelték, ahogy vigyázzba álltunk,
Az fagyasztotta meg a dallamot?

2. PIROS

De most betölti a szigorú teret
S a teret betöltik az emberek
S piros zászlók a piros dallam táncát
Mint fáklyafényben lóbálva a fáklyák
Piros kartánccal kísérik — hová?
Zászlók és fáklyák együtt lengetik
A nemzetközit és a helybelit
S a legszebb tér, a kőtér visszhangozza
És megint és mindig *Bandierra rossa*
Trionferà.

3. A VÉGSŐ

De összeolvad új és régi dallam —
Fél évszázada vagy mióta hallom,
Hogy ez a végső, ez a harc?
És most miért nem szívettépő,
Hogy éppen ez a harc lesz a végső?
Hát nem nevetség? nem kudarc?
De mit számít, hogy nem ez a végső?
Mit, hogy sohasem lesz a végső?
És mit a szenny, a szörnyűség?
Lesz valahol mindig új nemzedék,
Amelynek nem lesz soha késő
A győzelem, a kicsikart.

4. MI KETTEN IS

És megint a dallam az éjszakában.
Percenként újul a zászlók és fáklyák
Táncában kígyózó. Firenze
Keskeny utcáiban senki sem tud
Előle kitérni. Az emberek
Is kígyóznak az utcákon keresztül.
Mi ketten is valahol valamely
Alakban köztük lépünk feltehetően
Fiatalon és hányan még akiket
Szerettünk te meg én vagy te vagy én s akik
Sehol sem lépegetnek régóta nem
De most ebbe a dallamba beléptek.

Az örült város

Épp csak egy feketére? Hogyan is kéne mondani?
Csak csitt, szívem, csak csitt! Valahogy így talán?
Hogy mikor vacsorázunk? Kilencre készek leszünk.
Elvégre mégse mondhatom meg neki,
Hogy milyen izgalmas út ez. Hogy félek ettől az úttól.
Hogy azt sem tudom, szabad-e visszamenni.
Oda visszamenni. Kihívni a sorsot
És azt a tébolyból született várost.

Ki hitte volna,
Hogy az autótú ilyen unalmas? Hogy a gyorsaság
Álmosít? Ez a veszélytelen sebesség.
Az útjelző kövek, a piros jelzőlámpák.
A gépkocsipálya. Ki gondolta, hogy az ember
Fölfelé száguldva bóbiskol? Mit fölfelé?
A tornyokkal, ívekkel, sikátorokkal,
Lépcsőkkel megtöltött magasság hiába tátja
Félelmetes kőodvait: nem venni észre
Kocsiból éjszaka — egyszerre fent vagyunk.
Hogy történt, zökkenőtlen, riadástalan?
Átaludtam? Itt áll a befejezetlen
Székesegyház, a tér kagylója odalent.

És hol igyuk a kávé? Persze, a téren. Itt vagy ott?
Innen látni jobban a rózsaszín nádbuzogány-
Tornyot, tetején a nagy fehér kővirággal.
Fekete, fagylalt. Ez a fiatalember
Most vallja be, miért akart éppen itt feketézni.
Mert itt vesztette el az első lányt, hat év után.
Szeret ebbe a városba átugrani
Este, vacsora után.

Mondjam el neki,
Hogy búcsúztam itt én is? Még ha egyedül volnék,
Akkor sem tehetném. Nem is értené.

És mit is mondhatnék el neki? A forró napsütésre
Az ijesztő éjszakát, a kettős gyötrellem-ágyon
A széthúzó szenvedést, a zokogást, a másfelé
Epedést, a mégis-összetartozást, a halálig
Tartót, a menthetetlent? Vagy a másikat,
A későbbit, a hideg esőt, a rettegést az utolsó
Menedéért, a kövek, a görcs fenyegetését?
Szóval, két szerelem szorítását. És közben a körbefutó
Közök, sikátorok útvesztője, mind a kétszer
A nappal, az este, a befejezetlen
Székesegyház, a kagylótér odalent.

De mindez

Most is jelen van, meg se támad, nem is fenyeget már,
Csak néz ránk, majdnemhogy megnyugtatóan, hiszen
Bizonyosság lett már az akkori rettegtetésből.
És valahol messze jár az a másik, a fátyol alatt
Keserűre csupasztva szorítja össze fogát
És rajtunk kívül már senki se tudja, ki volt ő.

Csak csitt, szívem, csak csitt — valahogy így talán.
Hiszen mindez elsímult már. Szerelem szorítása —
Nevetséges volna, ha egy óvatos öregember
Említene ilyesmit. A nagy rettegtetéssel
Pedig otthonosabb városban kell végül szembenézni.
Itt nincs más, csak a cassata, campari, kávé.
Hátunk mögött a táncdal, a csitítóan új
És ingerlően ismerős, meg a megkövült téboly,
Az elhagyatott kagylótér, a befejezetlen székesegyház,
Meg a város jelmondata: *cor magis tibi pandit*,
Szívedet tágabbra nyitja — de mire tágabb?
Egyelőre csak a száguldva szundításra
A pirosan villogó jelzőkövek között
A kivilágított feketeségben.

Boccherini sírja

Ide is? Minek? Még egy félgótikus
Kis csíkos templom, amit elrontottak belülről.
Alja-barokk. Szerencse, hogy sötét van.
Gyerünk innen. De várjunk, ott valami fehérlik.
Egy hatalmas orr, egy domború fej, a falban. És alatta
egy lant?

No, nézzük csak meg. Boccherini sírköve.
Hogy kerül ide? Persze, Luccában született,
Bár Madridban élt. Hiszen emlékszel talán
A Madridi Őrjárat-ra lemezen.

De én nem ezt hallottam tőle először.
Elég későn hallottam a nevét is.
És a hely meg az idő is eléggé furcsa volt.
Gödöllő, tornaterem. Voltunk benne százan.
Még többen is. Egy kevés rohadt száma.
Onnan pedig kimenni csak az udvarra lehetett,
Ahol vastagon állt a hó, abban mosakodhattunk,
De aztán — emlékszel? hideg tél volt — keményre fagyott,
Különben is televizelték — de hiszen emlékszel, egyszer
Bejutottál, megvesztegetted az őrt és kivittél mosakodni.
Képzelheted, milyenek lettünk két hét múlva. De nem én
Voltam az egyedüli költő a tornateremben.
Ott volt Dilinós Dönci, aki nem sokkal azelőtt,
Fasiszta cikkeket írt, de mióta rájárt a rúd,
Már csak arról beszélt, hogy kiket kell akasztani.
És ott volt egy másik, aki később a zömök vezért
Olyan szép versekben dalolta meg, de igazi
Költő volt néha, és meg kell hagyni azt is,
Hogy jó bajtárs volt és remekül viselkedett:
Bakancsával fenyegette a megfertőzött zsidókat,
Akik a német katonák dalát, a Márikám-at énekelték
odabent.

De nem ők voltak a vígaszom, hanem egy vöröshajú
nyomdász,

Aki hetykén és gúnyorosan viselte el, ami történt.
A Boccherini menüettjét is ő fütyörészte egész nap,
Azt a gúnyos, pizzicatos menüettet,
Amely csúfot üzött mindenből és magából
A menüettből is. Amikor tifusz ellen
Oltottak be minket és a katonaeorvos megjegyezte,
Hogy eléggé piszkosak vagyunk, akkor is
Ezt sziszegte fülembé és valahányszor elkenődtem,
Elkezdte dúdolni külön énnékem és ettől
Visszatért belém a bátorság és nevettem újra.
Aztán, hiszen tudod, hamar kikerültem onnan,
Mert kivétel voltam többnyire, ő pedig ki a frontra,
Ahonnan haza is jutott, isten tudja, miképpen,
Be is lépett a pártba, de régóta nem hallottam felőle,
Azt sem tudom, nem vándorolt-e ki valamilyen
alkalommal.

De most itt a sötét templomban eszembe jutott
És gondolatban térdet hajtok, de nem Ferencnek,
A szelídnék, a szegénynek, a szuperköltőnek, a szentnek,
Hanem a gúnymenüettnek, Boccherini pizzicatóinak,
Meg Rottmann Andornak (akinek nyugodtan kiírhatom
a nevét,

Mert megmagyarosította később, csak elfelejtettem,
hogymire),

Meg C-nek, aki ott lakott akkor, közel a gödöllői
tornateremhez,

Amit nem tudtam, hiszen még nem ismertem abban az
időben,

De később, amikor még rosszabbra fordult a sorom,
elrejtett magánál,

Meg A-nak, aki ugyancsak megmentette az életemet,
Kéretlenül és csak a rosszallásomat fogadva cserébe,
És K-nak, a koszorútlanul kimagasló költőnek, akit
Titkos követségbe küldtem hozzád és aki belépve
Összezsapta bokáját és „K.L. miniszteri titkár”,

Így mutatkozott be a zsidótlanító osztag
Allig fölfegyverzett parancsnokának,
Nem beszélve néhány nőről, akinek a nevét
Nem írom le, mert nem szívesen szerepelnének együtt e
papíron —
Szóval, mindenkinek e sötét templomban, aki akkor
Az ép eszemet megőrizni segített.

Ravennai bökversek

ANEKDOTA

Ravenna nem vasuti csomópont.
A fővárosba sincs közvetlen vonala.
Csak egyetlen fontos helyre. A hajdani
Flottatámaszpont, a kikötő
Több mint ezer éve megszűnt.
Mocsárnak látszik itt a tenger.
A partja szúnyog, légy, miazma,
Alaktalan ipari hulladék,
Iszapot borító homok-
Sivatag. „Állami pínea-
Erdő” — így hirdeti a tábla
A régenvolt pínealigetek
Elcsenevészült maradékát.

Itt sok minden végetért,
Sok minden vette kezdetét —
Amint egyébként a legtöbb helyen.

És volt, amit nagyon szeretünk,
Más valamit meg nem,
Mert árukapcsolással dolgozik
A világtörténelem.

És ha ettől a gyomrod forog,
Kivándorolhatsz, persze, az időből,
De végül magad is afféle homok-
Fövenysivataggá perzselődöl.

Mert isten vagy a történelem vagy akárhogy,
Ahogy nem szégyen mondanod, nevezd,
Nem fogad be, csak ha kijárod
Eminensen vagy pótvizsgákkal ezt
A nem szakosított iskolát.

Zajló, piszkos piacokon át
Vezet téged is a pálya:
Ezt meg nem kerülheted.
Utad, a magad kiszabta,
Csak ezt érintve tér el.
Hiába, nem hiába
Határoztak meg hellyel és idővel.

És ebből a szempontból majdnem egyremegy
Ravenna vagy Budapest.

ESZMEHARC

Theodorik hamvait a szélbe
Szóratta a győztes Belizár.
Mire a császári város
Föllélegzett, mert az áriánus
Rothadó ragály veszélye
Kezdett szűnni már.

És megtért az utolsó eretnek.

Hála a bizánci fegyvereknek.

A LEVERT KÖVEK

Theodorik piros palotája
Még világít a templom falán.
De mellőle hiányzik
A király és kísérete:
Eltávolították.
Az „új” mozaik mögött
Nyomuk még fölfedezhető.

És hova lettek az alig négyzet-
Centiméternyi, arannyal
És ékszerzománccal befuttatott,
A falról levert pici kockák
A féldrágakő tűzdeléssel?
Talán a helyükre rakott
Előkelő vértanú-szűzek
Gyöngyruháján, piros cipőjén.

És lekerült a feszületről
A megkínzott emberi test
S a párnás elefántcsonttrónra
Felült világuralkodónak
A szupercsászár Pantokrátor.

KÜLÖNBSÉG

Dogmatörténet? Nem, dehogy.
Ravennában itthon vagyok.
A különbség csak az, hogy itt
A régi meg az új *mozaik*,
Mindegyik ér valamit.

SZÉPSÉG

Hogy szép? Vagy úgy! A szépművészetek
Vígasa hát. Már akinek.
Szóval, gondolatunk már nem is háborog,
Ha jobb ízlésűek
A kicsi meg a nagy diktátorok?

SED VICTA CATONI

No persze, nem maradtak az eretnek
Áriánusok se vesztég:
Megtették, amit tehettek.
És csak azért kevesebbet,
Mert idejükből többre nem futotta.

De ha másképp fordul a kocka,
Azzal az ő ügyük ortodoxra,
És részükről jön a haddelhadd,
Senki mögött el nem maradnak:
Egyremegy ortodox, eretnek.

A győztes ügy az isteneknek,
Catónak tetszik a vesztett.
De énnekem, bevallhatom titokban,
Már a vesztett ügy se jobban.

Mimnermos témájára

„Élni mit ér, mi öröm van arany szerelem
tüze nélkül?”

Szabó Lőrinc fordítása

Mennyi éve mennyi ágyon
Ugyanegy testnek mennyi változása
Hány város amit bevettek magukévé
Tettek ugyanegy pár testnek
A változásban maradandó
Folyamatosságaival

És test a testnek test a testhez
Hol itt hol ott valamely ágyon
Reggel éjfélkor délután
Amikor a két arc mosolygó
Hullámaiba hullámain át
Szánt a sötét szél

Mi lesz ha vékonyodik végleg
Vivőereiben a vér
Ha hideg homály keserűség
Tódul a hevület helyére
Ha hiú helyettesítésre
Higul majd honában a hormon

És mi lesz ha marad még
Marad eltöltenivaló
Pillanat hónap év idő
Marad mibe feküdni ágy
Esetleg város is halálig

Élni mit ér
Mit ér mi öröm
Mi öröm van arany
Van arany szerelem
Szerелеm tüze nélkül

S a forró dél borulni kezd
Hanyatlik a hőség heve
Aranya híg homályba hűl
A harapás a szorítás
Lazulni kezd a lebegő
Áldozat a király kihull

De közben ketten ők kihűlt
Sötétségükbe kivonulnak
És szánt a szél fekete tóba
Fekete szélről felszítottan
Fekete fák közt feketén
Tüzelő nélkül ég a tűz

Az éjszaka kertje

Az éjszaka kertjében a fák
Indulásra készen inganak.
A sűrű árbocok fölött
Ragyog a telihold.

És minden éjszaka
Holddal vagy holdtalanul,
És veretnek, áznak,
Hintáznak az árbockosarak,
És a lengő kerthajó
Kifuthat minden éjszaka.

Ne vessünk hát, ha nappal,
Minden éjszaka után
Közelebb-közelebb
Nyomul a skorpió sereg,
Leghátul a három
Vezéróriás
Azt hiszi, bekerít.
De bármely pillanatban
Könnyű lesz behajózni:
Nem lesz nehéz a málha.

— Ilyen régimódi
Hajóra behajózni?
— Igazad van, de persze
Háromszáz év alatt
A korral nem haladt
Az éjszaka kertje.

Fekete fákat ingat:
Bízzuk hát rá magunkat,
És mire ideérnek,
Mire a ház leégett,
S a hajsza megkezdődött,
Csörögnek már a csörlők,
A hold úszik fehéren,
S ahogy tanultuk régen:
Húzzátok fel a horgonyt!
Isten veletek, partok!

A képtelenségek parabolái

A képtelenségek parabolái
Egyre mélyebben vágnak életembe—
Lesi az őrség, hol lehet megállni,
Mielőtt szöknének a végtelenbe,

S a barbakánt kissé megreparálni
Ideiglenes végső védelemre:
A lehetőség bármilyen parányi,
A gyilokjárón várnak még feszengve,

Ha csökken is tán az esély utána,
Teljes fegyverben vonulhatni el
A megmaradt lobogót lebocsátva

Szaggatott gyász dobpergéseivel,
Hogy aztán a szabad fosztogatásra
Köröskörül megadassék a jel.

Kettőnkön a sor

Minden volt, ami tőlem telhetett.
Ugy értem, élet és jelenvalóság.
Kész elemek új kombinációját
Kísérletezhetném ki. De minek?

Nem bennem, szemben a fürkészhetetlen.
Kitárt karral, konokul közelít.
És hátha azt a nemvolt valamit
Próbálgatni szövetkeznénk mi ketten?

Megindulok, mögöttem temető,
Előttem az a bizonyos jövő:
À nous deux maintenant — mint Rastignac.

Belevetem magam, de a tömegben
Eltűnni nem fogok, mert nélkülem nem
Lehet meg az sem, az a más világ.

Előjog

Lehet
Hogy innen még az omegán
Vagy ahogy régen mondták, túl az óperencián
Vagy — miért ne álljon itt korszerű kánon? —
Túl a kellő galaktikákon
Van rajtunk kívül is valami élet,
Akár férgek, akár magasabbrendű lények
Javára berendezkedett
Tökéletes társadalom,
És valamely szuperszaternuszon
Akad fejlettebb fokú szerkezet
Felfogni fényéveken át
Kisugárzott, értelmes, oszthatatlan
Primszámaink növekedő sorát:
Hiheti, aki tudja —

De megmarad előjogunk, a földi
Rejtelem, amit mi és csak mi értünk:
Mi voltunk képesek istent kínozni, ölni,
Sírjára követ hengeríteni
Annak, aki
Mindig és újra meghal értünk
S minden húsvétkor itt támad fel újra.

Kerület

Túlfutott egy állomással.
Túl nemcsak előre de oldalt,
Egy másik külváros felé.

Hol is volt az az átkötő út?
Negyven év negyven év.
Nem sokat változott azóta.

Igaz hogy most a neonok.
De nem változott a fényarány
A belvároshoz viszonyítva.

Vagyis viszonylagos sötétség?
De viszonylagosságot nem ismer
Ebben a külső kerületben.

Itt minden abszolút volt.
Fagy feltétlen foka februárban.
Kérlelhetetlen kerület köve.

Csak megrezzen mikor megolvad,
Mikor átbújhat a kísértet
Kísérteni kezd a kő is.

Most is magában áll a nagy ház.
Ellene védte sárga bástya
Azt akiért e tájra jött.

Mit számít hogy most neon ég?
Mit számít autóbusszmegálló?
Megvan a piac és a patkány.

Koratavasz estködében
Üres bódék imbolyognak
A nagy patkány megint kísért.

Csak ő nem kísért nem jelent meg.
Most sem. Laza haját a szél
Nem táncoltatja lámpaködbben.

Belekiált a visszatérő
Az üres ködbe: „Nem vagy itt.
Pedig eljöhetnél. Nincs derű

Utólag. Nincs megbékülés!
Miattad nincs bocsánat. Eljössz
Kivezetni a gyűlöletből?”

Csak a magányos sárga ház.
Üres piac ködben a patkány.
Csak a kerület a kerület.

A be nem tartott randevú.
Visszafordul. A szíve száraz
Mint a géppisztolykattogás.

Medárd

Köröskörül izgalmas szürkeség.
A Duna-lassúságnak a lapító
Zivatar árnya ónszínűre festi
Ezüstjét. Csak a madarak cikáznak
Izgatott szürkeséggel. Csak a szívünk.
Az óceán meg a sztyepp szándékai
Megint egyszer fölöttünk csapnak össze:
Atlanti hűvös légtömeg a száraz-
Föld belsejét nyugtalanítva záport
Fakasztón fékezi forró nyarunkat.
S felhők fölött, légtömegek fölött

A sztyepp s az óceán küldöttei
Versenyt keringenek s mire a hold
Mostantól kezdve kétszer szabadul
A földárnyékból, ember járta már.
S ettől mi változik majd? Semmi sem.
Vagy tán jövőre könnyebb lesz utaznom
Ki Szentendrére helyiérdekűn
Vagy . . . minék is folytassam? Eszetek
És vakmerésetek és technikátok
A naprendszerből előbb fog kijutni,
Mint bölcsességtek az egérfogóból,
Hol körbe fut.

A túlparton az új
Hotel idétlen váza eltakarja
A Belváros kihűlt hiányait.
S ha áll majd frissen tündökölve mint
A békés együttélés záloga
S a túlazóperenciáni élet
Jelképe — mit hoz át a szél, keringőt
Vagy villanyos gitár géphangosított
Világvadmacskazenéjét Budára
Egy év múlva Medárdus éjszakáján
S miféle tarka óperenciás
Fényegyveleg vetül az elmaradt
Duna sötét vizére és ki nézi
Ablakból kihajolva Pest felé?
Kiváncsi sem vagyok már.

Alkonyi
Izgalmas szürkéségből csak az új híd-
Akaratunk halvány ezüstje villog
Sejtelmesen a híd a híd. Medárd
Szele borzong az ónszínű folyón
És esőt jósol mélyebb szürkéséget
És van akinek ónszínű folyót.
Majd elvonul, ahogy szokott. De ha
Betelik Medárd magánjóslata,
Kinek sütnék ki majd a hónapok?
Már nem vagyok kíváncsi. Nem vagyok.

Beethoven öregkora

(VONÓSNÉGYES, OP. 132)

Ez nem németül van, se más, gőzzel, váladékkal
Összetapadt barbár törzs nyelvezetén
És nem is latinul, ahogy neked hízelegnek,
A rend és gyönyörűség okos latinján —
Ez nyelvtelen nyelven szól, ezt meg kell értened.

De a zenét is teneked megzenétlenítettem,
A művészet bennem legyőzte önmagát,
A hiúságot, a magakelletést, a kurvaságot.
Ez ne csiklandozza senki viszketegségét,
Meg ne remegtessen zsigereket, jonhokat,
A frigideket ne tudja táncba vinni,
Ezzel ne szublimálja kudarcát
Semmiféle fennkölt impotencia.

És a-mollban, a nosztalgia nemes hangnemén,
Ahogy Mozart, amikor édesen akart zokogni.
De rajtam senki se zokogjon, énrám
Senki se mondja: a szegény süket.
Ez a szenvedés itt nem engem érint,
Ez a halál itt nem az én halálom,
Ez a brácsa megfagyaszt minden elérzékenyülést.
Az a-mollra rácáfol ez az a-moll kvartett,
Ez a telítettség mindent lecsupaszít.

Ezt meg kell értened, erre muszáj felelned,
És kérdés kérdésre, vád a sürgetésre,
És miért és miért és hogy tehetted ezt?
És felbukkan a dallam és tudnám ezt én is,
De nem akarom folytatni, nem dalolunk,
Én kihívlak és ha nem felelsz, diszkvalifikállak,
És cibál a hegedű és csikorog a brácsa
És nyögi a gordonka: felelni muszáj.

Az ismeretlen instancia

I

MÉG MIT KERES?

Még mit keres, még mindig mit akar
Az ismeretlen instancia bennem?
Azt hiszi, hogy még mindig kicsikar
Tőlem valamit? És: azt igen, ezt nem —

Hogy választhat? Hogy kő tábláival
Még egy ideig sakokban tarthat engem?
Miben reménykedik a vén szivar?
Hogy van mit még tagadnom, cselekednem?

Hát nem elég neki, amennyi bajba
Ránt egyfolytában több mint negyven éve?
Ami másoknál egy hanyag *miért ne?*,

Lett nálam rögtön baljós kalamajka.
A szökni készült még visszahajtja
Folyamatos okvetetlenkedése.

2

MÁR ABBAHAGYHATNÁ!

Már abba hagyhatná! A szaggatottat
Szétbomlani nem engedi. Miért nem?
Övékre várnak régen a halottak,
S ő visszatartja jussukat. Nem értem.

Izgágasága miért nem nyugodhat,
Hogy elhagyna a szégyen finisében?
Mert nem tűri, hogy lélegzethez jussak
És boldogító hiányát megérjem.

Vagy ő az, aki szeretne kiszállni
A társulásból, s nem győzi kívánni,
Hogy únt feladatától megpihenjen?

S bárhova hajtson, többé nem kíváncsi,
Csak tűkön ül már, hogy lerázzon engem
Az ismeretlen instancia bennem.

Második párbeszéd két ismeretlen között

Hogy állsz? — Készen vagyok.
— Ebben a nyári alkonyatban?
— Épp most. — Remontálnak a rózsák.
— Nem utólszor ezen a nyáron.
— A szerelem? — Az is remontál.
— És koponyádban a ragadozó?
— Legszívesebben abbahagyná.
Lomhán figyel, de készülődik
Szemében az új tigrisugrás.
— És mégis? — Akkor kell búcsúzni,
Amikor legjobban szeretjük,
Amitől búcsúzni kell.
— Még győzöd. — Győzve abbahagyni.
— Sok csatát kell még nyerned ahhoz,
Hogy elveszítsd a háborút.
— Háborúimat elveszítve
Nyerhetem csak meg a békét.
— Kettőnkön áll a vásár.
— Ha majd kettőnkön a sor.
— Találkozunk. — Találkozunk.
— Ha majd mi ketten nem leszünk.
— Ha majd mi ketten egy leszünk.

Finis

Legyűrve ezt és legyűrve azt
És elfogadva éppen eleget
És eltűrve az eltűrhetetlent
És lemondva miről és miről
És lepöckölve nagy részét a rámvert
És félretolva a félretolandót
Itt az idő kevés idő

Hajrá szekér hajdani
Előre a síkon az éjbe
Most repüljön el az álarc
Ideje a gyűlöletnek
Szeretetnek ideje
Jövő most borulj nyakamba
Cras amet qui nunquam amavit
Ezt és azt ölelni duzzad
El nem pazarolt erő
És habár a szem homálylik
Céloz nem remeg a kéz
Még és még és újra még
Villan az útszéli fákön
Megtört holdfény az akácon
Most érik a birsalma
Roskadozó almafa
Régi szekér most robog
Csak előre két pihent ló
Kis idő kevés idő
Gépkocsi sem ér utól

És legyűrve elfogadva
És eltűrve és lemondva
Lepöckölve félretólva
Sűrűsödő szürkességben
Igy lesz kerek a világ

Ljubomira

1

Az őszi nyár megrögzött szavait
Miért fogná fel fiatal füled
A szenvedély tigrise vén majom
Megszállottság lesz mire megöregszik

2

Szeretsz szeretlek milyen egyszerű
Tudom hisz én is tudnék lenni könnyed
Csak ne torlódna titkon torkomon
Az egycsatornanyílású polip
Hatszáz habzsolni mohó tapadója
Puhán piheg parázna dagadó
S vár hogy szorítójából szabadulva
Karjaival csápoljon sós elembe

3

Legyek hát könnyed? Költői legyek?
Hogyan? Legjobb tán tán képeket bedobni
Van kellék bőven ciprusok a gyász
Előkelő sötétzöldjét az égre
Följegyző tollak ecsetek (dehogyan)
Fölfelé tartott becsukott esernyők
És kinyitott ernyők a pineák)
Érő narancsok pálmák agavék
Fehér sziklák kék tengerbe hasítók
Poseidón fehérsörényes lovai
Tarajukon fehér vitorla táncol
A sötétben a duinói angyal

Átszellemültség ahogy meg van írva
Költészet ahogy a könyvekben áll
Zavart nem tűrő töretlen tökély
Tudnám talán csinálni ó hogy únom

4

Nem ez így nem megy szorosabban
Közeledjünk az eltemetett kutyához
De úgy hogy mégse legyünk személyesek
Valljuk be nem divat meg aztán
Kényes a tárgy ez is tagadhatatlan
Csinján kell bánni a közelítéssel

Hogy is csinálták nemesebb elődeim
Ó mért oly későn levelek hullása
Nem ez is elavult menjünk régebbre vissza
Az én fejem fehér mint liliom
Nem ez se megy ne röhögtessük ki magunkat
A te arcod meg friss mint hasadó
Ez megteszi de mi lesz a folytatással
Milyen jól megy a rózsa liliomhoz

De mit kezdhetünk te meg én ilyesmivel
Emelkedett mintákba hogy símulhatunk
Minden mozzanatunk végzetesen személyes
Déltűzet éjtűzet sűrítő bakacsin
Hajad a mindig véletlen ágyon
Legfölből csak mint öntudatlan
Gyász ha borítja
Haláluló kopasz koponyámat

5

Legjobb nem beszélni róla
Fojtsam el kíméljelek
Próbáljuk meg mintha mintha
Igazad van egyszerű ez
Rendben van minden közöttünk
Pálma ciprus szikla tenger
Szeretlek te is szeretsz

És ha neked nem hiányzik
Nem hiányzik semmi sem
És ha eltűrsz engem eltűrsz
Magamat miért nem tűröm
Miért hogy a szorítóban
Új csodára megváltásra
Vár a kárhozott polip

6

És valaki megint csodát
Tudott művelni bennem
És van újra van a világ
És van benne hova lennem

Mert ennyi csak szeretsz és szeretlek
Milyen egyszerű ez tényleg
És mindegy hogy tetted vagy tettetted
Az örök átlényegülésnek

Hála néked tiszta forrás fölbuzogsz a kő alól
Nem tudhatni honnan törsz át földből földet újító
Vígán duzzadsz csermelycsörgés hipp-hopp hol vagy
hült helyed
Szemfényvesztő volt-nincs játék szikla rejt gyökér homok
Másutt ahol senki se várna felbukkansz te vagy újra te
Magad végképp nem vonod meg irgalmas bűvópatak

Hála néked szörnynevelő tenger hajókat hordozó
Szörnyeidet titokban tartó tenger tükre tündöklő
Világ minden szennye feléd tart rothatag élet bölcseje
Minden dolgok anyja ki mondaná tenger hogy mocskos
vagy

Szűnhetetlen zajcsináló csapdosol ablakunk alatt
Imperátorok se tudtak téged csöndre inteni

Hála néked élet fája délszaki ágat nyújts fölénk
Őszi nyár de a tél sem fogja zöldedet elfakítani
Élet fája hány alakot tudsz váltani ős és nyár között
És ha virágod száz évben nyit egyszer mint az áloé
Inségemben korhatatlan törzsednek támaszkodom
S rám ismer a föld alatt még nagylelkű gyökérszeted

Hála néked székesegyház égnék szegzett két torony
Összehajló boltozatodnak széles íve merész hajó
Mélyülő kapubolt komoly faragású büszke homlokzat
Orgonabúgást visszhangoznak rejtett mértanú mély üregek
Formahatár te erős tömör apszis állhatatosság záloga
Hála néked székesegyház testbe fogalmazott áhítat

Hála néked szárnyas oltár örök-új hálááldozat
Életem halála voltál halálom halála vagy
Éltető halál ami nélkül ki akarna tengeni
Hála néked idegen oltár csakhogy megtaláltalak
Voltam hol vagyok hol leszek újra még egyszer az átmenet
Hála néked elborító éjfél új naptámadat

1. The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem of the origin of life. It is shown that the problem is one of the most important and most difficult in the history of science. The author discusses the various theories of the origin of life, and shows that the most probable theory is that of spontaneous generation. This theory is based on the fact that life is a complex of many different parts, and that these parts are all found in the same place. The author also discusses the possibility of life being brought to earth from another planet, and shows that this is also a possibility. The author concludes that the most probable theory is that of spontaneous generation.

2. The second part of the paper is devoted to a discussion of the origin of the various parts of life. It is shown that the various parts of life are all found in the same place, and that they are all of the same nature. The author discusses the various theories of the origin of the various parts of life, and shows that the most probable theory is that of spontaneous generation. This theory is based on the fact that life is a complex of many different parts, and that these parts are all found in the same place. The author also discusses the possibility of life being brought to earth from another planet, and shows that this is also a possibility. The author concludes that the most probable theory is that of spontaneous generation.

3. The third part of the paper is devoted to a discussion of the origin of the various parts of life. It is shown that the various parts of life are all found in the same place, and that they are all of the same nature. The author discusses the various theories of the origin of the various parts of life, and shows that the most probable theory is that of spontaneous generation. This theory is based on the fact that life is a complex of many different parts, and that these parts are all found in the same place. The author also discusses the possibility of life being brought to earth from another planet, and shows that this is also a possibility. The author concludes that the most probable theory is that of spontaneous generation.

Szatírák és epigrammák

1965 • 1969

THE HISTORY OF THE

REVOLUTION

OF THE UNITED STATES OF AMERICA
FROM 1763 TO 1789
BY
JOHN ADAMS
VOLUME I
CHAPTER I
THE BEGINNING OF THE REVOLUTION
IN 1763
THE END OF THE REVOLUTION
IN 1789

Önérzet

Megértem, asszonyom. Meg. Az a kutya férje
Elkutyálkodott. És maga nem tűrte ezt.
Világos. Végre is van asszonyi önérzet.
Elváltak hát. És maga, persze,
Viselheti *volt* hitvese nevét.
Ez a legkevesebb. Ami jár, az dukál.
Tovább. *Volt* férje — mert az élet megy tovább —
Elvette *volt* kutyálkodása tárgyát.
Jogában állt. — Hohó! Kezdem nem érteni.
Szóval maga nem hajlandó — nem és nem !—
Osztózni — hogyan is mondjam? — azon a hm, hm...
De önérzettel osztózik nevén.
Miért, asszonyom? Arra kényesebb?
Vagy gondolja talán, hogy *az* lényegesebb?
S a lényeges vagy a lényegtelen
Alkalmasabb az osztózásra? Hm, hm.

Egy asszony sírverse

Nem volt neki más fegyvere,
Csak az a kis állati deleje.
Macska volt, akinek nincsen karma,
Se törvénye más, csak a *karma*.

Elaszott dália

Hát igen, ez a szárazság.
Elégtek mind a dália.
Tavasszal ültettem őket:
Gondoltam, szegény uramnak
Jó lesz, ha majd nyáron temetjük.
De nem akartak megnőni sehogy sem.
Boltban kellett venni a virágot.
Hiába ültettem a dáliaikat.
Hát igen, esőtlen nyár volt, kegyetlen.

Búcsú a sírásótól

Tóth bácsi meghalt a télen
Eladják a szamarat

Tavaszi éjszaka 1969-ben

A májusi hold ma sem adja alább
Pedig most közelíti a holdkomp

Túlélni

KÖZJÁTÉK A LUKÁCS-USZODÁBAN

A korlátnak dőlt a jellemszínész
Behemót szőrös testén tarfejével.
„Hogy az a Csortos mekkora művész volt” —
Kezdte a tapintatlan kabinos.
„És milyen elegáns, micsoda úr,
Hogy tudott enni, legyinteni, nőzni.”
És így tovább, egy félórán keresztül.

Állt Mohari, hallgatta rég halott
Nagymesterének magasztaltatását
Mind láthatóbban lankadó kedéllyel.
Majd közbevágott: „Tudja, mi különbség
Csortos között meg köztem?” Föltekintett
Értetlenül a lelkes kabinos.
„Hogy Csortos meghalt, én meg élek és
A vízbe ugrom.” És ahogy beszélt,
Úgy tett. De még tempózva is a vízben:
„Meghalt, meghalt...” — csak ezt dohogta egyre.

S egy hét múlva egy könnyed szivroham
Ledöntötte bozontos férfitestét.

Csортost szmokingban láttam utoljára
A Kis Lúdláb éttermében a német
Bevonulás estéjén, Moharit
Fecskében az uszoda teraszán.
S én, aki naptündöklésben kajánul
Hallgattam őt, most falnak vetve hátam
Figyelgetem nagy rozsdá levelek
Lebegését a tiszta zöld medence

Tükrén, míg a terasz fölé behajló
Hatalmas törzsű platán ágain
Öt-hat dérfogta szélütött levél
Vacogva példázza — no, hogy is mondják
Divatosan? — a túlélés hatalmát.

Egy német érdemrendre

Miért is kapták ezt a sok keresztet?
Mert népeket keresztre feszítettek.

Egy művész

Kereskedelmi képviselőt
Feladta régen. Költészetre tért át.
Személyesen összebarátkozott
Néhány nagy misztikussal, aki Berlin
Égése után a vér mítoszát
Vértelen képzetkörökre cserélte.
De nehéz volt neki magát a szót
Értelmétől lecsupaszítani —
Ehhez már nem mindennapi erő
Szükségeltetik — s enélkül mit ér?
Hamar feladta hát. Azóta fest.
Itt sem volt könnyű megtalálnia
A lényegét. Hiszen tudvalevő, a
Technikai civilizáció
Az élet ősforrásait betömte.
De ő az ősfarmák felé keres
Utat, őállapotokon keresztül.

Igaz, van városi lakása is, de
Vidéken is villája és nem egy
Műterme elhagyottnál elhagyottabb
Helyeken, s no persze, két autója is
A gépi életből kimenekülni
S eljutni az ősállapotokig.

De ő mindezt vállalja, mert a művész
Keresztre feszül az emberiségért
S úgy váltja meg az ész kárhozatától,
Hogy önmagát osztja szét áldozatnak
Minden művében. Már pedig naponta
Több képet is fest. Majd mindnek akad
Vevője, és ezzel fedezni tudja
Az ősállapotok költségeit.
Az ő szentáldozata így jut el
Mindenhová a földön, mert nem ismer
Országhatárt és egy népet se vet meg.
Hozzánk is így került. Fölényt alig
Éreztet velünk, bár megjegyzi, hogy
Mi sem vagyunk eléggé egyszerűek.

Nálunk a Hagyomány statáriális
Főfő ügyésze is fogadta őt
Fehér harisnyás inassal, ezüst
Tálcán és metszett kristálypoharakban
Tokajival. Ezúttal eltekintett
A nyakazástól. — Kitörő rokon-
Érzésekkel ismertek rá sokan
S remélhetőleg nem fognak csalódni
Benne, ki egyszemélyben áldozat
És áldozár, s ígérete szerint
Schleswig-Holsteinban vagy a Rajna mentén
Rendelkezésükre bocsátja nyáron
Ősállapotaik egyikét
S a hozzá való fölös gépkocsit,
És nem fog róla kiderülni, hogy
Az ősformák modern iparlovagja.

A komoly konyhaséf

Demokraták, plutokraták,
Igyák csak az angol teát.
Nem így, aki győzni akar,
Plantát iszik minden magyar.

Egy szerelem bárom éjszakája

Itt ez a tekintélyes pecsenye.
Nem mondom, jó hús, színhús, laktató,
Szemre is tetszetős, csupán a sót
Felejtették le róla, nem beszélve
Leleményesebb, ravaszabb fűszerekről.
De azért szó mi szó, szolid szelet,
Jóllakhatik belőle, aki éhes.

De mit mond a szakács? „A magyar étel
Komoly s becsületes, nem tűri el
Az ízek ingerlő iróniáját,
A fűszert, mely nyugati fényezés,
Dekadens ínyek lankadt léhasága.
A fűszeres étel magyartalan.”

És alighogy az irodalmi séf,
A mi istenáldatlan főfőszakácsunk
Így nyilatkozott, nagy riadalom
Rezzen végig a magyar éjszakán.
Felhördül Fazekas, Csokonai:
„Hát hogyhogy? Mi ne volnánk magyarok?”
De hasztalan. Petőfi ismeretlen
Sírjában hánytörög. Nem így Arany:
Ő nem lepődik meg — hiszen tapasztalt
Egyet is, mást is Nagyida után —,
Szétnéz, halandó létünk cukrozott
Epéjét emlegetve félreáll
S lemondóan legyint. Már menekül
Kar karban Mikszáth, Jókai, fenébe
Kívánva gúnyt, öngúnyt, iróniát,

Humort, hanyatt-homlok, egymás hegyén-
Hátán a hígak, mélyek egy kupacban
Kotródnak el, Karinthy szótlanul
Veszi kalapját — hozzászokott ehhez,
És mind a mieink, kiket e konyhaséf
Már nem először ebrudal ki innen,
És akiket először nem is ő
Akart kiebrudalni.

Hát a só,
A bors, a paprika, kömény, a mustár,
Kapor, kakukkfű, tárkony, szegfűszeg,
Petrezselyem, sáfrány, angyalgyökér,
Gyömbér, babér, fahéj, vanília,
Mind kimaradjon minden ételünkből?
De fogyaszthatjuk e fűszerezetlen
Felsálszeletet — ha bírjuk gyomorral.
Nem mondom, jó hús, színhús, laktató...

Misztici

Már harminc éve zengi Misztici,
Hogy viszolyog attól, ami egyedi,
Így többek közt a saját földi életétől,
Mert ő csupán a megsemmisülés felé tör,
S a létben semmi mást, csak nemlenni szeretne,
Hogy visszaolvadjon a végtelenbe.
De reméljük, hogy még hallhatjuk egy kicsit,
Vagy százhusz évig így zengeni Miszticit,
Ilyen erőben és egyedien.
S hoppon marad végül a végtelen.

Incifinci

Jobbról gyűlöl, de bal felé denunciól
A kényes franciázó, Incifinci Pál.
De oda se neki! Nem az első eset,
Hogy ilyen rondírással jegyzik nevemet
Irodalomtörténetek málló sarába.
Ettől mocskos ma is a Zagyva meg a Rábca.

Tegnap és ma

Tegnap még hurkot vetett a nyakamba
Ez a bakszagú banda
És éppen
A realizmus szent nevében,
Ma pedig
Valóságfölöttivé vedlenek
a népi-gépi-képi
Ezek az éber-héber-stréber * káderek.
Ezt is meg kellett érnem.
Megkapnak minden régi s új ragályt
S ma megint én vagyok nekik a retrográd.
Mindegy, mikor mi ad nekik hevet,
Nyugat vagy Kelet,
A sör, a vodka vagy a francia konyak:
A fő az, hogy elég mozgékonyak.

★ Nem kívánt törlendő

Psszt!

„Micsoda komisz versek!” „Psszt, barátom!
Csak meg ne hallják!” „No de hát cacatum
Non est pictum — ezt ki nem tudja?” „Mindegy!
Csak nem akarsz kompromittálni minket?”
„Ó kompromittál!” „Nem, ő lobogó,
A hajthatatlan, meg nem alkuvó.
Nem a vers számít: az irány, a hit,
Az iskola, amelyhez tartozik.”
Én kapható vagyok az alkura:
„Üdv, cacatum! Éljen az iskola!”

Jerikó falai

Tiltottátok, pedig nem is volt éppen rossz regényke.
Becsét a tilalom hamar emelte négyzetére.
A titkos hírverés onnan emelte köbre.
Két-három év alatt így lett „a rendszer üldözöttje”.
Hírneve áradását már nem tudtátok visszatartani,
Leomlottak előtte Jerikó falai,
És végül megjelent a rég lihegve várt művecske
Díszkiadásban és mártírkoszorúval övezve,
Sőt egy pillanatig világreflektorfényben álltunk:
Egy oldalt áldozott az ügynek a *Weltdeutsche Zeitung*.
Mit tudtok tenni? Tán még visszanyerhetnétek.
Csak udvaroljatok: máris közeledik felétek.

Tóbiás

Följelenteni még Pesten tanult
A nagy főiskolán Denunci Tóbiás.
Engem is följelentett, de megúsztam.
Megúszta ő is — idejében felcsapott
Szabadsághősnek. Most Bécsben jelent föl,
Csak ellenkező kategóriákban,
Amivel is jól jártunk mind a ketten:
Neki ez nagyobb lehetőség, énnekem
Kisebb veszély, elvégre is a hajtás
A hírnevemre megy, nem a nyakamra.
De mi lesz, ha elfogja őt a honvágy,
Őt is elfogja és hazajön, ünnepelt
Megtérő új, fejlettebb technikával,
Feje körül nyugati dicskörével
Folytatni a régi szakmát?

Vojtina legújabb levele egy fiatal költőhöz

Hogy milyenek a verseid, fiam?
Mondhatnám, makulátlanok. Az ízlés
Hiába keres bennük bökkenőt,
Nincs amiben egy percre fennakadjon —
Mint autósztládán jó márkás kocsi,
Gondtalan gördül: göröngy, érdekesség,
Város, vidék se fékezi futását.

Formát s matériát (amennyiben
Nem durvaság utóbbi verseiddel
Összefüggésben említeni) biztos
Mederben tartasz — szűk meder, igaz,
És nem te magad vájtad verseidnek:

Húsz évvel ezelőtt előkelő
Elődeid, Pilinszky és Nemes Nagy
Ágnes ez új, remekműű csatornán
Vezették át költészetünk honi
Beltengerébe Rilke mágiáját
S Trakl átszellemült idegbaját
Babitsunk és Attilánk bonyolultan
Ellenpontosított fűgarendszerének
Lágyabb hangnemeivel magyarátván
Villantva váltakozó vegyítéssel.

De te már ne ácsingózz új elemre,
Még ritmikában sem. Jobb, ha beéred
A jó öreg jambussal — nemzedékek
Tapostuk ki a számotokra, míg
Kényelmes nem lett, mint puha saru
— Hogy is mondjátok? mokasszin — amelyben
Járni — nem is: csoszogni szoktatok.
S ha korszerűen szabadverset írsz,
Olyankor sem kell átallnod, titokban
Eljambizálni. Mert e jól bevált
Mértékből néhány elrejtett ütem
Elég, s a nosztalgia gombnyomásra
Bejön, mint fősláger a wurlitzerben.
Az érdekesebb hangoktól óvakodj!
Bolond lennél, elhagyni járt utat
Járatlanért. Zavarba ejtenéd
A kritikusokat: hová tegyük?
Mert nekik csak az van, amire címkét
Ragaszthatnak; ha ez nem sikerül,
Úgy tesznek, mintha nem volnál. Viszont
Ha címkeképes vagy e származással,
Kífoghatod s *modern* költő leszel.
Mert mit mondunk modernnek? Amiről
Már tudjuk, hogy modern. Azt, aminek
Modernségére *ráismerni* vélünk.
Miértis az újdonság védjegyét
Többnyire tegnapi portéka kapja.

Utánozd hát őket, de isten őrizz,
Hogy mindenben utánozd. Verseikből
Nem tudták ők végképp kiirtani,
Ami ellen fordultak, amitől
Elfordultak, nem tudtak szabadulni
Minden súlytól, földi nehézkedéstől.
De mire volna jó neked ilyen
Fölösleges teher? Te is tanultad,
Hogy a modern művészet *kihagyással*
Dolgozik. Nehéz módszer, ha ugyan
Van mit kihagyni. De meg mint a víz-
Folyás, ha nincs mit. E boldog hiányt
Nehogy pótolod! Csupán az úrhajósnak
Okoz nehézséget a súlytalanság:
Költőnél természetes állapot.

Poézisodnak egyik nagy előnye,
Hogy csupa sejtetem és sejtetés,
S mindezt anélkül, hogy az olvasónak
Bármit is meg kellene sejtetni.
Mert verseidnek olvasásakor
Ugyan kinek jutna eszébe, hogy
Miféle szerzet vagy, öreg vagy ifjú,
Fiú vagy lány? Nem kérdezi, ne is
Kérdezze, mert te több vagy mindezeknél:
Személytelen vagy. És személytelenség
A modern költészet nagy jelszava
És terve. S ezt a nagy feladatot
Te megoldottad maradéktalan,
Nem úgy, mint Saint-John Perse és Eliot,
A két imposztor álszemélytelen,
Kik műveiket rejtett adalékkal
S magukra-utalással teletömték,
S az ajtón nagy garral kikergetett
Személyiség a nyitott ablakon
Titokban visszamászott. De te nem csalsz,
Te éber vagy, te nem engedsz egy rést sem,

Amelybe a személyesség becsúszhat,
Te elvont vagy és áthatolhatatlan,
Mint hőségben hófehér nylon ing,
Dogmáknak bedülő, becsületes
Balek, ki megtalálja számítását.

Mert képzeld el, hogy egy kis résen át
Beengedsz valamit a verseidbe
Az életedből: teszem azt, csak annyit,
Hogy utazol a tizenkettesen
A kislánnyal, s mert vele utazol,
A zsúfolt, fojtott levegőjű jármű
Elragadtatást hordozó közeg lesz.
„Hohó! Mi az? A pesti Nagykörúton
Tündéri mámorbuszok közlekednek?
Micsoda propaganda és lefekvés!” —
Piházná rád a Parnasszus. Családod
Csalódna benned. Sőt, maga a kislány,
Kit verseidbe engedték, talán
Ő is szégyellhetné magát miattad.

Még rosszabb is történhetik veled:
Például észrevesznek téged is
Előbb-utóbb az illetékesek.
Mondjuk, hogy így, körülbelül: „Ez ifjú
Jó útra lépett. Bár tapogatózva,
Mégis a *mi* új életünkről ír.”
Akkor majd nézheted! Magad mögött
Felégetve a hidak, és ha orrod
Irányában indulnál meg, a végén
Közéleti költővé koszorúznak
És bámulhatsz, mint számár a hegyen.
És mert elég, ha a költő kisújját
Nyújtja oda, az élet hajlamos rá,
Hogy azonmód egész karját bekapja —
Hovatovább nemzeti és magán
Tilalmak után elkerülhetetlen
Hivatalos tabukba ütközől.

Kétközben leszel. Be leszel kerítve.
Se ki, se be! És töprenghetsz magadban,
Hogy kettő közül melyiket kövesd meg,
Melyik előtt tarts önbírálatot.

Hát szükséged van ilyesmire? Bölcs
Akkor maradsz, ha élet, gondolat,
Történelem, sőt, bármi tartalóm
Kívül marad költészeted küszöbjén.
Te ragaszkodj a tiszta semmihez,
Hajlíthatatlanul, nemalkuvóan.
Felfigyelnek rád akkor is. De ellen-
Feleid becsülését is kivívja
Ez a töretlen következetesség
S elnyeri neked a kitüntető,
Az „Ófelsége ellenzéke” címet —
És nálunk még előkelőbb e rang,
Mint Nagy-Britanniában.

Hogy ezen-
Kívül mit kellene még megtanulnod?
Semmit, fiam. Részint reménytelen.
Részint fölösleges. Ne bonyolítsd.
Pótol tartalmat, nyelvet, leleményt
A következetes, a tiszta semmi.

Vojtina levele egy másik fiatal költőhöz

Tisztulj? ne tisztulj? kérdezed férfikorod küszöbén.
Ha rám hallgatsz, egy tapodtat sem szabad engedni,
öcsém.

No persze, abba a korba jutsz, amelyben azelőtt
A költő megérett, lehiggadt, a feje lágya benőtt,
Vagyis leegyszerűsödött, ahogy mindani szokták
Az ántivilágban, amikor becsülték az ilyesmit — de
manapság

Sokféle veszélyel jár az egyszerűség.

Mert ki a fene akarná, hogy megértsék?
Hogysisne! Hogy végül még elolvassák!
Tudod-e, hogy kik azok az oihák
A Capilláriában, Karinthy nőnemű lényei,
Aki csak bizonyos szervükön át hajlandók a művészetet
megérteni?

Oda kell nekik belesúgni — többek között — a verseket.
Ma már a legtöbb olvasó — mindegy, fiú vagy lány — ilyen
oiha lett,

Mert semmi szellemi holmi az agyába nem hatol,
Csak a zsigereiben fogja fel, a hasa alatt valahol,
És nem olvassa el, amit érteni vél, mert nem értelmet
keres,

De amit nem ért, azt sem olvassa el, mivel fölösleges:
Épp csak hogy belekukkant, egy-egy percre odafigyelve,
És bele-beleborzong az a nagy *modern* lelke.

És valljuk be, barátom, jobban jársz, ha nem értik
Versedet, s nem olvassák, vagy legföljebb ha félig.
Igy *imponálsz* nekik, és aki belekezd
Művedbe, áhítattal rebegi: *numen adest* —
Vagyis meglátja rögtön, hogy valami áll előtte.
Míg ha tisztulni fognál, és leegyszerűsödve
Mondanád mondandódat, kiszülhet, hogy mit ér
A vajudó hegyekből kibújó kisegér.

Szóval, mindent bele, továbbra is! Időt
Se hagyj az olvasónak! Mielőtt
Föleszmélne, knokautold őt, találd
Gyomorszájon! Elvégre nem apád.
És ha egy-két horogütéssel el tudod
Kábítani, azon túl nem figyel, csak lihegő médiumod.
És ne félj, nem tudna, de nem is akarna vissza-
Ütni: az olvasó manapság — mazochista.

Márpedig az ilyen horog- és gyomorszájütésnek
Legbiztosabban beválnak — te is tudod — a képek.
Hát képre képet! kicsire sose nézve:
Hogyan illeszkednek egymáshoz és pláne az egészbe.
Persze, nem hasonlatot! Ki beszélne ma ilyesmiről?
Divatjamúlt szó, mely még mindig imígy-amígy *értelmi*
kapcsolatot jelöl.

De a *kép!* az igazán szabad, amely már nem is asszociáció,
A szent Imago, amely garmadában is, szalmakazalban is
összefüggéstelen, magánvaló!

Bár vannak vén salabakterek, akik ebben is akadékoskod-
nak —

És még *modernnek* nevezik őket! Mi is volt a bogara
Eliotnak?

Hogy a képeknek *rendje* van és ez olyan alapos észmunkát
követel, mint egy jogi bizonyítás,
És az olvasó szánjon rá annyi fáradságot, mint bonyolult
döntésre a lelkiismeretes jogász.

Még mit nem! Hát mi a líra? Jogi eset? Vagy körmönfont
tarokk-játszma?

Ne is hederíts az ilyen racionális gáncsoskodásra!

Te csináld, ahogy jön. Mert tanúd rá Juhász

(A Ferenc), hogy a költészet akkor igazi, ha szuverén
látomás.

De most kapok csak észbe, hogy van itt egy kis bökkenő,
Kényelmetlen a példa: célzol rá — visszalő.

Mert igaz, hogy a képei tolongva egymást tapossák,
De a gomolygás mögött titokban ott az alaposság,

És bármi túlsúllyal ér el a totális látomásig,
A riasztó rázkodásban egy részlet sem hibádzik,
Sőt, szertelen képzeletét bármeddig csigázza,
Aprólékosan pontos minden lidérces látomása.
No és mit ér vele? Vagy hajthatatlan
Ellenségeit ez akadályozza abban,
Hogy zagyvaságnak mondják műveit?
Nem, itt a pontos rendszer nem segít,
De épp oly kevésbé hatja meg tömjénezőit,
Kik pontosságát észre sem veszik, vagy legalábbis nem
igénylik,

S kisebb költőnek anélkül sem tartanák —
Mert híveit vonzza, mint ahogy ellenfeleit taszítja az
összevisszaság.
Szóval, ügyelsz, nem ügyelsz, egyremegy. És mi ebből a
tanulság?

Kár volna nyakadba venni a fölösleges munkát.
Tudod, a bölcs, az más kárán tanul.
Te ösztönös légy, zabolátlanul.
Bolond volnál, tudós könyvekben bogarászni:
Jobb kosaradba tücsköt-bogarat belerázni,
Ha van közte atom, radar, galaktika és más eféle holmi,
Csak el ne mulaszd, kellőn kavarni és kutyni.
Mit számít az, ha nem tudod, mi fán teremnek?
Bátran bele! Hadd tartsanak modernnek.

És abban se utánozd e Ferencet,
Hogy a lávahabbal együtt hatalmas sziklákat görget
Vulkánja, ha *kitör*, és nem csak füstöl és pöföget:
Nem az a te dolgod, hogy elmozdítsd a köveket.
Hiszen a képhalmozás, a képgomoly, mióta ő él vele,
Köztudatunkban amúgyis a férfiaság meg az erő jele,
S ne félj, hogy ez a minősítés nálad ne fogna beválni:
Hogy hord-e magot a *te* ömlenyed, arra senki sem
kiváncsi,

Valamint azt sem fogja senki megállapítani,
Hogy tőle tehozzádig nem hullt-e ki valami.

Vagy nézd meg inkább a pávát — nem a tarkát, a fehérét:
Ahogy szétterjeszti a farkát, az legyen példaképed.
Nem hasznossági tollazat ez, és semmiképp sem

racionális:

Nem lehet messzire jutni vele, habár együttal szárny is.
E tetszetős tollazat mégsem egészen érdeknélküli:
Repülni ugyan alig tud vele, de a nőtényt bővíti.
S bár az arany-ezüst tollazat nem bővelkedik mintákban,
és színekben,

Kit egyszer elkápráztatott, csak nézi önfeledten.

És ha a szédítő sátorozásba belekezdett,

Az elkápráztatott szem hogyan is látná meg a parányi
fejet, az idétlen pávatestet?

Ezt kövesd, öcsém. És ha kellőképpen halmozod a képet,
Ne félj, hogy a kellő hatását el nem éred,
Vagy bárki is a képhetvenkedés káprázatában
Észrevenné, hogy a vers feje és törzse milyen silány — ha
van egyáltalában.

De azért nálad — úgy magunk között — mégis csak legyen
valami

Csekélység, éppen csak aféle *alibi*,
Amelybe a vaksi gyanakvás bele nem akad,
És megkapaszkodhatik benne a kényelmes jóindulat —
Mert ha nem tévedek, mindennek tetejébe
Kacsintgatsz olykor még egy kis állami korszerűségre.

Nos, mondanék neked valamit — ha tanácsomat
elfogadnád:

Az ilyen fogódzónak nem alkalmas a valóság.
Az öreg Vörösmartyra ne hallgass semmiképp sem:
Képzeld, azt mondta, hogy a bírhatót ne add el
álompénzen.

Csak hogy az álompénznek azóta fölment az árfolyama:

A költészetben aligha van ennél jobb valuta.

Míg a „bírható” be se váltható, a bírható ma már buta
szó,

Többnyire bambán baktató, sőt bökkenő és buktató,

Mert a bírhatót gyanúval nézik, és ez a gyanú sohasem
alaptalan:
A bírható mindig veszélyes, a bírható mindig bajra van.

Éppen azért a gondolat, egy kis általános, jobban
megteszi,
Valami olyan, amittől a vers nyilvánvalóan eszmei.
Például, fedezd fel, hogy a háború, különösen a nukleáris,
helytelen,

Sőt, határozottan rossz. Ezt ma már nem tagadja
jóformán senkisé,
Tehát meglátják benne a mély gondolatot,
És semmi esetre sem lehet belőle nagy bajod.
De hogyha többre törsz, s az elkötelezettség
Sem tölt el félelemmel — nosza, tessék!
Jelentsd ki, teszem azt: „Hiszek a szocializmusban!”
A fő az, hogy úgy nézz körül utána, mintha tilosban és
dacosan.

Csak arra vigyázz, hogy semmi konkrétum, se részletezés!
Elved legyen itt is, hogy kicsire sose nézz.
Miért is bizonyítanál?

És miért lennél szerény?

Micsoda idejétmúlt csökevény
Az a fogalom, hogy „lírai hitel”!
Költészetben is csak hirdetni kell.
Maradhatsz minden másban érthetetlen,
De könyörgök, légy érthető *csak* ebben.
Az vagy, aminek hirdeted magad:
Ha víziót *írsz*, nehogy letagadd,
Sőt jobb, ha előre kidobolod,
Hogy ami ott áll, nem tréfadolog,
Mert nem szégyen az olvasó fülébe rágnod,
Hogy amit olvas, nem más: látomás, vagyis a *te*
látomásod.
És ne reméld, hogy a versből amúgyis kialakul,
De valld be férfiasan és magyarul,

Hogy igenis szereted az emberiséget —
Az emberiség is aszerint fog majd szeretni téged.
Indulj, ne félj: a reklám rangot ad.
S a győzelem kíséri Peg... azazhogyz tankodat.

Egy gratuláció elbáráltása

Hogy mondod? Végre te meg én egyet
Értünk? Öregem, ez csak tévedés lehet.
Hisz nem azért támadtam én a talmi
Modernet, mintha veletek vonulni
Támadt volna most vénségemre kedvem
Ugy általában a modernnek ellen.
Vagy azt hiszed, e kis lovagi tornát
Én a Patóy Pálok meg a Bernáth
Gazsik oldalán zötykölődöm végig,
S vágásaim az ő rossz hatalmukat védik,
Akiknek jelszava: „Mámög!” és „Minek a?”?
Az enyém pedig: „Nem oda Buda!”
És ha már vívni kell, egyedül jobban szeretek.
Tárguljatok hát tőlem, salabakterek!

Egy másik

Ez ál-avantgard ellen, mely utó-
Védharcnak is aligha mondható,
Nem azért bátorkodtalak titeket óvni,
Mert túlságosan új, hanem mert régi bővli.
Az újat mímelőt el nem azért vetettem,
Hogy elfogadjam, ami leplezetlen

Kacat. De mindegy, új vagy régi zsarnokok,
Akadémiák és műcsarnokok.
Csakhogy legmérgezőbb akkor az ócskaság,
Ha újdonságnak álcázza magát.

Egy tanulság

Zokognak az érzékeny gyilkosok,
Ha valaki a tyúkszemükre lép.
Nagy durvaság, ha kétségbe vonod
A hóhérod becsületét.

Egy levitézlett hóhér vívódása

„Mindenki mindig ugyanazt csinálja.”

Jubász Ferenc

Mészárlások tündöklő napjai,
Hol vagytok már? E kispolgári kor
Lassan maszek gyilkossá degradálja
A hóhért. Ha ez így megy, még megérjük,
Hogy az áldozat vitába száll velem,
Sőt, tollkést foghat rám előbb-utóbb.
Most mit tegyek? Sértődjem meg talán?
Visszavonuljak? Nem, azt meg nem érik.
Megteszem, ami tőlem telhető.
Amíg, amennyit, és ahogy lehet.

Salabakterek robama

Míg soraitokat még nem kíséri tank —
Előre bikacsök, bunkó és bumerang!
Használjatok ki mindent, ami jól hat:
Lengetni az elorzott lobogókat,
Petőfit, Adyt, József Attilát,
Ráadásul egész Pannóniát,
Együtt a *Ça ira*, s „nádfödél, faluvég”,
Keverni indulót, sramlit, cigányzenét,
Szóval, olyat, amitől elkedvetlenednek
A kényesebb, az igazi modernek,
De megmarad a talmi rokoncsőcselék,
Amennyi testvérháborúhoz épp elég.
Vagy idézzük a latin költő szavait?
Egymáshoz méltó két szerető szeret itt.

Kihallom én

E műtész dogmát dogmára vált.
Nem őriz meg mást, csak a stílusát.
Abból kihallom én, most bármiért lobog,
A Lukácsra fordított Zsdanovot.
Vagy tán egy még régebbi réteget?
Bizony, az meglehet.

Eredők és eredmény

Egyfelől: „Persze, jórészt igazad van,
Csak hogy ez nem időszerű e pillanatban —
Majd később.” Másfelől: „Tán elment az eszed?
Erről írsz, mikor *arról* nem lehet?”
Tabuk s ellentabuk! Hol itt az ír?
Az is bolond, aki ma érthetően ír.
Egy kis elvontság viszont, ha nem is használ — nem is árt.
Mi következik ebből? Új magyar avantgard.

Modern költő sóbaja

Az én dolgom az átkozott technikai
Civilizációban: ellene vallani,
És hogy a menhirek, dolmenek, totemek
Mellett hitet tegyek.
Szóval, az elvesztett ősédent keresem.
Persze, Mercedesen.

Konkrét bökversek

A TISZTA

A tiszta költészet
Habriga bölcsészet
Habsima földrészek
Habzik a zöld készlet
Vadlila kölkészlet

A NOSZTALGIKUS

Ez a nosztalgia
Rossz karosszéria
Unszoló férclíra
Unt szóló vér híja
Szent szérum széria
Szépelgő szépia

A KÖZÉLETI

Költészet közélet
Közzétett közérdek
Közli a köz lett
Akit a köz éltet
A közzel megétet
Közérdekű metéltet
Meg maga köz köze kéz keze
Kész készlete lett kész kész lesz-e
Közvetlen kertelések
Közrefogott költészet

A SALABAKTER

Hümmög: Mámög!
Seneca? Minek a?
Saint-John Perse-re
Teszünk mi persze.
Az eredet! Mi e-ered?
A gyógyö-gyógyö-gyökerek.
Mi a gyökér gyógyö-gyöke?
A gyógyü-gügü-gügye.
Ezt meee-megérti? Nem.
Az értelem gyökértelen.

A MISZTIKUS

Bérletbűbáj babona
Vakulj magyar fald fel kutya
Most se vagy még elég buta
Túl sok itt a ráció
Kell a misztifikáció
Itt az ész már nem segít
Csak a hihi-hihi-hit
Hit de nem akármilyen
Nem kunszt hinni *valamiben*
Mit ér a hit ha tárgya van
Igazi csak a tárgytalan
Megváltó bu-tabuság
Elég volt a Krisztusát
Atya Fiú Szentlélek
Ezek is csak személyek
Tempó metó totó totem
Minden ami személytelen
Segíthet ezen a Zen

Honnan ez az Isten-válság?
Őt is túlcivilizálták.

A három skorpió

A három skorpió
Pió pió pióca
Paca pojáca cápa
Capáca cá-papása
Pasas pá pasa pá sah

A három óriás
Rom rom rom óriási
Három Kháron rom ásit
Háremrom Róma mása
Ki más hamis Tamás

A három gépesített
Romgép epés mesés tett
Betölti a sötétet
Az önfenségű férgek
A földön el se férnek

Vérgőz bérőz ne férközz
E révült redvű révhöz
A három skorpió
Között e kétes kétköz
Pipipál mirejő

A három óriási
Gépskorpió vitézül
Nekitámad a Napnak
S ki győzi majd kívárni
Mig csáprágóik végül
Önfarkukba harapnak?

Ballada és ellenballada az ifjúságról

Dalok Hubay-Vas-Ránki „Egy szerelem
három éjszakája” c. zenés tragédiájából

1960

Ball's Extra-Strong Liniment

For Rheumatism, Gout, Neuralgia, Headache, Toothache, Croup, Whooping Cough, Sore Throat, Hoarseness, Stomachache, Colic, Diarrhoea, and all the Pains and Affections of the Human System.

Prepared by

W. C. Ball, of Lowell, Mass., U.S.A. Sole Proprietor of the American and Foreign Rights of this Liniment.

For sale by all Druggists and Grocers. Beware of cheap imitations. The name "Ball's Extra-Strong Liniment" is blown in the glass of each bottle.

Small bottles for sale by all Druggists and Grocers. Beware of cheap imitations. The name "Ball's Extra-Strong Liniment" is blown in the glass of each bottle.

Small bottles for sale by all Druggists and Grocers. Beware of cheap imitations. The name "Ball's Extra-Strong Liniment" is blown in the glass of each bottle.

Small bottles for sale by all Druggists and Grocers. Beware of cheap imitations. The name "Ball's Extra-Strong Liniment" is blown in the glass of each bottle.

Small bottles for sale by all Druggists and Grocers. Beware of cheap imitations. The name "Ball's Extra-Strong Liniment" is blown in the glass of each bottle.

Small bottles for sale by all Druggists and Grocers. Beware of cheap imitations. The name "Ball's Extra-Strong Liniment" is blown in the glass of each bottle.

Ballada az ifjúságról

Ki mondaná meg, hova lettek
A boldogtalan álmodók?
Fiatal tündöklésű testek,
Fiatal napra táruulók?
Az újtörvényű szenvedélyek
S a régies elégiák?
Mi volt az a halálos élet,
Az érthetetlen ifjúság?

És hol vannak a kivégzett szerelmek?
A csalatatlan, tiszta csók?
A szépszavúak hova vesztek,
Az igazságra szomjazók?
Hol vannak a vad, gőzös éjek,
Titokpárás, tömény viták,
Tűzálló hitek, jó remények,
A készülődő ifjúság.

És hol vannak, akik azzal verettek,
Hogy kimondják az el nem mondhatót?
Tört íve a meggyilkolt képzeletnek,
Hol vannak az elnémulók?
És hol vannak a törbeccsált merészek
S a megcsufolt csodák?
Hol vannak a boldog szegények,
A gyönyörű ifjúság?

Ki mondhatja meg, hogyan éltek?
Ki fejtí meg szívük Atlantisát?
Förtelmek és tünemények —
Ez volt az ifjúság.

Ellenballada az ifjúságról

Hol vannak a régi Vezérek,
Direktorok, diktátorok?
Hol az a sok hajdani véreb,
Ki szintén hatalomról álmódott?
Smasszerek, spiclik, janicsárok,
A hivatalos banditák
Gépfegyverei közt virágzott
Az érthetetlen ifjúság.

Hol vannak a vezérkari vitézek?
Hát elrekedt a sok harsány torok?
S az élet hercegei, a vigécek?
Nagy művészetük mivé változott?
Oly előkelő társaság volt —
Hol leled nyomát?
Ne kertelj, ez volt a világod,
Készülődő ifjúság.

Hol vannak a régi ügyészek,
Akik függetlenül védték az államot?
Hol vannak a régi ítészek,
Kiknek csak a művészet számított?
A régenvolt egyetemi tanárok
S a hajdani teóriák?
Éber szemek vigyázták minden álmod,
Gyönyörű ifjúság.

A hiénák meg a sakálok
Felfalták — nincs tovább:
Az elsötétítéskor egy résnyi ragyogás volt
Az ifjúság.

Egy kalandor ars poeticája

Tehetségemből sohasem futotta
Gyémántkemény, szikrázó verssorokra,
Csak arra, hogy a *pénz* enyém legyen.
Mint kígyókat, bűvöltem valutákat,
És mondhatom, hogy sehol sem utáltak:
Az élet volt az én művészetem.

Daloltam én is ifjan és epedve:
A verseket a nő semmibe vette,
S akármit írtam, azt felelte: „Nem!”
De vacsorára — persze, még hitelbe —
Elvittem egy előkelő hotelbe:
Az élet volt az én művészetem.

És erre nem mondott nem-et a bálvány:
Az étteremben jól megvacsorázván,
Az emeletre is feljött velem.
Igen, felsültem Petrarcát követve,
Jobban bevált Casanova receptje:
Az élet volt az én művészetem.

S később az volt az én mesterszonettem,
Ha tizennégy bankárt lóvá tehettem
Egyszerre és csak úgy mellékesen.
Minek nekem az új homályú líra,
Ha szert tehetek új, hamis papírra?
Az élet volt az én művészetem.

S ha ebül vész, amit ebül szereztem,
S egy nőre költöm el eszeveszetten,
Költő vagyok — magam is elhiszem.
S megtanultam a pénzt semmibe venni
És megtanultam, hogy kell linknek lenni:
Élet, te légy az én művészetem!

Botlóbballada a balbatatlanságról

Majd téged is kiadnak bőrkötésben,
Ha már szétporladt klasszikus leszel.
Idéznek akkor mindenféleképpen,
Talán belőled is vizsgázni kell.
Majd rólad is hosszasan értekeznek
Professzorok meg széplelkű libák —
Ha most támadnak, kár szívedre vened:
Örülj, amíg a főítész levág.

Majd rólad is pofátlanul hazudnak
A szónokok s a mérvadó körök.
Majd téged is lefoglalnak maguknak,
Akkikkel sohasem lehet közöd.
A föld alól nem lesz mód védekezned,
Ha végre sikerült betömni szád:
Most szólj, mikor még semmibe se vesznek,
S örülj, amíg a főítész levág.

Majd téged is csak ízetlenre főznek,
Leszel te is bosszantó példakép,
S ha majd veled dorongolják le őket,
Utálni kezd egy újabb nemzedék.
Új adalék lesz kezdődő szerelmed,
S belőled él, aki most meg se lát.
Ne félj, majd téged is lábjegyzetelnek:
Örülj, amíg a főítész levág.

AJÁNLÁS

Herceg, ne bánd, ha most csak keveseknek
Szól versed, és más nem kíváncsi rád.
Köztünk vagy, élők előtt szeretnek:
Örülj, amíg a főítész levág.

Ellendal a balbatatlanságról

Nekem még szétporladni semmi kedvem,
És nincs rá mód, hogy klasszikus legyek:
Hiába — én még el nem készítettem
Ércnél tartósabb emlékművemet.
Szerkesztőségek íróasztalában
Szétrágja művemet a feledés —
Én nem daloltam még, csak intonáltam,
S tollára sem szúrt még a főítész.

Kit érdekel, hogy éltem, s hogyan éltem,
S hol tűntem el, keleten, nyugaton?
Egy árnyék tűnik el a sűrű éjben,
És nem marad utána semmi nyom.
Nekem még nincs más kincsem a világon,
Csak az, hogy élek — ennyi az egész.
Nem szégyelem, hogy én még élni vágyom —
S fulladjon tintába a főítész!

A bíróné dala

Nem a Váci utca kell nekem,
A Markó utcát szeretem,
Oda járok én, ha szórakozni vágyom.
A tárgyalás, az ügymenet
Vidítja lankadt szívemet:
Bíró a férjem, ő az ideálom.

Szeretem, ha a férjem elnököl,
Szeretem, ha lesújt az erős ököl,
De én a vádlottat is meg tudom siratni.
Ez a szó: „a hóhér kötele” —
Gyönyörrel megborzong bele
Lelkem mélyén a nagy tudatalatti.

A gyilkos, a tolvaj, a bandita,
S a vége, az utolsó szó joga —
Ide járok inkább, mint az ügetőre.
S ha biztos már, hogy nincs kiút,
Libabőrök és eszembe jut,
Hogy ilyenkor mit is érezhet a nője.

A tanuk, az áldozatok meg a gyilkosok —
Én mindegyikükkel egy vagyok,
Mert akkor szép, ha zajlik is az élet.
Az erény meg a bűn, meg a csók, meg a vér,
Az életembe ez mind belefér,
Olyan mélységesen mély a női lélek.

Dal az emlékről

Honnan jön az emlék, mely a szívedben elárad?
Fényből vagy a szélből közelített a varázslat,
Az a perc és te meg én.
Felszáll s tovatűnik, mielőtt még odanyúlnál,
Egy szála ragad rád, ahogy ősszel az ökörnyál
Kalapodnak tetején.

Dal az olaszországi utazásról

Gyorsvonatunk Dél felé
Vágtat, mint az álom,
Átzakatol éjszaka
Mind a két határon.
Reggel már a Quarnerót,
Látjuk Miramarét,
Másnap este gondolán
Járjuk a Canalét.
Karjaimban tündökölsz,
Mint a szép szerencse,
Semmi más nem érdekel,
Csak te és Velence.
Jőjj, szerelmem, jőjj, ne félj,
Eljutunk odáig:
Együtt látjuk, te meg én,
Róma píneáit.
Siena, Szicília,
Nevek mágiája —
Nem várhatunk már tovább:
Jőjj Itáliába!

Dal az antikváriumról

A gazdag, hogyha pénze nincs, a bankba elmehet,
Ott egy-kétezer pengőt bizonyára fölvehet,
Mert van, amire fölvegye,
Van gyára és van üzlete,
Vagy részvénye és várománya,
Vagy a felesége hozománya,
Vagy ott a szálló és a föld,
Vagy fizet, majd ha nagybátyjától örökölt —
A gazdag egy-kétezer pengőt mindig fölvehet.

Szegény ember, ha pénze nincs, a zálogházba elmehet,
Ott néha még tíz-husz pengőt is fölvehet.
Mert nyáron a télikabát — minek?
A dunya is vándorútra megy.
S ha nem maradt már ágyneműje,
Még fölvehet a jeggyűrűre,
Vagy a nagyapai zsebórára,
Vagy a kislánykori bérmaláncra,
Szegény ember tán tíz pengőt is fölvehet.

A költő, hogyha pénze nincs, az antikváriumba megy,
A Platójáért leesik, ha nem is két pengő, de egy,
A Voltaire-ért kettőt is kap, ha eredeti francia,
S ha jó napja van, husz pengő is jut az össz-Kazinczyra.
Mi szüksége van Tacitusra
És minek neki Zarathustra?
Végső esetre ott van a tizenkét kötetes Arany:
Gavallér minden klasszikus, ha unokája bajba van,
S az új költőkön így segítenek
A régiek — mindig a régiek.

Műanyagok dicsérete

Jobb a műnap, mint a nap,
Anyagnál a műanyag,
Fogsornál a műfogsor,
Doktornál a műdoktor,
Tyúkszennél a műtyúkszem,
Zabszennél a műzabszem,
Nemzetnél a műnemzet —
Rendet, rendet, műrendet!
Kapjunk lantra, műlantra:
Éljen, éljen a Planta!

Dal az etikettől

Az etikett, az etikett,
Mire tanít az etikett?
Hát arra, hogy bármi is adódik,
A halat késsel sose edd.
De arról megfeledkezett
Az etikett, az etikett,
Mi illendőbb az emberöléshez:
Ágyú, gáz, vagy bajonett?

Ó, ó, etikett,
Csak a halottak tudnak illetet.

Az etikett, az etikett,
Mire tanít az etikett?
Hát arra, hogy úri társaságban
A hölgyeknek csókolj kezét.
De arról megfeledkezett
Az etikett, az etikett,
Hogyan tisztelj gyerekes anyákat,
Ha rájuk dől az emelet.

Ó, ó, etikett,
Csak a halottak tudnak illetet.

Az etikett, az etikett,
Mire tanít az etikett?
Arra, hogy milyen alkalomra
Való a frakk, szmoking, zsakett.
De arról megfeledkezett
Az etikett, az etikett,
Hogy akkor mit is lehet csinálni,
Ha már a tetű ellepett?

Ó, ó, etikett,
Csak a halottak tudnak illetet.

Az etikett, az etikett,
Mire tanít az etikett?
Hogy mikor húzd fel a lakkcipődet
S az antilopbetéteset.
De arról megfeledkezett
Az etikett, az etikett,
Hogy akkor mit is szokás viselni,
Ha mindkét lábad elveszett?

Ó, ó, etikett,
Csak a halottak tudnak illetet!

Melitta búcsúdala

Isten veled, Budapest, te édes,
Isten veled, fényes éjszaka!
Itt ezentúl mindig csak sötét lesz —
Mit keresek én itt, ó lala!
Tündöklés a boldog keveseknek,
Mely a ránk csukódó éjbe tűnt —
Hol vannak a dámák és a krekkék?
Isten veled, édes életünk!

Ó, ha visszanézek, hihetetlen,
Hogy valóság volt ez valaha:
A jogászbált egyszer rég mi ketten,
Én meg ő nyitottuk, ó lala!
S később, mikor bújt belénk az ördög,
S tudtuk, hogy tilosba tévedünk...
Isten veletek, ti régi flörtök,
Isten veled, édes életünk!

Pannonia szálló és Vadászkürt,
Ó, a disztिंगvált különterem!
Pertis hegedűje, jaj, hová tűnt?
És a Grill, a kis Parisien?
Jánoshegyi reggeli utána,
És a sikk, amellyel vétkezünk —
Isten veled, szívünk minden álma,
Isten veled, édes életünk!

Ó, Király-díj, póló, zsúr meg estély,
Pezsgőzés meg Zserbo-bo-bo-bo,
Néha nyáron egy vidéki kastély,
Ezt szeretjük, ez nekünk való.
Egész ország, de csupán az úri —
Ez kellett csak, ez jutott nekünk,
Mégis fáj, hogy pusztul, fáj búcsúzni —
Isten veled, édes életünk!

Vita a humanizmusról

Sándor: Aki életedre tör, az is csak ember.

Károly: Nekem nem az, ha ott a kezében a fegyver.

Sándor: Ha a gyűlölet szennyhulláma előtt,
Tán győzhetsz, de nem leszel nála különb.

Károly: Csak játszd, öregem, a világ szamarát —
A jelszavam ez: üsd, vágd, nem apád.

Bálint: Hiába itt a tiszta szó,
Akármi szépet sütsz ki —
Csak a szúrni-vágni-ütni
Marad *ultima ratio*!

Sándor: Hát pedig én nem adom fel a rámfogott
pisztoly előtt
Sem a drága reményt, hogy bölcseletem
meggyőzheti őt.

Károly: Elkésett, hidd el, minden vita és filozófia már,
Mikor érveivel beleszól kattogva a gépi gitár.

Bálint: Hiába itt a pusztas szó:
Akármi újat sütsz ki —
Csak a szúrni-vágni-ütni
Marad *ultima ratio*.

Sándor: Nem!
Nem!
Nem ér a nevem,
Ha a hadsorokon
Humanizmusom
Nem törhet át velem.

Nem!
Nem!
Ez nem az én ügyem,
Ha annak rendje és módja szerint
Nem tesznek túl igaz érveink
Az ő érveiken.

Bálint: Mondd!
Mondd!
Elment az eszed, te bolond?
Ki érte el,
Hogy érveivel
Meggyőzze a vad Babilont?

Hiába itt Cicero, Diderot:
Akármilyen bölcseset sütsz ki —
Csak a szűrni-vágni-ütni
Marad *ultima ratio*.

Sándor: Nézd,
Nézd,
Ki dicséri nekünk a kést!
Ha rajta áll,
Ez detronizál
Minden szabadelvű észt.

Bálint: Bár,
Bár
Az eszed megjönne már!
A tankjuk alatt
Szempontjaikat
Finoman megérteni kár!

Sándor: Hát csak a fegyver kell neked?
Csak az a „fel a barrikádra!”?
Legyen inkább méltó fegyvered
A tiszta ész kritikája!

Károly: Jaj istenem, újra a régi zene
Bágyadt nyafogása pöntyög!
Mire jó ma a kritika fegyvere?
Disznóknak vetni a gyöngyöt.

Sándor: Barbár kornak vagy a gyermeke:
Ez a barbár logika rávall —
Én büszkén harcolok ellene
Humanista kritikával.

Károly: De mit ér ma a kritika fegyvere,
Mikor a bőrödet lecibálják?
Sohasem lehetett pótolni vele
A fegyverek kritikáját.

Bálint: Hiába itt a puszta szó,
Akármi szépet sütsz ki —
Csak a szúrni-vágni-ütni
Marad *ultima ratio*!

Tartalom

1891

Betűrendes mutató

A béke elé	I 240
A Béke-téri Krisztus	I 155
A békekötés elé	I 275
A bíróné dala	II 323
A boa etetése	I 195
A boldogságról	I 47
A búcsú	II 8
A buja fény	I 191
A Café de Flore teraszán	II 147
A diadal	I 249
A fekete rigó	II 201
A félelem	I 220
A fogfájás	II 185
A fordító köszönete	II 71
A gyűlölet	I 224
A gyűlölködő	I 106
A Háború és béke	I 71
A három skorpió	II 315
A hang	II 94
A haragvóhoz	I 200
A határon át	I 298
A kaján pincérek	II 190
A képtelenségek parabolái	II 275
A kimondhatatlan	II 194
A kíváncsi búcsúzó	II 202
A komoly konyhaséf	II 296
A konok tolvaj	II 228
A költő	I 22
A közéleti	II 314
A láthatatlan elem	II 15
A látogatás	II 216
A levert kövek	II 270
A mámor tengeréből	I 199
A mámorból született	I 200
A megfagyott dallam	II 262

A megfigyelő	II 191
A mérgezett vetés	II 13
A misztikus	II 315
A nagy hiány	I 287
A nosztalgikus	II 314
A nyár műhelye	I 193
A pályaudvaron	II 237
A Prédikátor dalaiból	II 67
A Rossz hálózata	II 93
A rózsalángolás	II 183
A salabakter	II 314
A sértés	II 213
A sértődés	II 184
A skárlát asszony	I 315
A süketnéma kislány	II 79
A szédülés	II 220
A szegény fenevad	II 228
A szívnek rejtekén	I 46
A szólítás	II 175
A szortyogó érdekesség	II 148
A technika	I 241
A tej, a hús, a bor...	I 270
A tél	I 15
A teremtőhöz	II 32
A tiszta	II 313
A tízezer galériában	II 148
A törvény	I 209
A tűzlopó	II 247
A Város	I 239
A város télen	II 199
A városok	I 242
A végső	II 263
A zuhogáson át	II 196
Ablaknál	I 59
Aki éjszaka ment Jézushoz	II 259
Akit visszavezettél	II 231
Alföld	I 268
Alkonyat (A rügy a fán, a kökörccsin a fűben)	I 229

Alkonyat (Az áradatból már a partra estem)	I 74
Állatkerti közjáték	I 154
Álmatlan éj	I 75
Alpesi emlék	I 107
Amit tönkretettél	II 56
Ámnon és Támár	II 32
Amor fati	I 110
Amor redivivus	I 158
Ancien régime	I 221
Anekdota	II 268
Angol egyetem	II 251
Angyalföldi elégia	I 184
Április	I 225
Áprilisi fények	II 45
Áprilisi gázél	II 95
Áprilisi reggel	I 78
Aquapendentei elégia	I 324
Arany hálóban	I 197
Aranyeső	I 228
Aranyos ősz	I 12
Átkelés	II 138
Augusztusi jegyzetek	I 245
Augusztusi kánikula	II 44
Az anyag megjelenési formái	II 184
Az átváltás	II 189
Az érti Őt...	I 273
Az éjszaka kertje	II 273
Az idő metszeteiben	II 215
Az imádkozó sáska	II 19
Az Internacionále a Signoria téren	II 262
Az ismeretlen instancia	II 281
Az örült város	II 264
Az ősz aljasság	II 15
Az üres úton	II 223
Azt hiszik?	II 149
Badacsonyi ősz	II 50
Badacsonyi szonettek	II 102

Ballada az ifjúságról	II 319
Banco di Santo Spirito	I 320
Beethoven öregkora	II 280
Béke	II 44
Berzsenyi emlékének	I 132
Boccherini sírja	II 266
Boldog híradás	I 198
Boldog Isten	I 289
Botlóballada a halhatatlanságról	II 323
Branyiszkó	II 222
Búcsú a Badacsonytól	II 52
Búcsú a sírásótól	II 292
Búcsú a tengertől	I 328
Budai pillanat	II 249
Budapest balladája	I 222
Budapesti körkép	I 148
Burjánzó kert	I 101
Cambridge-i elégia	II 150
Coventry székesegyház	II 250
Csak	II 40
Csak ami van	II 224
Csak tőled	II 55
Csikók	II 16
Csillagok	II 37
Csóka	II 40
Dal az antikváriumról	II 326
Dal az emlékről	II 324
Dal az etikettről	II 327
Dal az olaszországi utazásról	II 325
Dicséret	I 30
Ebéd után	I 140
Ébredés	II 39
Egy államférfi	I 62
Egy asszony sírverse	II 291

Egy erős férfihoz	I 9
Egy értekezlet margójára	II 42
Egy este a Négy Szürkében	II 127
Egy festőhöz	I 53
Egy fölényeskedőhöz	I 54
Egy gratuláció elhárítása	II 310
Egy hölgyhöz	I 51
Egy ifjú költőhöz	I 108
Egy kalandor ars poeticája	II 321
Egy kislány emléke	I 47
Egy költőhöz	I 56
Egy levitézlett hóhér vívódása	II 311
Egy másik	II 310
Egy műélvezőhöz	I 63
Egy művész	II 294
Egy nap története	I 90
Egy német érdemrendre	II 294
Egy olasz kávéházban	II 261
Egy óra múlva	II 43
Egy régi dal visszhangja	II 112
Egy tanulság	II 310
Egy telem Bécsben	I 69
Egy tudományos elméhez	I 63
Egy úrilányhoz	I 62
Egyenlőség	I 204
Éjfél után	I 266
Elaszott dália	II 292
Elégia	I 28
Elégia a moziról	I 113
Elégia egy szerelmi antológia szerkesztése közben	II 106
Elkésett nyár	I 194
Elkésett út	II 138
Ellenballada az ifjúságról	II 320
Ellendal a halhatatlanságról	II 323
Ellenpont	II 211
Elmúlt egy nap	II 39
Előhang	II 131
Előjog	II 276

Elsőfokú egyenlet	II 178
Ének a félelemről	I 189
Ének a magányról	I 105
Erdő	II 36
Eredők és eredmény	II 313
Eső és tramontána	II 157
Este	II 36
Este — hajnal	I 118
Eszmeharc	II 270
Eszmék és fegyverek	I 180
Eszmék és tánclemezek	II 54
Etruszk szarkofág	II 162
Évforduló	I 244
Évfordulóra	I 45
Ez az út...	I 308
Ezek vagyunk	II 246
Ez volt	II 242
Ez volt az a mocsár...	I 312
Ezékiel	II 120
1944. június 6.	I 235
Fanyar keringő	II 45
Fanyar szonettek	I 191
Fata... nolentem trahunt	I 231
Februári jegyzetek	I 259
Felelet	II 43
Felelet a forgószélből	II 24
Felhőtánc	I 13
Férfikor	I 25
Finis	II 283
Flavia	I 316
Foghúzás után	II 187
Folytatás (Rom, rom, rom)	II 167
Folytatás (Ugy van, nem tagadom...)	II 46
Forgalom	II 241
Forum Romanum	I 312
Földközi-tenger	II 164
Frascati	I 310

Független Magyarország	I 226
Füstön át	I 213
Gítár	II 44
Gyakorta látogatsz...	I 18
Gyerekek	I 178
Gyertyaszentelői elégia	I 168
Gyilkosok	I 234
Gyomor	II 42
Gyümölcsfák a bolondházban	I 228
Ha eszembe jut	II 55
Hajnal	I 89
Halló	II 258
Harminc után	I 176
Harmincnyolc év	I 299
Három császárszobor	I 311
Három nap	II 90
Három négysoros egy francia lemezről	II 44
Hasonlat	II 30
Határozók és kötőszavak	II 225
Hazugság	II 251
Hegedűszó az udvaron	II 42
Hiába	II 39
Hideg nyár	I 165
Hirtelen nyár	I 177
Hiú zsoltár	II 104
Hold utca	I 100
Húsvéti ének a testről	I 160
Húsz év múlva	II 232
Icuska följelent	I 243
Idegen virág	II 223
Idegenben	II 261
Ifjúság	I 95
Így hódítasz	I 167
Így lett vége	II 56

Ima a Szent Péter templomban	I 306
Incifinci	II 298
Indulás előtt (Éjfélkor utazom)	II 137
Indulás előtt (Még három nap és három éjszaka)	I 297
Íróasztalom	I 61
Istenek (A csipkeszélű, lenge tűz)	I 101
Istenek (Istenek, ti annyiszor pörbe- fogottak!)	II 209
Itt kelletik	II 94
Ívek, oszlopok	I 314
Jákob panaszaiból	I 172
Januári jegyzetek	I 257
Jegyzetek egy álomhoz	II 47
Jelek a porban	II 35
Jelenidő	II 66
Jerikó falai	II 299
Jó élet	II 41
Jób	II 23
Júliusi jegyzetek	I 236
Kakasszó	II 80
Kánikula, vihar, ősz	II 18
Katakombák	I 307
Katalin	II 218
Képlet	II 177
Kérdezed, barátném	I 183
Kérdezed, barátom...	I 16
Kérdező idő	I 263
Kerület	II 277
Keselyű idő	I 141
Kesselring	I 325
Két nap múlva	II 83
Kettőnkön a sor	II 275
Kettős fogat	I 198
Kezed	I 190
Ki mást se tud...	I 233

Kihallom én	II 312
Kikeleti óda	I 128
Kis ars poetica	II 41
Kivétel	I 227
Konkrét bökversek	II 313
Kopasz férfi az ablak mögött	II 200
Kovács	I 191
Kozmopolita	II 45
Költözés	II 229
Közös bűn	II 53
Különbség	II 271
Laxenburgi emlék	I 97
Levél a szabadságról	I 82
Levél egy berlini barátomhoz	I 31
Levél Weöres Sándorhoz	I 134
Levelek egy halott barátomhoz	I 16
Lidó	I 303
Litánia	II 182
Ljubomira	II 284
Madarak	II 40
Magamra maradtam	I 26
Majd századok után	II 14
Május	I 233
Május hava	II 96
Májusi gázel	I 198
Manet Olympiája	II 144
Már abbahagyhatná!	II 281
Márciusi eső	I 214
Márton bácsi	II 87
Második párbeszéd két ismeretlen között	II 282
Medárd	II 279
Még mit keres?	II 281
Melitta búcsúdala	II 329
Méltó vagyok-e?	II 232
Menekülő múzsa	I 125
Mi is?	II 43

Mi ketten is	II 263
Mi maradt?	II 145
Mikor a rózsák nyílni kezdtek	II 130
Mikor a tankok befelé vonultak	II 179
Mimnermos témájára	II 272
Minden jelben	I 164
Mindig előre	II 244
Mint a kalóz	I 23
Mint a motolla	I 230
Mint a róka	I 14
Misztici	II 297
Mit akar ez az egy ember?	I 5
Modern költő sóhaja	II 313
Monádok	I 207
Mostanában	II 100
Motorbicikli	II 130
Mozihiradó	I 64
Műanyagok dicsérete	II 327
Művészet	II 49
Nagy Theodorik és az ördög	II 240
Nagyszülők	I 229
Napló	II 39
Nappalok és éjszakák	I 60
Nászdal	II 21
Nátha	I 106
Ne igazságot!	I 228
Négy kőlovag	I 301
Negyven felé	I 290
Nekem beszélhetsz	I 272
Nem a halál	I 221
Nem a vers	II 37
Nemértett azonosulás	II 117
Nem hasonlít	II 12
Nem számít	II 253
Népfí	II 42
Nicolaus Cusanus sírja	I 321
Nincs híd	I 174

November	I 255
Nyár	I 80
Nyarak	II 11
Nyárban ősz	II 64
Nyári ének	I 98
Nyárigézet	II 99
Nyelvemlékek	II 234
Nyitott szemmel	I 243
Óda a hegytetőn	I 138
Óda a tegnapi asszonyokhoz	II 175
Óda az Észhez	I 291
Október (Érett vadszőlő venyigéje biborlik a sárga)	I 181
Október (Októberi ködön át)	II 37
Októberi jegyzetek	I 253
Olvasás	II 40
Önelemzés	I 187
Önérzet	II 291
Ősz elé	I 65
Őszi éj	I 107
Őszi ének	I 103
Őszi pompa	I 9
Őszi stancák	I 202
Összefoglalás	I 282
Öt szonett	II 147
Ötven felé	II 122
Párbeszéd két ismeretlen között	II 211
Párizs	I 247
Parlament	II 140
Peron	I 219
Perzsa dalok	II 27
Pesti elégia	II 111
Pillanat	II 31
Pincében	I 230
Piros	II 262

Pogányokat választott...	I 192
Psszt!	II 299
Rád gondolok	I 219
Rádió mellett	I 241
Radnóti naplóját olvasva	II 82
Rám nézel	I 197
Rapszódia a bátorságról	II 74
Rapszódia a hűségről	II 82
Rapszódia egy őszi kertben	II 133
Rapszódia József Attiláról	II 192
Ravennai bökversek	II 268
Régi esték után	I 140
Régimódi dal	I 153
Rejtendő szerelem	II 257
Retorika	II 269
Ringott a világ	I 147
Római ars poetica	II 158
Római beszélgetés	I 322
Római pillanat	I 323
Római rablás	I 318
Romanus sum	II 14
Rózsadomb	I 281
Salabakterek rohamra	II 312
Santa Maria Antiqua	I 317
Sas utca	II 215
Sed victa Catoni	II 271
Siena	I 327
Sixtusi kápolna	I 308
Skizofrénia	II 39
Soha még	II 48
Sóhajok hídjára	I 300
Summa fidei	II 85
Szabó Lőrinc halálára	II 118
Szent Márk	I 301
Szent Márk tér	I 304

Szentendrei elégia	I 163
Szépség	II 271
Szeptember	II 51
Szeptemberi ég ...	II 244
Szeptemberi jegyzetek	I 249
Szeptemberi vallomás	I 123
Szerelmes filológia	I 58
Szeretnék én is	I 271
Szirom	I 230
Szívtelen búcsúztató	I 201
Szomjúság	I 130
Szomorú hódító	I 165
Szükségyszerűség	II 238
Születésnap i óda	II 86
Tájkép	II 199
Tanúság	I 35
Tarka műhely	II 243
Tavaszi délelőtt	I 116
Tavaszi éjszaka 1969-ben	II 292
Távolból	I 56
Távozóok után	I 93
Te akartad?	I 162
Te mindent úgy csináltál	II 41
Tegnap és ma	II 298
Téli délután	I 73
Téli ének	I 127
Terád vonatkozik...	II 64
Teréz körúti elégia	I 285
Terra di Siena	I 327
Tintoretto	I 302
Titkos halotti beszéd	II 252
Titok	II 153
Tizenöt év	I 211
Tóbiás	II 300
Tovább!	II 149
Történelem	II 66
Túlélni	II 293

Udvar	II 7
Ugyanaz (De nem birom megszokni, sem)	I 227
Ugyanaz (L. L. tudj' Isten, mi fenét)	I 226
Új nyár	II 92
Új rendszer	II 40
Ultima realitas	II 100
Ulysses kimaradt kalandja	II 204
Unokaöcsémhez	I 11
Úrkutya	II 239
Utazás	I 278
Utóhang	I 170
Utóhang, tíz év múlva	II 181
Utókor	I 232
Váci utca, február 18.	II 41
Váci utca, Szilveszter, 1945	I 274
Változatok egy csuvas dallamra	II 36
Változatok Horatius témájára	II 226
Varsó	I 248
Vasárnap	I 67
Velazquez Vénusza	II 142
Velence	I 305
Velencei esőben	II 237
Verseim megjelenésére	I 39
Vérszinű most a világ	I 182
Via Appia	II 159
Vides ut alta stet	I 288
Vígyor	II 256
Villám, fekete ló	I 280
Vita a humanizmusról	II 330
Vojtina legújabb levele egy fiatal költőhöz	II 300
Vojtina levele egy másik fiatal költőhöz	II 305
Vonaton	I 298
Zárt szempillám falára írom	II 49
Zászlók	II 208
Zokog a gyilkos...	II 53
Zöld láng	I 166

Sorrendi mutató

A teremtetett világ (1947-1956)

Udvar 1947	7
A búcsú 1947	8
Nyarak 1948	11
Nem hasonlít 1948	12
A mérgezett vetés 1948	13
Romanus sum 1948	14
Majd századok után 1948	14
Az ős aljasság 1948	15
A láthatatlan elem 1948	15
Csikók 1948	16
Kánikula, vihar, ősz 1948	18
Az imádkozó sáska 1948	19
Nászdal 1948	21
Jób 1948	23
Felelet a forgószélből 1948	24
Perzsa dalok 1949	27
Hasonlat 1949	30
Pillanat 1949	31
A teremthöz 1949	32
Ámnon és Támár 1949	32
Jelek a porban 1949	35
Változatok egy csuvas dallamra 1949	36
Erdő	36
Este	36
Október	37
Csillagok	37
Nem a vers 1949	37
Napló 1950	39
Elmúlt egy nap	39
Hiába	39
Ébredés	39
Skizofrénia	39
Olvasás	40

Új rendszer	40
Madarak	40
Csóka	40
Csak	40
Jó élet	41
Kis ars poetica	41
Te mindent úgy csináltál...	41
Váci utca, február 18.	41
Gyomor	42
Népfí	42
Hegedűszó az udvaron	42
Egy értekezlet margójára	42
Egy óra múlva	43
Mi is?	43
Felelet	43
Béke	44
Augusztusi kánikula	44
Három négysoros egy francia lemezről 1950	44
Gitár	44
Fanyar keringő	45
Kozmopolita	45
Áprilisi fények 1950	45
Folytatás 1950	46
Zárt szempillám falára írom 1950	46
Jegyzetek egy álmhoz 1950	47
Soha még 1950	48
Művészet 1950	49
Badacsonyi ősz 1950	50
Szeptember 1950	51
Búcsú a Badacsonytól 1950	52
Közös bűn 1951	53
Zokog a gyilkos... 1951	53
Eszmék és tánclemezek 1951	54
Ha eszembe jut 1951	55
Csak téled 1951	55
Amit tönkretettél 1951	56
Így lett vége 1951	56

Terád vonatkozik... 1951	64
Nyárban ősz 1951	64
Történelem 1951	66
Jelenidő 1951	66
A Prédikátor dalaiból 1952	67
A fordító köszönete 1952	71
Rapszódia a bátorságról 1952	74
A süketnéma kislány 1952	79
Kakasszó 1952	80
Rapszódia a hűségéről 1952	82
Radnóti naplóját olvasva	82
Két nap múlva	83
Summa fidei	85
Születésnap i óda 1953	86
Márton bácsi 1953	87
Három nap 1953	90
Új nyár 1954	92
A Rossz hálózata 1954	93
Itt kelletik 1954	94
A hang 1955	94
Áprilisi gázél 1955	95
Május hava 1955	96
Nyárigézet 1955	99
Mostanában 1955	100
Ultima realitas 1955	100
Badacsonyi szonettek 1955	102
Hiú zsoltár 1955	104
Elégia egy szerelmi antológia szerkesztése közben 1956	106

Rapszódia egy őszi kertben (1957-1959)

Pesti elégia 1957	111
Egy régi dal visszhangja 1957	112
Nemértett azonosulás 1957	117
Szabó Lőrinc halálára 1957	118
Ezékiel 1957	120

Ötven felé 1958	122
Egy este a Négy Szürkében 1958	127
Motorbicikli 1958	130
Mikor a rózsák nyílni kezdtek 1958	130
Előhang 1959	131
Rapszódia egy őszi kertben 1959	133

Átkelés (1959)

Indulás előtt	137
Elkészt út	138
Átkelés	138
Parlament	140
Velazquez Vénusza	142
Manet Olympiája	144
Mi maradt?	145
Öt szonett	147
A Café de Flore teraszán	147
A tízezer galériában	148
A szortyogó érdekesség	148
Tovább!	149
Azt hiszik?	149
Cambridge-i elégia	150
Titok	153

Eső és tramontána (1961)

Eső és tramontána	157
Római ars poetica	158
Via Appia	159
Etruszk szarkofág	162
Földközi-tenger	164
Folytatás	167

Földalatti Nap (1960-1965)

Óda a tegnapi asszonyokhoz 1960	173
A szólítás 1960	175
Képlet 1961	177
Elsőfokú egyenlet 1961	178
Mikor a tankok befelé vonultak 1961	179
Utóhang, tíz év múlva 1961	181
Litánia 1961	182
A rózsalángolás 1962	183
Az anyag megjelenési formái 1962	184
1. A sértődés	184
2. A fogfájás	185
3. Foghúzás után	187
4. Az átváltás	189
5. A kaján pincérek	190
6. A megfigyelő	191
Rapszódia József Attiláról 1962	192
A kimondhatatlan 1962	194
A zuhogáson át 1962	196
A város télen 1962	199
Tájkép	199
Kopasz férfi az ablak mögött	200
A fekete rigó	201
A kíváncsi búcsúzó	202
Ulysses kimaradt kalandja 1962	204
Zászlók 1963	208
Istenek 1963	209
Ellenpont 1963	211
Párbeszéd két ismeretlen között 1963	211
A sértés 1963	213
Az idő metszeteiben 1963	215
Sas utca 1963	215
A látogatás 1963	216
Katalin 1963	218
A szédülés 1964	220
Branyiszkó 1964	222
Idegen virág 1964	223

Az üres úton 1964	223
Csak ami van 1964	224
Határozók és kötésszavak 1964	225
Változatok Horatius témájára 1964	226
A konok tolvaj 1964	228
A szegény fenevad 1964	228
Költözés 1965	229
Akit visszavezettél 1965	231
Méltó vagyok-e? 1965	232
Húsz év múlva 1965	232
Nyelvemlékek 1965	234

Nem számít (1965-1969)

A pályaudvaron 1965	237
Velencei esőben 1965	237
Szükségyszerűség 1965	238
Úrkutya 1965	239
Nagy Theodorik és az ördög 1965	240
Forgalom 1965	241
Ez volt 1965	242
Tarka műhely 1966	243
Szeptemberi ég 1966	244
Mindig előre 1966	244
Ezek vagyunk 1966	246
A tűzlopó 1967	247
Budai pillanat 1967	249
Coventry székesegyház 1967	250
Angol egyetem 1967	251
Hazugság 1967	251
Titkos halotti beszéd 1967	252
Nem számít 1967	253
Vigyor 1967	256
Rejtendő szerelem 1968	257
Halló 1968	258
Aki éjszaka ment Jézushoz 1968	259

Egy olasz kávéházban 1968	261
Idegenben 1968	261
Az Internacionále a Signoria téren 1968	262
1. A megfagyott dallam	262
2. Piros	262
3. A végső	263
4. Mi ketten is	263
Az örült város 1968	264
Boccherini sírja 1968	266
Ravennai bökversek 1968	268
Anekdota	268
Retorika	269
Eszmeharc	270
A levert kövek	270
Különbség	271
Szépség	271
Sed victa Catoni	271
Mimnermos témájára 1968	272
Az éjszaka kertje 1968	273
A képtelenségek parabolái 1968	275
Kettőnkön a sor 1968	275
Előjog 1969	276
Kerület 1969	277
Medárd 1969	279
Beethoven öregkora 1969	280
Az ismeretlen instancia 1969	281
1. Még mit keres?	281
2. Már abbahagyhatná!	281
Második párbeszéd	
két ismeretlen között 1969	282
Finis 1969	283
Ljubomira 1969	284

Szatírák és epigrammák (1965-1969)

Önérzet 1967	291
Egy asszony sírverse 1968	291
Elaszott dáiák 1967	292
Búcsú a sírásótól 1969	292
Tavaszi éjszaka 1969-ben	292
Túlélni 1968	293
Egy német érdemrendre 1967	294
Egy művész 1965	294
A komoly konyhaséf 1966	296
Misztici 1966	297
Incifinci 1966	298
Tegnap és ma 1967	298
Psszt! 1967	299
Jerikó falai 1967	299
Tóbiás 1967	300
Vojtina legújabb levele egy fiatal költőhöz 1967	300
Vojtina levele egy másik fiatal költőhöz 1967	305
Egy gratuláció elhárítása 1968	310
Egy másik 1968	310
Egy tanulság 1968	310
Egy levitézlett hóhér vívódása 1968	311
Salabakterek rohama 1968	312
Kihallom én 1968	312
Eredők és eredmény 1968	313
Modern költő sóhaja 1968	313
Konkrét bökversek 1968	313
A tiszta	313
A nosztalgikus	314
A közéleti	314
A salabakter	314
A misztikus	315
A három skorpió 1968	315

Ballada és ellenballada az ifjúságról (1960)

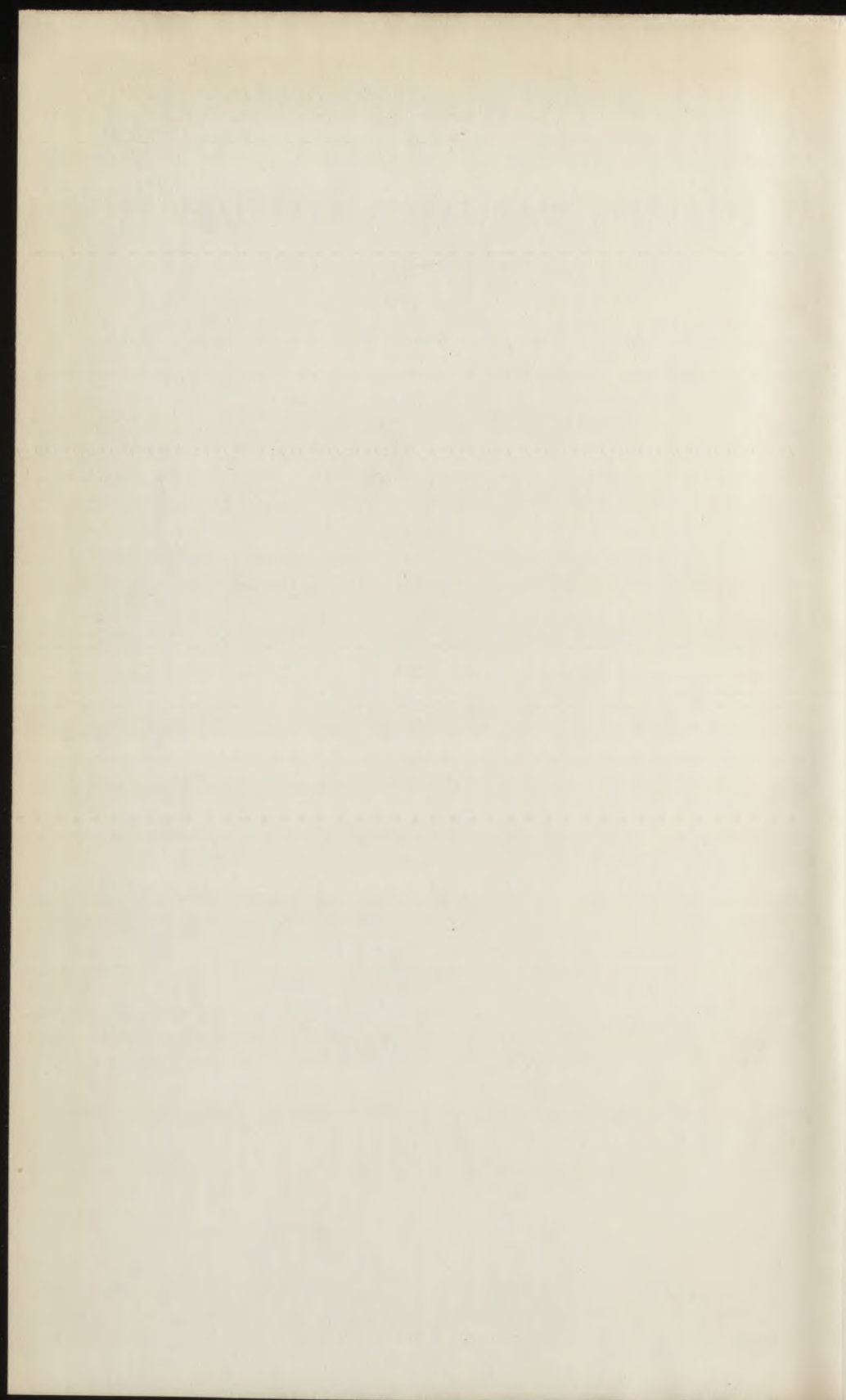
Ballada az ifjúságról	319
Ellenballada az ifjúságról	320
Egy kalandor ars poeticája	321
Botlóballada a halhatatlanságról	322
Ellendal a halhatatlanságról	323
A bíróné dala	323
Dal az emlékről	324
Dal az olaszországi utazásról	325
Dal az antikváriumról	326
Műanyagok dicsérete	327
Dal az etiketről	327
Melitta búcsúdala	329
Vita a humanizmusról	330

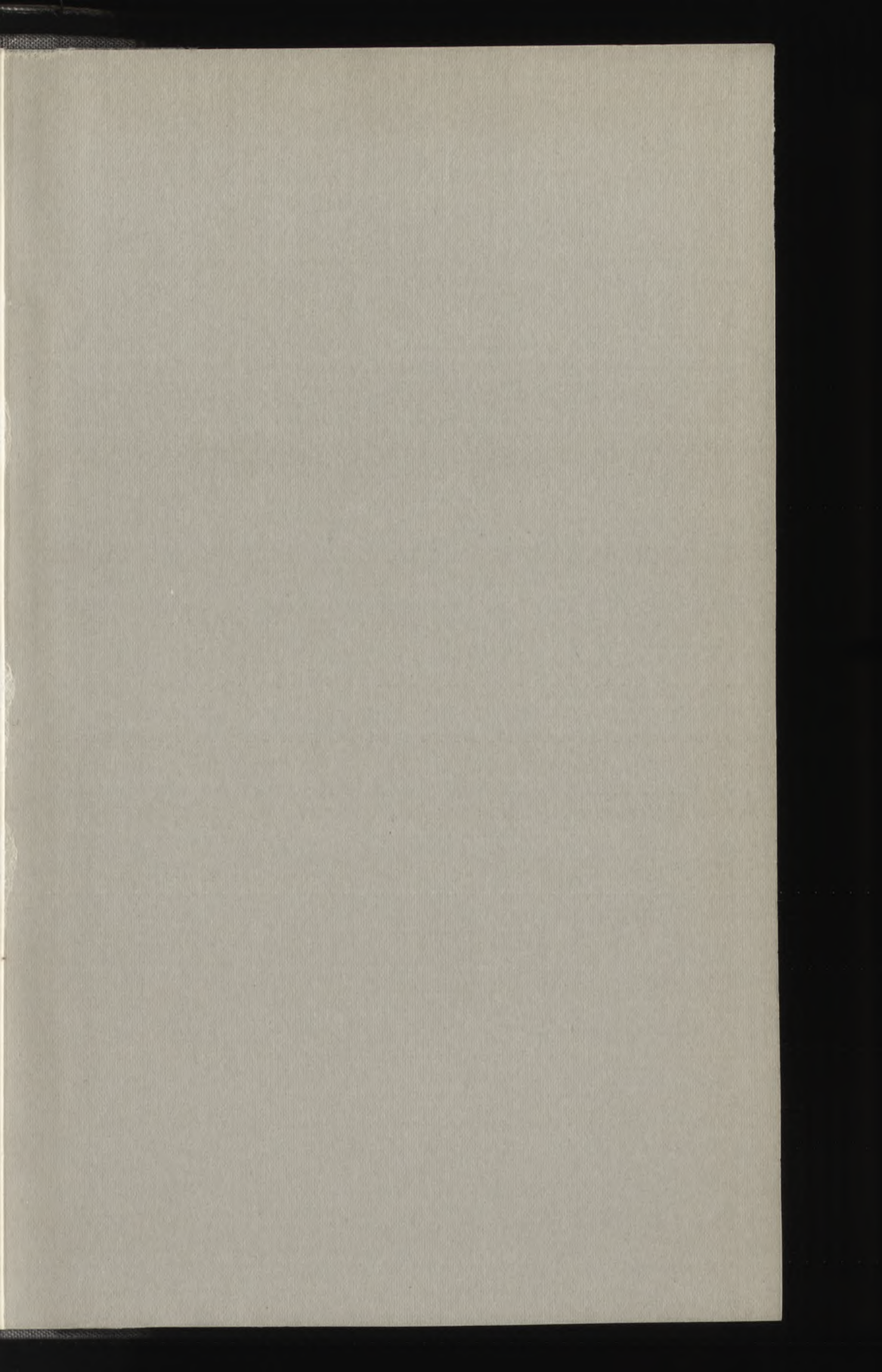
Felelős kiadó a Szépirodalmi Könyvkiadó igazgatója. Felelős szerkesztő Rész Pál. Műszaki vezető János István. Műszaki szerkesztő Pólya Lajosné. A borító-, kötéstervezés és tipográfia Szántó Tibor munkája. Megjelent 1970-ben, 5050 példányban, 27 (A/5) ív terjedelemben, MSz 5601-59 és 5602-55.

Sz 1289—1—7071

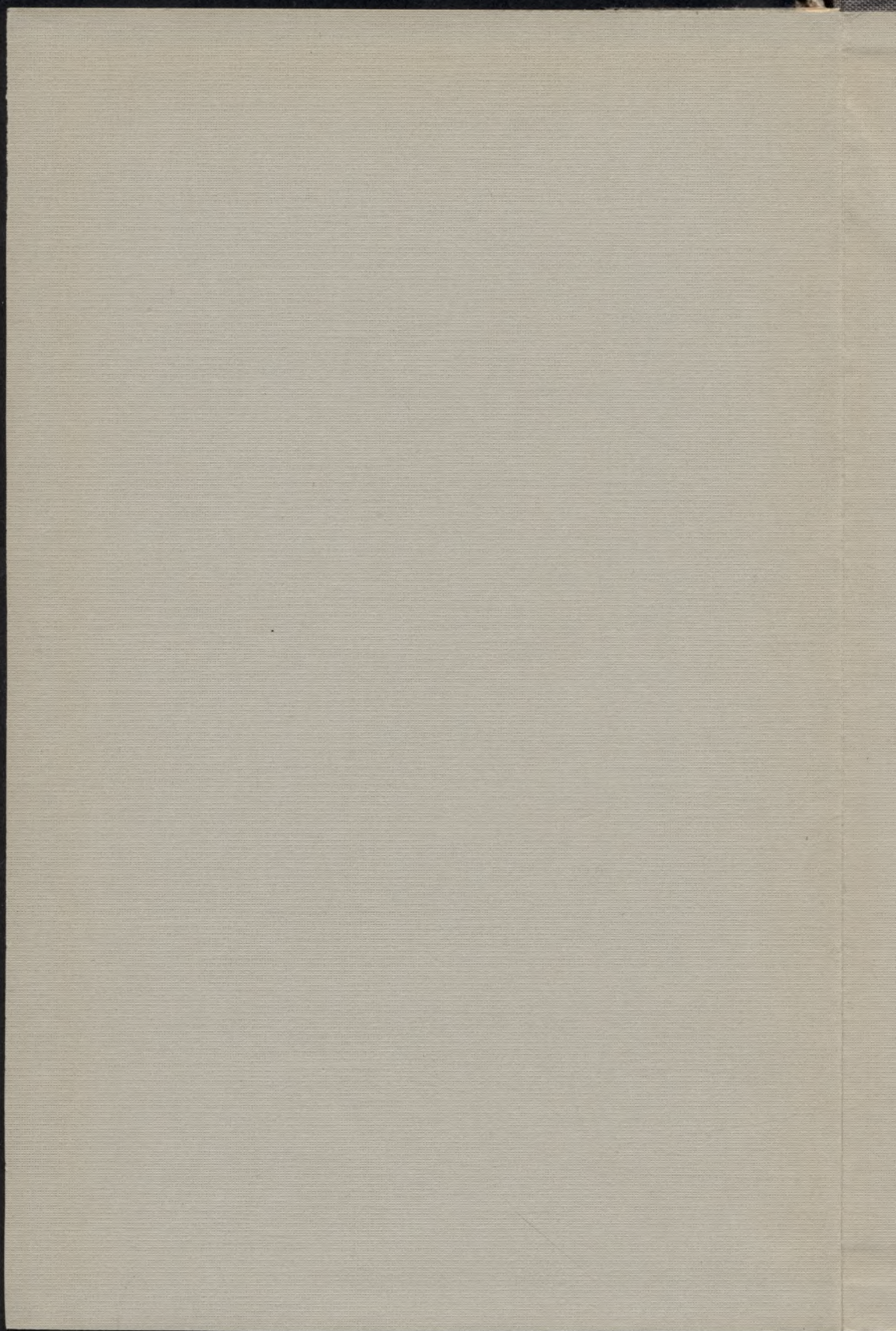

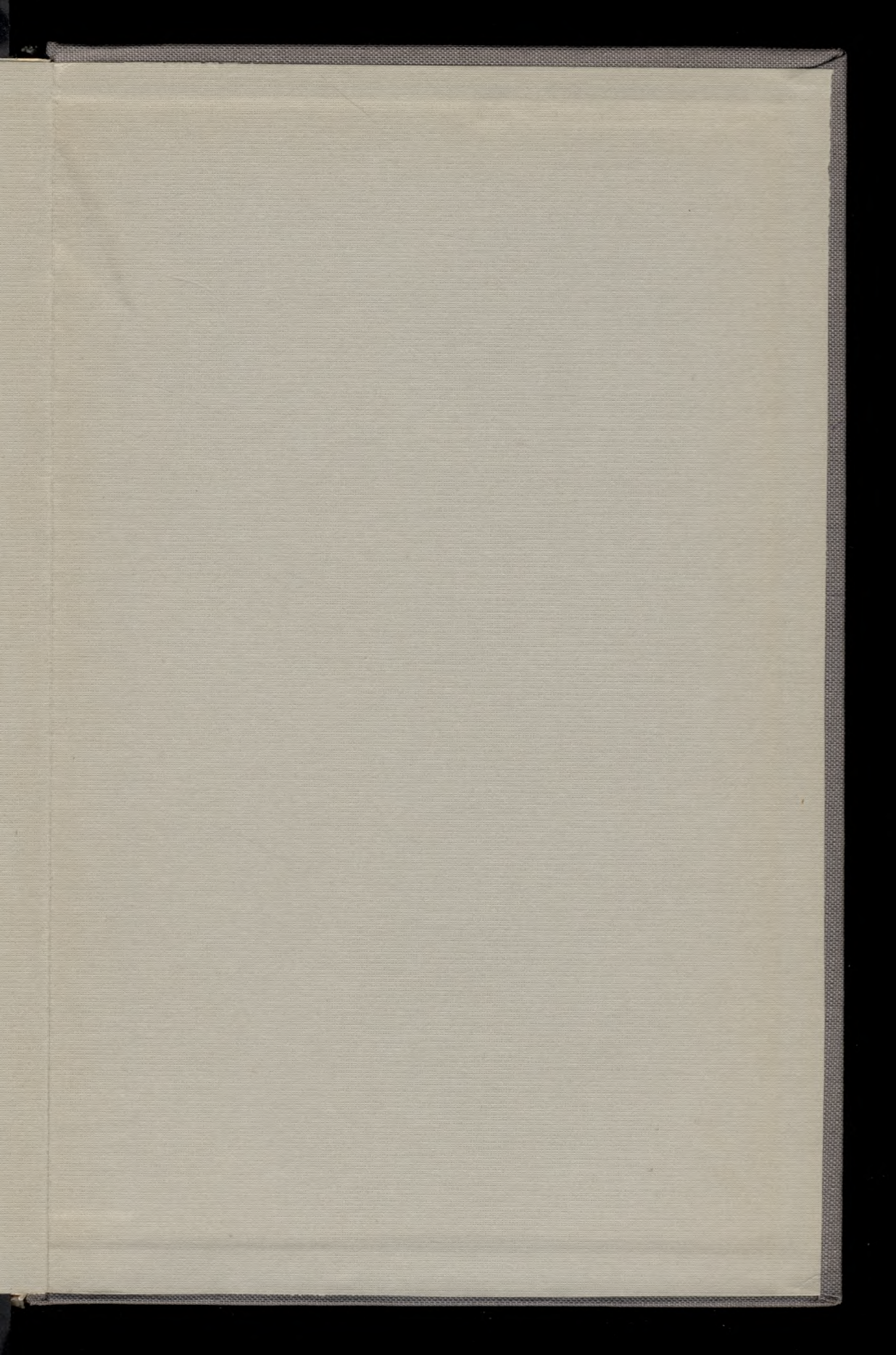

1-11-1959-59-59

VAS ISTVÁN • MITT AR EZ EG Y EMB ER ?

33